

Бакунин

Бакуниновата теория и практика на социалната революция

Колектив на ФАБ

2014

Съдържание

TESTAMENT	6
ГЛАВА I	16
УСЛОВИЯ И ПРИНЦИП НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ, СПОРЕД БА- КУНИН	17
ГЛАВА II	28
ПОТЕНЦИАЛ, СТИХИЙНОСТ И ОРГАНИЗАЦИЯ В РЕВОЛЮЦИЯТА	29
ГЛАВА III	59
ПРОГРАМАТА НА РЕВОЛЮЦИОННИЯ АНАРХИЗЪМ. ОСНОВНИЯТ ВЪП- РОС НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ Е УНИЩОЖЕНИЕТО НА ДЪР- ЖАВАТА	60
ГЛАВА IV	71
ЗАРАЖДАНЕ И КОНСОЛИДИРАНЕ НА ПАРАЗИТИЗМА. СЪЩНОСТ НА РЕВОЛЮЦИОННОТО ДЕЛО. АНАРХИЯ ИЛИ ДИКТАТУРА.	72
ГЛАВА V	77
ИДЕЯТА ЗА КОНТРАЗАГОВОРА	78
ГЛАВА VI	85
ЗА МЕТОДА НА РЕВОЛЮЦИОННА БОРБА	86
ГЛАВА VII	100
ВОЙНАТА И РЕВОЛЮЦИЯТА: ФРЕНСКО- ПРУСКАТА ВОЙНА И ПАРИЖ- КАТА КОМУНА - 1870 /1871 г.	101

ГЛАВА VIII	120
ДВУБОЯТ МЕЖДУ БАКУНИН И МАРКС И КРАЯТ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛА	121
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	152
Михаил А. БАКУНИН ВЪЗВАНЕНИЕ КЪМ РУСКАТА АРМИЯ	161
АЛЕКСЕЙ БОРОВОЙ - "МИХАИЛ БАКУНИН"	172
Анатолий Горелик - "Анархистите в руската Революция"	204

“Целият живот на Бакунин е своего рода героичен епос, който запазва своята величественост и е в състояние да събуди в новите поколения най-добрите чувства, призовавайки ги към подражание в името на безпощадна борба със света на гнета и експлоатацията.”

Юрий Стеклов

КОЛЕКТИВ НА ФАБ

БАКУНИНОВАТА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ

ШРАПНЕЛ 2014

СЪДЪРЖАНИЕ:

TESTAMENT.....	5
НАМЕСТО ПРОЛОГ, ОТКЪС ОТ СПОМЕНИТЕ НА РИХАРД ВАГНЕР ЗА БАКУНИН ОТ ЕВРОПЕЙСКАТА ПРОЛЕТ НА НАРОДИТЕ (1848 – 1849 г.).....	7
ВЪВЕДЕНИЕ.....	12
ГЛАВА I	
УСЛОВИЯ И ПРИНЦИПИ НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ СПОРЕД БАКУНИН.....	18
ГЛАВА II	
ПОТЕНЦИАЛ, СТИХИЙНОСТ И ОРГАНИЗАЦИЯ В РЕВОЛЮЦИЯТА.....	31
ГЛАВА III	
ПРОГРАМАТА НА РЕВОЛЮЦИОННИЯ АНАРХИЗЪМ. ОСНОВНИЯТ ВЪПРОС НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ Е УНИЩОЖЕНИЕТО НА ДЪРЖАВАТА.....	68
ГЛАВА IV	
ЗАРАЖДАНЕ И КОНСОЛИДИРАНЕ НА ПАРАЗИТИЗМА И СЪЩНОСТ НА РЕВОЛЮЦИОННОТО ДЕЛО. АНАРХИЯ ИЛИ ДИКТАТУРА.....	81
ГЛАВА V	
ИДЕЯТА ЗА КОНТРАЗАГОВОРА.....	86
ГЛАВА VI	
ЗА МЕТОДА НА РЕВОЛЮЦИОННАТА БОРБА.....	94
ГЛАВА VII	
ВОЙНАТА И РЕВОЛЮЦИЯТА (ФРЕНСКО-ПРУСКАТА ВОЙНА ОТ 1870 г. И ПАРИЖКАТА КОМУНА ОТ 1871г.)....	112
ГЛАВА VIII	
ДВУБОЯТ МЕЖДУ БАКУНИН И МАРКС И КРАЯТ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛА.....	136
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	175
МИХАИЛ А. БАКУНИН ВЪЗВАНЕНИЕ КЪМ РУСКАТА	

АРМИЯ.....	185
АЛЕКСЕЙ БОРОВОЙ - “МИХАИЛ БАКУНИН”	198
АНАТОЛИЙ ГОРЕЛИК - “АНАРХИСТИТЕ В РУСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ“.....	237

Посвещавам на моя учител по случай
200 години от рождението му

TESTAMENT

Планът за настоящата книга е отдавнашен, но когато в 2014 г. присътиях към осъществяването му констатирах, че съм “закъснял за вла-ка”. Затова, под моето вещо ръководство”, тя се превърна в колективен труд на автори, компилатори и... плагиатори – последователи, симпатизанти, неутрални или врагове на Михаил Александрович

Бакунин. В нея си позволих да “редактирам”, съкращавам, добавям или променям някои техни текстове, там където ми се стори, че те изкривяват мисълта или изневеряват на неговия дух, като поех цялата отговорност за тези си интервенции с калема и ножиците.

Не съм цитирал имената на живите “сътрудници”, които са от различни народности и поколения:

1) защото не съм търсил съгласието

им и 2) защото мисля, че идеите нямат собственици, още повече, че ние, както казвал Прудон, разглеждаме собствеността, като кражба!

Интелектуалната не прави изключение...

Като пролог прибавих спомените на Вагнер, а студията на Алексей

Боровой – за финал. Включих **“ВЪЗВАНЕНИЕ КЪМ РУСКАТА АРМИЯ”**. Бакунин го е писал през 1870 г. заедно с избягалият от Русия

Нечаев, който успява да му внуши: 1) че там е създадена мощна революционна организация, чийто представител е и 2) че страната е в

предреволюционна ситуация. Когато Бакунин разбира истината, упреква младия Нечаев, че не му е разкрил истинското положение. Той

не би се поколебал да отправи същото въззвание, но би го написал по начин, който го прави по-приемливо и въздействащо в перспектива.

Независимо от това, възванието е силен документ, с най-пряко отношение към Теорията на революцията. Затова препоръчвам на читателя да го прочете, даже преди да е наченал книгата.

Друг документ, поместен също в нейния край, е статията на Анатолий ГОРЕЛИК - **“Анархистите в руската Революция”**. Тя е

свидетелство на участник в нея. Той доказва, че разликата между “марксистическите шарлатани” – Ленин, Троцки и Сталин не е толкова голяма: Сталин е “законното продължение” на първите двама, които му проправиха пътя към овакантия престол на Романовци.

Книгата е предназначена за всички, които биха пожелали да разберат кои сме, от къде сме тръгнали, къде сме и накъде отиваме, а у нас да предизвика интереса ни към един съвременен **“ПРОЧИТ НА БАКУНИН В НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК”**, от който могат да извлекат

още много полезни идеи и импулси за колективно творчество и дела, ако имаме интелектуалните сили и трудоспособност да актуализира-5

ме теорията на революцията с оглед всички дълбоки промени, настъпили в света и след кървавите експерименти през 140-те “пост-бакунистки години”, и най-вече, ако имаме волята и дързостта да до-ведем заедно с “Петото съсловие”, лумпенпролетариата и “нисшите класи” (от незавършения **“Апокалипсис – кога?”**) революционната

“практика” до логическия ѝ завършек.

Същевременно, тази книга е моето завещание към **МЛАДИТЕ ПОКОЛЕНИЯ**, които сигурно ще имат щастието да участват във **ВЕЛИКАТА УНИВЕРСАЛНА, ИНТЕГРАЛНА, ПЕРМАНЕНТНА**

СОЦИАЛНА ИЛИ АНАРХО-КОМУНИСТИЧЕСКА РЕВОЛЮ-

ЦИЯ, която и да не бъде “край на историята”, ще постави **“КРАЯТ НА ДЪРЖАВАТА И КАПИТАЛА”** (както бях кръстил сборника от статии за Роботронната Революция (Р.Р.)

СОФИЯ, 2014 Георги Константинов

«Отдавна бях заинтересован от този необикновен човек. Преди много години името му изплува пред мен от вестникарските страници, в съчетание с някакви извънредни обстоятелства. На едно

събрание на полските емигранти в Париж, в своята реч той беше заявил, че не отдава никакво значение на различията между поляка и руснака и че е важно само едно: човек иска ли да бъде свободен или не. Впоследствие узнах от Георг Хервег, че произхождайки от аристократично семейство, той се е отказал от всякакви лични средства, и оставайки на улицата с два франка в джоба, веднага ги дал на един просяк: сторило му се мъчително да чувства себе си свързан с прежния живот и да съзнава, че що годе е обезпечен. За неговото пребиваване в Дрезден веднъж ми съобщи Август Рекел, по това време съвършено подивял по революцията. Той ме покани

да отидем в квартирата, където се укриваше Бакунин, за да се запозная с него лично. След летните празници събития и заседанията

на славянския конгрес, Бакунин беше преследван от австрийското правителство. Той се укриваше в Дрезден, не желаейки да се отда-лечава много от Бохемия. В Прага беше предизвикал особени подо-зрения с това, че призоваваше чехите, които търсеха опора в Русия

против ненавистната им германизация, да се защитават с огън и меч против същите руснаци и срещу всеки народ, действащ под знамето на деспотизма и жезъла на абсолютизма.

Само тези повърхностни сведения бяха достатъчни, за да разсе-ят у всеки немец националистическите предубеждения и дори да

предизвикат всеобща симпатии по отношение на него. Когато за пръв път видях Бакунин у Рекел, в несигурна за него обстановка, аз бях поразен от необикно-вената импозантна външност на този

човек, намиращ се тогава в разцвета на своята тридесетгодишна възраст. Всичко у него беше колосално и излъчващо първобитна свежест, С нищо не показваше, че цени запознанството си с мене, тъй

като, очевидно не поставяше на пиедестал хората, живеещи с ду-ховните си интереси. Той тър-сеше натури, способни да се отдадат

на революционното дело с безогледна активност. Както можах да се убедя впоследствие, това беше по-скоро теоретично построение на неговия ум, отколкото живо лично чувство: прекалено много говореше за това. В споровете, Бакунин се придържаше към метода

на Сократ. Той очевидно се чувстваше прекрасно, когато, опънал

7

се на твърдия диван у гостоприемния домакин, можеше да спори с хора, имащи най-разнообразни схващания за задачите на революцията. В тези спорове, той винаги излизаше победител. С радика-лизма на неговите аргументи, изразявани с необичайна увереност, беше невъзможно да се справиш. Той се отличаваше с необикновена

общителност. Още в първата вечер на нашето познанство, той ми разказа цялата история на своето развитие. Бидейки руски офицер от знатен произход, той страдал от безсмисления гнет на военната служба. Съчиненията на Русо му направили дълбоко впечатление, и под предлог на отпуск, избягал в Германия. В Берлин, като дивак, жаден за култура, той се нахвърлил да изучава философията. По

това време, тук господствала Хегелианската система. Така бързо я усвоил, че не отстъпвайки ни крачка от хегеловата диалектика, засрамвал най-видните й последователи. Справяйки се, по неговите

думи с «философията в себе си», той се отправил за Швейцария, където се заел с пропагандата на комунизма. След това, през Франция

и Германия, отново се върнал към границите на славянския свят. Считайки този свят за най-малко покварен от цивилизацията, той очаквал от него възвръщането на човечеството. Своите надежди основавал на руския национален характер, в който по-ярко от всичко се проявявал славянския тип. За основна негова черта, той считал присъщото на руския народ наивно чувство на братство. Разчитал и на животинския инстинкт на преследвания човек – на ненавистта на руския мужик към неговите мъчители – дворяните. В руския народ, по думите му, живеела не детската, а демонска любов към огъня и още московския генерал-губернатор Растопчин, построил върху нея своя план за защита на Москва срещу нашествието на Наполеона. В мужика по-силно от всичко се е съхранила незлобивата натура, обезсърчена от обстоятелствата. Него е лесно да го убедиш, че да опожари господарските замъци, с всичките им богатства, е справедливо и богоугодно дело. Обхващайки Русия, пожарът ще се разпространи по целия свят, в който на унищожение подлежи всичко, което, осветено в дълбочина от висотата на философската мисъл и на съвременната европейска цивилизация, е източник единствено на нещастията на човечеството. Да се приведе в движение тази разрушителна сила – ето единствено достойната цел за разумния човек. Развивайки своите ужасни идеи и забелязвайки, че очите ме болят, Бакунин държа цял час своята широка длан срещу силната светлина на лампата, независимо от моя протест. Разрушението на съвременната цивилизация е идеал, който го изпълваше с ентусиазъм. Той говореше само за едно: как за тази цел да се използват всички лостове на политическото движение и неговите планове нередко

8

предизвикваха у обкръжаващите го весели иронични забележки. Към него се стичаха революционери от всевъзможни оттенъци. Най-близки му бяха славяните, тъй като той ги считаше най-подходящи за борбата с руския деспотизъм. Французите, независимо от тяхната република и от прудоновия социализъм, той не ценеше особено. За немците с мене никога не разговаряше. Към демокрацията, към републиката и всичко подобно, той се отнасяше с безразличие, като към несериозни неща. Когато говорех за реформиране на съществуващите социални основи, той се нахвърляше върху възразяващите му с унищожителна критика. Помня, как един поляк, изплашен от теорията му, каза, че все пак е нужна някаква държавна организация, която би могла да осигури на човека възможността да се ползва от плодовете на своя труд. Бакунин му отвърна: «Теб ще ти се наложи да оградиш своя парцел и да си създадеш полиция за охраната му». Полякът замълча сконфузено. Строителите на новия световен ред, ще намерят сами себе си, ни казваше той за утеха, сега е нужно да се мисли само за това, как да намерим сила, готова да разруши всичко. Нима, питаше той, някой от нас е толкова без-умен, че да се надява да оцелее в пожара на всеобщия колапс. Да си представим, че целият европейски свят с Петербург, Париж и Лондон е върху една клада. Може ли да се мисли, че хората, които ще я запалят, ще започнат след това да строят върху развалините и пепелта ѝ? На тези, които заявяваха за своята готовност да се пожертват, той отговаряше с възмущение, произвеждащо сензация, че бедата не е в тираните, че цялото зло е в благодрушните филистери. Типичен такъв филистер за него беше протестантският пастор. Той не можеше да допусне, че немският пастор е в състояние

да стане истински човек. Би повярвал на това, само в случай, ако той хвърли самолично в огъня цялото си попско имущество, жена и деца.

Всички тези страшни речи ме смущаваха, особено затова, защото от друга страна Бакунин беше човек, който се отнасяше към всичко с тънка и нежна чувствителност. Моето отчаяно безпокойство

за изкуството, моите идеалистични стремежи в тази област, му бяха понятни. Но той отклоняваше всеки опит от моя страна да го запозная по-отблизо с моите задачи. За работата ми над «Нибелунгите» не искаше да чуе. Под влияние на Евангелието, аз нахвърлях една идеална сцена за бъдещата трагедия под название: «Иисус

от Назарет». Бакунин ме замоли да го пощадя и да не го запознавам с това нещо. Но, тъй като успях да му разкажа същността

на моя замисъл, той ми пожела успех, молейки ме настоятелно да обрисувам Иисус, като слаб човек. Що се отнася до музиката, той

9

съветваше при композицията да има вариации само на един текст – нека тенорът да пее: «обезглавете го!», сопраното: «обесете го!» а немлъкващият буботещ бас: «изгорете, изгорете ГО!»

Веднъж ми се удаде да го уговоря да прослуша първите сцени на «Летящия Холандец». Аз свирех и пеех, и този страшен човек се разкри откъм своята съвършено неочаквана страна. Той слушаше музиката по-внимателно от всички други, а когато спрях, възкликна: «Колко е прекрасно!», и молеше да свири още и още.

Тъй като му се налагаше да води нерадостния живот на криещ се от преследванията беглец, понякога го канех на вечеря у дома. Жена ми поднасяше за закуска тънко нарязани късчета месо и колбаси, а той, вместо да ги нарежда по саксонски обичай икономично върху филията, ги поглъщаше наведнъж. Забелязвайки ужаса на Минна, аз предпазливо взех да го поучавам как у нас се яде такова блюдо, на

което той отвърна с усмивка, че сложеното на масата е предостатъчно и че макар да чувства своята вина, трябва да му позволим да

се справи с блюдото си по своему. Не ми се нравеше също как пиеше вино от неголяма чаша. Той въобще не одобряваше тази напитка.

Беше му противна тая филистерска бавност, с която благодушните еснафи се напиваха, поглъщайки виното на малки глътки. Една

по-голяма чаша водка даваше същия резултат – бързо и решително.

Най-ненавистно от всичко за него беше пресметливата умереност и умишлено забавения темп на наслаждението. Истинският човек се стреми към най-необходимото удовлетворение на потребностите си. Съществува само една наслада, достойна за човека: любовта. Тези и други екстравагантни черти показваха, че у Бакунин антикултурното дивачество се съчетава с най-чистия идеализъм на хуманността. Моите впечатления от него се колебаеха постоянно между неволния ужас и непреодолимата симпатия. Често го вземах със себе си при моите горски разходки и тъй като тук той не се опасяваше от преследвачите си, приемаше с охота поканите, нуждаейки се от някакви упражнения. Всички опити да обрисувам

пред него по-подробно моите естетически стремежи оставаха безплодни, тъй като не можехме да излезем отвъд пределите на чисто словесните дискусии. Моите идеи му се струваха прекалено объркващи. Бакунин твърдеше, че изхождайки от потребностите на гнусната действителност, не трябва да се сътворяват никакви закони за бъдещето: то трябва да се развие при съвършено други

обществени условия. Тъй като той свеждаше всеки разговор неотклонно до разрушението, то аз се обърнах към този удивителен човек с въпроса, как възнамерява да пристъпи към него. Тук се разкри, както вече се досещах по-рано и както това се изясни сега с пълна отчетливост, че всичко у него е построено върху произволни и

10

импровизирани предположения. С моите планове за организация на изкуството на бъдещето, аз му изглеждах като непрактичен човек, който витае в облаците. Но се оказа, че и неговите проекти за неизбежното разрушение на съществуващите културни учреждения са

също толкова малко обосновани, като моите. Можеше да се помисли, че Бакунин е някакъв център на универсалната конспирация, но

ето как се изясни, че неговата практическа задача се свежда само до замисъла да предизвика ново революционно брожение в Прага, при което цялата си надежда възлагаше на организация от неколцина студенти. Когато му се стори, че часът на въстанието е настъпил, една вечер той започна да се приготвява за небезопасното за

него заминаване за Прага, добивайки се с паспорта на английски търговец. Наложи му се да остриже и обръсне великолепните си къдрави коса и брада, придавайки си културен филистерски вид. Тъй като не трябваше да се вика бръснар, с тая работа се зае Рекел.

Операцията бе извършена в присъствие на малък кръг познати с тъп бръснар, който му причиняваше страхотни мъки, но пациен-тът съхрани невъзмутимо спокойствие. Изпратихме Бакунин с пълната увереност, че повече няма да го видим. Но след седмица той

се върна обратно, убедил се на място, колко лекомислени са били дадените му сведения за положението на нещата в Прага: там на негово разположение се оказала малка група невръстни студенти. Рекел му се присмиваше добродушно и от днес той беше ухажван от нас, като революционер, потънал в конспирации, само от към теоретичната им страна.

Приблизително същото, като с пражките студенти, се случи с него по-късно и с руския народ. Всички негови предположения се оказаха не почиващи на нищо, освен на произволни теоретически обобщения, относно същността на проблемите. Аз стигнах до убеждението, че славата на крайно опасен човек, с която той бе обкръжен в

широките европейски кръгове, произтичаше от теоретичната пропаганда на неговите мировъзрения, а не от практическата работа

върху почвата на реалния живот. Но аз имах възможност да се убедя, че в личното му поведение нямаше никакви егоистични смет-чици, както бива често при хората, които не се отнасят сериозно

към собствените си теории. Това се разкри скоро в дните на съдбо-носното Дрезденско въстание през месец май 1849 година.»

(Рихард Вагнер, Мемоари, том III, стр. 106 -108) 11

**“Страстта да разрушаваш,
е творческа страст!”**

„Реакцията в Германия“, 1842 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

И със 165 годишна “давност”, следващият откъс от писмото на Бакунин до Матилда Райхел (16.02.1850 г., затвора Кьонингщайн – Дрезден) е валиден и днес със своята пророческа прозорливост. (Въпреки

скептицизма на бързо отчайващите се наши сподвижници, които, ако нещата не станат ICI ET MAINTENANT (фр. - тук и сега), ни

напускат, за да “копаят собствената си градинка”, ако вече не са се

зачислили с “офицерския си багаж” в някоя партия, по възможност по-близо до властта, където, осребрявайки изблиците на младежката си революционна енергия, ще получат възможност “да се реализират приживе”).

“Аз действах в унисон с най-дълбокото ми убеждение и не търсих нищо за себе си. “Изгубих”, като толкова други и по-добри преди мене, но това, което исках не може да загине. Не защото “Аз” го желая, а защото “това”, което искам е необходимо и неизбежно. Рано или късно, с повече или с по-малко жертви, то ще се приближи със своето право, със своята реализация!”

Тези редове са написани, когато Бакунин очаква изпълнението на смъртната си присъда, заради ръководеното от него Дрезденско въстание. Той иска да остави, като завещание на своите приятели чувствата и вярата си в бъдещата революция. “Стилът” му е малко езоповски, защото грам откровеност в повече, и церберите ще хвърлят писмото в кошчето за боклук или ще го прикачат към “досието” му...

Екзекуцията му се “разминава” на два пъти – тук и в Австрия. След 13-годишен престой в пруските, австрийски и “отечествени” тюрми и заточения, той успява да избяга от Сибир през Япония и САЩ, за да се върне в Европа и да продължи борбата за свободата на цялото човечество. Кауза, на която остава верен до последния си дъх.

Това, което следва не е библия, нито катехизис, а теоретична мотивировка на страстната му вяра в Социалната революция, която не го

напусна никога и в която – със слово и оръжие – той участва до последния си дъх. Ако неговите мисли и дела ни накарат да разсъжда-ваме, да търсим и да ги сравняваме с нуждите на днешния и утрешен

ден, то вече ще е цвете върху гроба на “стария” революционер.

Експлоатацията на човек от човека, паразитизма и насилието над ограбваните от собствениците и държавата, съществуват от зората на човешката политическа история, наченала преди около шест хи-12 ляди години край долините на големите реки в Близкия Изток. Те – насилието и грабежа - образуват неделимо единство и могат да съществуват само в симбиоза: премахването на държавата означава край на паразитизма, чиято основа е собствеността (индивидуална или групова, частна или държавна) и обратно, краят на паразитизма е край на държавността във всичките ѝ форми – от абсолютната или конституционна монархии, през демократичната република до “пролетарската” диктатура. През последните два века, от Хегел насам различни превъплъщения на държавата и на собствеността, наричани цивилизации или социа-ликономически системи, са обявявани от господарите или от техните

философстващи лакеи многократно и по различни поводи за “край на историята”.

В днешното общество, паразитизма на богатите и насилието на властниците или грабежът и господството на “елитите” са олицетворени

от капитала и “модерната” държава. Техен антипод са потисканите, ограбваните и онеправдани пролетарии и лумпени. “Висшите”

и “нисшите” слоеве в обществената пирамида образуват класовите общества, чиято апология, наред с поповете, е поета от медии и от жрици на “четвъртата власт”, от академични ослици и университетски тахтаби, от даскали и отличени с ордени и награди честни... интелектуалци.

Въпреки двувековните социални борби на “нисшите класи”, ние все още сме далече от тяхната мечта: една социаликономическа система на лична и колективна свобода, в която пряката демокрация, самоуправлението или анархията (трите са синоними) е заменила властта

на човек над човека, а експлоатацията, привилегиите и социалното неравенство, заедно с породилото ги “пазарно стопанство” (което е другото име на капитализма) са отстъпили мястото си на равенството и братството между хората и народите или на свободния комунизъм. Унищожението на класовото общество, разделено на беззащитни жертви и на впили се във вените им политически и финансово-икономически вампири, заедно с края на политическата история на човешкия род, продължава да е проблем, който не е свален от дневния

ни ред.

На безкомпромисната явна или тайна, но непрекъсната борба с държавата и капитала, на теоретичната мотивировка на социалната

революция и реализацията ѝ, бе посветил живота си най-големият социал-революционер на XIX век – анархистът Михаил Бакунин.

Проучването и изложението на неговите идеи и дела, предполага запознаване с огромна по обем литература. На първо място, с трудовете му: книги, брошури, статии и писма и с техните различни интерпретации - от последователи и врагове. Тази работа не е от най-ле-13

ките, защото Михаил Бакунин, не е оставил една системна теория.

Той взема участие във всички европейски революции и идейно-теоретични борби на своето време, поради което заплаща избора на това

свое поприще със свободата си. Затова не е имал свободно време да обикаля големите библиотеки и архиви, нито осигурена материална издръжка, позволяваща му да се отдаде на спокойния труд на кабинетен книжен червей.

Ето защо, който иска да открие и да структурира Бакуниновата теория на социалната революция, ще трябва “да копае” сам и да я строи

от основите до “капандурата” с делата и с материалите, разхвърляни в историята и обемистото и свръхбогатото на идеи, но несистемно

и несистематизирано творчество. Трудът обаче си струва: за всеки, който се интересува от социалната революция и от анархизма, Михаил Александрович Бакунин ще си остане завинаги едно от най-по-учителните и най-увличащи открития, а наследството му – истинско

откровение и просветление.

За тези, които “ще дръзнат да го преведат на езика на XXI-ви век” ще посочим някои репери:

Съществуват няколко непълни издания на съчиненията му, както и сборници и книги с отделни негови творби. Освен шестте тома на френски език, излезли под редакцията на Бакуниновия другар – Джеймс Гийом и петте тома на неговия руски ученик – Григорий Максимов, следва да бъдат отбелязани планираните пълни издания на съчиненията му – на руски език под редакцията на болшевика Юрий Стеклов в 12 обемисти тома, от които излизат само първите четири, обхващащи материалите до бягството му от Сибир през 1861 г. Оставащите осем, са спрени през 1934 г. по нареждане на Йосиф Джугашвили – “Сталин”. (Остава да се надяваме, че редактираните и архивирани материали не са изгорени.) Преди да бъде “неправилно репресиран” през 1938 г. и умъртвен в Гулаг през 1941 г., Стеклов издава и една от най-обширните и отлично документирани биографии на Бакунин в четири тома с над 2000 страници. Още по-голямо

внимание заслужава и не по-малко обемистата тритомна биография на Бакунин, на немски език, от австрийския анархист Макс Нетлау, която остава неиздадена и непреведена, поради липса на финансови средства, както и огромния архив, събиран от него и предаден на съхранение в Института по социална история в Амстердам.

Другото многотомно издание на събраните му съчинения, е на същия Институт. В него трудовете му са представени по теми, на

оригиналните езици, на които Бакунин ги е писал. То би трябвало да е най-пълно, но и тук излизат от печат само първите осем тома под редакцията на холандския анархист Артур Ленинг. Изданието е спряно, поради същите “финансови затруднения”. Особен интерес, с

14

оглед разбирането на Бакуниновата концепция за Социалната революция, представлява неиздадения IX-и том, в който Ленинг е събрал

програмите и уставите на множеството тайни и нелегални организации, с които той е жалонирал своя път на революционер. Те са писани през периода от 1863 до 1872 г.

Като човек на действието, Бакунин не се е задоволявал само с те-оретизиране - теорията в неговите очи сама по себе си не е имала

особена стойност. Той е правил всичко, за да я реализира. Всяка негова анархистическа програма, в същото време е програма на една от

многобройните организации на потиснатите класи и народи, които са търсили неговата помощ и съвети.

Такива са уставите и програмите на Интернационалното братство (от 1864 до 1868 г.) или на Революционния Алианс (явен и таен - от 1868 до 1872 г.), които са представени с обширни откъси в настоящия текст. Те, заедно с редица други негови материали, които също са

цитирани, очертават контурите на революционната му теория.

Оставените ни първоизточници не са неутрални в оценките си за събития, дейтели и позиции, нужни за разбиране на самата епоха. Бакунин често е субективен, но съдържащите се в тях автентични идеи, не страдат от това – те са съхранили цялата своя свежест и неизвратеност и си остават основа на основите при разкриване на неговата

обща и частна теория на социалната революция.

Огромна и почти неизчерпаема е и световната съкровищница на ли-тературата и на изследванията, посветени на живота, делата и творчеството на великия руски и международен революционер. Авторите са от различни хоризонти - съмишленици, последователи или врагове, “обективни” изследователи, учени, професори или студенти, интерпретатори и популяризатори.

Нужно е и едно предупреждение към евентуалните читатели на тази колосална книжнина: марксистските историци, критици и други “дейтели на науката – социал-демократи или болшевики” в своите писания произнасят единодушно анатема срещу Бакунин и неговата

теория, квалифицирайки я като утопия, дребнобуржоазна стихия и революционност, бунтарски индивидуализъм или “*детството на пролетарското движение*, така както астрологията и алхимията са *детство на науката*”. (Маркс и Енгелс на стр. 30, от прословутия том 18 от II-ро руско издание на събраните им съчинения, който съдържа техните “класически” критики на бакунизма.)

Като цяло, по-сетнешната антибакунистка марксистическа литература е под влиянието на стария социал-демократически опортюнист Георги Валентинович Плеханов, който през 1904 г. пише за “неспособнос-тта на Михаил Бакунин да усвои гледната точка на научния социализъм, което го направило не само безполезен, но направо... вреден

15

за международния пролетариат”. (В сборника “Революционерите от 70-те години на XIX век”, стр. 24).

За отбелязване, като пример на пошлост и ненавист е книгата на френския сталинист Жак Дюкло: “Бакунин и Маркс”. Неговото отношение е изразено още в подзаглавието ѝ - “Сянката и светлината”.

Тя е една постсталинистка карикатура, в отговор на навдигналата

се анархистическа вълна във Франция през 1968 г. и е препълнена с тенденциозно подбрани цитати и фактически материал с абсолютно фалшиви изводи.

Такава е общата тоналност и лайтмотива на всичките им “трудове”

по този въпрос. От такова безцветно марксистическо еднообразие (и во-нящо безобразие), човеку се втръсва. Ако, след гнусните им помии, се обърнем към първоизточниците, в тях изведнъж оживява епохата и в нея започва да бие пулсиращия с бурни събития живот на най-уникалния Човек.

Сред специализираната, казионна, анти и пробакунистка “съветска” литература, можем да посочим историко-биографичния труд

на Н. Пирумова. В него се проследява поэтапното идейно развитие

на Бакунин със задължителните цитати и реверанси към критиките

на “класиците”. А в отпечатания след краха на “социализма” нейн

аналитичен труд за социалната му доктрина, за пръв път в пост-“съветска” Русия се появяват елементи на апология на знаменития революционер и опит той да бъде защитен срещу свлачището от идеологическа кал и мерзки лъжи, струпани върху главата му от епигоните на “гения и таланта” – Маркс и Енгелс - и от техните туземни и

иностранны ученици, макар и тук, почетното му място в Пантеона на световната революция да е реквизирано за двамата “класици”, които, за съжаление, като бръмбарите, отведоха не само руския пролетариат към светлото бунство на социализма...

В сравнение с подобни черно-бели, в най-добрия случай розови, пас-квили книгата на германския марксист и комунист Франц Меринг, посветена на неговия учител и “вожд на световния пролетариат”, от

която привеждам множество цитати, изглежда ярка и почти безпристрастна. В *“Карл Маркс – история на неговия живот”*, авторът си

е позволил да обрисова фигурата на Бакунин, *“без да се съобразява с*

официалната партийна легенда”, поради което си е навлякал яростните нападки на двамата “сионски стражи на марксизма” – Кауцки и

Рязанов. Без да отстъпва пред техния морален терор, Меринг е опи-сал отношенията на Бакунин и Ласал с Маркс съобразно изискванията на историческата истина, но такива книги са рядко изключение.

Все пак, не бива да недооценяваме “анти-бакуниадата”. Тя помага на търсещите да се ориентират в проблемите на революционната идейна борба през десетилетието 1864-1874 г. и позволява да се открият

16

подводните камъни в революционните течения, като се видят, макар и в криво огледало, препъникамъните на съответните теории, осветя-ващи втората половина на бурния деветнадесети век.

Това, което впечатлява при проучване на първоизточниците, които

са използвани, като документи, е подходът, следван от Бакунин: Да се добере до същността на предмета, да го открие и освети за

всички - без каквото и да е укриване. Докато - да забъркат, да замъг-лят, да премълчат и да недоизкажат истината, е подходът на опонентите му. Да мислят едно, да правят друго, говорят трето и пишат чет-върто – такава е позицията им, но не за тях става дума в настоящата

работа. В нея сме се опитали да “изстискаме” част от онова, което

се отнася до бакуниновата теория и практика на революцията, която

макар и от далечното десетилетие 1863 – 1873 г., си остава в много

отношения удивително актуална и може да служи, като основа за

по-нататъшната разработка и надстройка на теорията на социалната революция в XXI век.

17

ГЛАВА I

УСЛОВИЯ И ПРИНЦИП НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ, СПОРЕД БАКУНИН

Паразитното устройство на човешкото общество, в чиято основа намираме експлоатацията на чуждия труд, е злокачествено явление, с

което, по протежение на цялата човешка история, с изключение може

би само на първобитната комуна, се е сблъсквало всяко поколение, встъпващо в активния обществен живот. А там където има паразитизъм, е неизбежна употребата на насилие/принуда над експлоатираните. Организираното и системно упражнявано насилие от страна

на паразитите се осъществява чрез държавата. (Под държава имаме

предвид нейния административен и военнополитически апарат или

система от институции и органи). Срещу тази си “услуга” властниците получават своя дял от създаваните от тружениците богатства и

ipso facto (по силата на очевидния факт) са съставка от общността на

паразитите, когато не са нейни единствени представители, какъвто

беше случаят при авторитарния или тоталитарен “научен социализъм”.

Съзнателно или не, в живота си, всички представители на всяка генерация правят избор: едни, които са мнозинството, се покоряват пасивно на съществуващия “законно-установен ред” и го приемат като

нещо, разбиращо се от само себе си; други одобряват активно паразитизма на общественото устройство, като го укрепват или променят

козметично, за да го съхранят; трети не се примиряват с несправедливия световен ред и се опитват да го разрушат, за да установят друг, по-справедлив.

“Стабилността” в обществото зависи решително от това, в каква степен, коя от двете последни социални групи (на паразитите или на

непримиримите) е овладяла умовете на първата.

Привърженици на съхраняването на съществуващия строй, които

допускат повърхностни промени, за да остане всичко по старому, са

известните ни консерватори; либералите и социалдемократите са за

“капитален ремонт” на системата, а за пълната ликвидация на паразитизма и насилието, против всякакви “козметики” и ремонти са

революционерите. Те искат тоталното разрушение - до основи - на

съществуващия строй, веднъж и за винаги!

Вътрешните и международни кризи са в основата на революциите, 18

но само те не са достатъчни, както може да се види в примера на Русия. Във втората половина на XIX-ти век тя преживява две сериозни

обществени кризи, и двете – свързани с войните. През първата – от

края на 50-те и началото на 60-те години - след поражението на царизма в Кримската война от 1853 – 1856 г., се активират либералите, които се опитват да заменят регресивния от тяхна гледна точка паразит - дворянството с “прогресивната” буржоазия, съхранявайки паразитното статукво в нова премяна. Както се знае, тяхната активност, доведе до отмяна на крепостничеството в 1861 г. и даде възможност

на руското самодържавие да излезе от кризата и да се удържи някак

си до следващата. В края на 70-те – началото на 80-те години, след

руско-турската война от 1877-78 г., се повтори съвкупният колапс с всички социални противоречия. След кулминацията на 1-ви март 1881 г. (когато народоволците убиха Александър II), „победители“ се оказаха консерваторите. И този път самодържавието излезе от кризата, но Русия стигна пълзешком до следващата война – с Япония и до следващата криза, завършила с неуспешната революция от 1905 - 1907 г. Но защо, „с помощта на либералните и консервативни спирачки, самодържавието успя да спаси Русия от революцията“?

Нали и в тези два случая, бяха налице криза на властта и изостряне на бедствията за трудите хора? – Защото отсъстваше революционната активност на масите. Може би идейното им просвещение

беше недостатъчно, а непримиримите - революционерите не успяха да овладеят съзнанието на угнетения народ. И макар да имаше разпокъсани стихийни селски навдигания, като голямото Кандиевско въстание (1861) или антиколониалните, национал-освободителни въстания в Полша, Литва и Белорусия, те се оказаха недостатъчни за една победоносна социална революция.

Какво представлява революцията, какви са нейните задачи, как се прави тя и кой в края на крайщата я извършва? – С решава-нето на тези въпроси на революционната теория и практика се заема

забележителният руски революционер Михаил Александрович Бакунин. Веднага трябва да отбележим следното много важно обстоятелство, което го отличава в негова полза от всички кабинетни теоретици на революцията. Това е неговото активно и непосредствено

участие, практически във всички революционни събития в Европа: в Париж (февруари – март 1848 г.), в Прага (юни 1848 г.), в Дрезден

(май 1849 г.), в Лион (септември 1870 г.), в Болоня (август 1874 г.).

При това, вече на солидна възраст (Михаил Александрович е на 60 години), когато заминавайки в своя последен поход в Италия, той се

е надявал не толкова на успеха на въстанието, колкото на възможността да умре на барикадите.

И така – Бакунин и революцията. Къде се е родил, за коя се е оженил, негови ли са били децата? – не е тема на тази работа. **Как и с кого се прави революция?** – това е най-интересното за Михаил Александрович. Не може да се отмени фактът, че в тази област той е крупен специалист и не случайно *„италианските социалисти са го считали за истински апостол на новото учение, известен от Милано и Болоня до Неапол под името Santo Maestro (светия учител). Италианската младеж, италианските работници, отиващи*

да умират под знамето на Гарибалди, вкусвайки от плодовете на съзряващата в продължение на 20 години национална независимост, много скоро узнават цялата тъга на своите измамани илюзии и надежди, и започват да преминават на тълпи в редовете на италианските социални революционери. Главни дейатели сред тях са учениците и горещите привърженици на Михаил Бакунин.” (Из *“Заминаването”* – статия в Руски биографичен речник, издаден през 1909 г. в Санкт-Петербург.)

Съобщавайки за смъртта на Бакунин, на 15 юли 1876 год. *“Напред”* – вестникът на Пьотр Лавров – пише: *“Ако бихме поискали да изброим всички страни и местности, в които Бакунин е оставил следи*

от своя живот, от своето влияние, трябва да назовем целия свят.

Дрезден, Прага, Париж, Лион, Ню-Йорк, Лондон, Стокхолм, Италия, Испания, Швейцария биха били длъжни да дойдат на погребението на този, който влезе в тяхната история, без да говорим за

нашата страна, където толкова приятели и врагове, толкова ад-миратори и хулители бяха пробудени за обществен живот или под-тикнати към дейност от думите и от делата, от истините и от

парадоксите на този всемирнен агитатор”.

Като най-ярък представител на полувековното революционно движение, Михаил Александрович сам е мощна историческа сила в Европа от XIX век, своеобразен генератор на историческия процес. За

съжаление, ни едно от неговите многобройни практически начина-ния не се увенча с успех приживе, той не видя окончателната победа

на своето дело, макар “да му се налагаше да тика Сизифовия камък против тържествуващата навсякъде реакция” през целия свой бурен живот.

Като Майстор, който познава материала, Михаил Александрович *сам отговаря защо е така: “... защото, за мое най-голямо отчаяние, констатирах, че в масите няма революционна мисъл, надежда и*

страст, а когато ги няма, можем да бъдем колкото си искаме гръ-могласни, никакъв резултат от това няма да има...”, “...В днешно

време масите не искат социализъм...”, “Сега всички народи са из-губили революционния си инстинкт. Всички те са доволни от своето положение, а страхът да изгубят и малкото, което им е останало, ги прави смирени и инертни.” (стр. 381-382 в биографията на

20

Бакунин от Пирумова = ББП) Последното, така да се каже, е пряко следствие от социалната анестезия (упойка), прилагана ефикасно от паразитите и тяхните лакеи в обществото.

“Очевидно – *продължава той* - и най-ужасната нищета, даже когато тя поразява многомилionenият пролетариат, все още не е достатъчен залог за революцията. Човекът е надарен от природата с

изумително и наистина довеждащо ни понякога до отчаяние търпение, и дявол знае, какво още не може да понесе, когато заедно с

нищетата, обричаща го на нечувани лишения и бавна гладна смърт, е “надарен” още с тъпоумие, със закърняване на чувствата, с отсъствие на всякакво съзнание за своето право и с онова невъзмутимо търпение и послушание, с които между всички народи, особено

се отличават немците и източните индуси. Такъв човек никога не

ще се надигне; по-скоро ще умре, отколкото да се разбунтува. Но, когато е доведен до отчаяние, неговото възмущение става по-възможно. Отчаянието е остро, страстно чувство. То го извежда от тъпото, полусънно страдание и предполага повече или по-малко ясно съзнание за възможно по-добро положение, което той не се е надявал да постигне... В отчаяние никой не може да остане дълго; то довежда човека бързо до смъртта, или до делото. До какво дело?

Разбира се, до делото за освобождение и завоюване на условия за по-добро съществуване. Даже немецът в отчаянието си престава до бъде резоньор; само, че му трябва много, твърде много обиди, притеснения, страдания и злини от всякакъв род, за да бъде доведен

до отчаянието. Но и нищетата с отчаянието не са достатъчни, за

да предизвикат Социалната Революция. Те са способни да доведат

до лични или много местни бунтове, но са недостатъчни, за да вдигнат народните маси. За това е необходим още общонароден идеал, който се изработва винаги исторически от дълбините на народния

инстинкт, възпитаван, разширяван и освещаван, редом със знаменателни произшествия, с тежки и горчиви опити, - нужна е обща

представа за своето право и дълбока, страстна, може да се каже, религиозна вяра в това право. Когато такъв идеал и такава вяра в

народа се срещнат с мизерията, довела го до отчаяние, тогава Социалната Революция става неотвратима, близка, и никаква сила

не може да я възпрепятства.”

“Тогава, какво да се прави? Да се чака – *е отговорът на Бакунин*. Да

се чака, докато в Европа се създадат по-нетърпими социални, икономически, политически и духовни условия. Индивидуалната органи-заторска и агитаторска дейност е безсилна да ни приближи или да

промени нещата... Нашият час още не е настъпил”. (ББП - стр. 390) Защото материалът на революцията е мощният енергопотенциал на

масите, поставен под високо социално напрежение. Това е бакунин-21

ската стихия, в която той наистина е като риба във вода. Наличието

на материала, обаче е само необходимото, но не и достатъчно условие за извършването на победоносна революция. Забягвайки напред, можем да кажем, че за нея са нужни още и взривът на енергопотен-циала на масите и освобождаването на революционната енергия.

При това, те трябва да имат кумулативно действие, тоест да са се

натрупали над критичния минимум и да са съсредоточени и насочени в едно и също направление.

И още нещо, затова са необходими

Майсторът с калфите и чираците, т.е. една разклонена организация, обхващаща целия революционен, взривен материал/потенциал. Тогава, като детонатор може да послужи всеки, наглед незначителен

повод.

Но Москва не е построена за един ден – самият Бакунин не е стигнал

до това свое решение на революционния проблем изведнъж. Когато

го намира, Михаил Александрович има зад гърба си цели десетилетия на интелектуални усилия и търсения, многобройни връзки с

революционерите по цяла Европа, публицистична дейност, активно

участие в революциите от 1848-49 г., две смъртни присъди, дълги

години на пребиваване и размишление в душегубките на немските, австрийски и руски “почивни домове” (три години в Петропавловската крепост и още три в Шлисселбургската), 4 години в сибирско

заточение, успешно бягство, създаване на споменатото тайно революционно “Интернационално братство”, организиране на “Алианса

на социалистическата демокрация”, товарът на нечаевския радика-лен вариант на руската революция, операцията по овладяване на Интернационала, който след бакуниновата атака издъхва в САЩ, пуб-ликацията на собствените му концептуални трудове. Дейността на

Бакунин в Европа е не само катализатор на текущите европейски събития, но и генератор на всесветовни процеси, в чиито последствия

живеем сега.

Изхождайки от своя колосален опит, Бакунин разработва глобален

стратегически план за ликвидиране на световното паразитно устройство. Изчиствайки глава-та си от остатъците на немската метафизическа плява, захвърляйки я обратно във вакуума на фалиралите

философски системи, той посочва реалния враг, след като го е изучавал обстоятелствено и едва тогава предлага методика и средства

за унищожението му. Конкретният враг е ясен – това са паразитните класи, а дър-жавата и капитала са оръдията за угнетяване и

ограбване на масите.

Анализирайки закономерностите на възникване на държавата и нейната роля в живота на обществото, в своя незавършен капитален

труд “Държавност и Анархия”, Бакунин прави извода: “*Държавата*

е зло, но исторически оправдано зло, необходимо в миналото, днес

22

то е антисоциално и анахронично; обществото и държавата не са

тъждествени, и самата държава не е вечна, тя е само временна

обществена форма или временна организация на обществото, която Социалната революция трябва да премахне напълно, трансформирайки я в обикновена негова “канцелария”, в своего рода “всеобща счетоводна кантора”.

Бакунин предлага проста “бездържавна” или по-точно анти-държавна форма на организация на социалния и икономическия живот на

обществото, почиваща върху социално-икономическите начала на самоуправлението/пряката демокрация/ анархията, на автономията

и на свободното федериране/съюзяване на индивидите, на комуните, на провинциите и на нациите, върху принципите на социализма, тоест на свободата, равенството и справедливостта за тружениците, еманципирани от експлоатацията и потисничеството.

Анализирайки принципите на паразитното устройство на света Михаил Бакунин формулира своя “велик принцип на свободата”. В света, според него, съществуват два принципа: на авторитета и неговият

- на свободата. Първият от тях, провеждан от църквата и държавата, се основава на презрението към самия човек. Срещу него се издига

“великият революционен принцип на свободата, достойнството и правото на човека”. “... Да бъдеш свободен, е право, дълг, достойнство, щастие и мисия на човека. Изпълнение на съдбата. Да нямаш

свобода, значи да си изгубил човешкия си облик. Да лишиш човека от свобода и средства за постигането и ползването ѝ – това не е обикновено убийство, това е убийство на човешкия род. Най-великият и

единствен морален закон е: бъдете свободни и не се задоволявайте само със състраданието, а уважавайте, обичайте, помогнете за освобождението на вашия ближен, тъй като неговата свобода е непременно условие за вашата”. (ББП - стр. 235 - 236) Паразитният порядък, установен от хората, е придобил видимостта на русовия

обществен договор, според който свободата на един, ограничавала свободата на другите и затова всеки отстъпвал част от своята свобода в полза на общността. Лъжа. Държавата се проявява не като утвърждаване на свободата, а като нейно отрицание, като ограничение

на личната свобода на всеки в полза на общността. Но нали “човекът инстинктивно, неизбежно е социално същество и се ражда в

общество, както мравките, пчелите, бобрите. За човекът, както и за по-малките му братя, тоест, за всички диви животни, е присъщ законът на естествената солидарност, заставащ и най-примитивните племена да живеят задружно, да си помагат един на друг и да

се управляват с помощта на естествените закони”. (ББП - стр. 236) Благодарение на своя разум, човекът е създавал “втора природа – човешкото общество. И това е единствената причина, поради която

23

неговият инстинкт на естествена солидарност се е превърнал в съзнание, а то на свой ред поражда справедливост”.

По пътя на серия редуващи се еволюции и революции, човекът превръща примитивното общество в организирано и разумно, като *създава своята свобода*. “Работата не е в необходимостта от нейното намаляване, а напротив, през цялото време, тя трябва да се

увеличава, тъй като колкото повече свобода имат всички хора, съставлящи обществото, толкова повече то придобива своята човешка същност”. (ББП - стр. 236) *Редът в обществото не изисква да се*

ограничава свободата на личността, а напротив, самият ред трябва да *произтича от тази свобода*. “Свободата не е ограничение, а утвърждаване на свободата за всички. Такъв е законът на солидарността. Разумът се разпалва от разум, но, по един и същи закон, той

гасне под натиска на глупостта. По такъв начин разумът на всеки расте в същата степен, в която расте у всички други, а глупостта на един, в известна степен, е мярка за глупостта на всички.” (ББП - стр. 237) Същият закон на солидарността действа и в областта на *обществения труд*. “Аз мога да бъда свободен само сред хора, ползващи се от еднаква с моята свобода. Утвърждаването на моето право за сметка на друг, по-малко свободен от мен, може и трябва да ми внуши съзнание за моята привилегия, а не съзнание за моята свобода... А нищо не противоречи повече на свободата отколкото привилегията”. “Пълната свобода на всеки е възможна само при действително равенство на всички. Осъществяването на свободата в равенство - това е справедливостта”. (ББП - стр. 237) И така, Бакунин формулира своя принцип по следния начин: “Сво-

бодата без социализъм е несправедливост и привилегия, а социализма без свобода е робство и скотство”. *За осъществяване на* справедливост в обществото е необходимо преди всичко премахване на държавата и собствеността с наследственото право, установяване свобода на брака и на равенство за жените. Единствен производител на богатствата е трудът. Преустройството на обществения живот е *напълно възможно да се осъществи при минимално насилие*: “Уни-щожете държавата и правото на собственост и наследяване, и мощното действие на работническите асоциации, при съдействието на новия идеал и свободното организиране на жителите на страната, ще бъде достатъчно за постигане на целта... Като социален организъм обществото се формира отдолу-нагоре. Комуната представлява социално единство, малък свят, независим и основан върху индивидуалната и колективна свобода на всички *свои членове*”. (ББП - стр. 237) Комуналните проблеми се решават от общото събрание, което избира Съвет на комуната, чиито членове се редуват ротационно за решение на общите проблеми и за упра-24вление на текущите дейности, както и за избор на делегати за конфе-ренциите на регионалните съюзи на комуните или за националните им конгреси – всички снабдени с императивни мандати и отзоваеми по всяко време. Конференциите и конгресите, с излъчените от тях комисии и органи за съгласуване и координация на общите решения и планове, нямат право да се вмесват във вътрешните дела на комуната. Нацията се състои от федералния съюз на провинциите, а международната Федерация – от съюза на нациите, които желаят да влязат в нея и са съгласни с правата, задълженията и начина на функционирането ѝ. “Общественият ред не е основа, а венец на свободата и... следователно организацията на обществото се построява не посредством централизацията, както е при всички съвременни държави, тоест от центъра към периферията и отгоре – надолу, а чрез свободните федерации и техния доброволен съюз, тоест отдолу – нагоре, от *периферията към центъра*”. (ББП - стр. 238) Такава е, в най-общи черти, революционно-социалната програма на Бакунин, върху която ще се спрем по-подробно в отделна глава. Трябва да се подчертае едно съществено обстоятелство – **това е програма за глобално преустройство на човешкото общежитие, поради което тя може да бъде реализирана само в глобални мащаби**. Осъществяването ѝ в една отделно взета страна е утопия.

Това отбелязва и самият Бакунин: "... не е достатъчно да въстане само един народ, трябва да въстанат всички или в краен случай

поне няколко, за което е нужна тайна международна организация или международен контра-заговор". (ББП - стр. 238) Първата бакунинова скица на такава организация е **"Тайният Международен Съюз за освобождение на човечеството"** (ТМС)

– документ от 1863 г., чийто оригинал се намира в Шведската Кралска

библиотека. В него Бакунин пише: *"Нашата цел е обединението*

на всички революционни елементи от всички страни, за създаване на истински Свещен Съюз на свободата против свещения съюз на

политическите, бюрократичните, финансовите и религиозните/духовни тирании в Европа".

В края на 1864 – началото на 1865 г. Бакунин създава такъв таен

революционен съюз, известен под името **"Интернационално братство"** или "Таен Интернационал на Бакунин". (ТМС – стр. 67-92) Програмен документ на Братството е "Революционния катехизис", разработен също от самия Михаил Александрович. В него, той полага, веднъж за винаги, в основата на революционната практика принципът на мондиализма:

" Това Братство – казва той – има за цел победата на Социалната революция в целия свят, тоест радикалното премахване на всички

25

съществуващи религиозни, политически, икономически или социални организации и институции, и създаване най-напред на европейското, а след това и на универсалното общество, върху основите

на свободата, разума, труда и справедливостта."

"...Нашето основно убеждение се заключава в това, че както свободата на всички народи е солидарна, така и отделните революции, в

отделните страни, са длъжни да бъдат солидарни, че **от днес в Ев-**

ропа и в целия цивилизован свят няма повече място за изолира-

ни революции, а само за една всеобща социална революция... и че, следователно, всички частни интереси, претенции, национални са-молубия, дребнави зависти и вражди са длъжни да отстъпят и да

се слеят в общия универсален интерес на световната революция".

По-нататък е изложена бакуниновата представа за такава световна

революция: "Тя ще започне с разрушаване на всички организации

и учреждения: църкви, парламенти, съдилища, административни

органи, полиции, армии, банки, университети и други подобни институции, съставлящи гръбнака на държавността. Държавата

трябва да бъде разрушена до основи! Едновременно, в общините и

в градовете, ще се пристъпи към конфискация в полза на Социалната Революция на всичко, което принадлежи на държавата; ще се

конфискуват също и имуществата на всички реакционери, а всички съдебни дела, имотни и дългови документи ще бъдат изгорени, цялата документална, гражданска, углавна, съдебна и официална

гнилоч, която не ни се е удало да унищожим, ще се обяви за губеща

силата и валидността си. По такъв начин, ще бъде завършена социалната революция, и когато нейните врагове бъдат лишени веднъж за винаги от всички привилегии и средства, с които биха могли

да й навредят, няма да има никаква нужда да бъдат подлагани на

кървава разправа, която е нежелателна, защото рано или късно би предизвикала неизбежна реакция."

Че такива мисли са зреели в главата на Бакунин още когато е работил

за превръщането на националните в социални революции, по време

на "Пролетта на народите", се вижда от следната **"ИЗПОВЕД, КАТО**

НА СИН ПРЕД СВОЯ... ДУХОВЕН БАЩА" :

"В Бохемия, аз желаех революция - решителна, радикална, крайна

- с една дума такава, която, дори ако би била победена впоследствие, щеше да преобърне и постави всичко с краката нагоре, след което, въпреки победата си, австрийското правителство нямаше да намери ни една вещ на старото ѝ място. Ползвайки обстоятелството, че цялото дворянство в Бохемия и въобще класата на богатите собственици се състои изключително от немци, аз исках да

изгоня всички дворяни с цялото враждебно настроено духовенство и да конфискувам всички господарски имения и богатства, отчас-26

ти, за да се разделят между бедните селяни за поощряването им да участват в революцията, отчасти, за да бъдат превърнати в източник на средства за извънредните революционни разходи.

Исках да подпала всички правителствени, административни, съдебни, и господарски институции, дела и документи - в цяла Бохемия и да обявя анулирането на всички ипотеки и други неизплатени

дългове, които не превишават една известна сума, напр. 1000 или 2000 гулдена, исках да разруша всички замъци.

С една дума, замислената от мен революция, беше ужасна, безпри-мерна, макар и насочена повече против вещите, отколкото срещу

хората. В действителност, тя би преобърнала всичко в живота на народа, че дори, побеждавайки, австрийското правителство никога не би имало сили да я изкорени, не би знаело с какво да започне, какво да прави, не би могло нито да събере, нито даже да намери остатъците от стария, навеки разрушен порядък и никога вече не би могло да се помири с бохемския народ. Такава революция, не ограничаваща се с една отделна националност, би увлекла със своя пример, със своята червена пропаганда не само Моравия и австрийска, но също и пруска Силезия, и въобще всички погранични немски

земи, така че и германската революция, до това време революция на градовете, на бюргерите, на литераторите и на адвокатите, на фабричните работници, би се превърнала сама в общонародна революция.

Но, с това моите замисли не се ограничаваха. Аз исках да превърна Бохемия в революционен лагер, да създам в нея сила, способна не

само да охранява локално революцията, но и да действа настъпателно, навън от Бохемия, да възмути и вдигне по пътя си всички

славянски племена, призовавайки народите към бунт, разрушавайки не само всичко, което носи върху себе си печата на австрийското владичество, но и да отиде на помощ на маджарите, на поляците, с една дума да воюва против Вас самия, господарю... моят духовен отец!

Моравия, отдавна е свързана с Бохемия чрез своите исторически спомени, обичаи, с езика и никога не е преставала да гледа на Прага, като на своя столица, намираща се с нея още тогава в особена

връзка, посредством своите клубове. Моравия, си мислех аз, по необходимост ще последва бохемското движение. С нея заедно ще се

увлекат също словаците и австрийска Силезия. По такъв начин, революцията ще обхване целия просторен регион, богат на средства, чийто център ще бъде Прага.

В Прага щеше да заседава революционния конвент с неограничени пълномощия. Тогава, веднъж прогонени дворянството, цялото противопоставящо се духовенство, унищожена и превърната в прах

27

австрийската администрация, изгонени всички чиновници, и само в

Прага - съхранени някои от по-важните, от по-знаещите - за съвети или като библиотека за статистически справочници.

Унищожени също всички клубове, вестници, всички прояви на бръщолевещия парламентаризъм, всичко подчинено на една революционна воля. Младешта и всички работоспособни хора, разделени

на категории, според своя характер, способности и наклонности, бяха били разпратени по целия регион, за да създадат навсякъде

временна революционна, военна организация. Народните маси би

трябвало да бъдат разделени на две части: едните, въоръжени, оставали по домовете си, за да охраняват новия ред и готови за участие в партизанската война, ако такава би се наложила. Младите

хора, всички безимотни, фабрични работници и занаятчийци, безработни и незаети, а също и голяма част от образованата бюргерска

младеш, способни да носят оръжие, бяха съставили регулярната армия, а не доброволчески отряди, армия, която би трябвало да се обучи с помощта на бившите полски офицери, а също посредством австрийските войници и унтер-офицери в оставка, издигнати според способностите им и по хъс в различни офицерски звания и чинове... Разходите бяха били огромни, но аз се надявах, че те ще се

покрият отчасти с конфискуваните имения, с извънредните данъци и асигнации от рода на Лайош-кошутите. За това имах особен, повече или по-малко фантастичен финансов проект, който би било неуместно да излагам тук ..."

Тези и още много други Бакунинови откровения, интересуваният се читател може да намери в "изповедта на каещия се грешник и духовен син" на руския самодържец, познат в историята още като "Николай Палкин" – Николай Сопаджията...В първата половина на юли 1851 г., тоест два месеца след предаването му от австрийските жандарми на границата в ръцете на Императора, който като научил новината възкликнал – "Най-послед!", в килията при Бакунин се явява граф Орлов (шеф на жандармите) и от името на самодържеца, поискал да състави записки за немското и славянско движение, като

му пояснил, че царят желае той – затворника в Петропавловската крепост - да говори с него "като духовен син с духовия си отец", т. е. да се изповяда и разкаже за всичко без премълчавания. След месец, суровият обитател на Зимния дворец получава това, което на полицейски език наричат "откровено" и "чистосърдечно" показание и

което по-скоро прилича на... гавра с негово императорско величество. Оригинален, с прелюбопитните бележки по полетата, напашани

от царствената ръка, е съхранен за вечността. Там самодържецът е постановил: "Никаква Милост!"

На местото на разрушената държава, счита Бакунин, по най-естествен начин ще се създаде свободна федерация, тоест ще възникнат и ще се утвърдят именно тези връзки и отношения, които са жизнено необходими за съществуването на вътрешните ѝ структури

(вътрешно-федеративните отношения са производни от нуждите и потребностите на тези структури). Такъв процес на усложнение и поддръждане на обществената организация е естествен и по причина на това, че е в съответствие и в пълно съгласие с общоеволюционните процеси на всички жизнено форми на Земята, т.е. той не противоречи на всеобхващащите човешкото общество (антропосферата) външни биосферни процеси, а едните и другите заедно ще образуват единствен, по същността си антиентропиен процес.

Тази велика социална трансформация, слагаща край на политиката

и на политическата история, ще бъде резултат от войната на класите – войната на колиците срещу палатите, войната на бедните и

потисканите срещу богатите и потисниците, а там където има война, са неизбежни разрушенията, насилията и кръвопролитията. Един от

въпросите на теорията е как те да бъдат минимизирани?

Гореказаното не е в противоречие с бакуниновата теория на революцията защото става дума за една разгъваща се в дълбочина и ширина

перманентна, социална и универсална революция, водеща до генерализирано планетарно самоуправление на цялото човечество. Ако

принципът на мондиализма е нарушен, ще възникват колизии между

съхранението или “възраждането” на държавността и перманентността на анти-паразитната профилактика, като форми на световната

класова борба вътре във все още, всесветовната паразитна система.

Ако обаче надделее принципът на мондиализма, след бакунистката революция човешкото общество ще бъде една единна, отворена

система, в която ще възникват естествени, еволюционни процеси на

справедливо светоустройство и в края на крайщата ще се установи

хармония между антропосферата и биосферата.

По силата на принципа за необратимостта на антиентропийния процес и на принципа на социалната хомеостаза (свойство на една отворена система да регулира вътрешната си среда така, че да поддържа

стабилно, постоянно състояние чрез многобройните корекции на

динамичното равновесие, управлявани от взаимно свързани регулаторни механизми) връщането към обществото на австралийските

аборигени е изключено.

Успехът на бакунистката революция ще бъде напълно гарантиран, ако се задействат още два принципа: **принципът на стихийността и**

принципът на кумулация на революционната стихия.

За реализация на революцията, Бакунин изисква създаване на тайна, разклонена организация, която да сплоти, да организира и да насочи стихийните народни сили в нужното направление.

29

На паразитизма и на лакействащите в негова угода паразитофили, методите на Михаил Александрович могат да не се нравят и ползвайки своя лексикон, да нарекат това идеен бандитизъм. Никому

не можем да забраним да се възмущава от методите на Бакунин. Те

могат да бъдат наричани кому-както е угодно, но, всъщност, това

са **най-обикновени методи на социална хигиена, естествен при-роден процес на кратковременна профилактика в глобални мащаби.** За Бакунин кървавата саморазправа след гражданската война (ако господарите, вцепкали се във властта и в богатствата си я

предизвикат), е нежелателна, но ако върху развалините на държавата

се появят “нови” подобия на марксистките паразити, които ще поискат да възстановят в “нова”, по-“прогресивна” форма старият, паразитиращ върху глупостта “принцип”, тогава нека се сърдят на себе

си. Тогава (ако хората са забравили уроците на болшевишката диктатура) бакунистката профилактика ще придобие за известно време

“перманентен характер”, докато разноцветните яростни привърженици на “принципа на авторитета” не... “отмрат” в световен мащаб.

(Проблемът: дали принципа на авторитета е произведен от “принципа на паразитизма” или обратно? - е схоластичен, защото ни изправя

пред “класическия” въпрос за “първичността” на кокошката и яйце-то, с който тук няма да се занимаваме...)

И така, успехът на социалната революция се гарантира от наличието на революционна ситуация, на революционна организация и от реализацията на трите принципа на революцията: **МОНДИАЛИЗЪМ, СТИХИЙНОСТ И КУМУЛАЦИЯ.**

30

ГЛАВА II

ПОТЕНЦИАЛ, СТИХИЙНОСТ И ОРГАНИЗАЦИЯ В РЕВОЛЮЦИЯТА

Проблемът е разгледан в “прощалното писмо” на Михаил Бакунин от 1 юни 1870 г. до Сергей Нечаев, от което тук са възпроизведени обширни откъси. В него той пише:

“... Преди всичко, моята система се различава с това, че тя не признава нито ползата, нито даже възможността за някаква друга

революция, освен стихийната социална революция на масите. Всяка друга революция, по мое най-дълбоко убеждение е безчестна, вредна, свободо- и народо-убийствена, защото тя вещае нова нищета

и ново рабство за народа; и най-важното, всяка друга революция е станала невъзможна, непостижима и неизпълнима вече.

Централизацията и цивилизацията, ж.п.-линиите, телеграфите, новите оръжия и организация на армиите, “напредъка” на административната наука или на “науката” за системно поробване и експлоатация на народните маси и за смазване на техните бунтове, са толкова щателно разработени, проверени чрез опита и усъвършенствани в продължение на последните 75 години, че всичко това

взето заедно, е въоръжило държавата понастоящем с такава грамадна сила, която може да бъде победена и сломена само от една

неудържима стихийна-народна-социална революция, обединяваща в едно всички тайно-заговорнически атаки, всенародни бунтове, вне-запни нападения и изненадващи удари, стоварвайки ги едновременно

върху нея в кулминационния момент на кризата или на разложение на апарата...

И така, единствената цел на тайната революционна организация трябва да бъде не създаването на някаква изкуствена военна сила, а инспирирането, сплотяването и организирането на стихийните народни сили; защото единствено възможната действителна армия

на революцията – не е вън от народа, а е самият народ.

Да се подбужда народът изкуствено е невъзможно, народните революции се пораждат по силата на стечение на комплекс от обстоятелства или от онзи исторически поток, който подземно и невидимо, но непрекъснато и през по-голямата част от времето - бавно, но сигурно, протича в народните слоеве, обхваща ги все

повече, прониква и подкопава устоите на обществото, до тогава, 31 докато не се изтръгне из под земята и с бурното си течение не помете препятствията, унищожавайки всичко, което се изпречва на пътя му.

Такава революция е невъзможно да се предизвика изкуствено. Тя даже не може да бъде ускорена значително, макар без съмнение дейната и интелигентна организация да може да улесни нейния **взрив. Има периоди в историята, когато революциите са просто невъзможни; има други, когато те са неминуеми.**

В кой от тези два периода се намираме днес? По мое дълбоко убеждение, **в период на повсеместно, неминуемо зреене на народната**

революция. Няма да доказвам справедливостта на това ми убеждение, защото това би ме отвело твърде далече. А и не ми е нужно, защото се обръщам към хора, които ми се струва, че го споделят

напълно. Аз казвам: навсякъде, в цяла Европа социалната народна революция е неминуема. Скоро ли ще избухне тя и къде по-рано - в Русия, или във Франция, или в някоя друга част на Запада? - това никой не може да предскаже. Може би, тя ще избухне след година, преди година, или не преди 10 или 20 години. Работата не е в това, и тези, които възнамеряват да ѝ служат честно, които

искат да бъдат полезни на революцията, са длъжни преди всичко да се откажат от всякаква нервност, от всяко нетърпение. И заедно с това, трябва да бъдат готови, да са нащрек във всяка минута и способни

да се възползват от всеки удобен случай; едновременно с това, да са организирани и тренирани не с оглед на едно близко въстание, а за една продължителна и търпелива подземна работа, следвайки примера на нашите "приятели" - йезуитските отци.

Ще огранича разсъжденията си до Русия. Кога ще гръмне руската революция? Това ние не знаем. Мнозина, и аз с тях, очаквахме

всенародното въстание в 1870 година, но народът не се пробуди.

Трябва ли от това да заключим, че руският народ ще заобиколи революцията или ще бъде отминат от нея? Не, такова заключение е

невъзможно, то би било безмислено. Който познава безизходното, критично и трагично състояние на нашия народ в икономическо и

в политическо отношение, и от друга страна решителната негодност на нашето правителство и държава не само да променят, но

дори малко от малко да облекчат неговото положение - неспособност, произтичаща не поради лошите качества на министри и бюрократи, а поради същността на държавния строй, не само у нас, но и във всяка държава - той непременно ще заключи, че руската народна революция е неминуема.

В народа се е изработила, отчасти съзнателно, на три четвърти несъзнателно, своя програма, която тайната организация трябва да узнае, да отгатне и с която е длъжна да се съобразява, ако же-32

лае да успее."

Тук и на много други места в писмата, брошурите и книгите си Бакунин разглежда един от важните, може би най-важния проблем на

теорията и практиката – този за революционния потенциал на "нишните класи". Проблем, който поставя пред революционерите задачи от изключителна важност и сложност, и по който различията му с Маркс и марксистите са дълбоки, като пропад.

На едно място в своите критики на анархизма, "класикът" беше писал, че **"в основата на революционната концепция на Бакунин**

стой волята, а не обективните икономически условия", разби-райки под това узряването или презряването на капитализма и въз-мъжаването на неговия "гробокопач" – пролетариата. Маркс беше

казал, че "някоя социал-икономическа формация не загива, преди да е развила напълно своя капацитет, преди да е стигнала предела на своите "исторически възможности" и още - през 1867 г., когато излиза първия том на "Капиталът" (кръстен от неговите "бълхи" "библия

на работническата класа"), той пише, че всички тези условия вече са на лице в Англия, където "корените на социалната революция могат да се напишат с ръце". (Цитирам по памет, защото нямам време да ровя в праха на "научния социализъм"). Излишно е да напомням, че

от това време измина близо век и половина и последните “научни социалисти” – троцкистите се отказаха от “напипването”, макар да твърдят, че сме в епохата на гниещия империализъм, който обаче се опъвал да влезе в гроба, поради проблеми в “партийното ръководство на работническата класа”. В противовес, Бакунин разглежда революционния потенциал и роля, освен на пролетариата и на други “ниспи” социални и национални групи, които “научните социалисти” negliжират или обявяват за

реакционни. (Троцки нарича “човешка пепел” социалните слоеве и групи, обединени под названието “дребна буржоазия”.) Става дума за селячеството, за безработната младеж, за разбойниците и за много други, на които класическият марксизъм е залепил презрителния етикет лумпенпролетариат (суб-пролетариат или дрипльовци).

Въпросът е от изключителна важност, поради факта, че и днес повече от половината население на планетата живее в селата (в “Третия свят”, в страни, които все още не са напълно интегрирани в капиталистическата “цивилизация”). Какво е било положението по времето на Бакунин можем да си представим.

Разглеждането на проблема с тези “декласирани” маси, както ги е наричал и самият Бакунин, изглежда още по-важно и належащо в светлината на данните в незавършената ми брошура “Апокалипсис – кога?”, Според тях, днес “лумпенизирането” обхваща и страните на “златния милиард” и в още по-ускорени темпове – тези на сринатия в

33 праха на историята марксистки експеримент във “втория свят”. В началото на XXI-ви век, се почувстваха първите сеизмични трусове на

бъдещата световна перманентна социална революция (трусове, които засега са с нисък магнитуд по “социалната Скала на Рихтер”). Те

обхващаха най-различни части на планетата, като “арабската пролет” (чието име провокира споменът за “пролетта на народите” от 1848 г., в която Бакунин беше една от емблематичните фигури), движенията

на “възмутените” в Испания, “Окупирай!” в САЩ или определени аспекти на още по-пресните народни навдигания в Украйна.

“Лумпен-пролетариатът” или “дрипльовците”, в много страни вече надвишават по численост индустриалния пролетариат и това е само началото, но нека се върнем към Бакунин. В противовес на Маркс, Михаил Александрович разглежда, размишлява и работи през целия си бурен живот за една велика революция, която не засяга само

най-напредналите, от гледна точка на капиталистическото им развитие страни върху европейския континент. Сред тях е и неговата

Русия с останалия славянски свят. Той напомня неуморно огромния процент селяни в повечето европейски страни, който задължава революционерите да се вслушат в техните искания, защото изчакването на трансформирането им в пролетарии чрез експанзията на

капитализма, означава да се пожертват още няколко генерации. Неговото настоятелно искане и работа за една революция, която не е

само работническа, е едно отхвърляне на икономическия фатализъм и изчакване на “мирната” еволюция, проповядвани от “класиците”.

Когато милиони човешки същества страдат от експлоатацията и потисничеството, не можем да чакаме, със скръстени ръце на празни гърди, социалните условия да достигнат така наречената “зрялост” (восъчна?), която би ги направила годни да извършат революцията.

Това отхвърляне на марксистическата “историческа необходимост” или “изпреварването на историята”, се проявяват при Бакунин още

в “славянския въпрос” и “пролетта на народите” през 1848/49 г., когато въстанията не бяха само работнически и демократични (каквито са случаите във Франция, в Германия или в Австрия), но и за

национално обединение на разпокъсаните нации (като в Германия или Италия) или на колонизирани народи срещу имперското господство (на Австро-унгарската и Руска империи) и колосалния му замисъл за превръщането им в Социална пан-европейска революция, както се вижда от “Изповедта” му пред самодържеца.

Тази линия на бакуниновата мисъл и дейност продължава да се развива и задълбочава още по-интензивно след бягството му от Сибир.

Особено от края на 60-те години на XIX век, когато той отделя много време за обсъждане на условията за една революция в страни, в чиято икономика доминира земеделието, като Италия или славянските

34

земи. В своето писмо до белгийския весник *la Liberté de Bruxelles* от 29 август 1871 г. той съзнава “закъснялото развитие на Италия в

монополизираното от капитала производство”, но твърди, че това не може да бъде пречка за извършването на една социална революция там с поддръжката на селячеството, чиято антидържавна ориентация е ясно утвърдена. Преценявайки перспективите на социалната

революция в Русия, Бакунин засилва своята пропаганда там от 1868 г.. Тази му дейност не прекъсва и през следващите години, като обхваща важна част от неговите писания и писма. В “Държавност и

Анархия” той развива по-обстойно тази мисъл, вменявайки във вина на Маркс неговата на думи изключително пролетарска ориентация на революцията, която води до доминирането (диктатурата) на едно малцинство над огромното мнозинство от народа.

“Има и един друг фактор – продължава писмото на Бакунин - това е разбойническият свят на казаците, изразяващ между другото не по най-елегантния начин протеста против държавното и общинно-патриархалното потисничество, които пораждат локалните

бунтове. Макар и предизвиквани от случайни обстоятелства, те произлизат от общи причини и са израз на всеобщото народно недоволство. Няма село в Русия, което да не е дълбоко недоволено от

своето положение и което да не усеща нуждата, притеснението и тормоза и да не таи в дълбините на своето колективно сърце желанието да заграби цялата земя на помещиците и на селските богаташи, и убеждението, че има пълното и несъмнено право да го стори; няма село, което да не бъде в състояние да се разбунтува.

Ако това не става по-често, то е единствено от страха, от съзнанието за своето безсилие. Това съзнание произлиза от разединението на общините, от отсъствието на действителна връзка и солидарност между тях. Ако всяко село можеше да разчита, че когато

въстава, ще го последват и останалите, с увереност можехме да кажем, че не би имало руско село, което да не се разбунтува.

От тук произтича и първото задължение, предназначение и цел на тайната организация: да пробуди във всички общини съзнанието за необходимата солидарност между тях и с нея да възбуди в руския народ съзнанието за собствената му мощ - с една дума да съедини множеството местни селски бунтове в един общ, всенароден бунт.

Едно от главните средства за достигане на тази цел, по мое дълбоко убеждение, може и трябва да бъде безкрайното множество

от наши “свети” странници и нечистиви скитници, богомолци, беглеци, крадци и разбойници – целият този широк и многолюден

подземен свят, открай време протестиращ против държавата и държавността и против немската цивилизация на камшика. Това беше прокламирано още в анонимния позив “Постановката на рево-35

люционния въпрос”, предизвикал вопъл на негодувание у всички наши порядъчни филистери и тщеславни дърдорковци, възприемащи ви-зантийското си доктринерско бръщолевене за дело.

А между другото, разбойничеството е съвършено справедливо и това се потвърждава от цялата ни история. Разбойническият, грабителски и скитнически свят е играл именно тази роля на обединител на местните общински бунтове още при Стенка Разин и при

Пугачов; нашите скитници са най-добрите и верни проводници на народната революция, подготвящи общите народни вълнения, тези предшественици на всенародните въстания, а кому не е известно, че бродягите лесно се превръщат в разбойници и крадци. Та и кой ли

у нас не е разбойник или крадец? Правителството ли? Или нашите казионни и частни спекуланти и мошеници? Или нашите помещици и търговци?

Аз от своя страна не търпя, нито разбойничеството, нито каквото и да е противочовешко насилие, но признавам, че ако ми се наложи да избирам между разбойничеството и грабежа на възседналите престола “божии помазаници” или ползващите се от всички привилегии аристократи, то без ни най-малко колебание ще взема страната на народното разбойничество, намирайки го естествено, необходимо и даже в известен смисъл морално. Признавам, че от

човешка гледна точка, народно-разбойническият свят далеч, далеч не е красив. Но кое ли е красиво в Русия? Нима може да има нещо по-кално и по-отвратително от нашия порядъчен еснафско- или чиновническо-цивилизован и чистоплътен свят, скриващ под своите

западно-мазни маниери най-страшния разврат на мисъл, чувства, отношения и действия! Или, в най-добрия случай - погълнат от безотрадната и безизходна пустота.

В народния разврат, напротив, има естественост, сила, жизненост, има правото на многовековна историческа жертва; има мо-гъщият протест против основното начало на всеки разврат – държавата. Ето защо вземам страната на народното разбойничество и виждам в него едно от най-съществените средства на бъдещата народна революция в Русия.

Аз разбирам, че тези ми мисли могат да предизвикат негодуванието на разноцветните, чистоплътни и нечистоплътни идеалисти, на-дяващи се чрез диктатурата да наложат на народа своята мисъл, воля и начин на действие, но аз съм убеден, че при първия разгром

на всеруското самодържавие, откъдето и да дойде той, народът ще тръгне към своя идеал и никаква изкуствена конспиративна сила не ще бъде в състояние да спре или даже да видоизмени неговото самородно движение, както никакъв бент не е в състояние да сдържи бунтуващия се океан. И всички вие, мои мили приятели, ще по-36

летите като тресчици, ако не съумееете да плувате по течението на народа, - уверен съм, че при първото крупно народно въстание, скитническо-разбойническият свят, дълбоко вкоренен в народния

живот и представляващ една от съществените му прояви, ще се задвижи мощно. Добро или лошо, това е несъмненият и неотвратим факт, и който иска на дело руската народна революция, който

иска да ѝ служи, да ѝ помага, да я организира не само на хартия, той е длъжен да го знае, нещо повече, той трябва да се съобразява

с него, без да се стареа да го заобикаля, и имайки към него съзнателно-практическо отношение, да умее да го употреби като мощно

средство за тържеството на революцията. Тука няма какво да се чистоплътничи. Който иска да съхрани своята идеална и девствена чистота, нека остане в кабинета си, да мечтае, да мисли и да пише трактати или стихове. Който иска да бъде истински революционен деятел и боец в Русия, той е длъжен да захвърли ръкавиците си, защото никакви ръкавици няма да го спасят от несметната и всеобхватна руска кал. Руският свят, държавно-привилегированият и

неговият антипод – всенародният, е един ужасен свят. Руската революция ще бъде несъмнено ужасна революция. Който се страхува от ужасите или от калта, нека се отдалечи от този свят и от

тази революция; който иска да ѝ служи, знаейки къде отива, нека укрепи нервите си и да бъде готов за всичко.

Да се употреби разбойническият свят, като оръдие на народната революция, като средство за събиране или разделяне на частичните общински бунтове, не е лека работа; аз признавам нейната необходимост, но съзнавам своята абсолютна непригодност за нея. За да

я предприемеш и доведеш до край, трябва сам да бъдеш въоръжен със здрави нерви, с херкулесова сила, със страстно убеждение и с желязна воля. В редиците на младите генерации могат да се намерят такива хора. Но тези от нашето поколение и с нашето възпитание са неспособни на това.

Разбира се, да се отиде между разбойниците, не означава сам да станеш разбойник, не значи да споделяш техните страсти, беди, често гнусни цели, чувства и действия, а да им вдъхнеш нов дух, да събудиш една друга, всенародна и благородна цел в тия диви и

до жестокост груби хора, но със свеж, силен, недокоснат, неизто-щен и следователно открит за живото слово ум (ако то наистина

е живо, а не доктринерско, и ако имаш куража и таланта да се обърнеш с него към тях и да ги убедиш)”.

А ето какво казва, 150 години по-късно, един съвременен руски анархист по повод Социалната революция и нейния потенциал:

“Социалната революция е нещо, което не зависи от анархистите.

Тя ще се извърши все едно, поради обективни причини. И ако анар-37

хистите не са готови да поведат народа (в името на своите идеали), то ще го водят други. Двигатели на революциите винаги са били не

класите и групите, от които властта има нужда и те от нея, а тези, които тя е превърнала в... “скрап”. Тези, които са изхвърлени, лишени от работа и привилегии, които ще бъдат обречени на мизерия и измиране. Те ще станат съюзници в бъдещата революция. Ще

се бунтуват изхвърлените на улицата. Които няма какво да губят и които не ги очаква нищо хубаво. Спомнете си Революцията от 1917 г. И не ме убеждавайте, че тя беше извършена от революционните пролетарии и селяни. Тази Социална революция бе дело на лумпени-зираните полуинтелигенти и работници (излезли от селата, но още

не осъзнали се като пролетарии), на дезертьорите от армията, на маргинализираните чиновници и студенти, на углавните елементи. И болшевиките се възползваха от тези плодове на разпадащото се полукрепостническо, полубуржоазно общество. Това “маргинално ядро” плюеше на идеите и на Ленин, и на Маркс. Със същия успех

можеха да ги оглавят и кадетите, ако имаха вождове от типа на Ленин и Троцки.

Всяка Социална революция започва, като “аполитична”, а се осъществява от “маргиналното ядро”. В сегашния момент, в “маргиналното ядро” влизат маргинали, студенти, лумпени, безработни, криминални, дезертьори, бездомни скитници, гастарбайтери,

“третият свят” и т.н., и т.п. Това са носителите на революционния потенциал и аз съвсем не съм във възторг, но и не плача. Такава

е обективната реалност и се отнасям към нея, като към дължимото... Ще има море от кръв и несправедливости. Това е лошо и

аз не бързам да призовавам към Социална революция. Но тя ще се извърши. Защото главната сила, която ни приближава до нея не са екстремистите и революционерите, а... държавата, властта!!!

Да-да, именно съвременната държава създава условията за осъществяване на Социалната революция.

Няма да се задълбочавам в тоя въпрос, но погледнете в страни.

Вижте какво се върши навсякъде. Аз живея в Самара и наблюдавам, ставащото тук. Огромно число безработни, а тези които работят, получават средно по 300 долара на месец (не вярвайте на официалната статистика – там средната заплата се изчислява чрез хиляда

души, които работят за грошове и няколко десетки, въртящи се около или настанили се във властта гангстери, буржоа, мошеници и други паразити с месечен доход над 20 000 долара, и ето как се получава нелош “показател за средния доход на глава от населението”). Градът е наводнен от гладни и озлобени гастарбайтери. Една

искра е достатъчна, за да започнат да разгромяват полицейските участъци. Половината град вече е със свидетелства за съдимост, а

38

другата половина са бандити при властта.

В случай на Социална революция криминалните ще са в първите редици на експроприаторите – под всеки флаг! Студентството също

е осъзнало, че няма бъдеще. Които имат богати родители, ще бъдат устроени и без дипломи. Останалите ще са парии.

В Русия има половин милион безпризорни деца! Представете си само какво ще става из страната, когато те, заедно с милионите углавни престъпници, се впуснат в революционни грабежи!!! И милионите гастарбайтери започнат експресно да се обогатяват!!!!

И това не се отнася само до Русия. Гладният и ограбван, и затова и зъл трети свят на Африка, Азия и Южна Америка ще устреми своя взор към... “Златния милиард”. Мисля, че всичко е ясно. Ще бъде страшна сеч – не съгласявам боите и никого не искам да плаша. В началото на революционната 1917 г. от устата на стария пияница и приятел на императора Николай II – капитанът-знаменосец Нилов се отронила следната фраза: “Всички ще висим по фенерите, у

нас ще има такава революция, каквато никъде не е ставала.” Това е било казано на 27 февруари 1917 г. и всички събития са били още занапред.

Властта е като вампир, който смучи кръвта на жертвата си. Смучи кръвта на народа и сама се успокоява – моля ви се, още съвсем

малко и ще отслабим хватката. Да оглозгаме костите на народа и ще изпуснем парата от котела. Вече схемите са разработени: няколко показни процеса (Ходорковски, Мавроди), разхлабване на то-талитарния режим и раздаване на ред демократични индулгенции, чифт подавания на профсъюзите и създаване на нови кумири в дясно

и в ляво, поредно “повишение на пенсиите” и т.н., и т.п. Народът

“трябва” да се укроти. Но, ако “маргиналното ядро” прекрачи определена граница като процент от населението и се стигне до точ-ката на кипене, то властта вече не ще бъде в състояние да спре каквото и да е. И като отправна точка може да послужи всеки съ-битиеен тласък, без дори неговите автори да са помислили за каквото и да е Социална революция. Например, един опит (успешен или

не) за военен преврат, разгонването на демонстрация на някакви фанатици и дори една загуба на националния футболен отбор. Нищожен повод и народът ще се понесе. И ще започнат да излизат от катакомбите, като във филм на ужасите, всички, които се считат лишени, ограбени или просто... революционери. И, не е нужно да раз-красяваме революционните делници, в първите редици ще тръгнат, както е било във всички революции, психично болните. Аз си спомням

първите демократични партии от началото на 90-те в Самара. 30 % в тях бяха психично нездрави хора и именно тях ги слушаха повече от останалите, защото те ревяха най-гърмко. Във всяка революция 39

започва масова психоза. Най-страшното е, че властта го разбира, но не може да се отлепи от смученето на народната вена. Мислят

си – още съвсем мъничко и ще ми стигне. Тук сработва инстинктът на вампира. На един крадец, разбил банка, един човал с банкноти му е достатъчен за цял живот, но той се опитва да отмъкне още няколко, поради което се лишава от маневреност и го залавят. Така е и с държавата. Вие чували ли сте властник да се е отказал доброволно от властта и от копанята, в която е стъпил с двата крака?

В името на Социалната революция народът ще помете и избранни-ците си, и партията на власт, макар и да е легитимна партия на мнозинството.

И така, аз твърдя, че към Социалната революция ни приближава не опозицията, която разклаща устоите на властта, нито някакви самотни терористи, а самата власт – с инстинкта на вампира.

И тук нищо не може да се направи. Това е като заразна болест.

Неизлечима... Социалната революция е обективна неизбежност, от нея не може да се избяга, докато съществуват държавата и частната собственост, ще има море от кръв и несправедливости. Аз

признавам нейната неотвратимост, но съзнавам, че това не ще е “празник”. Именно затова анархистите са длъжни да се готвят за нея. Да се готвят, за да я оглавят и да предотвратят морето от кръв. Тя, кръвта е неизбежна, но може да се минимизира. Вижте какво прави в последно време руската държава: тя създава активно тандемът Държава-Църква.

Целта мисля, е ясна. Практически

вече е престанала да съществува наборната армия, състояща се от граждани, които при определени обстоятелства, могат да представляват заплахата за държавата. Създава се професионална армия, където високоплатени наемни главорези са готови до последен дъх да защитават този, който им плаща за “услугите”. В

техните представи, това не е народът, с чийто пари живеят, а е властта. Тя е създавала тази огромна, добре снабдена структура на репресивните органи с всичките спец-нази, омовници, спецслуж-би и т.н. Вътрешните войски на МВР растат неотклонно по численост и боеготовност. Подтиква се и се финансира създаването на многобройни партии - като се запишат в тях, ще е по-лесно да бъдат контролирани. Всички тези Олимпиади и шампионати са за отвлечение на народа от собствените му проблеми със зрелища...

Държавата се готви за Социалната революция. И се надява да

я възглави. Опомнете се и си спомнете словата на капитан Нилов: Народът ще избеси всички ни – безразборно!

Така, че какво трябва да правят сега анархистите? Каква трябва да бъде нашата стратегия и тактика? Това, което ще кажа, е мое лично мнение. Допускам, че някъде може да не съм прав. По моему, 40 главната задача на момента е да се обединят всички разпокъсани сили и да се готвим за Социалната революция. Анархистите могат да се обединят върху основата на съвместна програма за действие, без да се взират в разногласията между теченията. Главната ни

цел на сегашния етап е борбата с държавата. Затова сме длъжни да разкриваме всичките ѝ слаби страни и да бием там. Ето, тук теоретичният ни багаж е минимален. Необходимо е да използваме информатиката в анархизма. Държавата, казва Бакунин, не е

нищо друго, освен “официалното и правно установено попечителство на малцинството компетентни да надзирават и управляват

поведението на това голямо, ужасно и непоправимо дете – народа.” **Но с времето, детето порастна, а държавата се превърна**

в... педофил. Детето е поумняло и не желае кървавото убийство на държавата. Детето е готово да я погребее, дори с почести – държавата е изпълнила своята историческа мисия и е длъжна да умре.”

Този руски приятел казва, че не е чел теоретиците на левия радикализъм, че всичко, което пише, извира от сърцето му, от житейския

опит и ако възгледите му вече са изразявани от някого, нека не го обвиняват в плагиатство.

Възможно е, но ако е така, това значи само, че не искаме да четем нашите гениални предшественици под идиотския предлог, че били остаряли, за да открием самостоятелно... “дървения велосипед” с фатално закъснение.}

“Друг скъпоценен елемент за бъдещия народен живот в Русия – продължава своето писмо Михаил Александрович - е свободната икономическа община. Такъв елемент вече го няма на Запад. Там социалната революция трябва да създаде този необходим и основен кълн на цялата бъдеща организация, и посаждането му ще предизвика много проблеми. У нас той още е на лице; когато руската революция започне и държавата се сгромоляса с всичките си чиновници, руското село ще се организира без особени затруднения още в същия

ден. Но затова пък на Русия предстоят трудности от друг род, каквито на Запад няма. Нашите общини са страшно разединени и

често са във враждебни отношения. Напоследък, благодарение на данъчните мерки на правителството, те започнаха да привикват към околийското административно обединение, но с това изолацията им не бе преодоляна, защото единението им се ограничи в

рамките на околията. За революционната победа, за организирането на бъдещото свободно общество е необходимо околията по

собствена, народна инициатива да се обединят в окръзи и окръзите в губернии, за да образуват помежду си свободната руска федерация. Да се пробуди съзнанието за такава необходимост в нашите

41

общини, в името на собственната им свобода и полза – това отново е работа на тайната организация, защото никой, освен нея, няма да поиска да се наеме с такава дейност, тъй като интересите на правителството и на всички привилегировани класи са ѝ направо враждебни.

Такава е в главни черти цялата програма на руската социална революция, дълбоко вкоренена в историческите инстинкти и в цялото

положение на нашия народ. Който иска да оглави народното движение, той е длъжен да я приеме изцяло и да стане нейн инициатор.

Който иска да натрапи на народа своята програма, ще остане на перона.

Самият народ, вследствие невежеството и разединението си, не е в състояние да я формулира, да я свърже в система и да се сплоти в нейно име. Значи, нему са нужни помощници. Откъде да се вземат?

Във всяка революция това е най-трудния въпрос. До сега, в целия

Запад, помощниците на народа в революциите, произлизаха от привилегированите класи и почти винаги се оказваха негови експлоататори. И в това отношение Русия е по-щастлива от Запада.”

Бакунин възлага своите надежди особено на младите. В една от статиите си за “Политическата теология на Мадзини”, обръщайки се към

младежта той дефинира нейната роля по отношение на пролетариата:

“Млади хора, които искате да се спасите от гангрена, която вече разкъсва цялата буржоазия, идете сред народа! Гмурнете се в неговата среда, живеете с него и за него! Имайте присърце неговата мизерия и страдания, считайте го не като необходим инструмент за реализация на вашите политически идеи, а като върховна

цел на всичките ви усилия. Научете се да го обичате и уважавате, и разберете, че освен да го образовате, вие можете да научите много от него. В замяна на идеите, които ще му дадете, той ще ви запознае с цялото богатство на своите инстинкти. Вие ще му дадете

формулите на живота, а той на вас – самия живот. От съюза на вашата мисъл с неговите инстинкти ще се роди народният живот...

И помнете, братя, че образованата младеж не трябва да бъде нито господар, нито покровител, ни благодетел, нито диктатор на народа, а само акушер на спонтанната му еманципация, обединител и организатор на народните сили и усилия.

В този момент, не се грижете за науката в чието име искат да ви обвържат или накажат. Тази официална наука трябва да загине заедно със света, чийто израз е, и комуто слугува; на нейно място, след победата на народа, ще възникне от самите дълбини на раз-късалия веригите си народен живот, една нова, рационална и жива

42

наука.”

Със същия “подстрекателски” език Михаил Александрович говори на руската “декласирана” и образована младеж, представляваща теорията. За необходимостта от нейния съюз с народа, възпъгчение на

практиката и на спонтанното развитие на социалния живот. От тази образована младеж той очаква да изрази аспирациите на народа или на пролетариата, създавайки онази жива социална наука, която ще бъде вярно отражение на спонтанността и на икономическата и социална еволюция на обществото.

С подчертаване на революционните тенденции сред декласираните (образованата безработна младеж, селячеството, суб-пролетариата и разбойниците) Бакунин поставя под въпрос схемата на Маркс, с която той отстоява класовата структура на обществото и прави от борбата между класите мотор на историята и на бъдещето му.

Това е от особен интерес днес. Неоспоримо е, че когато една голяма част от населението, която притежава едновременно висше образование и не успява да намери своето място в обществото, тя се

превръща в твърде мощен революционен фактор. В Египет и Тунис точно тази образована младеж, произлизаща от осъдените средни класи, предизвиква срутване на корумпираните диктаторски режими. Това на практика сля анализите на Бакунин с тези, които предлагаха Маркузе или ситуационистите през 60-те години на XX век, относно въпроса дали една революция все още е възможна, когато капитали-змът интегрира индустриалния пролетариат, който се е отказал от

събарянето му, включая с участието на своите политически и синдикални организации. На времето си, Бакунин сочеше, като тенденция обуржоазяването на определени слоеве на работническата класа.

Тази тенденция може да се разбере по-скоро политически, отколкото социално: обуржоазяването в случая означава приемане правилата на буржоазната демокрация. Макар и относително, съществуването на все по-големи социални групи, които не са интегрирани в капиталистическото общество чрез трудовите договори, изборите или

търсенето и намирането на работа, е революционен фактор. Но не трябва никога да забравяме, че образуването на тези групи е свързано с факта, че държавата във всички страни, придобива все повече

и повече своя истински хищнически вид и ако революцията може да бъде празник, тя никога не възниква в много обнадеждаващи и радостни ситуации.

В писмото си до Нечаев Бакунин засяга отново темата за образованата, но декласирана младеж, като съставка на революционния потенциал:

“У нас има една огромна маса от образовани, мислещи и едновременно с това лишени от всякакво положение и бъдеще млади хора, 43

които са в безизходица: поне три четвърти от днешната учаща се младеж е именно в такова положение. Селските синове и тези на еснафството, децата на дребните чиновници и на разорените дворяни, семинаристите и какви ли още не, но за какво да говорим.

Възприемайки народа като революционна армия, ето скъпоценният материал за строежа на тайната организация. Тя е нашият гене-рален щаб. Но тази разнородна младеж трябва действително да се

организира и да се морализира. Защото нея я развращават системно и от нейните среди подготвят утрешните народни изменници

и експлоататори. В целия техен свят, с изключение на малък брой железни високонравствени натури, преобладават онези, които, ако им се предостави възможност, ще се превърнат неизбежно в от-лични правителствени слуги и шпиони.

Добродетелни, т. е. народолюбиви, на думи те са за справедливостта, против всяка несправедливост срещу потиснатите, против

техните потисници, но само поради собственото си положение, а съвсем не от съзнание и воля. Ако изтеглим по жребий стотина от тях и ги поставим в положение, което би им позволило да експлоатират и подтискат народа, може да се каже, че навярно прес-покойно ще го експлоатират и потискат. Огромното болшинство от тях, ако попаднат в полицейски ръце, без особенни усилия от страна на държавата и без инквизиции, биха издали всичко и всички. Това е тъжен факт, но за него не трябва да си затваряме очите.

Следователно, самостоятелните добродетели в тези млади хора са много малко. Трябва, ползвайки бедственото им положение и не-зависимата от волята им принудена добродетелност, с постоянна

пропаганда и със силата на организацията да събудим, да възпита-ме и да укрепим в тях тази добродетел, превръщайки я в страстно-съзнателна. Как да се морализира този свят? - Възбуждайки

в него пряко, съзнателно и укрепвайки в умовете и в сърцата му единствената, всепоглъщаща революционна страст на всенародното и общочовешко освобождение. Такава е новата и единствена

“религия”, с чиято сила могат да се раздвижат душите им и да се създаде спасителната колективна сила. Такова трябва да бъде от днес-нататък единственото съдържание на нашата пропаганда. Нейната най-близка цел е изграждането на тайна революционна организация, която трябва едновременно да създаде спомагателна-та сила за народа и да се превърне в практическа школа за нравствено възпитание за всички свои членове.

**Преди всичко, нека определим по-точно целта, значението и на-
значението на тази организация. В моята система, както вече**
отбелязах на няколко пъти, тя няма да образува революционната армия, ние ще имаме една-единствена такава армия – народа. Орга-44

низацията трябва да бъде само нейн щаб, **организатор не на своя-
та, а на народната сила, посредник между народния инстинкт
и революционната мисъл.** А последната е революционна, истинна, жива и действителна, само ако изразява и формира народните инстинкти, изработени от историята. Да се стремим да наложим на

народа своята мисъл, която е чужда на неговия исторически опит и инстинкт, означава да искаме поробването му от една нова държава. Затова, една организация, желаеща искрено неговото освобождение, трябва да приеме програма, която би била най-пълнен израз на народните стремежи. Трябва да не му натрапваме никакви нови постановки, поръчки и форми на живот, да не обуздаваме волята му и да дадем широк простор на неговото самоопределение и

на социал-икономическата организация, която той трябва сам да създаде отдолу нагоре.
Без всякакво лицемерие, организацията трябва да се проникне от мисълта, че е слуга, помощник, а съвсем не повелител на народа, и че под никакъв предлог, дори и в името на народното благо, тя не може да се разпорежда с живота и съдбата му. На нея ѝ предстои огромната задача, не само да подготви тържеството на народната революция, посредством пропагандата и сплотяването на народните сили; не само да разруши със силата на тази революция цялата днешна политическа, икономическа и социална система до основи; но още на другия ден, след народната победа, да направи невъзможно установяването на каквато и да било държавна власт над народа, ако ще тя да е “пролетарска”, архи-революционна, народна и т.н., защото всяка власт, както и да се назовава, ще го

подложи неизбежно на старото робство в нова форма. Затова, нашата организация трябва да бъде достатъчно силна и жизнена, за да преживее шока от първата победа на народа, което не е от

най-леките задачи; тя трябва да бъде толкова дълбоко проникната от своите принципи, че и в развихрянето на самата революция, да устои на изкушенията и да не измени на мисълта, нито на характера или посоката.

Каква трябва да бъде тази посока? Коя ще бъде главната цел и задача на организацията? Да помогне на народа да се самоопредели

на основата на най-пълна всеобща човешка свобода, равенство и справедливост, без ни най-малко вмешателство от страна на каквато и да е временна или преходна власт, т. е. без всякакво държавно посредничество.

Ние сме отявлени врагове на всяка официална власт – включително и на най-революционната, врагове на всяка публично призната

**диктатура, ние сме социал-революционни анархисти. Но, бидейки
анархисти, ще ни попитат:**

- Отхвърляйки всяка власт, с каква власт или, по-верно, с каква сила ще ръководите народната революция? С какво право искате и по какъв начин ще въздействате на народа?

С невидимата, от никой не призната и никому не натрапваща се със сила, колективна “диктатура” или сила на нашата организация, която ще бъде толкова по-мощна, колкото повече остава незрима и непризната, колкото повече е лишена от всякакви официални права и значение.

Представете си Русия в окото на бурята на стихийната народна революция. Държавата и заедно с нея целият общественно-политически ред са сломен. Въстаният Народ е взел всичко, от което се е нуждаел и е разгонил всички злодеи. Повече няма нито закони, нито власт. Разбунтувалият се океан е разкъсал всички бентове.

Цялата тази извънредно разнородна маса на всерусийския народ, покрила необятното пространство на всерусийската империя, е започнала да живее и да действа от само себе си, а не както ѝ е било заповядвано. Навсякъде, по-своему, е повсеместна анархия. Размирната мръсотия, която се е трупала в тоя народ с векове в огромни количества, е изплувала на повърхността; на различни пунктове са се появили множество нови лица, смели и умни, безсъ-вестни и честолюбиви, които, това се подразбира, ще се стремят, всеки по-своему, да овладее народното доверие и да го насочи в своя

лична изгода. Тези хора ще се борят и унищожават едни други. Ще изглежда, че е настъпила ужасна и безизходна анархия, в добавка към Армагедон. Но, представете си сред тази всенародна анархия нашата тайна организация, разсеяла своите членове на малки групи по цялото пространство на империята, **здро-во сплотени, въодушевени от единна мисъл, цел и програма, прилагащи я навсякъде и действащи по единен план, разбира се, съобразно обстоятелствата.** Тези малки групи, които никой не познава като такива и които нямат никаква официално призната власт, но които са силни със своите идеи, мисъл и стремления, изразяващи самата същност на народните инстинкти, желания и стремежи, със своята ясно осъзната цел, сред тълпата от хора, борещи се без всякакви ясно определени цели и без всякакъв план, накрая, силни със своята тяс-на солидарност, която свързва всички нелегални групи в едно орга-нично цяло, силни с умовете, с идеите и с енергията на членовете

си, и успели да създадат около себе си кръг от повече или по-малко преданни хора, обвзети от същите стремежи и подчинени на естественото им влияние; тези групи, не търсещи нищо за себе си, нито полза, нито почести, ни власт, ще са в състояние да ръководят народното движение, пренебрегвайки и преодолявайки всякакви разединени честолюбци и властолюбци, борещи се помежду си, 46

като го водят към организирането на най-пълната народна свобода и възможно най-пълното осъществяване на социал-икономическия идеал. Ето какво, аз наричам колективна диктатура или сила на тайната революционна анархистическа организация.

Тази “диктатура” е изчистена от всякакво щеславие, честолюбие и корист, защото тя е безлична, невидима и не носи на нито едно от лицата, образували групите, нито на самите групи никакви изгоди, нито почести или официални признания. Тя не заплашва свободата

на народа, защото е лишена от всякакъв официален характер, тя не застава като държавната власт над народа и още поради това, че

първата ѝ цел, дефинирана в нейната програма, е осъществяването на най-пълната народна свобода и справедливост. **И на последно по-място, но не и по важност, защото въстаналият въоръжен и организиран народ, едва ли ще се церемони с когото и да е, пожелае да го яхне и граби отново.**

Такава диктатура не е противна на самоопределението на народа и на свободното му развитие, както и на неговата организация отдолу-нагоре, съобразно собствените му идеи, обичаи и инстинкти, защото тя въздейства на народа изключително чрез естественото морално влияние на своите членове, които не са облечени в ни най-малката власт, разпръснати са в невидима мрежа във всички области, околии и общини и в съгласие един с друг, се стараят всеки на своето място, да насочват революционната стихия на народа към общия, отнапред договорен и твърдо определен план.

Този план за организиране на народната свобода трябва: 1-во, да бъде твърдо и ясно очертан в главните си принципи, линии

и цели, за да се изключи всяка възможност за недоразумения или извращения от страна на членовете, които ще съдействат за реализацията му и

2-ро, той трябва да бъде достатъчно обширен и естествен, щото да обхване и да приеме в себе си всички неизбежни промени, които произтичат от различни обстоятелства и от всевъзможните движения, произлизащи от разнообразието на народния живот.

И така, целият въпрос, е в това - **как от достъпните и известни ни елементи, да се организира такава тайна колективна сила, която би могла:**

1-во, още сега да проведе широка пропаганда, стигаща действително до народа, и със силата си, а също така и с организацията на самия народ, да обедини разпокъсаните му сили в една могъща стихия, способна да разгроми държавата, и

2-ро, да може да се съхрани в разгара на самата революция, без да се разпадне и да промени своето направление на другия ден на народното тържество и свобода.

47

Такава организация и по-специално нейното основно ядро, трябва да бъде съставено от най-здравите, най-интелигентни и знаещи, т. е. от умни хора с опит, най-страстно, непоколебимо и неизменно

преданни, които са се отрекли от всички свои лични интереси и са

се отказали веднъж-завинаги, за цял живот - до самата си смърт, от всичко, което прелъстява хората, от материално-обществените удобства и наслаждения и от всичко удовлетворяващо щеславие, властолюбието и славолубието; от хора, които единствено

и всецяло са погълнати от революционната страст за всенародно

освобождение; хора, които биха се отказали от личното си историческо значение приживе и даже от историческото си име след

смъртта.

Подобно пълно себеотрицание е възможно само чрез страстта.

Него не може да го произведете със съзнание за абсолютния дълг, и

още по-малко посредством една система на външен контрол, оплитане и принуда. Само страстта може, без усилия, да породи в човека такава чудо и такава мощ. Откъде да се вземе, как да се всади

такава страст в човека? Тя се взема от живота и се образува от

съвместното въздействие на мисълта и на делата; **отрицателна,**

като ненавистен протест против всичко съществуващо и гнетящо; **положителна** - в съюз със съмишленици и еднакво чувстващи

хора, като колективно създаване на новия идеал; при това, трябва

да се отбележи, че тази страст е само тогава действена и спасителна, когато в нея, в еднаква степен са тясно свързани двете

страни – отрицателната и положителната. Само с отрицателната страст, с ненавистта, нищо не може да се създаде - дори

само силата, необходима за разрушението. Следователно, нищо не ще бъде разрушено. Само с положителната също нищо няма да се **разруши, а тъй като създаването на новото е невъзможно без разрушение на старото**, то и нищо няма да бъде създадено, оставайки си винаги доктринерска мечта или мечтателно доктринерство.

Дълбоката, неизкоренима и непоколебима революционна страст, е основата на всичко. В когото я няма, и с чело от седем педи да е, най-честният човек да е, той не ще има сили да издържи до край в

борбата против страшната общественно-политическа мощ, която ни съкрушава, няма да има сили да устои против всички трудности, против непосилността на задачата, и главно, **против всички**

ки разочарования, които го очакват и непременно ще го срещнат в тази неравна и ежедневна борба; човекът без революционна страст не ще има ни сила, ни вяра, нито инициатива, няма да има смелост, а без нея, е по-добре с такова дело да не се залавяме. **Но едничката страст не стига, тя поражда енергия, но без разумно ръководство, енергията е безплодна и нелепа. Затова, заедно със**

48

страстта е необходим още хладен, пресметлив, реалистичен и преди всичко, практичен разум, и едновременно теоретичен, придобил

знания и опит, всеобхватен, но не изпускащ от поглед и най-дребните подробности, способен да разбира, да различава и да преценява

качествата на хората, да схваща действителността, отношенията и условията на обществения живот във всичките им прояви и

слоеве, в техния истински вид и смисъл, а не мечтателно и произволно. И накрая, е нужно конкретното познаване и на Русия, и на

Европа, на тяхното настоящо социално и политическо положение и настроенията на техните класи.

Значи, самата революционна страст, оставайки си основен елемент, трябва да се ръководи от разума и знанието, да престане

с разгорещаването, но да не изгуби вътрешния си плам и непреклонност, да остане хладнокръвна и в същото време непреодолима.

Такъв е идеалният заговорник, призван да бъде член на ядрото на тайната организация.

Ще ме попитат, откъде да се намерят такива хора, няма в Русия, пък и в Европа са много? В това е и работата, че в моята система

съвсем не са нужни много, защото те, както казахме, няма да образуват армия, а само щаб на революцията. Такива хора, вече са почти готови. Може би, ще се намерят десетина, а способни да станат, като тях или готвещи се за такова поприще, **има поне още 50,**

60 човека, които първоначално са достатъчни. Вие Нечаев, сам, въпреки всичките ви грешки и пропуски, въпреки отвратителната

поредица от пошли и глупави измами, в които ви е въвлекла и оплела фалшивата йезуитска и макиавелистична система, разбира се, не от лично честолюбие, щеславие и корист, вие сам принадлежите към числото на тези редки хора. И това е единственната причина за моята привързаност и вяра във вас. Независимо от всички ваши

страшни недомислия и недостатъци, аз виждам във вас умния, силен енергичен, способен на хладни разсъждения човек, напълно от-рекъл се от себе си и всецяло предан и отдал се на делото на народното освобождение. И ако вие сте това, то, без съмнение, в Русия

ще се намерят поне още десет души, подобни на вас...”

Това е писано с оглед условията и политическата, икономическата и

социалната структура в ретроградната и самодържавна Руска империя, в която към 1870 год. 90 % от населението е мъжишко, носещо

печата на крепостничеството, чиито следи са навсякъде, въпреки ре-формите на царя-“освободител”. За отбелязване е, както вече казахме, че Бакунин вижда революционния потенциал сред лумпените и

разбойниците и в други европейски страни, докато във Франция и в

Испания вниманието му е насочено към работниците, без да пренебрегва огромните селски маси, които все още са повече от половина-49

та на населението.

Видяхме социалния “материал”, на чиято революционна стихия Бакунин разчита не само в Русия, като я комплектова навсякъде с дейността и с помощта на тайната революционна организация.

В един, неиздаден текст от 1864 год. той излага мотивите за своята

“пристрастеност” към конспирацията и нелегалността:

“Една организация, която си е поставила за цел да въвлече възможно най-голям брой недоволни бунтари в революционното движение, чиято крайна цел ни повече, ни по-малко е извършването на всеобща

Социална революция, може да бъде конституирана само тайно (нелегално). Създадена открито, тя може да произвежда само думи, не и дела. А срещу Свещения съюз на владетелите на Мира сега са

необходими действия. Никой истински революционер не ще започне

да заговорничи публично на пазара срещу държавата, чийто поданик е. Такъв само би се компрометирал ненужно, без да бъде полезен на каузата, защото **всички подобни проекти, предадени чрез**

легалността, ще бъдат удушени в зародиш от властта, чиито

материални сили винаги ще превъзхождат нашите. Ето защо,

тайната е абсолютно необходима. Но не само тя. За да стане

възможен един такъв съюз, тези които го образуват, трябва да

имат убеждения и цели, които съвпадат. Иначе те никога няма да

постигнат съгласие. А ако, въпреки разликите, които ги разделят, с цената на взаимни отстъпки постигнат временно разбирателство, техният съюз ще се разпадне, преди да са постигнали поста-вената цел. Историята ни посочва с хиляди примери безполезността, дори бих казал вредата от хетерогенните съюзи. Егоизмът, суетата и глупостта правят толкова трудно сериозното разбирателство между хората, дори когато имат еднакво мнение. Доба-вете към това и разликите в интересите и идеите, и вашият съюз

не ще трае и шест месеца. Прибавете още и скептицизма, който

посреща с иронична или горчива усмивка всяко великодушно начинание, безразличието, което толкова често замества екзалтацията и

моментните увлечения, отвращението, което обикновено идва от

твърде интимния контакт между хората, които си имат своите

големи или малки слабости, всекидневните, но ужасни страсти, които прояждат корена на всяка дълготрайна акция, болезнени

страсти, които могат да бъдат победени само от едно дълбоко

и сериозно убеждение и т. н., и т. н., и тогава ще кажете заедно с

мен, че за да създадем един жизнен и ефикасен международен съюз, той трябва най-напред да бъде таен и да се постави в основата му

един велик принцип, достатъчно общ, широк и извисен, за да стане

за тези, които го приемат тяхна духовна същност, която ще им

даде достатъчно вътрешни сили, за да се борят срещу трудности-50

те, преградите, умората и ежедневната отврата. Принцип, който ще им вдъхне готовността да пожертват собствената си суета и интереси”.

Целта на такава тайна организация, като Интернационалното братство, както казва Бакунин, е да разпространява идеите на социалната революция, да съгласува, координира и концентрира нейните сили във всяка страна, да чертае акциите и да ги провежда, увличайки всички ентузиастични, недоволни, потиснати и унижени, които не желаят да се примирят със съдбата, която са им отредили господарите на днешния свят.

Трябва да отбележим, че употребата на думата “диктатура”, която Бакунин редува със сила, няма нищо общо нито с идеята за една конспиративна организация от бланкистки тип, почиваща върху деспотизма вътре в нея и навън, в обществото след завземане на властта, нито с марксовата “диктатура на пролетариата”, в познатия й ленинско-сталински вариант.

Поставил съм я в кавички, защото от контекста и уточняванията, които Бакунин прави в писмото си до Нечаев, се вижда, че тя е лишена

от смисъла, който се влага в понятието диктатура. Освен това, Михаил Александрович е счел за необходимо да предупреди адресата :

“Ако ще си играете на Комитети за общественото спасение или на явна официална диктатура, реакцията, създадена от самите вас, ще ви нагълта без остатък.”

Целевата насоченост на бакунистката организационна идея е абсолютно различна и диктаторският централизъм е изключен напълно

от нея:

“Аз искам редът в организацията и в обществото да не бъдат резултат от единичната воля на един или група заговорници - пише

той до лионския бланкист Албер Ришар - а от добре организираната колективна воля на членовете на асоциациите във всяка страна

и във всички страни. Това значи, да се замени ръководството от

един център, с мощното съгласувано действие на всички заинтересовани. Но, за да стане възможна такава децентрализация, е нужна реална организация, а последната не може да съществува без

известен регламент, който в крайна сметка е продукт от съгласието и взаимния договор.” (Писмо на Бакунин до Албер Ришар от 4

декември 1868 г., публикувано в сборника “От войната към Комуната”, Париж, 1972 г.)

В една по-късна програма на “Интернационалното Братство” (от

1868 г.) Бакунин напада с още по-голяма ярост якобинската или бланкистка концепция за революцията. Днес можем да разберем

цялата нейна изгаряща актуалност:

“Не следва да се удивляваме, ако якобинците и бланкистите, кои-51

то са социалисти по-скоро по принуда, отколкото по убеждение и за които социализмът е само средство, а не цел на Революцията (доколкото искат **диктатура, тоест свръхцентрализация на**

държавата, която логично и неизбежно води до възстановяване на собствеността), не желаейки да осъществят радикална социална революция против системата, те мечтаят за кървава революция против хората. Но, тази кървава революция, основана върху

силно централизираната държава, би имала, както показва историята, за свой неизбежен резултат военно-полицейската диктатура на новата господстваща класа. **Триумфът на якобинците или**

на бланкистите би означавал смъртта на Революцията.

Затова, ние сме смъртни врагове на такива “революционери”, бъдещи диктатори и опекуни на Революцията, които още преди буржоазните, монархическите или аристократичните държави да са разрушени, мечтаят вече за създаването на свои нови “революционни

държави”, още по-централизирани и по-деспотични от днешните

държави; те така са привикнали към създадения “отгоре” ред, че изпитват истински ужас пред това, което им се струва безредие и което не е нищо друго, освен откровенния и естествен израз на народния живот, че още преди революцията да е осъществила своя спасителен безпорядък, вече мечтаят за неговия край и за обуздаването му със силата на своята власт, върху която от революцията

ще остане само етикета, и която в действителност ще бъде само една нова реакция, обричаща управляваните отново с помощта на декрети, на подчинение и на смъртни наказания народните маси, тоест, те ще бъдат подложени на робство и експлоатация от новата псевдореволюционна аристокрация.” (“Ни бог, ни господар”, с. 219).

Ето и мнението на Артур Ленинг за “невидимите предводители на революционната стихия”:

“Бакунин е целял да вдъхнови със своите идеи неголяма група от индивиди, имащи реална и ефективна значимост и да им внуши воля за действие. На свой ред, те е трябвало да действат в секциите на Интернационала, съобразявайки се с принципите му. Най-близките сред членовете ѝ, са се съвещавали помежду си и с Бакунин. По този начин той е поддържал връзки с революционери от различни страни и лични отношения, чрез кореспонденция и срещи. Така му се е удало да приведе в хармония пропагандата и възможните акции. В революционните движения от онова време, подобен начин на действие е ползван често.” (Архив на Бакунин, издаден от Ленинг през 1961 – 1982 г.)

Близкият приятел на Бакунин - Джеймс Гийом - свидетелства за природата на Братството, което не е имало нищо общо с някогаш-52 ните тайни организации, в които са се “подчинявали на заповедите отгоре”. То е представлявало “свободно общество на другари, които са се обединили за колективни действия, без формалности, без тържествености и без таинствени ритуали, просто защото са си имали абсолютно доверие един на друг и защото колективните действия им са се стрували по-ефикасни от изолираните.” (Джеймс Гийом “Интернационалът” – документи и спомени, том I, Париж 1905, стр. 130)

Всъщност, някои от “страхотиите” в писмото са представлявали кон-цесия на Бакунин, който е имал способността да преценява хората от гледна точка на тяхната потенциална полезност за революцията и в случая е искал да спечели на всяка цена Нечаев за борбата с руското самодържавие. Тук няма да се простираме върху отношенията между двамата и края на Нечаев, защото това е вън от темата ни.

Да се върнем отново към писмото до Нечаев от 1 юни 1870 г.:

“Новата тайна международна организация (съюз), съставена от национални федерации – братства, трябва да бъде построена върху основи, изложени в следните, взаимно приети, **21 условия за**

членство:

- 1) Пълно и цялостно **приемане на програмата** със съответни допълнения и обяснения, които отделните национални братства считат за необходими с оглед местните особености.
- 2) Равноправие на всички членове и безусловна, абсолютна солидарност между тях: един за всички и всички за един, със **задължението за всяка и за всеки да помагат всекиму, да поддържат и да спасяват всеки изпаднал в беда, доколкото това е възможно да се направи, без да се подхвърли на опасност от унищожение**

съществуването на самата организация.

3) Абсолютна искреност между членовете. **Отхвърляне на всякакъв иезуитизъм в отношенията им, на всяко подло недоверие, коварен контрол, шпиониране и доносничество, отсъствие и строга забрана на всякакви приказки зад гърба. Когато един член** има да каже нещо против друг член, той е длъжен да го направи на общото събрание, в негово присъствие. Общият братски контрол на всички над всеки, който не е дребнав, и главно, не е злонамерен, трябва да има нравствено възпитателен характер, да е морална опора за всеки член и основа на взаимното братско доверие, върху което се изгражда цялата вътрешна, а след това и външна сила на организацията.

4) От нея се изключват всички страхливци, щеславни честолобци или хора със слаби нерви. Без да го знаят, те могат да служат, като оръдие на организацията, но в никакъв случай не трябва да бъдат в нейното ядро.

53

5) Встъпвайки в организацията, всеки член обрича себе си завинаги на обществена неизвестност и незначителност. Цялата негова енергия и ум, ѝ принадлежат и те трябва да бъдат устремени не към създаване на лична значимост, а на колективната сила на съюза. Всеки трябва да е убеден, че личното обаяние е безсилно и безплодно и че само колективната сила може да повали общия враг и да постигне общата положителна цел, затова личните страсти на всеки член, трябва да се заменят постепенно от колективната страст.

6) Личният разум на всеки се влива, както река в морето, в колективния разум, на чиито решения се подчиняват безусловно всички членове.

7) Те са равноправни, познават всички свои другари и заедно с тях обсъждат и решават всички съществени въпроси, отнасящи се до програмата на съюза или до общия ход на работите. Решението на общото събрание е абсолютен закон.

8) Всеки член има право да знае всичко. Но празното любопитство в организацията се изключва, както и безцелните разговори за делата и целите на тайната организация. Знаейки общата програма и направление на работите, нито един член не разпитва, не се старае да узнае подробности, които не са нужни за по-доброто изпълнение на тази част от работите, която му е възложена, и без практическа нужда не говори, с нито един от другарите, за това което е приел доброволно да направи.

9) Организацията избира от своята среда изпълнителен Комитет от трима или пет члена, които на основа на програмата и

общия план за действие, приети с решение на цялата организация, са длъжни да работят за създаване на разклонения на съюза и да

координират тяхната дейност във всички области на империята.

10) Този Комитет се избира за неопределен срок. Ако организацията - ще я наричам Народно братство - е доволна от дейността

на комитета, тя го оставя да продължи работата си. Всеки член на Народното братство и всяка областна група са длъжни да се съобразяват с предписанията на комитета, с изключение на случаите, когато те противоречат на общата програма или на основните правила, или на общия революционен план за действия, които са

известни на всички, защото всички братя са участвали в тяхното обсъждане и приемане.

11) В последният случай членовете и групите са длъжни да преустановят изпълнението на комитетските предписания **и да призават комитета на съд пред общото събрание на Народното братство.**

Ако то е недоволно от комитета, винаги може да го замени с друг

54

комитет.

12) Всеки член, както и всяка група могат да бъдат съдени от общото събрание на Народното братство.

13) Тъй като всеки брат знае всичко, дори личния състав на Комитета, то приемането на нов член трябва да бъде съпроводено

с най-голяма осторожност, проучвания и прегради. Нито един нов брат, не може да бъде приет без съгласието на всички братя или поне на $\frac{3}{4}$ от членовете на Народното братство, защото **един лош** избор може да погуби всичко...

14) Комитетът разпределя членовете на братството по области и съставя чрез тях областни групи. При недостатъчен брой членове, групата може да се състои от един брат.

15) На групата се възлага задължението да образува 2-ра степен на съюза - областното братство, основано върху същата програма, със същите правила и революционен план.

16) Всички членове на областното братство се знаят един друг, но не знаят за съществуването на Народното братство. Известно, им е само, че съществува централен комитет, който им предава своите предписания за изпълнение чрез областния комитет.

17) Областният комитет се състои, по възможност, само от народни братя или поне един брат, назначаван и сменяван от ЦК. В такъв случай, този брат със съгласието на ЦК присъединява към себе си още двама най-добри членове от областното братство и съставят областен комитет, вече не на равни начала, защото само народният брат има връзка с ЦК, чиито предписания предава на своите другари от областния комитет.

18) Народният брат или народните братя, намиращи се в областта, се грижат за подбора на хора от средите на областното

братство, които са способни и достойни да бъдат приети в Народното братство, и чрез ЦК ги представя на общото събрание на

Народното братство.

19) Всеки областен комитет създава околийски комитети чрез членове на областното братство, които са назначаеми и сменяеми от самия комитет.

20) Околийските комитети могат, ако това се налага, да основат в съгласие с областния комитет 3-та степен на организацията – околийските братства, с програма и регламент, приближаващи се максимално до общата програма и до регламента на Народното братство. Те не влизат в сила, докато не са обсъдени и приети от общото събрание на областното братство и не са получили утвърждаване от областния комитет.

21) Йезуитският контрол, системата на полицейски оплитания и лъжи се изключват решително и категорично от всички три сте-

пени на тайната организация, както от околийското и от областното, така и от Народното братство. **Силата на цялата органи-**

зация, както и нравствеността, енергията, вяността и преданността на всеки член, се основават изключително и всецяло върху взаимната искренност, истината, доверието и открития

братски контрол на всички над всеки.

Такива са главните линии в плана на тайната революционна организация, така, както аз я виждам. Разбира се, този план може и

трябва да бъде развит, допълнен, дефиниран много по-ясно, понякога видоизменян, съобразно обстоятелствата и характера на средата, в която го прилагаме. Но, същността му трябва да се съхрани, ако искаме да създадем действителна колективна сила, способна

да служи на делото на народното освобождение, а не на новите властници и експлоататори на народа.

Системата на впримчване и на йезуитски лъжи са изключени от този план, като вредни, разлагащи и развращаващи принципи и средства. Но, също се изключват и парламентарното дърдорене, щеславието и суетността и се съхранява строгата дисциплина на

всички членове в отношенията им с комитетите и на всички локални комитети в отношенията им с ЦК. Съдът и контролът на

членовете принадлежат на братствата, а не на комитетите. Но

цялата координация и организация на планираните действия е в ръцете на комитетите. Съдът над тях, без да се изключва и ЦК, принадлежи само на общото събрание на Народното братство.

Според моя план, Народното братство никога няма да наброява повече от 50 - 70 членове. Първоначално, то може да се състои от

10 души, даже и от по-малко, като състава му се разширява постепенно, приемайки в средата си един след друг следващите членове, подлагайки предварително всеки на най-строг и щателно проучване и изпитание. Приемането изисква единодушното съгласие на

всички членове на Народното братство или на не по-малко от 3/4

членове на братството. Не може да не се намерят в продължение на 2 – 3 години 30 или 40 души, способни да бъдат народни братя.

И така, нека си представим нашето Народно братство, състоящо се от 40, най-много 70 членове за цяла Русия. След това, с още няколко стотин членове от 2-ра степен на организацията - областни

братя, покриваме с могъща мрежа цялата Империя. Нашият щаб е

създаден, и, както казахме, в него заедно с най-строгата осторожност и с изключване на всяко бръщолевене, щеславие и парламентарно празнословие, се изработват общоморализиращи и обединяващи

членовете правила и изисквания, като истинност, искренност, взаимно доверие и действителна солидарност.

Организацията образува единна и трайно свързана мрежа, чиято

56

дейност се координира от ЦК за непрестанна подземна работа против правителството и другите враждебни ней или даже само действащи вън от нея сили. А където се води война, там по неволя се появява необходимостта от насилие, от хитрости и от измами.

Организация, която е близка по цели с нашия съюз, трябва да се слее с нас или да му се подчини, без нейно знание и с отстраняване на най-вредните й личности; а съществуването на противни нам и действително вредни “органи” и институции трябва да бъде пре-кратено, а правителството - унищожено.

Всичко това, не може да бъде постигнато само с пропагандиране на истината – необходими са хитрост, дипломация, измама. Тук е мястото на йезуитизма и дори на проникването в стана на враговете и объркването им; последното е необходимо и отлично средство

за деморализиране и унищожение на врага; но то не е подходящо за спечелване и привличане към нас на нови приятели.

И така, в основата на цялата ни дейност трябва да стои този

прост закон: истина, честност, доверие между всички братя и

в отношенията ни с всеки човек, който е способен да бъде или който бихме желали да превърнем в наш брат; и лъжа, хитрост, оплитане, а при необходимост и насилие - по отношение на враговете, които се определят поименно от общото събрание на Братството. По този начин, ние ще морализираме, укрепим и ще се свържем по-тясно помежду си, като разтрогнем връзките и раз-рушим силите на противника.” (Бакунин М.А. Философия. Социо-логия. Политика. М., 1989, стр. 536-556 = Б-ФСР, стр. xxx-xxx)

) Ще допълним този план за “строителството” и конспиративното функциониране на нелегалната революционна организация с условията за членство в нея, така както са формулирани от Бакунин в неговия “Катехизис на революционера”.

Тази част може да се разглежда, като преход между програмата и устава на Интернационалното братство или на Революционния Алианс.

“Освен необходимите за всеки член на Интернационалното Братство качества: дискретност, постоянство, твърдост, решител-ност, характер, искреност, кураж, предпазливост, безгранична преданост към каузата на Социалната революция, отсъствие на суетност и лични амбиции, честност и практична интелигент-ност, кандидатът за членуване в Братството трябва да е приел с цялото си сърце, воля и мисъл фундаменталните принципи на нашия Революционен катехизис.

1. Той трябва да бъде атеист и да иска заедно с нас за всеки човек, тук и сега, на земята всичко, което религиите са пренесли на небето и приписали на техните богове: истината, свободата, справед-

ливостта, щастието, великодушието, добрината. Той трябва да приеме, че моралът, независимо от всяка теология и божествена метафизика, няма друг източник освен колективното съзнание на хората.

2. Като нас, той трябва да бъде смъртен враг на принципите на властта и авторитета и да ненавижда и презира всички техни при-ложения и следствия било в сферата на морала и интелектуалния живот, било в света на политическите, икономическите или социалните отношения.

3. Преди всичко друго, той трябва да обича свободата и справедливостта и да приеме заедно с нас, че всяка политическа и социална организация, основаваща се на отрицанието или ограниче-

нието на този абсолютен и велик принцип на свободата, води по необходимост до хаос и несправедли-

вост и че единствената рационална и справедлива обществена организация, съвместима с човешкото достойнство и щастие, е тази чийто дух, закон и върховна цел е свободата.

4. Той трябва да е проумял, че няма свобода без равенство и че справедливостта е реализация на най-голямата свобода в условия на

най-съвършено фактическо равенство в социалната, икономическа и политическа сфери.

5. Той трябва да бъде федералист като нас, както вътре в страната си, така и вън от нея и да разбере, че свободата е несъвмес-тима със съществуването на държавата. Вследствие на което, той трябва да се стреми към разрушението на всяка държава и

същевременно на всички религиозни, политически и социални институции, като официалните църкви, постоянните армии, полиции и

съдилища, централизираните и йерархизирани власти, бюрокрация и правителства, всевластните парламенти, държавните банки и университети, както и частния буржоазен или аристократичен монопол в обществото. За да можем да изградим върху техните

развалини свободното човешко общество, което да се организира
занапред не както е сега отгоре-надолу и от центъра към периферията чрез принудителното
единство и централизъм, а тръгвайки

от свободния индивид, от свободната асоциация и от автономна-та комуна – отдолу-нагоре и от
периферията към центъра посредством свободната федерация.

6. Той трябва да е възприел на теория и на практика следния принцип с цялото богатство от
негови последици: всеки индивид, асоциация или комуна, всяка провинция, регион или нация имат
абсолютното право да разполагат със себе си, да се съюзяват или да скъс-ват всеки съюз, да се
асоциират или разделят с когото си искат, без да зачитат така нареченото историческо право или
сходните

58

нему права на съседите си. И да постъпват по един или друг начин, в зависимост от силата на
естествените си и присъщи нужди или

влечения, осветени от свободата. Така новите федерации (съюзи) на комуни, на региони или
нации ще станат истински силни, взаимно плодотворни и неразривни.

7. Следователно, той трябва да редуцира така нар. национален
принцип (принцип на двуличието, изпълнен с лицемерие и капани, принцип на държавност-
та с нейните исторически амбиции и апетити) и да го замени с много по-широкия, по-прост и
единствено

легитимен принцип на свободата: всеки индивид или колектив, който е или иска да бъде свобо-
ден, има възможност да бъде самия себе

си и никой няма право да му налага своите нрави и обичаи, своя език, мнения и закони. Всеки
трябва да бъде абсолютно свободен в своя

дом. Ето до какво се свежда, ако сме откровени и искрени, така
нареченото право на нациите. Всичко, което отива отвъд посоче-ните граници, не е утвържда-
ване на собствената ни национална

свобода, а е нейното отрицание за другите.

Кандидатът за член на Интернационалното братство трябва да
ненавижда като нас всички тесногръди, престъпни и убийствени за
свободата идеи за национално величие, амбиции и слава, които са по
мярката на монархията и олигархията, както и на едрата буржоазия, защото им служат да
мамят народите и да ги насъскват едни

срещу други, за да ги поробят по-лесно.

8. Той трябва да изтласка от сърцето си патриотизма, предоставяйки мястото му на любовта
към справедливостта и свободата

и в случай, че собственото му отечество би имало нещастieto да
се отдели от великия общочовешки съюз, никога да не се колебае
да застане срещу него – нещо, което няма да му струва толкова
скъпо, ако той наистина е убеден, както би трябвало да бъде, че
прогресът и величието на всяка страна се измерват чрез нейната
справедливост и свобода.

9. Най-после, той трябва да бъде убеден, че благоденствието и щастието на неговата страна,
далеч от това да бъдат в противоречие

с тези на всички останали страни, имат нужда от тях за собствената си реализация и развитие
и че между съдбите на всички народи съществува неизбежна и всемогъща солидарност, която,
като

трансформира постепенно тесногръдото и най-често несправедливо чувство на патриотизъм в
една по-всеобхватна, по-великодушна

и рационална любов към човечеството, ще създаде в края на краищата всеобщата Федерация
на всички нации на планетата.

10. Той трябва да бъде колективист/социалист/комунист в смисъла, даден на тези понятия в
нашния Революционен катехизис, и заедно с нас да признава за легитимна и справедлива, да желае
с цялото

си сърце и да бъде готов да допринесе с всичките си сили за тържеството на една социална организация, в която всички личности, мъже или жени, ще получат средства за съществуване, образование и обучение през детството и юношеството си, а по-късно, достигнали пълнолетие, ще намерят всички необходими и достатъчни

социални, икономически и политически условия, еднакви за всички, за да могат да създадат собственото си благополучие, като прилагат в работата си различните сили и способности, с които природата ги е дарила и които едно, еднакво за всички, обучение е развило максимално у всички тях.

11. Той трябва да разбере, че принципът на справедливостта изисква да бъде отхвърлено “правото” на наследяване на имуществата, че след като мъртвите не съществуват повече, те не могат да

имат воля над живите и че, казано накратко, социалното, икономическото и политическото равенство, което трябва да е цел и отправна точка в живота на всеки и абсолютно условие за свободата

на всички, е несъвместимо с правото на наследяване, с наследствената собственост.

12. Той трябва да бъде убеден, че трудът е единственият производител на общественото богатство и че всеки, който се ползва от

него, без да работи, е експлоататор, паразит и крадец на чуждия

труд и тъй като трудът е фундамента на човешкото достойнство – единственото средство, чрез което човекът създава и придобива реално свободата си – всички политически, икономически и социални права занаяпред ще принадлежат само на тружениците.

13. Той трябва да приеме, че земята, безплатен дар на всеки от природата, не може и няма да бъде нечия собственост. И че нейните

плодове, като резултат от труда, следва да принадлежат на тези, които се трудят с ръцете и с ума си.

14. Той трябва да бъде убеден заедно с нас, че жената, различна, но равна с него по интелект, работеща и свободна като мъжа, е с

еднакви политически и социални права. Че в свободното общество

религиозният и гражданският брак трябва да бъдат изместени от

свободната любов и че поддръжката, образованието и обучението

на всички деца трябва да бъде еднакво за всички и за сметка на

обществото, без то, като ги предпазва от глупостта, небрежността или злата воля на родителите, да може да ги разделя в “разряди” по каквито и да са признаци и качества. Малолетните не бива

да принадлежат нито на обществото, нито на своите родители, а на своята бъдеща свобода и настояществото над тях и училището не могат да имат друга цел или мисия спрямо тях, освен да

ги подготвят за зрелия им живот, чрез едно рационално и морално

образование, основано върху справедливостта, уважението на чо-60

века и култа към труда.

15. Той трябва да бъде революционер. И да разбира, че една толкова всеотна и радикална трансформация на обществото, неизбежно срываща всички привилегии, монополи и установени власти, естествено не би могла да се извърши с мирни средства. Че поради

същите причини, тя ще обедини срещу себе си всички властници, богаташи и мракобесници и във всички страни ще бъде подкрепена

единствено от народа и от онази интелигентна и истински благородна част от младежта, която, макар и да принадлежи по рождение към привилегированите класи, по силата на своите дълбоки убеждения и пламенни копнежи, е прегърнала на дело народната кауза.

16. Той трябва да разбере, че тази революция, чиято единствена

и върховна цел е реалното социално, икономическо и политическо

освобождение на народа, подпомагана от тази младеж, в крайна

сметка може да бъде извършена само от народа. Че всички други религиозни, национални или политически въпроси вече са изчерпани исторически и че днес остава един-единствен въпрос в който се резюмират всички останали – социалният въпрос, който оттук нататък единствен е способен да раздвижи народите. Че всяка друга т. нар. революция, било за национална независимост, като последното полско въстание или като онова, което днес проповядва

Мацини в Италия, било изключително политическа, конституцион-но-монархическа или дори републиканска, като последното аборт-тирало движение на прогресистите в Испания, че всяка подобна

революция, извършваща се без народа и поради това неспособна да победи, без да се облегне на някоя привилегирована класа, представляваща изключително собствените си интереси, по необходимост

ще се обърне срещу народа, ще бъде едно ретроградно, гибелно и в крайна сметка контрареволюционно движение .

17. Следователно, като презира и разглежда като фатална грешка или недостойна измама всяко странично движение, което няма за своя непосредствена и пряка цел социалното, икономическо и политическо освобождение на трудовите (нисшите) класи, тоест народа, като остава враг на всяко съглашателство и помирение, станали оттук нататък невъзможни, и като отхвърля всяка измамническо-коалиция с тези, които по силата на класовите си интереси са

естествени врагове на този народ, той (кандидатът за членство в Интернационалното братство) трябва да вижда спасението за целия свят единствено в социалната революция.

18. В същото време, той трябва да разбере, че тази революция, също толкова интернационална и всеобхватна по същество, каквито са справедливостта и свободата, не може да възтържествува, ако

61

не се развихри като един световен пожар над тесните национални бариери и не разруши всички държави по своя път, като обхване най-напред цяла Европа, а след това и останалите континенти.

19. Той трябва да разбере, че един съюз, организация, имаща тази революционна цел, по необходимост, разбираща се от само себе си, може да се формира само като тайно, нелегално общество в интерес на каузата, на която служи, и на ефикасността на своите действия, както и с оглед сигурността на всеки от своите членове.

20. Поради същите съображения, тези членове трябва да възприемат най-строгата дисциплина, която не е нищо друго, освен сбито

изражение и чист резултат от взаимния ангажимент, приет доброволно от всички тях, и следователно, превърнал се в условие на чест и дълг за всеки да я съблюдава.”

Организационната концепция на Бакунин се разкрива окончателно в множеството устави, които той е писал за различни революционни организации. Тяхното изследване, сравнение и тълкуване, би

създадо по-точна картина на неговите организационните възгледи, които са се различавали от един случай на друг в зависимост от целите на организацията и обстоятелствата, в които тя провежда своята

революционна дейност. Особен интерес в нашия “безгрижен свят”

представляват уставите на тайните организации (Бакунин е участвал и в легални, каквато е била МРА или Първия Интернационал).

Ако разгледаме Тайния устав на “Алианса” от 1868 г., ще установим, че неговата определяща структура е «Постоянния Централен

Комитет», избран от Общото събрание. Членовете му се избират само с единодушие. Освен Централен комитет, има и Централно бюро, което се състои от няколко членове; тяхно задължение между другото, е поддържането на отношенията с националните комитети и бюра, като в случай на необходимост, по молба на централната секция те им изпращат извънредни делегати за пропаганда и действия. Допълнителна структура е бил Наблюдателния Комитет, който е следял никой да не превишава пълномощията си. Една от целите е била привличането на максимален брой работнически организации в Интернационала. Така че по план и уставно, работата на Алианса, като тайна организация, действаща нелегално и заговорнически, се е състояла в подпомагане на идейното, организационно и революционно развитие и израстване на Интернационала, от което “авторитарните социалисти” или последователите на Маркс, едва ли са

останали доволни...

Вземайки под внимание всички тези компоненти, можем да получим достатъчно ясно разбиране на това, какви са били бакунистките

организации и братства, които са представлявали, в условията на

62

неговата епоха, анархистически организации от особен тип и в някои случаи, прототип на една анархокомунистическа организация, каквато можем да си представим и желаем в наши дни.

За Бакунин е било ясно, че такава специфична организация трябва да се ограничи в своята ясно дефинирана роля на “невидим” щаб. За него не би могло да става и дума за това тя да подмени със себе си ефективните действия на истинските революционни сили, каквито в това време са били работниците и най-уязвимата част на пролетариата – лумпените на Запад, селяните, бездомните бродяги, свободните казаки, различните декласирани елементи, чак до разбойниците в

Русия (нямащи нищо общо с престъпния свят в западен смисъл).

По отношение на работниците Бакунин продължава прудоновата линия: те трябва да се организират “вън от буржоазния радикализъм: базата на тази организация отдавна е намерена: това е ателието

и федерацията на цеховете; създаване на трудови борси, както в

Белгия и на взаимоспомагателни каси – тези инструменти на класовата борба против буржоазната, и най-вече техните национална

и интернационална федерации”. (“От войната към Комуната”, стр.

465)

Интересът на Бакунин към селяните, декласираните, престъпниците, които са продукт на престъпната система на казионното насилие

и паразитизъм и които са дръзнали да престъпят закона и да нарушат официалния ред, се вписва в неговото по-широко разбиране за

революционния потенциал, надхвърлящ критерия за класовата им

принадлежност. Това личи и от опозицията му срещу част от интернационалистите (сред които е бил и близкия му прудонист Толен), които са се противопоставяли на приемането на “умствените работници” в МРА.

Бакунин въстава и срещу предразсъдъците, което му позволява да защити онези революционни елементи, които не принадлежат в строгия смисъл на думата към пролетариата: селяни, суб-пролетарии, млади или декласирани дребни буржоа. По повод Италия, например, той пише:

“Тук съществува голяма маса от хора, родени в буржоазни семейства, които ненавиждайки кариерата на чиновници, не намериха

място нито в индустрията, нито в търговията, поради което са

напълно дезориентирани и декласирани. Те бяха докоснати от духа

на времето и уморени да се възхищават от мистичната красота

на Данте и величието на античния Рим, се насочиха за голямо съжаление на Мацини към свободомислието, а от него до социализма

има само една крачка, която трябва да им помогнем да направят.”

За разлика от него, Маркс, както е известно, е залагал само на на-растващата роля, която ще играе индустриалния пролетариат, което

63

го довежда до отрицание на революционния капацитет на селяните, както и до отхвърляне на “дрипльовците”, на нисшата част на пролетариите, заклеена, като лумпенпролетариат. В много свои текстове, Бакунин интерпретира това изключване на “декласираните”

от сметките на Маркс, като признак на неговата привързаност към буржоазния “ред”.

Няма сред анархистите теоретик, който да е отделил повече внимание на нелегалната, “подземна” акция. И това не е продиктувано, както някои се опитват да го представят, като романтично увлечение по теориите на Буонароти или практиката на

италианските карбонарии. Когато вълните на революцията дойдат, той иска анархистите да имат в ръцете си инструмент, който им позволява да интервенират решително

и резултатно. А и преди прилива, тези организации трябва да разкрият източниците на революционната енергия, да ги разработят и да я включат в серпантините на историята.

Отивайки още по-напред във времето, Бакунин вижда и ролята на тайните организации “на другия ден след революцията”, когато със събаряне на властта и капитала, апетитите и волята за

тяхното възстановяване под всевъзможни форми все още няма да са напълно... “отмрели”.

Означава ли това, че Бакунин е смятал с такива организации, а не с масите да се извърши социалната революция? Не! С тези организации и с техния международен съюз, той е искал да се революционизират масите и да се води борба срещу опасността, която представляват за революцията политиките, реформистите

и “революционерите”, за които революцията е победа дала, когато те се доберат до властта.

Неговата идея е противоположна на тази на бланкисти, ткачовци или болшевики, които се нуждаят от въоръжената конспирация, за да сложат ръка върху властта. За Бакунин тайната революционна организация от енергични, интелигентни, обречени и особено - искрени и чужди на всяко славолубие и суетни амбиции бойци, има за цел да съедини идеите на революцията

с народните инстинкти, за да се развърже революционната стихия и смазвайки държавната власт, да се попречи на възкресението ѝ под каквато и да е форма.

Тези организационни ядра и техният съюз - “Алиансът на революционните социалисти”, трябва да наподобяват айсберга

- с една окрита, публична част и другата, съществената - подводна, подземна, нелегална.

Бакунин влиза с сдругарите си от Алианса в “Лигата на Мира и Свободата”, а малко по-късно и в Интернационала, с цел да ре-64

волюционизират секциите му, едновременно с това, те организират нови в Италия, в Испания, във Франция, Белгия и Швейцария. При това, и в единия, и в другия случай той няма никакво намерение да разпуска тайните организации. И другояче не може и да

бъде, трябва да си книжник и фарисей, за да не разбираш, че армията

на революцията е народа, но ако не я водят революционери към барикадите и победата, то вождовете на английските трейдюнионисти

ще я заведат към изборните бюра, за да седнат в министерските кресла или в тези на “лоялната опозиция на нейно величество английската кралица”, или Маркс и неговите болшевишки “бълхи” - към

полицейската диктатура на държавния капитал.

С те зи организации, анархистите или поне Бакунин, са смятали да отстранят от Интернационала, всички идеолози и доктрини, които пречат на пълното разгръщане на революционната енергия на подтиснатите и експлоатирани класи. Тази тактическа линия разкрива

нещо пове че: когато в определени исторически периоди едни или други сло еве на тези класи не са революционни, или престават да са та кива, не трябва да се считаме венчани за тях. Нищо не е окончателно в определянето на революционния потенциал, още повече във време, като нашето, когато социалните структури и класовият състав се променят толкова бързо - пред очите ни!

Ако този метод, наречен по-късно “антризъм”, не успя и Бакунин бе изключен от Интернационала по калния и интригантски маниер на вожд на опортюнистическото му крило – Маркс; ако нему бе позволено да измести борбата на идеите по време на и след Хагския

с мизансцените и клеветите на нищожества от рода на утиновци, за които ще стане дума, вината за това не е на Михаил Александрович, или, ако той има някаква вина, тя е, че попречи на прилагането на “Нечаевия метод” спрямо противниците си, а само ги посочи в своето прощално писмо до юрци, като по-опасни за Социалната революция от Бисмарк и от Европейската реакция и предвеща дългата и безпощадна борба, която работническата класа ще трябва да води срещу марксихеския обскурантизъм през следващите десетилетия!

Основната вина, е на мнозината, които декларираха публично своите антиавторитарни и анархистически идеи, но нямаха

нравствения и физически кураж да бъдат последователни на логиката на революционната борба, като го правеха с благо родни мотиви и намерения, с каквито, както се знае, е покрит пътя към ада...

Биха били смешни, ако не са жалки твърденията на някои модни нео-“анархисти” и анархо-марксистки мелези, които окачествяват организационните практики и идеи на Бакунин, като инфантилна игра на нелегалност и конспирации, защото никой от тези привър-65 женици на “откритата борба” и на легалността не ни е обяснил как ще легализират своята анти-държавна организационна дейност, нито как възнамеряват да погребат “законно” Левиатан и неговите бюрократи, солдати и жандарми - с “позволен” от тях средства и методи.

Други осмиват “теорията на самотека”, т.е на самоорганизирането и революционното творчество на масите (на Петото съсловие), забравяйки че в реалните исторически борби тези маси най-често са из-преварвали вождовете и самопровъзгласилите се “авангарди”, които

в най-добрия случай парализират революционните инициативи на въстаналия народ, ако не са успели да го измамат с обещанията си за “компенсаторни бонове”, след като го яхнат, т.е. когато установят “якобинската” си диктатура.

Ако не се връщаме назад към Робеспьер и Бонапарт, актьорите от XX век - Ленин, Мусолини, Сталин и Хитлер - са сред най-ярките илюстрации на ролята на “революционните вождове” и на партийните ръководства на масите в похода им към властта, която за тях е

“основния въпрос на всяка революция”.

Тях, Бакунин обявява за истински врагове на революцията, които

трябва да бъдат пометени от урагана на въстаналите маси или изгорени във всемирния пожар, заедно със старите господари и експлоататори.

Разбира се, някои от бакуниновите оръжия и методи на революцията от XIX-и век, си гурно вече са негодни - тъпи, ръждясали и неефикасни. Това не е страшно, оръжията се изострят или заместват с нови, а методите и средствата се осъвременяват. Важна е идеята. Важно е да бъдем наясно с ролята на действителните революционни организации, в които трябва да се избавим от всички щеславни дърдорковци и драскачи, които не искат да разберат, че такава организация струва милион пъти повече от написване то на цели библиотеки от "исторически изследвания" или от "производството" на идеологическа плява за тревопасния добитък. И още по-важно е, след като разберем това, да започнем да създаваме бойни групи, след което да пристъпим към федерирането им.

До тогава, нашата работа ще си остава незавършена, защото то за нея, освен хора на словото, са нужни и тези на делото, при това - научили

да прак тикуват революционния "занаят" с виртуозността на добрия хи рург или цигулар.

Целият досегашен опит от борбите срещу държавата и капитала

ДОКАЗА НЕДВУСМИСЛЕНО НЯКОЛКО НЕЩА:

- Никаква "благоприятна вътрешна и международна обстановка" не ще даде свобода и равенство на потиснатите и експлоатирани класи, ако те не **ВЛЕЗНАТ В РЕШИТЕЛНА БОРБА С ДЪРЖВАТА, ВКЛЮЧАЯ И КОГАТО ТЯ СИ НАХЛУЗВА ДЕ-**

66

МОКРАТИЧНА, РЕВОЛЮЦИОННА ИЛИ СОЦИАЛНА МАСКА.

- Никаква борба с нейните военно-полицейски, политически и финансово-икономически **ИНСТИТУЦИИ НЕ МОЖЕ ДА ЗАВЪРШИ С УСПЕХ**, ако акциите срещу тях не бъдат планирани, организирани и координирани от една **НЕЛЕГАЛНА РЕВОЛЮЦИОННА ОРГАНИЗАЦИЯ.**

- Никаква революционна организация не може да бъде създадена:

- ако не бъдат преодоляни опортюнистическите "теории" за перспективите **НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ И УСЛОВИЯТА ЗА НЕЙНИЯ УСПЕХ;**

- Ако не се намери верния тон на революционното слово, което да възпламени най-недоволната част от младежта и да я поведе по пътищата на **САМОЖЕРТВАТА** към народа от фабрики, полета, казарми, училища, университети и институти, към пролетариата, прекариата, безработните и "маргинализираните", с две

думи - към **"V-то съсловие"**;

- Ако жертвите и рисковете по тези пътища не бъдат сведени до минимум, чрез разработването на "непромокаеми" правила на конспиративното организиране, ликвидиране на предателите и ефикасни методи на нелегални бойни действия срещу

институциите на властта и нейните конкретни представители;

- Ако революционното слово и дело - във и вън от страната - не разруши "хармонията" между опортюнистическата "ми съл", поддържаната робска психология и еснафския менталитет сред мнозинството на трудовите класи;

- Ако не се преустанови "мирното съвместно съществуване" между потиснати и потисници.

Тези задачи могат да бъдат решени само от хора, които са разбрали, че революционната "страст да разрушаваш, е и творческа страст", които имат реален опит в борбата с полицейския режим. Техен дълг

е да поставят арматурата на теорията и практиката на революционната брба с държавата в днешните и утрешни условия.

Изходните точки за създаване на такава теория, са **практически** – това е опитът на нелегалните организации и на класовите борби на пролетариата на Изток, в “Третия свят и в “свръх-развитото” ядро на “Глобалното село” - и **теоретически** - сред които на първо място е АНАРХИЗМЪТ НА БАКУНИН, който от един век всевъзможни кретени, ренегати, научни” тахтаби или просто уплашени от властта филистери фалшифицират, препарират или премълчават.

За да се импулсира теоретическата и практическа работа в тази посока, е необходим един съвременен прочит и интерпретация на идей-67 ното наследство и борбите на великия революционер.

ГЛАВА III

ПРОГРАМАТА НА РЕВОЛЮЦИОННИЯ АНАРХИЗЪМ. ОСНОВНИЯТ ВЪПРОС НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ Е УНИЩОЖЕНИЕТО НА ДЪРЖАВАТА

Докато тайният съюз се структурира чрез устава, който регулира отношенията между подразделенията и членовете му, и гарантира ефикасното функциониране на един революционен организъм, като регламентира връзките, координацията и синхронността в действията на съставките му, то идейната спойка между членуващите в него се осъществява посредством програмата.

След бягството от Сибир и предприетата обиколка из Европа, с цел ориентиране в обстановката след пораженията на революциите от 1848 - 1849 г., в които той е взел най-активно участие, както и да “оскултира” душевното състояние на старите си приятели и се информира за ситуацията след несъстоятелната се “пролет на европейските народи”, Бакунин се отправя към Италия, която счита най-подходяща за реализация на съзрелите в ума му революционни планове по време на дългата “ваканция” в килиите на европейските и царски тюрми.

В “ботуша” той се посвещава изцяло на организирането на революционерите в локални и интернационални нелегални мрежи. След

колосалния опит и дългите години на размисъл, той е стигнал до заключението, че първата задача на социалните революционери е унищожението на държавата. За целта Бакунин разработва и редактира

множество програми и устава за различни тайни организации, на няколко езика и в по няколко варианта, защото другарите му и тези, които търсят неговите съвети, са от почти всички европейски страни

(знае се, че е автор дори на проект за Българския Централен Революционен Комитет /БЦРК/ в Букурещ.) Съхранени, като ръкописи, много от тези програми все още не са достъпни за широката публика.

Първата от тях, след “шведската” Програма на Интернационалното братство е съставената във Флоренция през 1868 г. програма на Революционния Алианс.

Формулирайки лозунгите и целите на АНАРХИЯТА, по същество тя е отговор на “Комунистическия манифест” на Маркс и Енгелс, на който не отстъпва по своя революционен размах и ентусиазъм

и далеч го превъзхожда в програмно и организационно отношение.

68

Същевременно, тя става верую, духовна и идейна основа на международното анархистическо движение. В тази програма, Бакунин

продължава, развива и радикализира Прудоновите идеи, принципи

и анализ на буржоазното общество. С нея се ражда революционният анархизъм. Текстът, преседял като ръкопис в архива на Макс Нетлау повече от половин век, още не е оценен по достойнство. Негов

вариант е публикуван за пръв път от Драгоманов през 1896 г., като приложение към сборника на кореспонденцията на Бакунин с Херцен и Огарьов. Част от него се съдържа и в писмото му до Нечаев, големи откъси от което възпроизведохме в предишната глава.

В преамбюла на програмата, въставайки против религиозността на Мадини, Бакунин издига атеистичния принцип, от който извежда “освободеният от всякаква теология и божествена метафизика морал, който има за свой единствен източник колективното съзнание на хората.”

Със забележителна яснота на изложението Бакунин дефинира анархистическата концепция за социалната и икономическа организация

на бъдещето общество. Тъй като се касае за различни редакции, различаващи си в някои детайли, за да избегнем повторенията, препращаме читателя към двадесетте точки на “Катехизиса” в писмото до

Нечаев.

Следва да отбележим бакуниновия разрыв с патриархалните семейни нрави и виждания на Прудон. Той разглежда жената и детето, като

личности, които са равни във всяко отношение с мъжа: “Жената е различна от мъжа, но не е по-нисше същество от него – умна, работлива и свободна, тя трябва да му бъде равна във всички права; в свободното общество църковният и гражданският брак трябва

да бъдат заменени със свободния съюз; издръжката, възпитание-то и обучението на децата трябва да се поемат еднакво за всички

от обществото, което защитавайки ги против невниманието, глупостта или злата воля на родителите, няма да ги разделя, защото

децата не принадлежат на обществото, нито на родителите, а на собствената си бъдеща свобода.”

В същия документ Бакунин е дал още едно изяснено определение на свободата: “Съвсем невярно е твърдението, че свободата на човека се ограничава от свободата на всички останали. Човекът е действително свободен само дотолкова, доколкото неговата свобода, доброволно призната, се отразява като в огледало в свободното съзнание на всички останали и намира потвърждение на своята безкрайност в тяхната свобода. Човекът е действително свободен само сред също така свободни хора, и доколкото той е свободен човек, то робството само на един на земята, бидейки оскръбление за самата същност на човечеството, е отрицание на свободата на

69

всички. По такъв начин, свободата на всеки е осъществима само в равенството на всички. Осъществяването на свободата и правата в действително равенство е справедливост.”

Що се отнася до реализация на програмата на Социалната революция, може да се предположи, че Парижката Комуна от 1871 г. се е въодушевявала от бакуниновия план: “Революцията се разпространява едновременно навсякъде и придобива федеративен характер.

Събаряйки съществуващото правителство, комуните трябва да се реорганизируют революционно, и общите им събрания да изберат администрация, изпълнители и революционни трибунали с реална отговорност на всички пред избралия ги въоръжен народ. За защита на революцията техните доброволци сформират едновременно комунална милиция.”

Заедно с това, нито една комуна няма да остане изолирана, в противен случай, тя ще загине. Затова на нея ще се наложи да се сблъска

“с необходимостта да разпространява революцията навън от територията си, да вдига всички съседни комуни и да се федерира с

тях, апелирайки за съвместна отбрана...” “Делегатите, изпратени от всяка комуна в уговорения сборен пункт, ще бъдат снабдени със задължителни, отговорни/императивни мандати, които могат да бъдат иззети във всеки момент, тоест те са отзоваеми. В провинцията и във всички комуни и асоциации, въстанниците ще изпращат

революционни агитатори, а не официални революционни комисари с никакви отличителни знаци.”

Бакунин не е изсмукал тези програмни решения и препоръки от пръстите си. Той ги е извлякал от опита на миналите революции, в които

е участвал или проучвал, анализирал и синтезирал, като се е позовавал върху социалните борби и революционното творчество на “нисшите” класи и собствената си теоретична зрялост.

Следва един вариант на РАЗРУШИТЕЛНАТА И ГРАДИВНАТА

ЧАСТИ на Програмата на **РЕВОЛЮЦИОННИЯ АЛИАНС** /на-следник на Интернационалното братство/, заимстван от Антологи-ята “**Ни бог, ни господар**” на Даниел Герен, Том I, стр. 167 – 223, издадена в Париж през 1970 г.:

“Ние нямаме друго отечество освен световната революция! Нито друг враг, освен тиранията във всичките ѝ форми: политическа, икономическа, социална или духовна (религиозна или доктринерна).

Ние нямаме друга цел, освен създаването на един човечен и свободен свят на свободни хора, основан на доброволния и свободен труд, на равенството и солидарността между всички човешки същества.

За постигането на тази цел ние считаме за необходимо: 1. Разрушаването на всички социални, политически, юридически, икономически и религиозни институции, които образуват днешния

70

буржоазен ред.

2. Създаване на автономна и съвършено свободна организация на въоръжените маси на местото на разрушения държавен апарат .

В революцията ние сме врагове на всички, които принадлежат на властническата система и се стремят към политическо ръководство на народа. Ние сме преди всичко врагове на така наречената

революционна диктатура и на всяко “временно правителство”, защото сме убедени, че всяка власт, колкото и революционна и временна да се нарича тя, няма друга цел, освен собственото си увековечаване. Революцията се прави от народа и революционна организация е само тази, която му помага да я извърши. Истинската

революция може да бъде само народна. Всяка власт е власт над народа и неизбежно му е враждебна.

Ние вярваме в инстинкта на народните маси и разбираме революцията като организирана експлозия на революционната стихия и

страст за разрушаване на всичко, което на езика на буржоазията и политиките се определя като обществен ред .

Ние призоваваме към анархия – тази форма на организация на народния живот, от която, чрез свободата, трябва да възникне действителното равенство на всички, новият ред на нещата, основан върху всестранното развитие на всеки, върху свободното и

доброволно организиране на труда. От анархията ще се роди и силата на революцията!

От гледна точка на отрицанието и разрушението, ние целим незабавното:

3. Унищожение, пълната ликвидация и банкрут на държавата и на всичко, което поддържа нейното съществуване. Анулиране на всякакви закони и плащания на частни и колективни дългове или прех-върляне на наследства.

4. Унищожение на цялата висша, средна и нисша държавна администрация и бюрокрация, на армията, полицията и съда, на духовенството и днешните университети, на монопола и привилегиите

на частната или държавна собственост и на всички институции и прояви на буржоазния ред и заедно с тях - премахване на всякакви данъци, събирани от държавата.

5. Като най-близко средство за постигане на тази цел считаме изгарянето в първите дни на революцията на всички свидетелства и

актове за собственост, ренти, ипотеки, парични знаци, концесии, брачни, кръщелни и други свидетелства, паспорти, лични карти, дипломи и т. н.

6. Ние сме за пълното унищожение на политическото, юридическото и законодателното право и замяната им навсякъде чрез революционното съзнание и волята на народа.

71

7. Завземане на всички предприятия, поземлена собственост, мини, оръдия на труда, суровини, производства, държавни или църковни

сгради, жилища, скъпоценни метали, камъни и бижута.

8. С оглед създаването на новия социален и икономически строй, ние сме за формиране на организирана, въоръжена революционна сила чрез обединение на бойните групи от цялата страна. Тази сила е нужна на въстаналите маси в борбата им с реакцията в името на техните искания.

9. Ние сме за организиране на въоръжените въстанали маси в революционни комуни, без да се държи сметка за днешните държавни граници и административни деления.

10. Незабавно изпращане на делегати от революционните комуни с императивни мандати в огнищата на революцията и организиране на Федерация на комуните. Трябва да се поддържат постоянни

барикади и да се разгаря революционният подем в цялата страна с оглед общата защита. Накратко, трябва да се създаде траен съюз на народните сили, организирани за самостоятелна борба!

11. Излъчените от масите делегати, снабдени с императивни мандати, трябва да се разпределят в отделни комитети, които да се

съгласуват, да се допълват взаимно и да се подпомагат всеки път, когато това е нужно.

Например, локални и федерални комитети за революционна защита, за експроприация на капиталите и предаването им в ръцете на

индустриалните и земеделски колективи, за организация на труда, за поддържане и развитие на пътищата, транспорта, съобщенията, снабдяването и продоволствието, просветата и образованието, за връзките между комуните и отношенията с пролетариата

от другите страни, за революционна пропаганда и т. н.

По този начин ще се образува Великият съюз на революционните сили, който трябва да действа под непосредственото вдъхновение на въоръжените народни маси, под техния строг контрол и незабавна санкция .

Ние ще обявим световната социална революция за създаване на действителен съюз и солидарност или по-точно за братско сплотяване на всички социалреволюционери от всички народи, против

реакцията и най-вече срещу тези, които под маската на революцията се опитват да създадат своя власт, църква или диктатура, тоест контрареволюция!

За формирането на всички тези революционни организации и комитети, необходими за триумфа на народното дело, за тяхното

активизиране, стимулиране и ръководство, и за предотвратяване

на израждането и превръщането им в правителство, макар и временно, очевидно ще бъде необходима една организация в средите на

самия народ, която, сплотена с помощта на общата революционна програма, ще действа като невидим колектив и същевременно ще се въздържа от всякакви открити изяви и официално вмешателство, ще може винаги да упражнява своето мощно и ефикасно идейно

влияние върху спонтанното движение на въстаналите маси, върху техните акции, както и върху всички революционни мерки, набелязани от делегатите и техните комитети по искане и под контрола на тези маси.

Едновременно с това, тази организация ще бъде страшен и безпощаден отмъстител за враговете на свободата.

Такава е единствената цел на членовете на интернационалното братство.

Следователно, тази организация няма за задача само подготовката на революцията, тя трябва да се съхрани и по време на революцията, за да може, като действа в средите на въоръжения народ, да замени с него всяко правителство или диктатура.

Цялата многовековна политическа история на човечеството е доказателство, че всяко правителство, всяка власт, по необходимост

задушава революционните движения на масите или спира революцията на полупът, за да завърши с въстановяване на държавността, тоест на бюрокрацията, на експлоатацията, на военния и полицейски гнет, водещи до ново класово владичество.

Затова, интернационалните братя трябва да се сплотят още по-тясно на втория ден на революцията, **за да организират и засилят анархията и страшния взрив на революционната стихия, като се ръководят от инстинкта на масите.** Интернационалното братство трябва да постави върху революционното движение

във всички страни печата на всеобхватността, да му придаде световен характер **вън от който нито едно национално или регионално движение не може да се задържи и неизбежно ще абортира.**

Само по този начин може да се навдигне непобедимата революционна вълна, която да залее и разруши всички изкуствени държавни граници и да съедини в едно пролетариата от всички страни в

името на народните искания, за да се положат основите на великото отечество на световната революция срещу единствената чужбина и единствения враг – световната реакция .

Тази революционна сила ще обяви война на живот и смърт на световната реакция и не ще престане да бъде войнстваща и разрушителна, докато някъде на земята продължават да съществуват неравенството, гнетът, деспотизмът и експлоатацията, слугите и господарите.

Организацията, в която ви зовем, няма никаква друга цел, освен под-73

готовката и организацията на социалната революция, така както тя е дефинирана в нашата програма, с изложените в нея отхвърлящи и утвърждаващи практически мерки .

Никога и под никакъв претекст тя не ще позволи да бъде увлечена от водещите към тържеството на реакцията моментни опортюнистически съображения, сметки или т. нар. благоразумие, което се проповядва от дребнобуржоазните и буржоазни псевдореволюционери. Нашата пропаганда, акции и организация трябва винаги

и навсякъде да бъдат в унисон с нашата цел. Ние сме сред народа

и сме длъжни да вървим напред, без да позволим да бъдем отклонени от своя път – за нищо на света и от никого! **Ние никога не ще**

подадем ръка на друга революция, освен на нашата. Ние никога не ще сключим съюз с направления, които са й противоположни или дори само различни от тези, които произтичат от нашата програма.

Ние ще оставим буржоазните “революционни” партии да вършат своето дело и всеки път, когато това е възможно, ще се възползваме от създадената от техните брожения и борби обстановка, без да им подаваме ръка – нито пряко, нито косвено! Всяка сделка и

сговор с тях са абсолютно забранени за нас! **Ние не ще позволим на никой индивид, принадлежащ на чужди партии, да проникне в нашата “светая светих”, нито да упражни и най-слабо влияние върху народните маси, защото всяка друга цел и направление, различни от нашите, може само да заблуди, дезориентира и подведе масите, тласкайки ги към действия, враждебни на собствените им интереси.**

Ние не ще приемем никога сред себе си тези, които не са се отказали от буржоазните си привички; които са радикални и революционни, само защото днес това е мода. Даже тези, които са съгласни с нас

теоретически, но не са съумели да се откъснат от господарското или еснафското си славолубие, самолюбие и честолубие, ще останат чужди за нас. Ние ще ги следим зорко, защото те са по-опасни

от когото и да било. Действията ни срещу тях трябва да бъдат **най-енергични. Ние ще ги разобличаваме навсякъде и винаги, като смъкваме лъже-революционните им маски и ги показваме на народа в тяхната истинска светлина. Ние ще ги покрием с позор, от който никога не ще се очистят.**

Наш брат може да стане само този, който е подложен на преследвания и гнет, който е останал бездомен и безприютен, както сме самите ние, и не е капитулирал пред тихия или открит терор или глада, на който са го подложили властниците и капиталистите!

Истинската, единствено легитимна революция не е онази, която

74

води до политическия триумф на една или друга партия, клика или личност, а тази, чиято цел е пълното социално освобождение на масите. Такава е нашата единствена цел и всяка друга революция, еволюция, реформа или трансформация и мутация са й абсолютно враждебни, тъй като те могат само да забавят социалната революция. Затова всеки от нас, който подаде ръка на една друга революция, ще бъде считан за предател спрямо нашата.

Ако сме осъдени да чакаме, нека имаме честността, куража и мъжеството да чакаме. Революциите не трябва повече да се правят

за удовлетворяване на щеславиято, властолюбието или алчността на всевъзможни „революционни вождове” и мафии, а за реалното освобождение на трудовите маси. **За да триумфира социалната революция, масите трябва да се подготвят, да се вдигнат и да я извършат.** Нека бъдем търпеливи в очакване на времето, когато пролетариатът ще превърне в развалини всяко царство на господари и роби, и нека всеки ден и всеки час работим енергично и честно

за приближаването на това велико време !

Нашата революция, по самата си природа може да бъде само

световна. Но определени страни, поради особеностите на своето историческо, географско, икономическо и политическо положение, са по-предразположени и способни да я започнат, отколкото останалите. Поради това интернационалните братя (без да пренебрегват в никакъв случай работата и пропагандата си в другите страни) трябва да концентрират по-голямата част от своята енергия

върху страните, които са “привилегирани” от гледна точка на революционната перспектива. Започне ли веднъж революцията в тях, те трябва да създават огнища на революционната пропаганда за борба във всички останали страни!

От само себе си се разбира, че първата страна, която ще има щастието да извърши победоносна революция, незабавно ще се превърне в център на тази интернационална пропаганда. В нея ще се създаде комитет за революционна пропаганда, съставен от интернационални братя, на които членовете на нашето братство във въстаналата или въстаналите страни, ако са няколко, ще имат незабавния и неотменен дълг да окажат всякаква помощ и средства, необходими за тържеството на революционната анархистическа пропаганда. Помощ не само с материални и морални средства, но и с действия.

Когато социалната революция избухне в дадена страна, не само, че не е необходимо революционерите от другите страни да формират и изпращат легиони, но повече от всеки друг път трябва да останат и да активизират работата на революционната организация

при тях, тъй като е очевидно, че не с формирането на няколко

75

чуждестранни легиона, а само с едновременния подем и въстание в собствените им страни могат да окажат ефикасна помощ на страната, извършила революцията!”

В една по-късна редакция на програмата на Интернационалното Братство Бакунин посочва, че тази организация има за цел не само да подготви себе си и масите за революцията. “Тя трябва да се съхрани по време на войната на класите, за да замени със своето колективно, строго солидарно и тайно присъствие и действие сред масите, всяко правителство или всяка официална диктатура, която не би пропуснала възможността да задуши революционното движение и да пристъпи към реконструкция на политическата държава с нейната ръководна роля, осъществяваща опека, експлоатираща и угнетяваща бюрократично и военнополойски трудовите маси, тоест водеща неизбежно към реставрация на господството на буржоазията в нова форма”.

За съжаление, това забележително предупреждение, относно бъдещите революции остави глухи нашите другари по време на Руската

и Испанска революции и освен, че платиха скъпо, те съдействаха за нанасяне на най-тежкия удар върху световното анархистическо движение.

Нека подчертаем още веднъж мисълта на Бакунин за необходимостта от организация, осъществяваща своята критична и бдителна дейност спрямо силите на реставрацията по време на и след социалната

революция!!!

В същата програма, малко по-надолу Бакунин формулира висшия закон на своята организационна дейност: “Винаги и навсякъде колективната мисъл и действие трябва да заменят всякакви индивидуални инициативи”, “в социалната революция ще има място само за колективната мисъл, воля и действие”. (Архив Артур Ленинг, том 6, стр. 184-197 и 368-370.)

В заключение, Бакунин пояснява, че осъществяването на подобна програма не е предстоящо: **“Ние знаем добре, че за да се осъществят само нейните основни пунктове, са необходими поне 50, а може би и повече от 100 години... ние... сме основали организация за дълъг период, която ще ни надживее и която ще бъде разпусната само тогава, когато цялата програма на революцията бъде изпълнена в планетарни мащаби”**. (ББП - стр. 238)

ТАЗИ ГЛАВА ЩЕ ЗАВЪРШИМ С два документа, **“ЧЕРВЕНИЯТ АФИШ”** И ПРОГРАМАТА НА ФЕДЕРАЦИЯТА НА РЕВОЛЮЦИОННИТЕ КОМУНИ писана от Бакунин по време на първия френски опит за превръщане на френско-пруската война в Социална революция.

76

ЧЕРВЕНИЯТ АФИШ, разлепан по стените на Лион :

“République Française

Fédération Révolutionnaire des Communes

В тежката ситуация, в която се намира страната, безсилието на официалните власти и безразличието на привилегированите класи изправиха френският народ до ръба на пропастта.

Ако народът, организиран революционно, не побърза да действа, неговото бъдеще е изгубено, революцията е изгубена, всичко е изгубено. Вдъхновявайки се от неотвратимата опасност и считайки, че

отчаяното действие на народа, няма да се забави нито за миг, делегатите на федерираните комитети за спасение, на заседание на

Централния комитет за спасение на Франция предлагат да се приемат незабавно следните решения:

Член 1. – Станал безсилен, административният и правителствен апарат на държавата, се премахва. Народът на Франция взема в свои ръце съдбата си.

Член 2 - Всички наказателни и граждански съдилища са отменени и заменени от правосъдието на народа.

Член 3 - Плащането на данъци и ипотеки е спряно. Данъкът се заменя с вноски на обединените общини, взети от богатите класи

пропорционално, съобразно нуждите за спасението на Франция.

Член 4 – Държавата, бидейки унищожена, не може да се намесва повече в плащането на частните дългове.

Член 5 - Всички съществуващи общински институции са премахнати и заменени във всички съюзни комуни от комитети за спасението на Франция, които ще упражняват всички правомощия под

непосредствения контрол на въоръжения народ.

Член 6 - Всеки департаментален комитет ще изпрати по двама делегати в центъра, за да се формира революционния конвент за спасение на Франция.

Член 7 – Този конвент трябва да се събере веднага в комуналния съвет на град Лион, който, бидейки втория по големина град на Франция, е в състояние да осигури енергично отбраната на страната.

Този конвент, поддържан от целия народ, ще спаси Франция.

НА ОРЪЖИЕ !!!”

*) **ДВАДЕСЕТ И ШЕСТИМАТА**, подписали тези решения на Революционната федерация на комуните и посочени в червения афиш са: Албер Ришар, Михаил Бакунин, Гюстав Вайте, Йожен Бертран, Се-нес, Луи Паликс (Лион), Район (Тартар), А . Бастелика (Марсилия), Дюпен (Сент-Етиен) и др.

В **“Червения афиш”** личат концесиите, които Бакунин е направил

на “съюзниците”, с въвеждане на разни “Централни и др. комитети

77

за обществено спасение”, на “Революционни конвенти” и т.п., на-помнящи годините около 1793-а от времената на “Великата френска

революция”. Той е разчитал, че развитието на Социалната революция в ширина и в дълбочина през следващите дни и седмици ще ги помете.

За “компенсация”, разлепеният по стените на Лион, “Червен афиш”

е бил придружен от **ПРОГРАМА НА РЕВОЛЮЦИОННАТА ФЕДЕРАЦИЯ НА КОМУНИТЕ**, чийто единствен автор е Бакунин:

“Чл. 1 - Революционните Комуни на Париж, Лион, Марси лия, Лил, Бордо, Руан, Нант и т.н., които подготвиха и ръководят солидарно

и координирано революционното движение за събаря не на императорската тирания, декларират, че **ще считат своята мисия за**

завършена, само когато осигурят триумфа на Революцията, чрез

прилагане принципите на равенство, които те изповядват.

За тази цел те се обединяват федеративно и декретират следното:

Чл. 2 - Считаючи, че режимът на политическа тирания и икономическа експлоатация, под който Франция живя до днес, поставя

владелците на общественото богатство в крайно ненормалното

от гледна точка на справедливостта, привилегировано положение

и съсредоточава абсолютно незаконно властта в техни ръце, **Фе-**

дерацията на Комуните ЕКСПРОПРИРА цялата държавна и

частна собственост, всички предприятия, земи, движими и не-

движими имущества върху територията на френската Репуб-

лика.

Чл. 3 - По същите мотиви, посочени в предишния член, всички задължения, ипотеки и договорни ангажименти, поети през предишните режими, включая и така нар. обществени, областни и общински

дългове **СЕ ОБЯВЯВАТ ЗА АНУЛИРАНИ.**

Чл. 4 - Считаючи, че предаването в наследство на каквато и да е

собственост е източник на неравенство и подхранва духа на егоизъм и зоологически индивидуализъм, които дават предимство на

интересите на неколцина пред общите, **НАСЛЕДСТВЕНОТО ПРАВО СЕ ОТМЕНЯ.**

Чл. 5 - Считаючи, че основа и цел на всеки декрет, може да бъде

само обикновената човешка справедливост и интересите на трудовия народ, **всички досега действащи закони, кодекси, декрети и**

административни разпоредби, останали от миналите режими,

СЕ ОТМЕНЯТ.

Чл. 6 - Действащата до днес данъчна система, която е последица

от предишното законодателство и не е нищо друго освен узаконено, насилствено ограбване и заробване на работниците и селяните, в полза на експлоататорските класи и тяхната държава, **СЕ**

ОТ-78

МЕНЯ НАПЪЛНО.

Чл. 7 - **Всички правителствени, съдебни, административни и пр.**

чиновници на съборената държавна власт, с които са препълне-

ни министерства, учреждения, трибунали, канцеларии, бюра и

т.н., както и всички видове полицаи и жандарми, независимо от

техния ранг и тип СА УВОЛНЕНИ.

Чл. 8 - Сухопътните и военноморски поделения на армията **СЕ РАЗПУСКАТ**, а офицерският им кадър **СЕ УВОЛНЯВА.** Този декрет

не се отнася до частите на армията, които са окупира ли колони-ите. Тяхното положение и статут ще бъдат определени по-късно.

(sic!!!)

Чл. 9 - Считащи, че организациите на различните култове (църкви и т.н.) поддържат невежеството и суеверието сред народа и по този начин го подготвят духом да понася и поддържа деспо тизма на властниците и експлоатацията на собствениците, **религиозните култове СЕ ОТМЕНЯТ, а тяхната йерархия се ЛИШАВА ОТ ФУНКЦИИТЕ И ИМУЩЕСТВАТА СИ.**

Чл. 10 - Всички религиозни асоциации, брат ства, манастири (мъжки и женски) и общности СЕ РАЗТУРЯТ, а имуществата СЕ КОНФИСКУВАТ от Федерацията на Комуните.

Чл. 11 - Тези, които ще се опитат да укрят, да откраднат или да отнесат, изцяло или на части, кон фискуваните имуществата със себе си в чужбина, ще бъдат третирани КАТО КРАДЦИ.

Чл. 12 - Отнапред е произнесена СМЪРТНА ПРИСЪДА срещу всички, които ще се опитат, чрез каквито и да е маневри и действия да попречат на дейността и функционирането на революционните комуни, или да възстановят коя и да е от СЪБО-РЕНИТЕ И ОТМЕНЕНИ ИНСТИТУЦИИ на държавата.

Чл. 13 - Революционните Комуни ще изпратят свои делегати, навсякъде, където това се окаже необходимо - било за да конститу-ират нови комуни, било да организират масите, за да се изпълнят обнародваните декрети.

Чл. 14 - Революционните Комуни и техните делегати ще приемат и разглеждат всички предложения или възражения, които са събрали поне 100 подписа на граждани и гражданки. Но ще им се дава ход, само ако те не са от естество да спъват развитието и приложението на революционните принципи на РАВЕНСТВО И СВОБОДА.

Чл. 15 -За улеснение изпълнението на тези декрети, **се конституира постоянна революционна милиция, която рекрутира своите членове на базата на доброволността сред граждани от двата пола** и всички възрасти, годни за тази задача, за един срок ненадхвърлящ шест месеца. Уволнените от армията войници и подофицери, желаещи да се ангажират в революционната милиция, ще бъдат

79

улеснявани. За да бъдат приети офицери от националната гвардия, изявили същото желание, трябва да представят неопровержими

доказателства за своята преданост към каузата на Революцията.

МЕРКИ, ПРЕДШЕСТВАЩИ И ПОДГОТВЯЩИ РЕВОЛЮЦИЯТА:

А) Революционните Комуни ще излъчат Комисии, натоварени с реорганизацията на труда.

Б) Тези Комисии ще предоставят в ръцете на работниците или на техните асоциации всички материали и средства, необходими за производствената им дейност. Тази мярка ще се разпростре не само върху работниците от индустрията и земеделието, но и върху всички лица, които искат работа.

В) Обмяната ще бъде напълно свободна: ще бъдат създадени общи магазини и депа във всички населени пунктове, където производителите ще могат да получават възнаграждения за своите продукти, чиито размер и естество ще бъдат съгласувани и фиксирани впоследствие.

Г) Всички средства за производство и материали, връчени на асоциациите или на отделни трудещи се, са вписани в комуналните регистри и в тези на Комисиите по труда. Тяхната природа, стойност, мястото, където се намират (употребяват), името на този или на тези, които ги държат, ще бъдат изрично и точно регистрирани.

Д) Със стойностите и продуктите, които асоциациите или отделни индивиди произвеждат с труда си, те могат да разполагат напълно свободно чак до оттегляне на $\frac{2}{3}$ от сдружилите се членове

за дадено производство или до разтурянето ѝ, в случай на асоциация, и до смъртта си, в случай на индивидуално производство.

80

ГЛАВА IV

ЗАРАЖДАНЕ И КОНСОЛИДИРАНЕ НА ПАРАЗИТИЗМА. СЪЩНОСТ НА РЕВОЛЮЦИОННОТО ДЕЛО. АНАРХИЯ ИЛИ ДИКТАТУРА.

Анализирайки зараждането и развитието на паразитизма исторически до съвременните му държавни форми, в хода на своето блестящо изложение, Михаил Александрович е направил две забележителни открития. Това са: **законът за неадитивност на кумулацията**

(законът за неравенството между сумата от действията на отделните компоненти и сумарния резултат от кумулацията, т.е. резултатът

от общото действие на силите им) и второто откритие - заговорът, като основен фактор при утвърждаването на паразитизма.

Да допуснем, че пред нас е човек, който не приема паразитното устройство на света. Ето как разсъждава Бакунин: "... ако аз съм си

поставил за цел сам, без всякаква връзка с някой, който възнамерява

да промени съществуващия порядък, само защото на мен и само на

мен единствен той не се харесва – аз бих бил дурак. Ако бихме се събрали 10, 20, 30 души с еднаква цел, то това би било вече значително по-сериозно от всяко мое индивидуално усилие, не само защото

сумата от няколко единици винаги е по-голяма от единицата... - но

затова, защото, когато десет или повече души съединят своите

усилия за постигане на обща цел, между тях се заражда нова сила, далеч превъзхождаща простата аритметична сума от техните

частни/индивидуални усилия." (Б-ФСП, стр. 151 - 152) От тук и изводът, че кумулацията е неадитивна величина. И веднага

следва формулировката на основния фактор на паразитогенезата –

заговорът на паразитите: "... в разглеждания от мен случай действия, тоест се създава нова сила... заговорът (и последващото го непременно създаване на план за действие, а след това и на най-доброто разпределение и механично или пресметнато структуриране на

немногочислените сили, съобразно създадения план). Работата е в

това, че откакто съществува политическата история, във всички

страни... цялата сума на обществените сили се е разделила на два

главни противоположни един на друг разряди: На маса от несъзна-телни, инстинктивни, традиционни, като че ли стихийни и съвсем

неорганизирани, макар и прациящи от живот сили, и на втора, **не-**

сравнимо по-малка сума от съзнателни, сговорили се и обединили

81

се предназначено силите си, които действат по определен план,

съобразно който са се организирали механично. Към първият разряд принадлежи цялата многомилionenна маса на народа, едно значително болшинство от образованото и привилегировано съсловие

и даже цялата нисша бюрокрация и войска; макар последните две

съсловия (бюрократията и армията) по своята същност, по изгодите от статута си, по целесъобразността и механичното устройство, да принадлежат повече или по-малко към втория разряд, чийто център е зает от правителството. С една дума, обществото е разделено на малцинство, съставено от експлоататори и от огромната маса, съзнаваща или не, на експлоатираните.” (Б-ФСП, стр.

151)

Върху примера на Русия, Бакунин ни показва моделът на йерархическото и паразитно устройство на света: “... селският народ и еснафите са чисти представители на експлоатираните. Над тях се

извисяват един над друг цели обществени слоеве, които, колкото са по-близко до народа, толкова повече принадлежат към разряда на експлоатираните и толкова по-малко са експлоататори. Колкото са по-отдалечени от него, толкова в по-голяма степен принадлежат към експлоататорите, бидейки сами експлоатирани. Така у

нас, над селячеството и еснафството се издига в селата слой на кулаците, а в градовете – търговските гилдии, без съмнение, експлоатиращи народа, но на свой ред - експлоатирани от най-едрите

търговци, от духовенството, от дворянството и най-вече от висшите правителствени чиновници. Същото може да се каже и за

нисшето духовенство, подяждано от висшето и за дребното и дори средно дворянство, все повече ограбвано от една страна от едрите земевладелци, а от друга – от висшата държавна бюрокрация

и от придворната аристокрация. Самата бюрокрация и армията представляват най-странна смесица от страдания и от дейност в полза на експлоатацията, при което колкото са по-ниско, толкова по-големи са страданията им, и колкото са по-нависоко, толкова повече действат съзнателно за укрепване на паразитизма. На самия връх на тази социална пирамида се намира малочислена група

от най-съзнателните експлоататори: Централната власт - преди всичко императорът със своя августейший дом, своите министри, генерал- и флигел-адютанти, всички висши чиновници във военното, в

гражданското и в духовното ведомство, а под тяхното висше “покровителство” е цялото богатство, или по-вярно цялата народна

мизерия”. (Б-ФСП, стр. 152)

Анализирайки демографската и стопанска статистика, Бакунин стига до извода, че “от 70 милиона жители са осчетоводени 200 хиляди истински злостни експлоататори така, че на една експлоа-
82

таторска “душа” се падат по 350 експлоатирани”. (Б-ФСП, стр.

153) Естествено възниква въпросът: “Защо в държавата 200 000

човека могат безнаказано да експлоатират 70 милиона?” - макар

физическата сила, и природният ум у тях да е повече отколкото

в първите, но те имат едно огромно преимущество пред народа: образованието.

Защото малцинството е образовано. Но защо огромното мнозинство не е образовано? Затова ли, защото малцинството е по-способно за образование, отколкото мнозинството? Не! Образовател-

ната способност на народа е несравнимо по-голяма, отколкото тя е в малцинството”. Значи действат други причини. “Причината е една и тя е известна на всички: малцинството се е намирало и

продължава да се намира в такова положение, че образованието е достъпно само за него, а за народните маси – не е. Кога е възникнало това статукво? И на

какво се базира? **На заговора. Всички дър-**

жави, сегашни и минали са имали като свое главно и неотменно

начало заговора". (Б-ФСП, стр. 154) Разбира се, такова мощно средство на социалната анестезия, каквото

е религията, не може да бъде главната причина, тъй като тя е само начин за зомбиране на експлоатираните народни маси в еднородно духовно състояние, при което логиката на тяхното поведение е пред-сказуема, а самите те лесно манипулируеми. Религията и народното

невежество са синоними за Бакунин. "Но за това, щото глупостта да стане експлоатируема, е необходимо непременно да се намерят експлоататори, които сговаряйки се помежду си, създават ДЪРЖАВАТА". (Б-ФСП, стр. 154) {NB: За сега оставаме открит въпроса: Има ли разлика между тези експлоататори и сговорилите се марксленински "революционери", които в началото на XX век, създадоха диктатурата "на пролетариата"?}

Михаил Александрович рисува не без хумор паразитогенезата:

"Вземете сто дурака, между тях непременно ще се намерят неколцина по-смислени, които макар и глупави, но бидейки по-малко

глупави от всички други, по-най-естествен начин ще станат лидери и в това им звание или по-скоро положение, отначало те ще се борят един срещу друг, докато не разберат, че така се унищожават

взаимно, без всяка полза за себе си и за това, което им се струва кауза. Проумявайки това, те ще се стремят към обединение; вероятно не всички ще се обединят, но ще се разделят на две или три

групи, на два, на три заговора, клана или партии. Между групите по необходимост ще започне борба, в която всяка ще употребява всички възможни средства: и услуги, и подкупи, и измами, и разбира се – религията, за да привлекат на своя страна народната маса, тоест всички останали дураци. Ето ви и началото на държавниче-83

ската експлоатация. Накрая, една партия (най-обширният и умел заговор), побеждавайки всички други, ще се възцари и ще създаде правилната държава. Победата ще привлече по естествен начин мнозина от победените на страната на победителите, и ако победилата партия е достатъчно умна, то тя охотно ще ги приеме в

своята среда, ще им окаже всяко уважение и ще даде всякакви обла-ги на най-влиятелните и най-силните от партиите на победените, разпределяйки ги според специалните им знания, тоест според тези

методи и средства, към които са привикнали или са прибегвали по наследствен приом, за едно повече или по-малко съзнателно експлоатиране на всички останали дураци – раздавайки кому попство, кому болярство, или сергия в търговията. По такъв начин, се създават държавните съсловия и държавата е напълно готова. Една или

друга религия ще обясни после на дураците, тоест ще обожестви свършения факт на насилие и със самото това ще постави основите на така нареченото държавно право". (Б-ФСП, стр. 154 - 155) Постепенно, както самите експлоататори (по рождение или по наследствено положение) "започват сериозно да си вярват в своите исторически или от рождение права", така и експлоатираните по силата на анестезиращото действие на "злоумишлени религиозни учения" и по традиция, също започват да вярват в правата на своите експлоататори и мъчители.

С развитие на паразитогенезата, предумишленият заговор се концентрира все повече в ръцете на върховното правителство, чиято главна

задача става повишаване ефективността на експлоатацията на мнозинството и надеждната стабилизация на паразитизма. Последната

се свежда, както вече бе отбелязано, до умението да се зомбира съзнанието на масите в невежеството и те да се анестезират при експлоатацията им. При такива методично и целенасочено създавани

условия, процесът на пробуждане на “разумното съзнание в народа” е необикновено забавен.

Бакунин отбелязва две главни причини за това забавяне: “Първо, народът е смазан от тежката работа и от още по-тежката грижа за насъщния. И второ, от самото свое социално и икономическо положение, той е обречен на невежество”. (Б-ФСП, стр. 156) Последното му “пречи да осъзнае ролята на своята повсеместна

солидарност и своето грамадно числено превъзходство; пречи му да се сговори и да създаде организацията на бунта против организирания грабеж и потисничеството – против държавата”. (Б-ФСП, стр. 156)

Тъй като е невъзможно да се потисне напълно естествения процес – той може само да бъде забавян или активиран – то в хода на своя генезис, паразитните системи постоянно са разтърсвани от народни

84

бунтове с различна сила “по социалната скала на Рихтер”...

Перманентният заговор на експлоататорите и перманентният бунт на експлоатираните са два взаимосвързани процеса. Но първият потиска втория процес, защото обладава едно голямо преимущество – **организираността**: “в народа има достатъчно стихийна сила, ... но тя е лишена от организация, поради което не е истинска сила.

Тя не е в състояние да издържи в една дълга борба против много по-ограничената, но добре организирана сила на малцинството.

Върху това безспорно преимущество на организираната сила над стихийната, е основано цялото държавно могъщество. **Затова, първото условие за народната победа – това е организацията на народните сили**”. (Б-ФСП, стр. 170) Но това не може да се направи без заговор – този път народен. В оси-гуряването на тези два момента – на народният заговор и организацията на народните сили - се състои “неотложната работа”

на всеки революционер от бакунински тип.

И така, следва да отдадем дължимото на бакуниновия интелект и да обобщим резултатите в този раздел, като отбележим, че на Михаил Александрович принадлежи приоритета на такива открития, като:

- възгледът върху историята, като перманентен заговор на паразитите;
- заговорът като фактор на генезиса на възпроизвеждащия се паразитизъм, т.е на класите;
- държавата като демиург на- и резултат от паразитизма;
- революционната идея за контразаговора на масите: на организирания заговор на угнетителите трябва да бъде противопоставен и може

да го преодолее само такъв организиран заговор на угнетените, тоест

контразаговор;

ИЛИ ДО ТУК ИМАМЕ ВЕРИГАТА: ПАРАЗИТИЗЪМ -> ЕКСПЛОАТАЦИЯ -> НАСИЛИЕ -> СЪПРОТИВА -> ОРГАНИЗИРАНО НАСИЛИЕ -> ДЪРЖАВАТА; ПАРАЗИТИЗЪМЪТ + ДЪРЖАВАТА = КЛАСОВОТО ОБЩЕСТВО С НЕГОВИТЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ -> КЛАСОВА БОРБА -> СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ.

- неадитивност на кумулацията на човешките усилия.

Вследствие на това балансът на обществените сили ще се промени в полза на експлоатираните и потисканите, и такава паразитна форма, като държавата ще рухне под напора на кумулативната стихия на ограбваните и угнетяваните маси.

Задачата за осъществяване на контра-заговора на народните

маси и кумулацията на тяхната енергия по време на бунта, Бакунин възлага на революционерите. В това, според него, се състои “истинската революционна дейност”.

85

ГЛАВА V

ИДЕЯТА ЗА КОНТРАЗАГОВОРА

Всъщност думата е за тайната конспиративна или нелеална организация. Ще я поясним с един елементарен пример: ако на карти играят двама силни играчи, но играта на единия е скрита, а на другия

открита, - кой ще спечели? Разбира се, първият. Мисълта на Бакунин

е проста: на тайния заговор на паразитите трябва да се противопостави също таен антипаразитен контразаговор. Напълно възможно е схемата на организация на такъв таен съюз да е започнала да

се оформя у Михаил Александрович едва в 1864 г. “и да са й оказали известно влияние италианските карбонари или мацинистките организации в Италия”, както твърди Пирумова (ББП - стр. 237). Други

считат, че той е ползвал схемата на масоните, но следва да се отбележи, че корените на тази негова идея се откриват много по-рано. В

един откъс от писмо на Бакунин до брат му от 1845 г. той пише:

“... Не говорете напразно: научете се да надхитрявате вашите врагове и да ги бийте със собствените им оръжия...” (ББП - стр. 77) Между другото, по въпроса за конспирирането Бакунин се е разми-навал напълно със създателите на Международната Работническа

Асоциация (МРА): Маркс, Енгелс и с техните “марксисти” в първия

Интернационал. От позициите на гореизложеното МРА е играла ролята на фискална, синдикална организация и, така да се каже, вследствие своята откритост - на международен... доносник. Нали апостол

Павел е казал: “Ако не можеш да подтиснеш движението, трябва да го възглавиш.”

Естествен и логичен е опитът на Бакунин да използва мрежата на

МРА за своите революционни цели: да внедри в откритата организация, своя тайна - Алиансът. Както е известно, световната икономическа криза от края на 50-те и началото на 60-те години на XIX

век породил е естествено оживление в международните работнически среди с тенденция към обединение, резултат от което бе създаването на МРА. Нейните учредители открито, на всеуслухание – така да се каже пред целия свят – прокламираха принципите и целите на първия Интернационал. Трудно е да се прецени какво доминира в замисъла на цялото това предприятие – легализацията или легавизацията (доносничеството), но неговите отци-учредители заявиха гръмко, че то

е “основано, за да служи като център за връзка и за сътрудничеств-86

во между работническите организации и съюзи, съществуващи в различните страни и преследващи обща цел, а именно защитата, развитието и пълното освобождение на работническата класа”.

(Маркс и Енгелс, том 16, стр. 12 = МЕ, т.16, стр. 12) Рожденната дата на МРА е 28.09.1864 г., а месторождението - Лондон. Но откритостта на борбата беше постулирана от отците-класици още през 1848 г. в техния “Манифест на компартията”. Тогава те обявиха твърдо, че е настъпило време “да изложат открито пред целия свят своите възгледи, цели и стремежи...”

Що за страст към легалност? На психологическия фон на това явление обръща внимание Михаил Александрович, който е и превода-чът на “Манифеста” на руски. Не без сарказъм, той пише за такива

открити борци: “...непоправими доктринери, наричащи себе си свободни мислители... в по-голямата си част те са щеславни егоисти

и страхливци, негодни като революционери. По своето положение, принадлежат към слоевете на интелигенцията и треперят за ком-форта и за тънкото изящество, за умствено-щеславното наслаждение, с което е препълнен мозъкът им. Те разбират, че народната революция по същество и по самата си цел е груба и безцеремонна, и няма да се спре пред разрушението на буржоазния бит, в който са се

настанили така удобно, и затова, освен че съвсем не възнамеряват да възбуждат срещу себе си негодуванието на по-малко либерални и смели, но все таки скъпоценни покровители, приятели и колеги по образование, по житейски връзки, по финес и удобства, нито да си навлекат онези неприятности, които са свързани с честното служене на революционното дело. Те просто-напросто не искат и се

страхуват от такава революция, която би ги смъкнала от пиедестала на който са се покатерили, лишавайки ги от всички изгоди на

сегашното им привилегировано положение”. (Б-ФСП, стр. 513) Характеристиката на кабинетните легални и открити “борци” е точна. Що се отнася до доносничеството, по същество, то не се променя

от това дали доносникът го прави съзнателно или не, ръководен от благи намерения. Резултатите от тези две разновидности на социо-или полицейския “мониторинг” са еднакви – контрол, манипулируемост и крах на всяко начинание в работническото движение, на всеки

опит на тази безжалостно експлоатирана класа да се освободи, тъй като нейните добронамерени и доброжелателни вождове, кабинетни революционери и открито-борчески доносици ще го разтръбят веднага гръмогласно. Да се държи врагът постоянно в информационен вакуум, относно нейните истински намерения, това е тактиката на действителната революционна организация. Предлагайки глобалната идея за таен, антипаразитен контразаговор Бакунин е разбирал категорично пре-87

имуществата му, пред шумната откритост, прилягаща повече на ре-кламно международно шоу, отколкото на безпощадна класова борба.

Марксистите “считат, че да крият своите възгледи и намерения е презрително”. Нека, това е тяхна лична работа. Те заявяват открито, че целите им могат да бъдат достигнати “само по пътя на насил-ственото събаряне на целия съществуващ обществен строй” – да, това е така, но с други методи и с друга организация – тайна, революционна, която ще бъде истински помощник, повеждайки въстава-щите маси.

В началото на ноември 1864 г. (преди да е изсъхнало мастилото на Временния Устав и Учредителния манифест на Интернационала) Маркс и Енгелс узнават за пристигането на Бакунин в Лондон. За

тях е било съблазнително да опитат да използват тая харизматична личност за своите цели, например за пропагандиране на съставени-те от тях концептуални документи на МРА в Италия. Срещата се

е състояла на 3.11.1864 г. и когато всемирноизвестният славянофоб (Карл Маркс) разкрива картината на широкото международно работническо движение пред великия руски революционер, Михаил Александрович разбира, че точно това е от което се нуждае. Още преди

тази среща, дошъл до мисълта за необходимост от създаване на таен международен съюз на революционерите, Бакунин узнава от Маркс, че нещо подобно има вече в суров вид. Необходимо е да се използва

тази международна “визитна картичка” за истинските революционни цели: да осъществи, с помощта на МРА, своя гигантски замисъл, съгласно който цялият свят, първоначално поне страните в Европа, ще бъдат покрити с “мрежа от строго законспирирани клетки на

Международния таен съюз за освобождение на човечеството”.

(БВП - стр. 233)

Разбира се, Бакунин не съобщава нищо подобно на най-великия “открит борец”, обратно, той се съгласява с всички програмни положения на МРА, дело на двамата “класици”, и дори обещава да работи

в съответствие с тях “неуморно”. И действително, връщайки се “у дома” Михаил Александрович се заема веднага, с удесеторена енергия “без да скръства ръце”, да осъществява своя глобален проект.

Първи негов вариант е създаването на “Интернационалното братство”, чиято програма Бакунин поправя, допълва, преработва многократно. Изпращайки последната ѝ версия на Херцен и разказвайки

пътном за структурата на своя таен международен съюз, той пише през април 1866 г.:

“След тригодишна нелека работа, аз постигнах положителни резултати. Ние имаме приятели в Швеция, в Норвегия, в Дания; имаме

ги в Англия, в Белгия, във Франция, в Испания и в Италия; има поляци и дори няколко руснаци... Целият народ, особено в Южна Италия, 88

се стича масово към нас, и бедата не е в материала, а в броя на об-разованите хора.” (“Писма на Бакунин до Херцен и Огарьов”, под

редакцията на Драгоманов = ПБХО, стр. 278 – 279)

На следващия етап от реализацията на своя замисъл, встъпвайки в

Женевската секция на МРА през юли 1868 г., Бакунин събира своите “братя” и им предлага да основат нова организация – “Съюз на

социалистите-революционери” (ес-ери), с който да влезнат в МРА

с правата на самостоятелна организация. Но, доколкото в последната

редакция на програмата на “Съюза” фигурират трите степени: I-ва

на интернационалните братя, II-ра на националните братя и III-тата

полутайна, полуоткрита на Международния Съюз (на Алианса за социална демокрация), това

подейства алармиращо на “класиците” и

на техните привърженици, които го възприемат еднозначно, като акт

на “бакунистка контрабандна инфилтрация”, поради което “съставят постановление за отказ да признаят този Съюз”. (МЕ, т. 32, стр. 186 -187)

Маневрирайки, бакунистите обявяват, че “Алиансът на ес-ерите”

е напълно разпуснат и предлагат на Генералния Съвет на МРА да

приеме само отделните секции на Алианса за социална демокрация

в Швейцария, Испания, Италия и Франция. Въдицата е захапана и

през юни 1869 г. секциите, на маскирания свършенно таен Съюз, се

вливат в МРА. Така Бакунистката конспиративна организация заема

изгодни позиции за себе си в Интернационала, оставайки ѝ “само”

да реализира своята програма. Но първата реч на Михаил Александрович по въпроса за правото на онаследяване, произнесена на

Базелския конгрес на МРА през 1869 г. и намерила напълно благо-приятен отзвук сред делегатите на конгреса, демонстрира ясно

пред марксистите, че в “тяхната организация” се е вмъкнал смъртно

опасен конкурент. Затова, между тях, в последствие, ще се разгори

истинска война не на живот, а на смърт и не толкова за единството

на работническото движение, колкото за идейната ѝ ориентация и

непосредствените цели на Интернационала, при което от страна на

марксистите борбата приема най-безчестни и недопустими форми.

Бакунин никога не е слизал толкова ниско, отдавайки дължимото на

легалните интернационалисти за основаването и заслугите им към

делото на МРА, той заявява, че ще влезе в тази борба , “не поради

нанесените му лични обиди, а по принципния въпрос за държавния

“комунизъм”, и тогава тя ще се води не на живот, а на смърт.”

Текущата тактическа задача на Михаил Александрович е била да се

укрепи в МРА, а след това да избере удачния момент, за да съкруши

противника и “превземе” цялата организация: “Но всяко нещо с времето си – казва той - сега то още не е дошло... всички тези господа, заедно с нашите врагове, съставляват една фаланга, която трябва

89

първо да бъде разединена, раздробена, за да бъде разбита по-лесно...

Divide et impera. Ако сега тръгнеш на открита война против Маркс, три четвърти от интернационалистите в света биха се обърнали

срещу нас и аз бих бил един неудачник, загубил единствената почва, върху която искам да стоя..." (ПБХО, стр. 339 – 340) Михаил Бакунин е бил абсолютно уверен в това, че само неговата програма може

да осигури живото участие и еманципацията на угнетените маси в революцията и че само "тайната, строго законспирирана организация"

може да кумулира "динамита" на този единствен, окончателен и то-тален революционен взрив. Именно тук и така, следва да се оценява

неговото историческо отстъпление, чиято цел, макар и частично, ни показва доколко сложно е било за Бакунин да реализира практически замисленото, за да може да премине след това към по-важните, принципни въпроси. Независимо от абсолютно неопровержимата и ясна

по същество бакунистка идея за тайния контразаговор, в историографията на "революционния радикализъм" се е създало колективното и твърде превратно мнение за нейната "дълбока погрешност".

Без да говорим за оценката на цялостната система на бакуниновите възгледи, според която в нея доминирал по-скоро перемухинския, отколкото сериозния и близък до науката подход, става ясно, че за

мнозинството пишеци на тази тема terra bakounia не е както казват - terra utopia, а си е чиста terra incognita. Парадоксът се заключава в това, че тайните врагове на Бакунин го познават много по-добре от мнозина негови приятели и спътници.

Сега ще си позволим едно "лирично отстъпление" за доизясняване тайните на паразитологията. Ще разгледаме едно елементарно паразитно социално множество от два елемента – от експлоататор и експлоатиран. Вътрешно-системното отношение или взаимодействието

между двата елемента се базира на знаменития принцип на Хамурапи, който бил фиксиран върху един базалтов стълб още в 18-ти

век преди нашата ера. Неговата същност е следната: нуждата на трудещият се трябва да бъде поставена в пряка зависимост от паразита, а тази зависимост да се превърне в неизчерпаем източник на все

по-растящите нужди на трудещия се. По силата на това, механизма на взаимодействие между двата социални полюси се опростява: по правата връзка - от паразита към трудещия се, е необходимо да се даде нещо, а по обратната връзка – да се вземе повече, отколкото е дадено. Това "нещо" може да бъде жито, домашно животно, скъпо-ценности или пари. Пряката връзка се нарича кредит, а обратната

– дълг. Така построената система действа безотказно, като закрыта фугер-помпа (на фона на слаборазвитата техника през средновековието, мощно и ефикасно е действала само помпата, установена в Западна Европа от известния германски търговски клан на Фугерите).

90

Тя е била неустойчива и недълготрайна, защото вследствие природни бедствия, обществени кризи, болести или смърт, производителният елемент не винаги е бил платежоспособен и не е можел да даде

на кредитора повече от заетото. Но, ако системата е била открита и се е намирала в среда на себеподобни, то по силата на известния ин-теграционен ефект и целенасочено поведение, тя ще придобие едно

ново качество – способност към експанзия. Такава открита система вече е по-жизнеспособна. Много подобни на нея паразитни множества от два елемента, в чиято среда действа помпата, могат също да

се разглеждат като система. За да придобие последната вътрешна

устойчивост, тоест, за да се озове в социално равновесие, е необходимо “хармонично” взаимодействие между нейните вътрешни елементи – социални диполи.

Време е да се върнем към Михаил Александрович: в обществото встъпва в действие и обезпечава необходимата устойчивост новия социодинамичен фактор – **заговорът на паразитите**. Първо, сам по себе си, той е следствие от формиращата се нова цялост, когато образуването на връзки между социо-диполите довежда до поява на

нови свойства в системата, които са неприсъщи за нейните отделни елементи. От своя страна заговорът на паразитите става причина за появата на отношения, които свързват елементите на образуващата се нова цялост и обезпечават равновесието ѝ. Става дума, както се досещаме, за държавната система. Нейния структуриращ фактор е заговорът на паразитите, за който говори Бакунин, но нека продължим по-нататъшните си разсъждения. Множеството държави, действащи в единна среда и проявяващи се в нея, като “открити” системи, имат поведение, като това на вътрешните им елементи-социодиполи.

В резултат от новообразуваните връзки между тях се стига до поява на нови свойства в системата, които са неприсъщи за отделните ѝ елементи-държави, заговорът на паразитите се изкачва на ново

йерархично ниво и действайки в единното политико-икономическо пространство, се облича в нова – **междудържавна или наддържавна** форма. Естествено, в появилата се нова цялост (каквато е например ЕС - днешният конгломерат от европейски държави) започва да

се структурира нова, вече наддържавна система. А тъй като факторът, който я подрежда (заговорът) е таен, то и новото образувание

придобива нова форма. В епохата на Бакунин, подобна структура вече е била създадена (нейните корени могат да бъдат проследени назад до XIII век, т.е. до времето, когато в Ломбардия е въведена за пръв път банковата система). До каква степен Бакунин е различавал тази паразитна сакулино-(ракообразна) система, вече не е толкова важно. Важното е, че той е определил абсолютно точно врага и също така абсолютно точно е посочил мерките и **средството за неговото**
91

унищожение – контрараговорът.

Как действа злокачественото над-държавно раково новообразуване, каквото е една кредитно-финансова сакулина? (N.B.: Виж на

края на главата що е сакулина?) Върху цялото световно политическо пространство е хвърлена тайна агентурна мрежа. Доколкото абсолютно затворени системи не съществуват, то с помощта на културни, търговски, дипломатически, политически и др. връзки, може да

се проникне във всяка, считаща се за “затворена” (или “независима”) държава. Ако за кредитно-финансовата сакулина, дадена държава

представлява “лакомство”, то с помощта на подкупи и чрез своята тайна агентурна мрежа във всички сфери на властовите структури, тя придвижва “свои хора” – “отварячки”, които “отварят” държавата

и интегрират вътрешната ѝ авторитарна стопанска система в “световната икономика”. За да я изядеш, трябва да я отвориш. Историята е пълна с примери за такива “отварячки”.

Питателна среда за сакулината са парите. “Да отвориш” държавата – значи да отвориш нейната финансова система, да проникнеш

в нея и да имаш възможност да управляваш финансовите ѝ потоци. А по-нататък, съгласно принципа на Хамурапи, по пряката връзка нещо ще се кредитира, а по обратната – ще се връща кредита с... лихвата. Заработила е фугеровата помпа и платежоспособността е

потекла от държавата към джобовите на сговорилите се тайни големци и хитреци. И вече не е никак важно, каква е обществената система в държавата, каква е формата на управление, какъв е режимът и

въобще какви са законите – “хуманни” или “не хуманни” – важното е да се овладеят финансите ѝ и да се експлоатира цялата “открита” държава с всичките ѝ граждани, както се... дои крава. В епохата на Бакунин тази тайна, сакулинообразна система вече се е била развила.

Тя е исторически резултат от продължителната паразитогенеза, чийто движущ фактор е заговорът.

ЩО Е САКУЛИНА? Малко ракообразно, представляващо тип па-разитираща “лепка”, която разчита на морските раци за своя растеж и процес на възпроизводство. Женската ларва на сакулина намира морски рак, пробива твърдата му външна обвивка и инжектира мекото си вътрешно тяло през една от сглобките в черупката

на рака. Така тя прониква в тялото на рака и започва паразитната си дейност. Ларвата на сакулина расте вътре в него и образува

торбичка, която виси навън от тялото на рака, където обикновено биха се мътили неговите яйца. Паразитът предизвиква безплодие у рака и така запазва енергията, която той би използвал за възпроизводството си, в полза на собствения му паразитен растеж и жизнен цикъл. Инфектираните раци са неспособни да възстановяват

92

вреди по черупките си или да регенерират изгубените си крайници, като по този начин допълнително пестят енергия в полза на паразита. При мъжките раци паразитът предизвиква забележителни

промени в тялото на рака и поведението му. Сакулина изпуска хормони, които химически кастрират мъжкия рак, променят тялото

му, така че да изглежда като женска от същия вид, и дори карат рака да изпълнява женските танци на чифтосване.

Мъжките сакулина намират инфектиран рак и оплождат яйцата в торбичката на женската, висяща от коремната област на рака.

По време на възпроизводство при здрави раци, женската освобождава оплодените яйца от мътилото. Рациите, които са паразитоза-разени от сакулина, извършват същото, но по недоглеждане освобождават облак от яйца на сакулина. Ракът се грижи за чуждите

яйца, както би го правил и за своето собствено поколение, и щом

ларвите се излюпят от яйцата и бъдат освободени в морето, процесът започва отначало. **ЯСНО?!**

93

ГЛАВА VI

ЗА МЕТОДА НА РЕВОЛЮЦИОННА БОРБА

Бакунин и МРА са две алтернативи. Кой беше прав? Да видим как той предлага да се води борбата с такава паразитна система и как - марксистите, за да поставим накрая точка над въпроса: кой от тях има право? Нека започнем с марксистите от МРА. Ето цитат, отразяващ тяхното ниво на разбиране на света, или по-точно – дълбочина-та на проникване в същността на паразитогенезата в ранния етап на

собственото им развитие. Той е от ноември 1847 г., в навечерието на революционните събития:

“...В Германия е предстояща решаващата борба между буржоазията и абсолютната монархия.

Но, тъй като комунистите не

могат да разчитат, че ще им се наложи да влязат в решителен бой с буржоазията, преди тя да е постигнала своето господство, то в интерес на комунистите е да помогнат на буржоазията възможно най-скоро да достигне господството си, за да могат след това, по-скоро, на свой ред, да я съборят. По такъв начин, в борбата на либералната буржоазия с правителствата, комунистите са длъжни да бъдат винаги на страната на първата, пред-пазвайки се обаче от самоизмамата, в която изпадна буржоазията

и да не се доверяват на нейните съблазнителни уверения за облагодетелстващите ги (пост-революционни) “придобивки”. Единственото преимущество от победата на буржоазията за комунистите

се заключава:

1) в различни отстъпки, които ще ги облекчат при защитата, об-съждането и разпространението на своите принципи, с което ще

се улесни обединението на пролетариата в тясно сплотена, готова за борба организирана класа, и

2) в увереност, че от деня, в който ще се срине абсолютизма, ще настъпи ред на борбата между буржоа и пролетарии. От този ден партийната политика на комунистите, ще бъде такава, каквато е и в страните, където буржоазията вече господства. (МЕ, Избрани произведения т. 1, стр. 94)

Под всяка критика! Да се помага на един паразит в неговата борба със затлъстелите аристократични паразити, да се добере до яслата на държавата, да се даде на новия паразит възможност също да затлъстее, щото след това... да го облеят в кръв. Писал 94

го е 27-годишен, прекрасно образован млад човек. Но защо е написал този маразм? Излизал е от догмата, както тревопасен динозавър

излиза от лагуната. Дословно в съзнанието на младия човек, като върху надгробна плоча, вече са били дълбоко инкрустирани и посту-лирани “обективните исторически закономерности на социал-фор-мационните промени и метаморфози” на обществата. Същият този

млад човек, когато става 30-годишен пише:

“Отмяната на държавата, има за комунистите само този смисъл, че тя е необходим резултат от отмяната на класите, с което

отпада необходимостта от организираната сила на една класа да държи в подчинение другите класи. В **буржоазните** страни отмяната на държавата означава свеждането на държавната власт

до нейното ниво в САЩ. Тук класовите противоречия още не са напълно развити; класовите сблъсъци се замаскират всеки път благодарение на отлива на излишното пролетарско население на Запад; намесата на властта на Изток е сведена до минимум, а на Запад съвсем отсъства.

Във феодалните страни отмяната на държавата означава отмяна на феодализма и установяване на обикновена буржоазна държава...

Тази диалектическа интерпретация на “отмирането на държавата” се намира в статията: **“За лозунга отмяна на държавата и немските другари на анархията”** от Фридрих Енгелс, писана през 1850 г. и публикувана за пръв път в № 6 от 1927 г. на в-к **“Под знамето на марксизма”**. На това французите казват “n’importe quoi” (в свободен превод – вреди-некипели). А когато в 1891 г. по-младият “класик” вече е на години, в които се казва, че “некрологът се подава от джоба”, той заявява по повод надвисващата над Европа Първа световна война, че “ще препаше сабята, в защита на германското отечество”.

След всички подобни салтоморталета на “научно-социалистическата мисъл”, не се иска много труд, за да се нанижат/каканижат един

след друг, с немска педантичност, редица диалектически силогизми.

Така растат логични, многокилограмови томовете с хипнотичното въздействие на всички тия тонове хартия върху партийните интелегенти, в резултат на което маразмът се възприема от епигоните, като

откровение.

А ето какво, в същото време, е споделил с приятелите си, друг млад, също така добре образован руснак:

“В Москва ще бъде разбито робството на “обединените” сега под руския скиптър славянски народи и въобще на всички славяни, а заедно с тях и цялото европейско робство ще бъде погребано навеки

под собствените си отпадъци и развалини; високо и прекрасно ще

95

се извиси в Москва, в море от кръв и пламъци, съзвездieto на революцията и ще стане пътеводна звезда за благото на цялото освободено човечество”. (Бакунин, Събрани съчинения и писма. Т. 3, М., 1934 г., стр. 360.)

Чист, страстен призив за революция, вяра в Русия, като че ли без всякаква логика...

И накрая, ето какво е написал най-мъдрият от легалните интернационалисти в своята забележителна работа **“Класовата борба във**

Франция от 1848 г. до 1850 г.” В нея той е дал точен анализ на политическата и обществена ситуация в образцовата страна на паразитите-лихвари. Най-напред, в самото начало, е определен еднозначно

главният паразит: “След юлската революция, либералният банкиер

Лафит... отронва фразата: “От днес ще господстват банкирите...” Лафит е издал тайната на революцията. При Луи-Филип е

господствала не френската буржоазия, а само една нейна фракция - на банкирите, на борсовите и на железопътните крале, на

собствениците на каменовъглени и железорудни мини, на горите и

свързаните с тях земевладелци тоест, т. нар. финансова аристокрация. Тя е седяла на трона, диктувала е законите в парламента, раздавала е доходните държавни служби, начиная с министри

и завършвайки с продавачи в казионните тютюневи будки”. (МЕ, Избрани произведения, т. 1, стр. 214)

Върху примера на Франция, в брошурата е показан самият механизъм на действие на финансовата примка по принципа на Хамурапи:

“... задължениостта на държавата е била в интерес на тази фракция на буржоазията, която е законодателствала и господствала

чрез парламента. Държавният дефицит е бил многократно предмет на нейните спекулации и най-важен източник на обогатяване-нето ѝ. С изтичането на всяка година – нов дефицит. След всеки четири или пет години – нов заем. А всеки нов заем създава нов

удобен случай за финансовата аристокрация да обира държавата, поддържана изкуствено на границата на банкрута – тя трябва да

склучва нови заеми от банкерите, при най-неизгодни условия. Освен

това, всеки нов заем създава поредния случай да се доограби публиката, влагаща своите капитали в държавни ценни книжа, посредством борсовите операции, в чиито тайни са били посветени правителството и парламентарното мнозинство”. (МЕ, Избрани произведения, т. 1, стр. 215). Точно и почти гениално. “Почти”, защото

“ограбването на държавата”, всъщност е изтръскване на “брашния човал”, а вложителите на капитали в ценни книжа, не са от класата на “презрените, подтиснатите и унизените”. Иначе всичко е много познато – това е Русия от нашата епоха.

В сравнение с такава “гениалност”, страстните бакунински пропо-96 веци за перманентна (непрекъсната) социална революция, за война до изстребление на последния враг, “която ще се прекрати, само когато Европа – цяла Европа, без да се изключва и Русия - се превърне във Федеративна демократична република”, (Бакунин, Събрани съчинения и писма. Т.3, М., 1934, стр. 296) - някому могат

да приличат на юношески мечти. Между другото, “перманентната революция” стана научен термин – и до днес, всеки претендиращ за званието “троцкист”, е длъжен непременно да бъде тестван за перманентност. Сам Бакунин е отбелязал съществената разлика между

себе си и прославения теоретик на пролетарското движение: “Маркс тогава беше много по-краен, отколкото съм аз, а и сега (30 години по-късно), ако не по-краен, той е несравнимо по-учен от мен. Тогава аз нямах и понятие от политическата икономия, моят социализъм беше по-скоро инстинктивен”. (ББП - стр. 72) Така стартират младите борци от различни категории, намирайки се

в различни стадии на информираност, при което научният багаж на Бакунин е значително по-лек, отколкото този на всеки от съперниците му. Безспорно, по това време багажите на двамата “класици”

са били обемисти, докато Михаил е писал малки статии “за душата”.

Но доколко техните багажи са били опасни, като концепция за една ефикасна технология на ликвидиране на глобалния паразитизъм?

Нека сондираме съдържимото на багажите на двамата борци от тази гледна точка. Първо, трябва да си спомним, че майката история (или мащеха) е постулирана от двамата знаменити тежкотонажни борци още в техния “Ком-Манифест”, като класова борба. Но класовата борба е вътре-системно отношение. Към това ни насочва и самото заглавие на цитираната по-горе брошура. И така, държавата Франция е система, класите са нейни елементи, а тяхната борба, която е

една динамична функционална взаимовръзка между елементите, е характеристиката ѝ. Но в епохата на анализираната работа, отделно взетата държава – не е крайна форма на паразитогенезата. За автора на “Класовата борба във Франция” този факт е напълно очевиден

и дори тривиален. Отдавна се е създал и продължава да се развива световният пазар, чийто неизменен лидер е Англия. Самото понятие световно икономическо пространство, също не е чуждо на Маркс; в неговата терминология, това е “буржоазния космос”, за “демиург” на който той посочва същия коварен Албион. Ясно е, че метаморфозата на паразитизма е достигнала по-висш стадий, отколкото отделната паразитна държава: образувала се е някаква суперсистема, вътре в която протичат интензивни процеси на интеграция на подсистемите – държави.

Основен катализатор на тези процеси, пораждащи появата и развитието на нова, йерархическа, по-сложна паразитна структура, е съ-97

щият онзи елемент, който Маркс определя като вътрешно-държавен и го нарича “финансова аристокрация”. Ролята на тази “фракция на банкери” отдавна е излязла вън от рамките на локалната система, тоест на всяка отделна паразитна държава. (Както споменахме, във времето на дремещото средновековие, тоталното влияние на тази “фракция” върху европейските дела се е превърнало в нова динамична сила – във фугер-фактора).

Затова “финансовата аристокрация” на Франция, за която пише

Маркс, вече е една от перифериите на междурегионалния суперпаразит, така да се каже – един от неговите филиали. И **без съществуването на тази глобална сакулина** (без трайното ѝ вмешателство във

вътрешните процеси на контролираните държави-нейни елементи) **никакво “самодържавие на финансовата аристокрация” не би**

устояло на ударите на революционната стихия. Към това самият

автор е добавил, че след бурните събития от 1848 г. “финансовата аристокрация не само, че не е била сломена в резултат на революцията, но напротив, е укрепнала още повече”. (МЕ, т. 7, стр. 98).

Нещо повече, Маркс твърде скрупулوزно показва как в мътните политически води се появяват такива риби, като Фулд (който е по-скоро

пираня, отколкото акула), как този еврейски банкер става министър на финансите, тоест периферен манипулатор в ръцете на глобалните паразити: “Да се назначи Фулд за министър на финансите, означава да се предаде официално френското национално богатство в

ръцете на борсата, да се управлява държавната собственост от борсата и в интерес на борсата.” (МЕ, т. 7, стр. 77)

Но какво е национална борса? – Това е периферийна фугер-помпа, една от многото, които изпомпват и прехвърлят националното богатство на Франция в търбуха на транснационалната сакулина. В

условията на финансов оглавник, когато “обемът на националното производство представлява непропорционално малка величина в

сравнение с размера на държавния дълг... борсата е главния пазар за инвестиране на капитали, желаещи да растат по непроизводителен начин”. (МЕ, т. 7, стр. 78), тоест по принципа на Хамурапи, гарантиращ нееквивалентността на правата и обратна връзка (кредитна и дългова): – даваш едно, а вземаш повече. Маркс описва рес-триктивния трик, “извършен филигранно във Франция от 1847 до

1850 г., тъй като той е бил вече “проработен” в Англия от 1797 до

1819 г. Неговата същност е такава: печатат се хартийки с по-малка номинална стойност, от тези, които са в обращение; след това

всички хартийки се обявяват за законно платежно средство, но едновременно Френската банка е била освободена от задължението

да ги обменя срещу злато; следва нова емисия на хартийки с още по-ниска стойност; след това се декретира сливането на департамен-98

талните банки с националната и връщане към обмена на хартий-ките срещу злато. Резултатът е увеличение на активния капитал, концентрация на целия френски кредит в едни ръце и струпването

на всичкото френско злато в подземията на една-единствена банка. **Капиталът вече е готов за износ на международния спекулативен пазар.**

Например, току-що се е появила възможност за **“експлоатация в крупни мащаби на калифорнийските златни залежи”** (МЕ, т. 7, стр. 97) и изведнъж възникват редица спекулантски предприятия, маса “дружества” и т.н., тоест монтира се поредната фугер-помпа.

Всички процеси вече са “проиграни” в Англия: “Както периодът на криза, така и този на подем, настъпват на континента по-късно, отколкото в Англия. Първоначално процесите винаги начеват и

протичат в Англия”. (МЕ, т. 7, стр. 99). Авторът показва блестящо, как икономическата криза в Англия през 1845 г. е предизвикала кризата на континента, която след 3 години довежда до революциите.

Този материал, извлечен от “Класовата борба във Франция”, е напълно достатъчен, за да се открие междурегионалният или транснационален **интегриран враг, действащ тайно и целенасочено**, влияещ на

процесите в Европа и в света, които Маркс нарича обективни и се старае винаги да обясни (да детерминира) причинно-следствената им връзка. Но този диференциран по национален признак и разпределен по различните държави враг, който авторът нарича “фракция”, е **само периферийна фугер-помпа и, наистина е фракция, но не**

от “националната буржоазия”, а от международната мафия на интернационализираните паразити.

“Класовата борба” с фугер-помпите е чистопробен лудизъм в нова вариация или донкихотство, тоест, по нищо не се отличава от борбата с тъкачните станове и с вятърните мелници. Борбата на угнетените с угнетителите при всеки нейн изход, тоест при всяка пермутация на класовите сили вътре в държавата, привежда само локалната

фугер-помпа от един режим на експлоатация в друг, при това, още по-ефикасен. Именно, в това направление работи тайно и целенасочено междурегионалният финансов суперпаразит. Неговата цел е -

колкото се може по-ефикасно и колкото може по-безболезнено (за да не се усети) да експлоатира всички народи в света, тоест цялото човечество. Паразитизмът вече е достигнал своята най-висша степен – глобалния сакулинизм. Как? По тайни пътища, с тайна дейност (отзад и в тъмното), с тайни организации, с тайна агентура – и всичко това, на основата на тайния злоумишлен заговор. Как може да се обезвреди такава сакулина?

Обединявайки се международно и сражавайки се открито с местните фугер-помпи (с местната “финансова аристокрация”), сменяйки

99

класовата диктатура, както предлагат “новите лудити”, или на основата на таен контразаговор да се създаде строго законспирирана

организация, способна да кумулира стихийната енергия на народните маси в нужния момент и в нужното направление, за да

разруши завинаги глобалния паразитизъм?

Отговорът, като чи ли е ясен.

Но да се върнем при борците с паразитизма. В общоконцептуален план, още на старта, Бакунин е надиграл всички свои съперници, взети заедно, губейки само по тонаж на публикациите. Освен всичко

останало, той ги е считал “по-учени” в икономическите премъдрости

и, нещо повече, отдавал е дължимото на “пролетарския Иехова” за откритието на тази “несъмнена истина”, че “икономическият факт винаги е предшествал и предшества юридическото и политическо право”. (Б-ФСП, стр. 444)

Четвърт век по-късно, в близост до условия финал, ситуацията се е променила. Сега вече “върховните вождове на работническата класа” изучават с калем в ръката работите на Михаил Александрович.

Целта им е известна – да разгромят идейно съперника си. Но ето кое е интересното – пътят се извършват някои заимствания. Например, в 1874 г. **“Маркс чете и конспектира книгата на Михаил Баку-**

нин “Държавност и анархия”, прави ред свои забележки, в които обосновава положението за историческата неизбежност на диктатурата на пролетариата и за съюза на работническата класа със селячеството, като необходимо условие за победата на социалистическата революция.” (МЕ, пак в “Дати от живота на М. и Е. в началото на 1874 г.”, прибавени от маркс-ленинската редакция на прословутия том 18, стр. 755).

Това, явно е бакунистко влияние, тъй като на старта в 1848 г. този отговорен другар твърдеше, че революционността е “иманентно” качество, изключително на една класа: “само пролетариатът, сам по себе си е действително революционна класа”; **“що се отнася до селяните – пише той – те не са революционни, а консервативни.**

Даже нещо повече, те са реакционни: те се стремят да върнат назад колелото на историята”. (МЕ, Избрани произведения, т. 1, стр. 117)

Както виждаме, макар работата още да не е стигнала до “разбойниците и крадците”, като част от революционния потенциал, придвижванията в посока към орачите са съществени. Пътят следва да отбележим, че Бакунин е промил мозъците на двамата ярки славянофоби и по отношение на “контрареволюционността” на славянските

народи. По-рано те са писали за славяните, като за “тор на Европа” и са ги считали за ултрареакционни, а сега изучават историята на... общинното земевладение в Русия, историята на руските граждански

100

закопи, на артела в древна и сегашна Русия, особено ги интересуват трудовете на Чернишевски, и въобще всякакви публикации на руските революционери. Защо става това? Откъде тоя хъс? (“Пролетарският Иехова” е започнал да изучава руски, за да чете Чернишевски в

оригинал.) Какво означава това? – “Само” това, че вярата в революционността на германския народ е започнала да се изпарява ... “Самите немци - пише Бакунин - не вярват в германската революция.

Трябва да я започне някой друг народ или някаква външна сила да ги увлече или подтикне; сами по-далече от резоньорството те никога не ще отидат”. (Б-ФСП, стр. 486)

В резултат на осъзнаване на реакционността на неславянските народи, с “върховните пролетарски вождове” се извършва удивителна, даже парадоксална промяна. Да припомним, с какво бяха започнали:

“Около 1845 г. Маркс застана начело на германските комунисти или държавните социалисти... тяхната пропаганда, макар и да се разпространяваше малко из Германия, си оставаше тайна и затова не излизаше на открито”. (Б-ФСП, стр. 445) Важен детайл - Съюзът има таен статут. Причините за тази форма на дейност не са концептуални, а тактически - свързани са непосредствено с условията

на текущата епоха. По силата на личните амбиции на по-големия от

славянофобите и на стремежа към единовластие, в Съюза настъпва разкол: седмина индивиди начело с Вилих и Шапер се отделят

в самостоятелна организация на 15 септември 1850 г. Процесът на обособяване получава гласност, за което можем да съдим по текста “Предложения на ЦК в Кьолн”: разколниците “се намират в състояние на открит метеж против законния ЦК, те са нарушили...

всички задължения, поети, като членове на тайна организация... от времето на разкола те нарушават всички закони на тайните съюзи”. (МЕ, т. 7, стр. 564) След незабавното отсичане на “сухите клони”, се открива изкушаващата перспектива на единовластие. Създаден е нов Комунистически съюз, за който е съставен нов устав.

Целта на съюза е “с всички средства на пропагандата и политическата борба да се постигне повялянето на буржоазията”. Що се отнася

до статуса на съюза, то той е “тайна организация, не подлежаща на разпускане, докато пролетарската революция не постигне своите крайни цели.” (МЕ, т. 7, стр. 565) При разпращане на текста, уставът бива “прихванат” от пруската полиция. Цялата тази “тайна” съетня приключва със съдебен процес през 1852 г. “Най-видният деятел” избягва неприятните последици от едно посещение на дранголника, тъй като в заловения текст на устава не е открита никаква негова

следа. Той прави съответните изводи и преминава към открита форма на борба и към своего рода... доносничество. Този “исторически

момент” се нуждае от щателно проучване (по силата на известна ще-101 котливост и на определени клевети, станали в последствие любим стил и жанр на излезлия сух от водата вожд). Трябва да се подчертае дебело, че от този “исторически момент” започва добре известният легален етап на революционното доктринерство и на откритата борба, който продължава, докато на европейската политическа арена не

се появява яркия тандем “Ласал – Бисмарк”. “Съвсем не е нужно да се прибегва до подли предположения за обяснения на връзките и сделките на Ласал с пруския министър – пише Бакунин – Ласал е бил в открита война с либералите и демократите от всички оттенъци и страстно е презирал тези невинни дърдорковци, чиято без-помощност и несъстоятелност виждал ясно; Бисмарк, макар и по

други причини, също враждувал с тях, което станало първи повод за сближението им. Главното основание за това, обаче се е заключаващо в политико-социалната програма и комунистическата теория, създадена от г-н Маркс. Основният пункт на тази програма е

мнимата еманципация на пролетариата чрез държавата... Пролетариатът трябва да извърши революцията, за да овладее държавната машина... овладявайки я... според теорията на г-н Маркс...

той трябва да я укрепи, да я усили и в този вид да я предаде в пълно разпореждане на своите благодетели, опекуни и учители – началствата на компартията или по-точно в ръцете на г-н Маркс и неговите приятелчета, които ще започнат да го освобождават по

своему. Те ще съсредоточат юздите на властта в силната му ръка, защото невежественният народ се нуждае от съвсем солидно по-печителство; ще създадат единна държавна банка, съсредоточаваща в свои ръце цялото търговско-промишлено, земеделско и дори

научно производство, а народната маса ще разделят на две армии: промишлена и “на орачите”,
под непосредствената команда и

постоянния контрол на държавните инженери-надзиратели, които ще съставят новото привилегировано научно-политическо съсловие”. (Б-ФСП, стр. 485 - 486)

Коментарите са излишни: бакуниновата прогноза се оказва повече от

безпогрешна. “Но за постигането на всички тези блага е било необходимо да се направи малка, невинна крачка – да се извърши... революцията! Ласал обаче е познавал твърде добре своите съотечественици, за да очаква от тях революционни акции и инициативи.

Тогава, какво му е оставало? Единствено да се свърже с Бисмарк.

Основа на съединението е била самата теория на Маркс: единна, мощна, силно централизирана държава. Ласал я е искал, а Бисмарк вече я е правил. Как да не се обединят?” (Б-ФСП, стр. 488 - 489)

Така Михаил Александрович обяснява безвъпросно-ясно феномена.

Поставяйки точната диагноза на немците – революционно безсилие, 102

- Ласал им предлага мирния път, като по-съответстващ на техния

“войнствен дух”. За целта: “Той е образувал значителна, преимуществено политическа партия на немските работници, организирайки я йерархично, подчинявайки ги на строга дисциплина и на

своята диктатура, с една дума, е направил това, което г-н Маркс е искал да направи в последните три години в Интернационала.

Опитът на Маркс се оказва неудачен, а този на Ласал се увенчава с пълен успех. Като пряка и най-близка цел на партията, той поставя мирната агитация за завоюване на всеобщо право на избиране на държавните представители и власти. Завоювайки това право по пътя на легалната реформа, народът ще изпрати свои “истински” представители в “народния” парламент, който с редица декрети и закони ще превърне буржоазната държава в народна. Първата работа на народната държава ще бъде откриването на изгоден кредит за производителните и потребителски работнически асоциации, които само тогава ще бъдат в състояние да се борят с

буржоазния капитал и в кратък срок ще го победят и... нагълтат.

Когато процесът на поглъщането завърши, тогава ще настане период на радикално преобразуване на обществото.” (Б-ФСП, стр.

480)

Но, за чий ни е тук Ласал? Ами затова, защото неговата програма по нищо не се отличава от тази на марксистите. Разбивайки на пух и прах икономическата система на “прогресиста” Шулце-Делич, в посветената на това благородно дело брошура, Ласал е написал на **прост език, че всички “тези идеи и дори терминологията принадлежат не нему, а на г-н Маркс, за пръв път изказани и развити в неговото забележително, още не издадено съчинение”.** (Б-ФСП, стр. 481 - 482) Както виждаме, той се е постарал да се предпази от

бъдещи обвинения в плагиатство. (Въпреки това, във въведението към “Капитала”, авторът му е счел за нужно да се оплаче, че е бил ограбен, че Ласал му е откраднал идеите.)

Нека проследим по-нататъшния процес на откритата борба и... доносничеството.

“След смъртта на Ласал, свободната федерация на съюзите за образование на работниците в Германия и всеобщите немски работнически съюзи, създадени от Ласал, под прякото влияние на

приятелите и последователите на г-н Маркс, се сливат в една трета партия – “германската социал-демократическа работническа

партия”. Начело на ГСДРП застават двама талантливии деятели, единия полуработник, а другия литератор, пряк ученик и агент на

г-н Маркс: господата Бебел и Либкнехт”. (Б-ФСП, стр. 489 - 490) След Нюрнбергския конгрес в август 1868 г., тя добива окончателен вид на известната ни днес Социалдемократическа партия.

На-103

меренията на нейните основатели са прозрачни: да я направят пан-германски филиал на МРА, след което, “посредством нея да внесат програмата на Маркса, отхвърлена от първия Женевски конгрес на Интернационала (1866 г.)” (Б-ФСП, стр. 490)

В шаха това се нарича “ход с коня”. Каква е същността на програмата? Бакунин пояснява: “В началото ѝ се повтарят някои от главните параграфи на програмата на Интернационала, приета на Женевския конгрес, но след това, изведнъж се извършва рязък преход към “завоюването на политическата власт”, което се препоръчва на немските работници, като “най-близка и непосредствена цел” на новата партия, с прибавяне на следната знаменателна фраза:

“Завоюването на политическите права (всеобщото избирано, свободата на печата, на асоциациите, на публичните събрания и т.н.) е необходимо предварително условие за икономическото освобождение на работниците”. Ето значението на тази фраза: преди да пристъпят към социалната революция, работниците трябва да извършат политическа революция или, което е

по-съобразено с немския менталитет, да придобият политически права, посредством мирна агитация. А тъй като всяко политическо движение, вън от социалното, не може да бъде друго, освен буржоазно, излиза, че тази програма препоръчва на немските работници

да защитават преди всичко буржоазните интереси и цели, тоест да създадат политическо движение в полза на радикалната буржоазия, която от своя страна, “в знак на благодарност”, щяла да

освободи народа, като го подчини на своята власт и експлоатация.”

(Б-ФСП, стр. 490 - 491)

Мислите, че това е софизъм? Не, то е абсолютно точно разбиране **на произтичащото от фразата: една парадоксална метаморфоза от тайна псевдореволуционност към “джобна”**. Ходът с коня, обаче не се удава: макар че на Базелския конгрес немците са се явили

“като добре дресирана рота и са гласували, като един човек, под строгия надзор на един от своите коневоди – г-н Либкнехт, те пре-търпяха съкрушително поражение: тяхната буржоазна програма не бе приета.”

Уместно е да се задържим за малко върху този исторически момент.

Тъй като до сега е прието да се обвинява Бакунин за торпилирането на МРА и до днес всички псета лаят единствено срещу него, то няма да е излишно, ако чуем и самия “разрушител”:

“След като опитът да се постави политическият въпрос преди всички останали не успя, започна онзи разкол в Интернационала, причина за който бяха и си останаха немците. Те дръзнаха да предложат, да наложат почти насилствено, своята теснобуржоазна, национална, пангерманска програма на една интернационална ор-104

ганизация и бяха разбити на пух и прах. За това им поражение по-могнаха главно хората, принадлежащи към “Съюза на Социалните

Революционери” – членовете на “Алианса”. От тук и жестоката ненавист на немците против “Съюза”. Краят на 1869-а и първата половина на 1870 г. бяха изпълнени със злостни клевети, още

по-злостни и нередко подли интриги на марксистите против алиансистите”. (Б-ФСП, стр. 494)

По-нататък, следва добре известната лионска епопея на Бакунин, в която той се бори за превръщане на империалистическата френско-пруска война от 1870 г. в гражданска и в социална революция, на която стратегия Маркс противопостави своите “научни” коментари и съвети, “перманентно” променящи се от позицията на германски шовинист, през увещания на френския пролетариат

да поддържа правителството на своя бъдещ палач – Тиер, до заключителните, закъснели поздравления към “щурмуващите небето парижани” в

“Третия адрес”... Проблемът за революционната стратегия в империалистическата война е важен от теоретична и практическа гледна

точка и заслужава да му бъде посветен отделен параграф или глава.

Парижката Комуна показва на Европейската работническа класа, КОЙ, КОЙ Е!

В актива на Бакунин е записано непосредственото участие в революционните събития през есента на 1870 г., констатацията за

водещата роля на пролетариата във “войната на колибите срещу палатите”, постановката на въпроса за необходимостта от съюз на работниците със селяните, необходимостта от революционна пропаганда сред последните, тъй като те оставаха безучастни зрители на събитията и накрая, необходимостта от търпелива организационна работа, която може да продължи още десетки и десетки години.

В актива на Маркс от тази епоха са зигзагите от шовинизма през опортюнизма до извода, че “работническата класа не може просто да овладее готовата държавна машина и да я пусне в ход за постигане на собствените си цели”. (МЕ, т. 18, стр. 90).

На следващата година, при закриването на Хагски конгрес, на който

Бакунин и другарите му бяха изключени, след един “процес”, прототип на организираните половин век по-късно от Сталин московски процеси, Маркс достигна нови висоти на теоретичната си мисъл.

В реч, произнесена на 8 септември 1872 г. на митинг в Амстердам,

“пролетарският Иехова” издигна и обоснова тезиса си за това, че наред с революционното насилие, в някои страни, като Англия, САЩ и

Холандия, поради специфичните исторически условия, сложили се в

тях, “работниците могат да постигнат своите цели с мирни средства”. (МЕ, т. 18, стр. 154)

105

Провъзгласеният на този митинг “мирен преход” към “социализма”, сведен до етатизация + диктатура на “пролетариата” (всъщност на

партията) е възможен само, ако финансовата сакулина го позволи, преценявайки, че изгодата от него е по-голяма, защото в тези условия фугер-помпата на Хамурапи работи по-ефикасно и доходоносно.

Тогава тя няма да препятства, а по-скоро всячески ще способства, провокира, устройва подобен “преход”, чиято “неизбежност, вследствие обективните световни процеси” ще бъде “доказана научно” от

дивизиите на наемните социолози, икономисти, политолози, агит-пропи и прочее лакей.

Ако обаче, такъв “мирен” или немирен преход се извършва в “не-позволителен” режим, при най-невинния опит да се отнемат част от

заграбените богатства, глобалната сакулина на паразитите, ще произнесе смъртна присъда срещу тези, които са дръзнали да нарушат

правилата на мондиалната игра. Глобалната кредитно-финансова сакулина ще устрои фашизоиден пуч, блокада, криза, война и дори “революция”, за да вкара “блудната” страна в “правия”, “нормален”, “цивилизован” исторически път на развитие, връщайки я в стадото на “международната общност”...

Активната “открита борба” на марксистите се превърна във вътрешно-системен реформизъм, чието продължение завърши с вътрешно-системна интеграция на Втория интернационал и крахът му преди началото на Първата световна война, когато Роза Люксембург

обяви, че “социалдемократията е вонящ политически труп”... Не

е и не можеше да бъде по-различна съдбата на всеки следващ “Интернационал”, приел програмата на “Манифеста на компартията” и

нейните по-сетнешни модификации. Знаем как в обратния “мирен преход” беше опитомен, смлян и интегриран ленинско-сталинския държавен капитализъм.

Но, да се върнем отново в XIX-ти век, в края на неговата трета четвърт. Финалните еволюции на класическия марксизъм, вътрешно-системните реформи и неговата интеграция в паразитната система

на държавността и на “пазарното стопанство” са закономерни. На своя главен идеологически противник в МРА и на неговата гнила, опортюнистическа политика, Бакунин е издал следната кратка характеристика:

“... в политическо отношение г-н Маркс е пряк ученик на Луй Блан...

той се учеше от малкия французин... Тази странност е лесно обяснима: и двамата - френският риторик, като буржоазен политик и

отявлен поклонник на Робеспьера и ученият икономист в тройното

му качество на хегелианец, еврей и немец – бяха отчаяни привърженици на държавността и проповядваха държавния социализъм, с тая само разлика, че първият вместо с аргументи, се задоволява-106

ше с риторични декламации, а вторият, както подобава на учен и тежък немец, защитаваше любимия им принцип с всички хитрости на хегелианската диалектика и с цялото богатство на многостранните си знания.” (Б-ФСП, стр. 444 - 445)

Луй Блан, както е известно твърдеше, че ликвидацията на паразитните отношения е възможна без революционна борба, по пътя на създаване на обществени работилници и въвеждане на всеобщо изборно

право. По същество, той бе законният баща на Ласал и на съвременните социалдемократи.

Така мизерно-философски приключи “естественоисторическата”

метаморфоза: бунтарят Карл Маркс се превъплъти в един социал-демократически Мики Маус.

От условия старт до условия финал

“научните социалисти” пробягаха славен маратон, наченал с легализацията и легавизацията в класовата борба, до изпращането ѝ в...

канализацията. Такава е перманентната дегенерация: Маркс помогна

за отпращане енергията на експлоатираните маси в... клоаката на

историята. Дали “класикът” и неговите изтърсаци са правили това

съзнателно или несъзнателно, не е толкова важно.

Абсолютното несъответствие между избраната форма на “открита

борба” и условията на тази борба не можеше да доведе до друг резултат. **В условията на таен**

паразитен заговор, такава форма е

обречена предварително на провал. Нещо повече, тя е някаква отвратителна разновидност на доносничеството, тъй като в атрибутите

на откритата борба, вече е заложена “играта на закрито между господари и лакеи”. Канализираната революционна енергия на масите, полицейският “мониторинг” и социалната анестезия са трите главни

коза, открити за погледа на противника. С помощта на първия се проследява състоянието на експлоатираните маси и градус на тяхното

социално напрежение; с вторият се смъква излишното напрежение в

режим на управляемо разтоварване; а с третия се постига безопасен

режим на експлоатация, при който масите се импрегнират с всякакви

социални псевдо-теории, пред тях се поставят лъжливи цели, имитира се класова борба и им се внушава, че всичко се развива както

трябва (“като по учебник”) в посока на “най-добрия от всички възможни светове”.

Идеята на Михаил Александрович, че на организирания заговор

на угнетителите трябва да противостои също такъв организиран

контра-заговор на угнетените, е просто обречена на успех, защото: първо, тайният характер на борбата обезпечава внезапност на

всяка тактическа атака срещу паразитните структури; **второ**, гарантира пълна самостоятелност за всяко мероприятие, на всеки негов

етап - от замисъла до реализацията, тъй като отсъства контрола на класовия враг и съответно манипулируемостта от страна на същите

107

структури; и **трето**, създава огромни възможности за маневриране, в това число и лъжливо, което се обезпечава от наличието на множество открити организации сред угнетените маси, и което създава

условия за манипулиране от своя страна и отвличане вниманието на противника, с цел скриване на истинските си намерения.

Затова и на въпроса кой е прав и кой – не, е време да поставим точка: в избора на форма и стратегия на водене на борбата, **прав се оказва**

Михаил Александрович. Неговата идея за контразаговора е жизнена, рационална и ефикасна, и главното – печеливша, като се

има предвид всеобхватният, концептуален характер на бакуниновия таен контразаговор в борбата с паразитизма. Що се отнася до тривиалната идея на заговорничеството, то нейните корени са

много древни: тя се е родила спонтанно и едновременно със самата

борба за власт. Представата за заговора, като единствена възможност за установяване на “достойни закони за обществото”, са развивали крупни теоретици и практики на тази идея, като авторът на

“Принца” – Макиавели, Пестел, Бланки, Ткачов. В този смисъл Бакунин не е изобретил “дървения велосипед”. **Но неговата концепция**

има над-системен, световен/ интернационален характер, докато

идейните разработки на гореизброените му предшественици и съвременници са били вътресистемни и чисто локални, и най-главното

– преследваната от тях цел е била заграбване на държавната власт, тоест установяване на поредната диктатура, а според Бакунин точно

тя “няма да освободи народа, подчинявайки го на нова експлоатация”.

Нека си спомним, че държавата е резултат от паразитогенезата, тоест е исторически създадена от паразитите машина за угнетяване и

държане на експлоатираните в подчинение. Глобалното разрушение на всички държави – това е простата бакунинска рецепта

за болестта на човечеството. Няма да бъде излишно, ако цитираме

точно мисълта на Михаил Александрович:

“Разрушение на всички държави, унищожение на буржоазната цивилизация, свободна организация отдолу нагоре, посредством свободни съюзи – организация на цялото освободено човечество, създаване на нов, общочовешки свят”. (Б-ФСП, стр. 503) Всякакви теории на държавността, включая тези за революционна

диктатура, по същество, не се отличават една от друга – те са или

блъфове на лакеи, или доктрини на юридически кретени: “Цялата

разлика между революционната диктатура и държавността се

състои само в опаковката. Всъщност, те представляват едно и

също управление на мнозинството от малцинството, в името на

глупостта на първото и мнимия ум на последното. **Затова те са**

еднакво реакционни, водещи до един и същи резултат: непосред-

108

ствено и непременно утвърждаване на политическите и ико-

номически привилегии на управляващото малцинство и на ико-

номическото и социалното заробване на народните маси. Сега

е ясно, защо “революционните” доктринери, чиято цел е събаряне на съществуващата власт и ред, за да основат върху техните

развалини своята собствена диктатура, никога не са били и не ще

бъдат врагове на държавата, и винаги са били и ще бъдат най-горещи поборници за нея. **Те са врагове на сегашната власт, защото**

тя изключва собствената им диктатура, но заедно с това – са най-верни приятели на държавността, без чието удържане революцията, освобождавайки народните маси, би отнела на мнимото революционно малцинство всяка надежда да ги вкара в новия ярем и да ги “облагодетелства” със своите правителствени мерки.” (Б-ФСП, стр. 438 – 439)

В качеството на доказателство, Бакунин привежда съвременни нему събития, когато в началото на 70-те години тържествуващата навсякъде европейска реакция, под предводителството на Бисмарк, довършва “метастазите” на Парижката Комуна: “сега когато ми-слихме, че всички искрени революционери ще се обединят, за да дадат отпор срещу отчаяното нападение на европейската реакция, стана обратното: псевдореволюционните доктринери под пред-

водителството на г-н Маркс застанаха не само в Германия на страната на държавността и на властниците, против народната революция.” (Б-ФСП, стр. 439)

Разбираемо е, че подобна линия на предателско поведение би била невъзможна при наличието на една международна, строго законспирирана, разклонена мрежова революционна организация, действаща

по единен план, едновременно и съгласувано в цяла Европа. Над изграждането на такава организация от готовия материал на МРА бе

работил Михаил Александрович.

Създавайки първоначално “здро” ядро от преданни на делото на революцията, опитни, безстрашни, устойчиви и мъдри съмишленици, той навярно вече не се е съмнявал в успеха на своето начинание: “– от това ядро, като от семе, малко по малко, съобразявайки се с текущата епоха, ще израстне боеспособна и мощна организация.” В писмото си до Нечаев, видяхме Бакунин да нахвърля

структурите и устава на такъв таен съюз. Важното е да отбележим, че що годе смислена, състоятелна и сериозна критика на бакунистките идеи от страна на Маркс и на ленинистите (с болшевишката

програма за вътрешносистемна трансформация на буржоазната революция в държавнокапиталистическа, посредством установяване

на своя военно-полицейска диктатура и етатизация на икономиката) не съществува. Има само явни софизми и смесване на разносистемни

109

елементи и отношения, като: конспирацията и свободната самоорганизация на обществото били несъвместими; разрушението на

държавата от страна на анархистите, на които се вменява във вина

отказ от въоръжената борба с буржоазията, **се свеждало до декрети-ране** и т.п. дребнави клевети, непрекъснато жонгльорство, ощица-ния и кална помя. Ето защо, прочитът на “анти-бакунисткия” 18-ти

том на “класиците” е безвъзвратно губене на ценно време.

Създадената ситуация е била твърде точно осветена от Пьотр Ткачов

в неговото “Открито писмо до господин Фридрих Енгелс”:

“Вие се възмутихте единствено от това, че ние русите имаме не-чуваната смелост да не застанем с вас под едно знаме, по време

на великия спор, който разцепи Интернационала на две части. Вие

ни упреквахте рязко, защото в своя отчет пред руските читатели за този спор “Напред!” е нарекал вашата безтактна брошура

против “Алианса” памфлет и затова, че не пожела да се овъргала в полемичната кал, с която вие и вашите приятели се постаряхте да омърсите един от най-великите и самоотвержени представители на революционната епоха, в която живеем... вие видяхте, че

нашите симпатии и тези на нашата революционна партия не са на ваша страна, а са с човека, който се осмели да вдигне знамето на въстанието против вас и който оттогава стана вашия заклет враг, стана вашия кошмар – *bête noire* на вашия апокалипсис... Вие не бяхте в състояние да разберете, че бидейки напълно солидарни с основните социалистически принципи на европейската работническа партия, ние можем в същото време да не бъдем солидарни с

нейната тактика и никога няма да бъдем солидарни с фракцията, начело на която стоите вие и господин Маркс, по въпросите, отнасящи се до практическото осъществяване на тези принципи и на

революционната борба за тях”. (“Революционният радикализъм в Русия през XIX век”, М. 1997, стр. 343 – 346 = РРР XIX, стр...) Във въпросите за формата и начина на организиране на революционните сили, руската радикално настроена младеж застана на страната

на Михаил Бакунин: “Доколкото политическият елемент на борбата се издига на пръв план, все по-силно се чувства потребността

от една страна да се координират повече революционните сили, а от друга – да се облекче в по-голяма тайна тяхната дейност”. (РРР XIX, стр. 354)

В леталния за МРА изход, повече никой не се е съмнявал: “... на легалната повърхност сега остана само агонизиращата форма, която не плашейки никого, тихо и мирно доизживява своите последни

дни”. (РРР XIX, стр. 354)

Анализирайки дейността на МРА, младежта отказа решително правото ѝ на живот: **“Историята на тази организация и нейното**

110

съвременно положение в различните европейски държави, свидетелства, че легалната почва, върху която тя искаше да се бори

със съществуващия ред, с всеки ден все повече и повече се изплъзва из под краката ѝ...” (РРР XIX, стр. 354) Както виждаме, в избора между МРА и Бакунин, руската революционна младеж без колебание и без уговорки взе неговата страна.

Със своята универсалност, бакунистката теория на революцията, има общ характер. В локално приложение, когато не се е за-действал принципът на мондиализма, тя приема специфичен характер. Този случай (на изолиране на революцията в национални или

регионални граници) следва да се разгледа в специалната теория на революцията, но това е друга тема, която се нуждае от отделно изследване.

111

ГЛАВА VII

ВОЙНАТА И РЕВОЛЮЦИЯТА: ФРЕНСКО- ПРУСКАТА ВОЙНА И ПАРИЖКАТА КОМУНА - 1870 /1871 г.

Един от най-важните въпроси в Бакуниновата теория на революцията е този за стратегията на анархистите в условията на война. Той

е принципен въпрос, защото войната е продължение на кризата на капиталистическата система и надвисва над нея със смъртоносна заплаха. За съжаление, поради различни съображения, мнозина анархисти, включая и фигури като Кропоткин, измениха на този принцип. Тук го разглеждам в светлината на двете най-важни събития на

ХІХ-ти век за революционните анархисти - ФРЕНСКОПРУСКАТА
ВОЙНА ОТ 1870 г. И ПАРИЖКАТА КОМУНА ОТ 1871 г.

Когато войната избухва Бакунин е на 56 години. Неговото мнение тежи пред револуционните среди на Западна Европа: Зад гърба си той има ръководството или участието в революциите от 1848 г. в Париж, Прага и Дрезден. Европейската реакция го осъжда на смърт два пъти и, след като го влачи окован от затвор в затвор в Германия и

Австрия, го предава в ръцете на жандарма на Европа - руският император Николай Първи, който “великодушно” заменя смъртните присъди с доживотно погребение в каменните гробове на имперските

затвори със специален режим. След 10 годишно гниене в печално-известните килии-душегубки на Петропавловка и на Шлисселбургската

крепост в Санкт-Петербург и в мъртвите Сибирски полета, Бакунин

успява да избяга от своето заточение и през Япония и САЩ се появява отново в Европа в 1861 г. на 47 годишна възраст, за да продължи с перо и оръжие в ръка пътя си на революционер-анархист. Една

от кулминационните точки в живота на неуморния революционер и интернационалист, е времето на войната между френския император Наполеон Трети и германския кайзер Вилхелм Първи с неговия

“железен канцлер” – Ото фон Бисмарк. Въпреки многобройните си болести и бърза деградация на общото му физическо състояние, наследство от затворите (до смъртта го отделят само 6 години), титана

с глава на лъв - както го нарича Херцен - не се двоуми нито за секунда, за да се озове с един лъвски скок в огъня на събитията.

Когато на 4 и 6 август 1870 г. германските армии удържат първите си големи победи край Висембург и Форбах, Бакунин мисли, че е ударил часът на ЕВРОПЕЙСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ. В едно свое писмо

112

от 10 август 1870 г. той пише на Албер Ришар (френски бланкист и член на Първия Интернационал, който ще се отрече от революцията

“преди да са пропели петлите”): “Ето отли чен случай, за да реали-зираме работата, която Джеймс (Гийом) и Франсоа (Сантиньон) ти предложиха в Лион в края на миналата година от мое име. Касае

се за една огромна търговска операция, която да обхване Франция, Швейцария, Италия и Испания. Приятелю, ако не желаем да се разорим напълно, трябва да се заемем още днес с реализирането на

нашия план и проекти!"

На 11, т.е. на другия ден, той пише до общия им с Херцен другар -

Огарьов:

"Ти си са мо руснак, докато аз съм интернационалист. Затова събитията предизвикват в мене истинска треска. В течение на три дни

на писах 23 дълги писма. Твоето, кратко е 24-тото..."

Сред тези писма са и прочутите ПИСМА ДО ЕДИН ФРАНЦУЗИН..., които се публикуват в Швейцария, в разгара на войната, и които

трябва да бъдат прочетени от всеки, който иска да разбере позициите на анархистите спрямо ИМПЕРИЯТА, ДЕМОКРАЦИЯТА И ДИКТАТУРАТА, "НАЦИОНАЛНИТЕ ИДЕАЛИ" И ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА, ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКАТА ВОЙНА И СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ.

Заедно с това в писмата си Бакунин, който е и професионалист във военното дело, показва една изключителна осведоменост за развоя на военните действия и прави безпогрешни прогнози за края им. Той предвижда още на 23 август капитулацията на "френското оръжие" и пише на същия Ришар, който е в плен на патриотичните си илюзии: "Прусите ще започнат своя марш към Париж и ако народът

не въстане, Париж ще бъде превзет". "Трябва навсякъде народът да вземе оръжието, да се организира сам и да започне война

на разрушение, пожари и ножове срещу завоевателите. Той не

трябва да се оставя да му наложат ръководителите. Той трябва

да ги назначи сам!" **"И най-важното, и най-напред - ТРЯБВА ДА РАЗРУШИ СВОИТЕ СОБСТВЕНИ, ВЪТРЕШНИ ПРУСАЦИ!"...**

"Революционната война от 1792 година е нищо в сравнение с тази, която ще трябва да водите днес, ако искате да се спасите от едно

робство за 50 години, от мизерията, разрухата, унижението и унищожението... - **Каузата на Франция е станала днес КАУЗА НА ЦЯЛОТО ЧОВЕЧЕСТВО**".

И по-нататък в следващите писма:

"Ако от тази война във Франция не излезе направо Социалната революция, социализмът ще умре за дълго в цяла Европа".

Тази Социална революция няма нищо общо с патриотичната ограниченост и користните интереси на "собствената" френска политика-113

ческа класа, съставена от монархисти, републиканци, демократи и т.п. За Бакунин те са "вътрешните прусаки". Същото е отношението му и към Германската империя с нейните интелектуалци-патриотари, сред които се подвизават в лондонската си емиграция и двамата

"класици" на "научния социализъм" - покръстеният германски евреин Карл Маркс и пруският шовинист Фридрих Енгелс. Ето какво

пише Бакунин за германската държава, в чиято победа над Франция, Маркс и Енгелс виждат не само победа на Бисмарк над Бонапарт, но

и на тяхната доктрина над прудонизма на френските работници:

"Докато Германия ще си остава една ДЪРЖАВА, каквито и да бъдат нейните форми — псевдо-либерални, конституционни, демократични или дори социал-демократически — тя неизбежно ще представлява първостепенния, главен и постоянен източник на всички възможни деспотизми в Европа".

Перспективите на Социалната революция в Европа му изглеждат блестящи. Още на 11 август в писмо до Райхел той пише:

“Така или иначе, революцията става неизбежна - първо във Франция и Италия, а после навсякъде, и тогава: Да живее Световната революция!”

На 4-ти септември 1870 г., след капитулацията при Седан, той пише отново на Албер Ришар: “Официалната част приключи. Повече няма ни армия, ни император. Ще започне ли сега народната част?”

“Франция може да бъде спасена - не се уморява да повтаря Бакунин - само от едно всеобщо надигане, незабавно, АНАРХИСТИЧЕСКО във всички градове и села”.

Как вижда това организирано, анархистическо надигане, той обяснява в многобройните си писания, посветени на войната, революцията и комуната, и особено в публикуваната в Лион ПРОГРАМА НА

ФЕДЕРАЦИЯТА НА РЕВОЛЮЦИОННИТЕ КОМУНИ, към чиято история ще се върнем отново.

Бакунин решава да замине за Лион на 4 септември, веднага след Седан и абдикацията на Луи Наполеон и създаването на правителството на “националната отбрана”. В писмо до Адолф Фогт от 6-ти с.м., той пише:

“Моите приятели - социалистите-революционери от Лион - ме викат. Аз съм решен да отнеса старите си кокали там и да изиграя може би моята последна партия”.

На път за Франция, се отбива в Нюшател за среща с Джеймс Гийом, който трябва да отпечати в брошура неговите “Писма до...”, за да се разпространят и във Франция. На 12 септември той намира в Женева своите приятели Озеров и поляк Ланкевич, готови за път и борба.

На 14-и вечерта Бакунин заминава с тях за Лион. (Валентин Ланкевич загива в първите боеве за Парижката Комуна срещу Тиер и

114

версайците на следващата 1871 г.) През това време, в Лион се разиграват следните събития: Още на 4

септември властта е завзета от един “Комитет за общественото спасение”, който се настанява в кметството. Преобладаващото мнозинство в него са буржоазни републиканци от породата на бъдещите палачи на Парижката Комуна, дребнобуржоазни радикали и в добавка

петима членове на Интернационала, готови съобразно прокламира-ната от Маркс “стратегическа линия”, да защитават току що провъзгласената пършива III-а република и правителството на “националната отбрана”.

Гийом казва за тях, че това са “хора без всякаква яснота за задачите си, обградени от филистери, които интригуват един срещу друг, готови във всеки момент да извършат предателството”. Въпросният Албер Ришар не е включен в комитета, очевидно считан за много краен. Той заминава с още двама в делегация за Париж, където се

срещат с новите министри, главно, за да уредят личните си въпроси и да получат постове на прокурор, префект и т.н. в новата администрация. На връщане, делегатите довеждат и генерал Кюзере, комуто новоосновеният лионски “Комитет за обществено спасение” иска

да повери военното командване.

Такава е обстановката, която Бакунин заварва на 15 септември 1870 г. в Лион. В същия ден, тук пристига и изпратеният от министъра на вътрешните работи Леон Гамбета нов префект – републиканецът

Шлем-Лакур, комуто не може да се отрече, че е политически въже-играч от класа - без принципи, но с нюх и бързи рефлексии. За да ликвидира в зародиш започналото революционно движение, той провежда още същия ден “избори” и замества “Комитета за обществено спасение”, чието име звучи много революционно, с един общински съвет, в който отново доминират буржоата.

Въпреки маневрите, интригите и нечистоплътните интереси, кон-фузията от идеи и колаборационистките настроения и практики на мнозина членове на секцията на Интернационала с “радикалните републиканци”, Бакунин провежда редица секретни събрания, атакува “общоделството”, опортюнизма, губенето на ценно време и разпиляването на революционната енергия на пролетариата. Той се опитва да създаде “партията” на Социалната революция, с която да организира всенародното надигане срещу реакцията и остатъците от разлагащата се имперска власт, за да бъде унищожена държавата и заменена с доброволното обединение на комуните на основа на изработената от него програма за революционна реорганизация на цялата страна. Същевременно Бакунин цели минирането на опитите да се консолидира една нова “прогресивна” власт на буржоата с помощта на работниците, които щяли да получат след победата “компенса-115 торни бонове” за своето овчеподобно поведение и за оказаната помощ на идващата на местото на Втората империя, Трета република, с която се откри la belle époque (“Хубавата епоха”) за френската и европейска буржоазия, продължила повече от четири десетилетия, до началото на... Първата световна война.

На 17 септември 1870 г. членовете на лионската секция на Интернационала, които Бакунин е успял да убеди в необходимостта от незабавни революционни действия, решават на един голям митинг, на който той говори от балкона на лионската община, да се създаде нов “Централен Комитет за спасение на Франция”. С негова помощ те искат да превърнат Лион в огнище на Социалната революция. В Комитета, наред с французите – делегати от различните квартали и предградия на Лион, са избрани, Бакунин, Ланкевич, Озеров и като секретар Камий Каме – лионски тъкач, член на Интернационала от 1869 г. и приятел на Бакунин.

Меж ду двата комитета се постига разбирателство за общи действия. Паралелно с тази легална дейност, без да губи нито минута ценно време, Бакунин провежда серия тайни събрания с работниците от предградието на Лион Гийотиер - в болшинството си членове

на Интернационала и с други местни революционери, като механика Адриан Схетел или строителния работник Йожен Сень. Така той успява буквално в няколко дни да установи контакти с всички хора на революционното действие.

Благодарение на публикуваните манифести, позиви и събранията, организирани от Централния Федеративен Комитет, митингите на

които Бакунин настоява да се премине незабавно към решителни акции стават все по-многолюдни, резолюциите - все по-”кръвожадни”

и посрещани с нарастващ ентузиазъм.

“Открито се прокламира - казва един свидетел - бунт, ликвидиране на законите, институциите и съществуващия ред”.

Още по-съществен резултат е постигнатата координация между различните революционни групи, работнически асоциации и граждански милиции, както и изработването на план за въстанието в Лион. В

писмо от 19.09.1870 г. Бакунин пише на Огарьов :

“Тол кова работа имам, че главата ми се вие. Истинската революция още не е избухнала, но ние правим всичко възможно, за да я подготвим. Надявам се скоро да видим триумфа ѝ”.

Пак под негово влияние, на друг голям митинг на 24.09.1870 г., са гласувани няколко нови резолюции. Сред тях: Реше ние за уволне-нието на всички офицери на Националната Гвардия и заместването

им с изборни командири; Облагане на богатшите с допълнителни данъци; Конфискация на имотите на беглеците в стана на реакцията и на привържениците на стария режим и т.н. Много от тези декрети се вписват в прокламацията, влязла в историята под името “ЧЕРВЕНИЯ АФИШ”, който, както видяхме, завършва с онези думи към

народа, с които започва всяка истинска революция: “НА ОРЪЖИЕ!”

На закрито заседание на двата комитета се решава да се арестуват представителите на буржоазната републиканска власт, през нощта на 25-ти срещу 26-ти септември. В ново писмо до Огарьов от 25.09.1870 г., Бакунин пише:

“Стари приятелю, ще ти изпратя незабавно нашата прокламация, с която **апелираме към народа да смаже останките на властта,**

които само пре чат на революцията. Тази нощ ще бъдат арестувани нейните главни врагове, а утре ще бъде последния бой, и надявам се това ще бъде триумфиращото начало на революцията”.

Така за десетина дни, той като че ли успява, обяснявайки на лион-ските пролетарии историческия смисъл на революционната акция, да ги убеди в необходимостта да тръгнат срещу течението.

На 26-ти септември 1870 г., на грандиозен митинг на площад Терро, от балкона на градския съвет, Бакунин призовава народа на въстание. **Прокламирано е създаване на Революционна Федерация на**

Комуните. Решено е да се разгони общинския съвет и да бъдат уволнени всички офицери на Националната гвардия. Съгласуваната редакция на “Червения афиш” е приета с единодушие от общото събрание, председателствано от строителния работник и член на секцията

на Интернационала — Сень. Той обявява, че “Червеният афиш” ще

бъде разлепен по всичките стени на града и добавя: “Подписвайки го, ние залагаме главите си, ако не успеем. Но часът е дошъл: Да победим или да умрем!”

Прокламацията носи подписа на Бакунин, въпреки двата последни па раграфа, вписани по настояване на якобинци и бланкисти, с които се обещава свикване на революционен конвент (по примера от

1792 — 1794 г.). Поради липса на солидна революционна организация, Бакунин е принуден да прави компромиси с хора, като

Албер Ришар, които се оказват толкова по-неустойчиви, склонни към сделки и дори предателства, колкото по-ненаситни са

апетитите и амбициите им. Но истинският революционер работи

с онзи човешки материал, който заварва в момента на спонтанното революционно действие, а не се отказва от него под предлог, че няма хора или “благоприятно международно положение”.

Компромисите с бланкистите и с якобинските елементи, Бакунин се опитва да коригира с придружаващата “Червения Афиш”, **ПРОГРАМА НА ФЕДЕРАЦИЯТА НА РЕВОЛЮЦИОННИТЕ КОМУНИ,**

която публикувахме в третата глава за програмата на революционния анархизъм. Той се надява по-нататъшният развой на революционните събития да му даде право, измитайки всички сделки с дребнобур-

жуазните и псевдо-социалистически революционери.

По решение на Комитета за спасение на Франция, тази програма, заедно с “Червения афиш”, са разлепени из целия Лион. Коментарите на нейните петнадесет пункта и придружаващите ги “Мерки за

подготовката...” тук няма да правим. Ще отбележим само, че и днес - след повече от 140 години - времето не е успяло да отнеме нейната сила и актуалност. Тези, които у нас и навсякъде по света искат да водят действителна борба срещу властта на партийната, административна, военна и полицейска бюрократия, могат да се учат и ръководят от грандиозната Бакунинова програма за социал-революционно

РУШЕНЕ И ТВОРЧЕСТВО!

За съжаление, както това е ставало неведнъж в историята, вместо да преминат в революционна офанзива, за която настоява Бакунин, псевдореволюционерите започват да се колебаят, да губят ценно време и като връх - решават на общо събрание на двата комитета, да се спре за известно време изпълнението на предварително изработения план за революционни действия. Търсят контакти с "легитимните" общинари и нарушават и срока за предвидените на 25-ти срещу

26-ти арести, след което започват игра на преговори с общинския съвет за възстановяване... на работническите надници, който той току що е намалил от 3 на 2.50 франка, както и за премия от 1,25 франка за дните, през които работата е невъзможна по различни причини. Опортюнистите отхвърлят предложението на Бакунин и другарите му за незабавна въоръжена манифестация в подкрепа на работническите искания и насрочват за 28 септември 1870 г. една от онези, приличащи на църковни процесии, мирни разходки със знамена, скандирания и сандвичи, които не заслужават нищо друго, освен презрение и насмешка! Тази история ще се повтори, близо

100 години по-късно, по време на майските събития през 1968 г., "като фарс" с участието на френската компартия, клоуна Жорж Марше и големия работнически синдикат Се-Же-Те.

Накъсо, тогавашните събития на 28.09.1870 г., протичат така: На обед, на централния площад в Лион се събира многохилядна работническа демонстрация. Тя излъчва делегация от 16 души, която трябва да връчи на кмета своето искане за възстановяване на надница та

от 3 франка. Но общинарите отказват да заседават в "ненормални условия". Тогава част от тълпата разбива входната врата и завзема кметството. С тях влизат Бакунин и други негови другари. Общинският съвет е разгонен, а префектът - задържан в бюрото си. Познатият ни вече Сень заявява от балкона, че на общинския съвет е било

предложено да приеме обявената в "Червения афиш" революционна програма, или да си подаде оставката. Същевременно, той предлага да бъде назначен начело на "революционната армия" генерал Клю-Изер. Последният е акламиран от тълпата, но вместо да апелира за въоръжаване на работническите предградия и за разоръжаване на националната гвардия, както настоява Бакунин, той кани работниците

да излязат без оръжието си, "за да се избегнат - както обяснява в мемоарите си - сблъскванията и разрушението" на не съвсем симпатичните на народа... хубави квартали!

През това време на ораторско словоблудство, дезорганизиране и парализиране на революционната енергия на работниците, части от националната гвардия, ръководени от офицерите си - едри и дребни бо гаташи, адвокати и бакали - влизат в кметството през една

странична врата и арестуват току що назначения "главнокомандващ" дърдорко. Народът отвън не разбира какво става вътре, но

когато чува гласа на Сень, викащ за помощ, нахлува с гневни викове в кметството и разоръжава буржоазните гвардейци.

В заседателната зала на общинския съвет се настаняват членовете на Комитета за спасение на Франция и започват трескаво

да съчиняват декрети, които... изпращат за печат. Така минават още няколко часа, през които Бакунин и другарите му напразно съветват: "Трябва да се действа, ние губим ценно време и ще бъдем атакувани от буржоазната гвардия. Трябва незабавно да се арестуват префекта, кмета и генерал Мазур!"

Декретите за формиране на работнически батальони в предградията пристигат много късно, когато пред кметството се стичат нови въоръжени части на националната гвардия, "Главнокомандващият" генерал Ключере, вместо да зове за съпротива, съветва членовете на Комитета да се оттеглят и тръгва сам да

кани общинските съветници на буржоазната реакция да заемат местата си. Надявайки се все още, че е възможно да се постигне поврат в ситуацията, Бакунин прави и невъзможното, за да убеди членове на Комитета за спасение на Франция да проявят

енергия. Той им казва, че все още не е късно да се апелира към работническите елементи в нац. Гвардия да подкрепят движението и да **ОТГО ВОРЯТ НА СИЛАТА СЪС СИЛА**. "Една искра

е достатъчна, за да се възпламени барута!" Но Албер Ришар заявява, че "не може да поеме отговорност за кръвопролитията" и успява да убеди "революционерите" да започнат преговори с общинските съветници, след което "Централният комитет" напуска кметството.

Новият-стар, и най-важното - "законен" общински съвет поема ангажимент никой да не бъде преследван за участието си в събитията през тоя паметен 28-и септември на 1870 г., възстановява надницата от 3 франка и заявява, че не може да проведе глашуганите от Комитета мерки, които "не са от неговата компетен-119

тност". От своя страна префект Лакур арестува събрания ненавистта на населението генерал Мазур и обяснява в рапорта си до

Леон Гамбета жертването на този "козел отпущения" по апостол-павловски: "Неможейки да попреча на движението, аз бях принуден да **СТОРЯ ВСИЧКО, ЗА ДА МОГА ДА ГО РЪКОВОДЯ...**"

Кметът нарежда на гвардейците да арестуват Бакунин и само намесата на Озеров с един отряд от доброволци-работници, го спасява от

разправата на озверилите се и до преди малко, не на шега изплашени власти и буржоа. Той пренощува при приятели и научавайки сутринта, че е обявен въвн от закона, заминава за Марсилия, с надеждата, че ще може да продължи борбата там. Преди да напусне Лион, той пише дълго писмо до бланкиста Паликс и другарите си:

"Аз нямам повече работа тук. Дойдох в Лион, за да се бия или да умра с вас. Защото съм дълбоко убеден, че каузата на Франция в този върховен час беше кауза на човечеството. Аз взех участие в движението и подписах със собственото си име резолюциите на Комитета, защото за мене е очевидно че след реалното разрушение на правителствената и административна машина, само незабавната революционна акция на народа можеше да спаси Франция..."

Вчерашното движение, ако то бе триумфирало (а това бе възможно, ако генерал Ключере и Ришар не предадоха народната кауза) и

заменило Лионския общински съвет — наполовина от реакционери и наполовина от негодници — с един революционен комитет, излязъл от пряката воля на народа, това движение би могло да спаси Лион и Франция... Аз напускам Лион със сърце изпълнено със скръб и с мрачни предчувствия. Мисля си какво ще стане с Франция? Вместо нейния жив и действащ социализъм, ще имаме доктринерския социализъм на германците, които няма да кажат ни дума в повече от

това, което ще им позволят пруските щикове. Бюрокрастичният и военен разум на Пруссия, в съюз с бича на руския цар, ще въдворят "спокойствие и ред" поне за 50 години върху Европейския континент. Тогава, сбогом свобода, сбогом, социализъм, сбогом справедливост за народа и човешкия род, сбогом хуманизъм. Всичко това

можеше да бъде спестено на страната, ако народът на Франция, народът на Лион бе го пожелал. Бакунин обвинява Ключере в предателство и малодушие, навярно с

основание, задето е изпратил на площада пред общината разоръжени работници срещу армията и батальоните на Националната гвардия, рекрутирани от буржоазните квартали, но това е резултат от момент-ния му гняв. Главната причина за фиаското е другаде и той я знае

много добре. В същото писмо я посочва : “ако народът на Франция, народът на Лион бе пожелал...” И още, ако приятелите му от Али-120

анса бяха доизградили организацията, за която той не се изморяваше да им говори и да работи от дълги години. Ако френската, ако лионската секция на социалреволюционния Алианс, макар и малобройна, макар и в ембрионален вид съществуваше, то никакъв предател или

тъпла от кретени не биха могли да осуетят превръщането на поро-дената от войната революционна криза в гражданска война и в Социална революция, в последна сметка. Нейното отсъствие подготви

провалът на Лионската Комуна. Така бе осуетен и първият в историята опит на **“работническата класа да поеме в свой ръце делото**

на собственото си освобождение”, както беше записано в мотивите към статутите на М.Р.А. (Първият Интернационал).

Напусайки Лион, поради надвисналата смъртна заплаха от страна на буржоазната национална гвардия, която, след като другарите му работници го бяха освободил от ареста, го търсеше отново, за да го ликвидира, Бакунин се отправя при свои съмишленици в Марсилия, където, под носа на прусациите, възкръсват надеждите му за революционен реванш. В течение на цял месец той се опитва да организира

отново работниците на Марсилия и Лион, но усилията му се оказват напразни. Контрареволюцията е в настъпление, а “... народът - пише той - мълчи, изплашен от казионния републикански терор. Намерен е списък, в който е заповядано да арестуват всички ни, така, че ще ми се наложи да се измъквам и от тук.”

През Барселона, Бакунин се връща в Локарно, остригвайки косите и брадата си, със сини очила, с променена външност и фалшив паспорт. Преди да отпътува, той пише на приятеля си Сентиньон:

“Драги приятелю, изгубих окончателно вяра в революцията във Франция, тя е престанала да бъде революционна. Народът се е превърнал в стадо резоньори и доктринери с буржоазни маниери. Ми-литаризмът и бюрократизмът, юнкерската наглост и протестан-ският йезуитизъм на прусациите, в съюз с бича на руския самодържец, ще господстват над континента в продължение на няколко

десетилетия. Сбогом на мечтите за близко освобождение! Започва убийствена и страшна реакция”.

В Локарно той продължава своите “Писма до един французин”, в които иска да изложи възгледите си върху създалото се положение и открива, че писанията му набъбват и се превръщат в обемиста книга:

“Пиша нещо пълно и цялостно за един патологичен ескиз на днешна Франция и Европа - съобщава на Огарьов - за назидание на най-близките бъдещи деятели и за обяснение на моята система и начин на

действие. Ще се получи не брошура, а книга.” Не се получава. Не-завършеният резултат е **“Кнуто-германската империя и социал-**

ната революция”, известна още като **“Социална революция или милитаристична диктатура”**. Тя е израз на болката му за френския

121

народ, за неговата пасивност, остра критика на Германската империя и за проблемите на социалната революция. Писана при крайно тежки условия, първият випуск на книгата излиза от печат в април 1871 г. Междувременно парижани са въстали и провъзгласили Комуната.

По този повод Бакунин пише на Озеров на 5 април същата година:
“По всяка вероятност, парижаните ще загинат ненапразно, нека да сложат край поне на половин Париж със себе си... **Цялото достойнство на тази революция е, че тя е работническа. По време** на обсадата нашите парижки приятели съумяха и успяха да се организират и да създадат грамадна сила, за разлика от лиончани и марсилци... Вероятно те ще бъдат победени, но от днес за Франция няма да има друго съществуване, освен социалната революция.”

Според биографията на Бакунин от Нетлау, в края на април той изнася три лекции пред работническата аудитория в Сонвилие, в които им говори, по повод Парижката Комуна, за необходимостта от съюз със селяните:

“Да драги другари, вие работниците, обединени с братята ви от цялия свят, днес сте изпълнители на велика историческа задача – освобождението на човечеството. За да успеете вие имате за свой съюзници селяните, но те още не съзнават величието на задачата... Вие сте длъжни да ги просветите, да ги запознаете с това, какво е Социалната Революция.”

Бакунин прави своите организационни изводи от Парижката Комуна:

“Ако тя продължава да се съпротивлява героично до настоящия момент, причината е в това, че парижките работници се обединиха по време на обсадата в съюзи и укрепиха организациите си...

Не мислете, че присъстваме на края на Революцията, обратно, ние преживяваме само нейното начало. От днес тя стои на дневен ред, и ще стои още десетки години. Рано или късно, тя ще ни застигне.

Да се готвим и да се очистим от егоистичните си навици, нека глаголюваме по-малко и престанем да бъдем фразьори и кресльовци.

Да се готвим достойно за тази велика борба, която трябва да спаси всички народи и да освободи окончателно човечеството.

Да живее Социалната Революция! Да живее Парижката Комуна!”

След “кръвавата неделя” в Париж, която ознаменува края на просъществуващата 70 дни Комуна, той пише във втория випуск на “Кнута-германската империя и социалната революция”, който излиза от

печат през юни 1871 г.:

“Аз съм привърженик на Комуната, която, макар смазана и удавена в кръв от монархическата, буржоазната и клерикална реакция, стана от това по-мощна и по-жизнена в умовете и в сърцата на

европейския пролетариат; аз съм привърженик на Парижката Ко-122

муна, и заради това, че тя беше един смел, ясен и категоричен израз на отрицанието на държавата”.

Тази му разностранна дейност във връзка с Френската революция от 1870-1871 г. бива прекъсната и книгата му остава недовършена, поради очертания се мажорен конфликт с Маркс и с неговите “научни социалисти” в Интернационала. За да се вникне по-добре в същността на този двубой, е добре да чуем какво пише Бакунин, по повод

конгреса на Романската федерация в Швейцария, секция на Интернационала (на М.Р.А.):

“Този двубой ще има огромен, световен интерес. Той ще бъде предвестник на сражението, което сме длъжни да дадем на предстоящия конгрес на Интернационала.”

А сега, ще изложим позициите и оценките на Карл Маркс за описаните събития по време на войната и революцията. Те са антипод на

тезите и делата на Бакунин и свидетелстват, че “големият шеф” на

Генералния Съвет на М.Р.А., поради германското си патриотарство

и социалдемократически опортюнизъм не е бил в състояние дори да разбере историческия момент и още по-малко, величието на този първи в историята на класовите борби на пролетариата опит да се приложи класическата социалреволюционна стратегия спрямо империалистическата война с оглед превръщането ѝ в гражданска война и пролетарска, анархистическа революция.

Френско-Пруската война, която завърши с анексиите на Елзас и Лотарингия от Германия и налагането на контрибуции от 5 000 000 златни франка на френския народ, е грабителска и разбойническа война! Тя и позициите на анархисти и марксисти спрямо нея, са една от главните причини за безпardonната идейна и организационна борба, настъпили след Парижката Комуна вътре и вън от Първия

Интернационал, в която Бакунин противопоставя на шовинизма, опортюнизма и социалпредателството на Маркс и марксистите, анархистическата програма, стратегия, тактика и организация

на Социалната революция.

Маркс ни е оставил своите три “адреса” от името на Генералния Съвет на МРА, обединени в брошурата **“Гражданската война във Франция”**, както и редица статии и една обемиста кореспонденция с Енгелс и техните съидейници, посветени на френскопруската война през всичките ѝ три фази:

- 1) Имперската - от 19 юли до 4 септември 1870 г.,
- 2) Републиканската - от 4 септември до 18 март 1871 г. и
- 3) Периода на Парижката Комуна — от 18 март до 28 май 1871 г.

Те свидетелстват за опортюнистическа същност на марксистическите “анализи”, “съвети” и “директиви”.

Всички цитати от “Адресите” и “Кореспонденцията”, са извлечени

123

респективно от т.т. 17 и 33 - на Второто руско издание на “Сочинения Маркса и Енгелса” под редакцията на Института по Марксизъм-Ленинизъм при Ц. К. на КПСС (Государ. Издательство Политическо-й Литератури - Москва 1955 — 1975 г.)

Като се изключат благовоонните пацифистични декларации, които са смешни в разгара на войната, в “Първия адрес...” е съществена оценката на Маркс за позицията на Пруссия в нея. Според него, **от страна**

на Кайзерова Германия, войната е отбранителна, национал-обединителна и следователно справедлива (съобразно речника на

патриотичното социалдемократическо еснафство). От тук и обвиненията срещу изкривилите партияната “линия” Вилхелм Либкнехт и

Август Бебел, който са за неутралитет и са гласували в Райхстага против военните кредити. Марксизмът, обаче, бидейки диалектичен, е двусмислен. Това двойно “счетоводство” и език в позициите на

Маркс е особено фразиращо в “непредназначената за публикация лична кореспонденция” по протежение на цялата война.

В писмо от 20 юли 1870 г. до Енгелс, с когото той се съветва преди отпечатването на “Първия адрес”, Маркс пише:

“Французите се нуждаят от един добър урок... А победата на НАШИТЕ (т.е. на прусаците) ще доведе до централизация на властта в Германия, която ще бъде полезна за централизацията на германската работническа класа... Победата на Бисмарк

над Наполеон ще премести центъра на тежестта на европейското работническо движение от Франция в Германия и ще доведе до

превес на нашата теория над тази на Прудон...”, т.е. посочени са

ролите на кайзера и железния канцлер, като неосъзнати оръдия на “научния социализъм”, и тогава, както пише по-големият класик в

друго свое писмо: **“Цялата тази огромна машина (т.е. Интернационала) ще бъде в НАШИ РЪЦЕ** (и за да не остане никакво съмнение, той пояснява) - **т.е. В МОИТЕ И ТВОИТЕ!”**

В други писма до “драгия Фред”, “Мавъра” “дава директи ви гер-манският пролетариат да се присъедини към на ционалното движение”. (Вдъхновено от Вилхелм Първи и принц Ото фон Бисмарк!!!) На 15 август 1870 г. в друго писмо, пак до Ен гелс, произведен вече от

домашните на Мавъра в чин “Генерал”, той “заклеймява Кугелман”, който “не разбирал нищо от диалектика” и “смесвал отбранител-ната война с отбранителните военни опера ции”, и разяснява положението на Фред с пример за бавно разви ващи се ученици: “Значи, ако някакъв субект ме нападне на улицата, аз мога само да парирам

ударите му, но не трябва да го бия, защото ще стана агресор...”

Така “значи”, класовият анализ на характера и цели те на империалистическата война е под-менен с една диалектическо-хулиганска ро-бинзонада на улично сбиване между “изнасиле ния” Бисмарк и “ве-124

роломния” Наполеон-3. Подобни бисери на “ма териалистическата” интерпретация на текущата политика могат да се наринат с лопата в многотомното наследство на двамата кори феи.

Писмата между тях са изпъстрени със задълбочени анални анализи, с проникновени съвети към германските, френски и английски работници и с величайше презрение към недораслите съратници. Същевременно, бидейки “ръководство за действие” на филистерите от

“нашата славна партия” около немския в-к “Народна Държава”, те

са размесени с оплаквания от ревматизъм и запек, грижи за “госпо-жата, децата и метресата”, и с мечти за излагане на “класическите”

задници на топлите слънчеви лъчи в екзотичните курорти, за да се съхрани и удължи скъпоцен ния им живот за благото на... световния пролетариат.

Капитулацията при Седан и Мец, провъзгласяването на републиката от Гамбета и създаването на “Правителство на на ционалната отбрана” начело с монархиста-орлеанист генерал Трошю, който от самото

начало иска да капитулира пред “пруското оръжие”, за да бъдат из-бегнати “компликации” от страна на настръхналите “отечествени”

работници, изменят обстановката и принуждават Маркс да постави

сурдинка на германския си патриотизъм и шо винизъм, за които в английската преса е обвиня-ван, че е платен агент на Бисмарк, и да сме-ни курса на “директивите” си, които от ново разкриват бездни на...

“революционно” тъпоумие. Оценявайки “Правителството на националната измяна” (както го наричат на подбив) Маркс казва за Жул

Фавр: “Макар и участник в юнското клане на парижките работници от 1848 г., е добър за момента, като м-р на външните работи...”

На 6-ти септември той пише на “генерал” Енгелс: “Днес цялата

френска колония (касае се за емигриралите в Лондон френски прудонисти и бланкисти, впослед-ствие процесите във Втората империя

срещу активни чле нове на Интернационала) зами нава за Париж, за да извърши глупости в името на Интернацио нала. Те искат да

съборят временното правителство (какъв ужас!), да провъзгласят

Парижката Комуна, да назначат Феликс Миа (бланкист) за посла-ник на Франция в Лондон и т.н.”.

За да парира тази “опасност”, Маркс редактира на 9 септември 1870

г. своя “Втори адрес” на Генералния Съвет. Според него: “Всеки

опит да се събори новото правителство, когато врагът хлопа на

портите, ще бъде една безнадеждна лудост”. (Прочее, точно това

са думите и на генерал Трошю, от които “късопаметният” Маркс

ще се “възмути” в “Третия адрес”, клеймейки монархис та, като

“изменник”).

“Първият въпрос, който ми зададоха моите колеги ВЕЧЕРТА НА 4 СЕПТЕМВРИ, бе: Има ли Париж някакви шансове да издържи 125

успешно обсадата на пруската армия?

- Аз им казах същото, което казвам и днес: При настоящето положение ние на нещата, всеки опит на Париж да издържи обсадата на пруската армия би бил БЕЗУМИЕ. Несъмнено ГЕРОЙСКО БЕЗУМИЕ - добавих аз - но все таки нищо повече от безумие!” – (Соч.

Маркс и Енгелс т. 17 стр. 499).

“Френските работници, продължава Маркс, трябва да из пълнят гражданския си дълг и да не се оставят да бъдат увлечени от нац. спомени от 1792 г... Те трябва спокойно и решително да се възползват от републиканските свободи, за да се организират методично

и това ще им даде херкулесови сили за възраждането на Франция и нашата обща задача - еманципацията на труда. (N. В.: Или най-малко “еманципацията” на социалдемократическите депутати, министри и пр. политически шарлатани и шутове.) От тяхната енергия и мъдрост зависи съдбата на Републиката”.

(N.В.: Касае се за република та на недобитите монархисти и ти-еровци, преоблечени за случая в одеждите на “републиканската добродетел”.)

Не трябва обаче да се откаже на Маркс енергията, която той разгъва през тези дни. “Вождът” на Интернационала изпраща също свои емисари със задача “да постигнат на всяка цена въз държанието на членовете на френската секция на МРА до сключването на мира.” (Без анексии и контрибуции!) Ето как посреща той и опита за революционен надигане в провинцията на Франция - в Марсилия, И СПЕЦИАЛНО В ЛИОН.

В писмото си до английския либерал, професор Бизли от 19 октомври 1870 г. Маркс пише:

“...В началото всичко вървяло добре, (съобразно “секретни писма, които за сега не мога да публикувам”), нашите (т.е. пети-мата чле нове на Лионската секция на Интернационала) провъзгласили ре волюционен правителство (т.е. общински съвет), съставено отчас ти от работници, отчасти от буржоа, за да

защитават републиката (на кесията), на което, буржоазията, макар и да не симпатизирала, спокойно толерирала (господарите не се боят от нощните си па зачи!)” Но в този идиличен момент “пристигнали магаретата Ба кунин и Кюзере и объркали

всичко. Общината била завзета и за почнали да издават смешни декрети за унищожение на държавата и други подобни бакунистки бълнувания...”

Коментарът на този “анализ” ще оставим за след малко, но си струва още сега да посочим инсинуациите за Баку нин и Кюзере (в Марксовото писмо те пристигат заедно в Лион, за да объркат всичко и следователно носят “колективна отговор ност” за аван-126 тюризма и предателството срещу... класовото сът рудничество в името на националните идеали). Тази амалгама е далечен, но пряк предвестник на бъдещите обвинителни актове срещу “троц-кистко-бухаринския блок”, процесите и последвали те разстрели

на “тези побеснели, фашистнуващи кучета” - както се изразявал сталиновият прокурор Вишински. Подобно сочене на Маркс, като идеен, духовен и ... нравствен пред теча и настойник на

малкия риж касалин - Сосо Джугашвили, продължава все още да се счита от някои западни “интелектуали” за лош тон, примитивизъм и незаконна екстраполация...

Що се касае до “Третия адрес”, в който Маркс пее дити рамби на парижките работници, “шурмуващи небето”, този закъснял опортюнистически опит за нагаждане към една акция, на която

те с Енгелс, както видяхме, са се съпротивлявали с всички сили и средства, е изтръгнат от събитията. По повод на него, Бакунин не случайно подиграва вожда, който “съзерцава задницата на френския пролетариат и подтичвайки след нея ѝ сваля шапка”. Тук ще спра прегледа на многобройните писма и писа ния на двамата класици и техните съратници, които биха превърнали брошурата в книга **ЗА ДВЕТЕ СТРАТЕГИИ СПРЯМО ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКАТА ВОЙНА**. (Не съм се отказал от нейното написване, въпреки изземването от марксистическата тайна

по лиция преди 55 години в пазарджишкия затвор, на събрания материал в няколко десетки тетрадки, който ползвам по памет.) В следващите страници ще изложа мненията по тази тема на някои други “марксистически бълхи” (Казват, че в края на живота си

Маркс бил въздъхнал по повод своите последователи — марксисти: “Посях дракони, а пожънах бълхи”. Всъщност “урожа-ят” е от кърлежи, какъвто беше и самият сеяч!), и на “класици” втора употреба, като Ленин и неговите съратници, за **двете**

линии на Бакунин и Маркс във френско-пруската война и Парижката Комуна. Тук поставям въпроса за реализма на бакуниновата революционна стратегия и вероятността тя да бъде “печеливша”.

Единственото, което недостига, за да се обърне курсът на европейската история, бе недостатъчната организираност на революционерите. Това казва и другарят на Бакунин, Джеймс Гийом: “Трябваша ни още няколко години, за да завършим с организацията на Интернационала във Франция и да подготвим

едно ши роко революционно движение, което да обхване Испания, Италия, Швейцария и Белгия!” (Виж том II – “Документи и спомени”, стр. 64 – 65 на неговия капитален труд “ИНТЕР-127 НАЦИОНАЛЪТ”).

Към липсата на достатъчно солидна революционна организация, с всичко, което тя предполага: ПРОГРАМА, СТРАТЕГИЯ, ТАКТИКА и т.н., се добавят опортюнизма и неустойчивостта, които в драматични моменти се превръщат в преда телство.

Това ни задължава да го преодолеем заедно с дезорганизацията и дезориентацията в нашите собствени среди, най-напред!

Защо то, ако искаме да изпълним задачата си в днешната революционна криза, която разтърсва континентите, **КАРТАГЕН НА**

ОПОРТЮНИЗМА ТРЯБВА ДА БЪДЕ РАЗРУШЕН!

Формулирана лаконично, анархистическата стратегия спрямо **ВОЙНАТА И СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ** се състои в **ПРОПАГАНДНА И ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ, ЦЕЛЯЩА ПРЕВРЪЩАНЕТО НА ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКАТА ВОЙНА В ГРАЖДАНСКА И НА ПОСЛЕДНАТА В СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ**.

В първата фаза трябва да се мобилизира недоволството на работници и селяни, породено от вечните спътници на войната: разруха, глад и смърт, и да се насочи срещу техния истински враг – “отечествените” властници и експлоататори. Следващата стъпка е да се преодолее патриотарската измама и дресурата на войниците по фронтовете, за да се спечелят за каузата на революцията, като се убедят, че обръщането на оръжието срещу

“собствените” им държава и капитал ще им струва по-малко кръв, отколкото продължаването на войната.

Революционно-пораженската пропаганда към войниците от “нисиите” класи трябва да се съпътства с актове и апели за по-братимяване с другарите им от другата страна на фронтовата

линия. Единственият акт в защита на техните интереси е отказа да бъдат пушечно месо и провеждането на комбинирана атака от двете страни на фронта и в тила срещу "собствените" им господари. Тези задачи, без да са от най-леките, стават решими, защото властта се е "погрижила" да въоръжи народа за нуждите на своята война и в същото време – основната част на нейните репресивни сили са ангажирани във войната. Откриването на вътрешен фронт, за да се сложи край на империалистическата касапница и грабеж, може да завърши с победа над непрекъснато възпроизвеждащите се безобразия на днешното общество и до отваряне пътя към анархокомунизма, само ако борбата на революционните маси доведе до разрушение на държавата, до експроприация на класите на собствениците - частни или държавни - и реализиране на програмата на социалната революция.

128

Но революцията е ЕДИННА, НЕДЕЛИМА И ТОТАЛНА! Както вътре в страната тя не може да спре на полупът и замръзне в някакво хибридно състояние между нашия идеал и старото общество, така навън тя не може да се ограничи от съществуващите държавни граници. **Въпросът, който нашата революция поставя е: или унищожение на държавите и класите върху всички континенти, колкото и да трае това и на основата на само-управляващите се комуни и тяхното свободно съюзяване - обединение на човечеството в една световна федерация, или регенерация на разкъсаните от революцията тъкани на старата система на насилие, експлоатация и паразитизъм с цялото им многообразие**

в различните държави и с повторение на кризите, на войните и на непрекъснато смазваните бунтове, въстания и революции на "низшите" класи срещу съществуващия социален и

интернационален "ред". Среден път тук няма!

Затова във втората си фаза, нашата интернационална стратегия налага действена солидарност с анархистическите федерации от всички страни за разширяване на пожара на социалната революция преко държавните граници, докато погълне и последния остров - убежище на властници и паразити.

В първата част на тази глава спряхме вниманието и върху хамелеонската, опортюнистическа и в крайна сметка – предателска позиция

на Маркс, която под напора на събитията еволюира в няколко месеца от откровения германски шовинизъм, през пацифизма и апелите

към френските работници за класово сътрудничество с републиката

на Тьерсови, за да завърши с принудени възторзи от "шурмуващите небеса комунари".

Улеснени от вълчий вой на европейската реакция и полицейските

преследвания срещу анархистите от всички страни след разгрома

на Комуната, машинаците на Маркс и Енгелс в Първия Интернационал доведоха скоро до края му, след печално-известния Хагски

Конгрес от септември 1872 г.

Каква е съдбата на идейното наследство на Михаил Бакунин по този

кардинален въпрос на общата революционна стратегия, неговата

оценка и изводите, които се налагат за нас анархистите?

Четиридесет години след Парижката Комуна, в навечерие то на

Първата световна война, партиите на Втория Интернационал (в болшинството си марксистически), прие на своя Базелски конгрес през

1912 г. резолюция, която по същество е БАКУНИНСКА: Отказ от

подкрепа на “своята” държава и мобилизация на европейската работническа класа за “ВОЙНА СРЕЩУ ВОЙНАТА!” Когато последната избухва, гласуваната резолюция остава мъртва буква и социал-129

демократическите партии, с много малки изключения, се нареждат под знамената на своите правителства и капиталисти. Връщайки се към “класическата” марксистическа позиция, те извършват още едно предателство спрямо работническите маси, чийто авангард имат претенцията да представляват. За съжаление, в разгара на военните действия и някои анархисти остават в лагера на воюващите патриоти.

Сред малцината марксисти, останали верни на Базелската резолюция са част от руските болшевики и неколцина германски социалдемократи около Карл Либкнехт и Роза Люксембург. **Примайки стратегията за превръщане на империалистическата война в гражданска, те отбягват да си спомнят, че тя е изградена от Бакунин в борба с техните “класици” или се опитват**

да заличат следите към извора.

За своята “военна програма” те са обвинявани не без основание в БАКУНИЗЪМ от вождовете на международната социалдемократия. Полемиката, която се разгъва вътре във Втория Интернационал между марксисти те по този стратегически въпрос довежда до разцеплението им в европейски мащаб. В отбрана срещу

обвиненията на довчераши те си другари в анархизъм, Ленин, който познава отлично пробле-
ма и позицията на Карл Маркс

спрямо империалистическата война, е принуден да си служи с диалектически фокуси. Той избобретява теорията за “последния стадий на капитализма - империализма” и разделя войните на национално-справедливи и империалистическо-завоевателни.

Следващата логическа стъпка е обявяването на подкрепяната от Маркс и Енгелс война на Кайзера и Бисмарк за национална, следователно “прогресивна”.

Липсващото звено във веригата от

съждения, Ленин замества с фалшификации на ... рождената

дата на капиталистическия империализъм. В полемични статии и в брошурата си “Империализмът като и т.н.” (1916 г.), той

го “подмладява” с двадесетина години, за да “покрие с давност”

предателството на своя учител.

Изплетената с усърдие теоретическа мрежа е разкъсана от Кауцки, Плеханов, Вандервелд и др.

Те посочват на Ленин, че и

в 1891 година, (т.е. двадесет години след Комуната), все още

живият по-млад “класик” Енгелс, верен на “германската

традиция”, за явява, че е готов да препаше сабята и да се бие

на живот и смърт срещу Франция и Русия, без да се съобразява с ленинските тънкости за прогресивните и реакционни войни, замествайки ги с марксистическия постулат за “прогресивните и реакционни нации”.

Прочее, в разгорещените полемки и Ленин, и опонентите му

130

предпочитат да забравят, че “прогресивната” война на германските патриоти завършва с вулгарен империалистически грабеж

(контрибуции от 5 000 000 златни франка и анексията на Елзас и

Лотарингия). Те премълчават и за класовия характер на “свещения съюз” между Бисмарк и

Тиер за смазване на въстаналия парижки

пролетариат.

В края на първата световна война (1918 г.), един от малцината не загубили напълно афинитета си към истината марксисти - Франц Меринг - в своята обемиста биография на Карл Маркс, в главите посветени на отношенията му с Бакунин, пише:

“Това, което Бакунин се опита да направи в Лион му пра ви чест.

Шест месеца по-късно, работниците на Париж, които Маркс така възторжено приветства, последваха примера на Лион. **При това, програмата на Комуната, като че ли потвърждаваше то ва, което Бакунин не се изморяваше да повтаря от няколко годи ни: “РАЗРУШЕТЕ ДЪРЖАВАТА!”**

Ето защо, тези, които се опитват да покрият магарешките си уши с лъвската кожа на един Маркс, ще сторят по-добре да съдържат евтините си сарказми спрямо усилията на стария революционер да разбуди енергията и развърже фуриите на Европейската социална революция по време на френско-пруската война”. (Виж Франц Меринг - “К.Маркс”, главата, посветена на ВОЙНАТА И КОМУНАТА) Вземайки изцяло страната на Бакунин, Меринг е обвиняван в “черно предателство” срещу Маркс от социалдемократите и е осъден на премълчаване от сталиновата “историческа школа”, загдето си е позволил да “запълва белите страници на историята” и е разбутал създадената партийна легенда.

След военната победа на болшевиките през 1917-1921 г., известният техен историк и приятел на Ленин, Юрий Стеклов (същият, когото ц. к. на в. к. п. (б) натоварва с издаването на 12-томното пълно събрание на съчиненията на М. А. Бакунин, спря но след излизането на

4-ти том през 1934 година по нареждане на Сталин), счита достоен за съжаление неуместния смях на “дракона” Маркс и неговите “бълхи”/кърлежи/ по отношение на Лионския опит. Ето какво пише Стеклов: “Разбира се, тези, които не споделят анархистическите концепции на Бакунин и неговите съмишленици, могат да критикуват неоснователните му надежди и прокламирането на разрушението на държавата върху хартия, но независимо от всичко, неговата намеса в

тази епоха е един великодушен опит да събуди френския пролетариат от летаргията и да го насочи към борба против капиталистическата система и в същото време да отблъсне със силите на

революцията чуждото нашествие. За нас е важно да отбележим, че Бакунин, като един истински гражданин на света, отиваше с ус-131

трем да помогне там, където го зовяха интересите на социалната революция.

Сам по себе си - продължава Стеклов - планът на Бакунин, ако не държим сметка за неговата анархистическа опаковка, която не е неотделима от плана, не беше тъй смешен. Според Бакунин трябваше да се използват предизвиканите от войната разтърсвания, негодността на буржоазията, конфузните патриотични протести и

социални аспирации на масите, за да се опита решителната намеса на работниците в един от големите градове на страната, след което да се разгърне революционното движение и в другите центрове

на Франция, да се увлекат и селяните, и така да се постави началото на световната социална революция.

ТОГАВА, НИКОЙ ДРУГ НЕ МОЖА ДА ПРЕДЛОЖИ ЕДИН ПО-ДОБЪР ПЛАН. (Стеклов предпочита да забрави за “плана” на Маркс!)

Парижката Комуна, появила се шест месеца след първия опит в Лион, бе само едно БЛЕДО, НЕПЪЛНО И НЕЗАВЪРШЕНО КОПИЕ НА ГРАНДИОЗНИЯ ПРОЕКТ, КОЙТО БАКУ-

НИН БЕ СЪЗДАЛ, проект който той бе изложил с детайли в своите “Писма до един французин върху днешната криза”, и за чиято реализация той се опитваше да привлече другарите си. Ето

защо, ние смятаме, че въпреки всички свои несъвършенства и неуспехи, Лионският опит доказва само още веднъж, че БАКУНИН

БЕШЕ ЕДИН MAÎTRE ES REVOLUTION, ЕДИН ВЕЛИКАН НА РЕВОЛЮЦИЯТА, ЧОВЕКА НА КОНЦЕПЦИИ

С ПЛАНЕТАРЕН РАЗМАХ И ГЕРОИЧНИ РЕШЕНИЯ, И

ЧЕ ЛИОНСКИЯТ ОПИТ МУ ПРАВИ ЧЕСТ, което ни заставя да го поставим на пиедестала, на който сме поставили самия Маркс”.

Няколко бележки се налагат по този дълъг панегирик за Бакунин, излязъл под перото на един марксист. Към оценката на Лионския

опит няма какво да добавим, дори я препоръчваме на всички, които мислят, че Бакунин е история или искат да го превърнат... в препариран орел.

Трябва обаче да отбележим абсолютната негодност дори на добро-съвестните марксисти (някога имаше и такива) да разберат не-разкъсваемата връзка между програмата, която Стеклов нарича анархистическа опаковка и Бакуниновия план, програма, организация и стратегия на пролетарската революция. (В СВЕТОВНАТА ЛИТЕРАТУРА, ПОСВЕТЕНА НА РЕВОЛЮЦИОННАТА ТЕОРИЯ ОТ ВЕК И ПОЛО ВИНА НАСАМ, ТАЗИ ВРЪЗКА И ЕДИНСТВО НЕ СА РАЗВИТИ ОТ НИКОГО ТАКА ВСЕСТРАННО И МОНОЛИТНО, КАКТО СА У БАКУНИН!).

132

Неразбирането на това единство води и ще води до фиаско, всеки който се опитва да вземе само “добрата” част на Бакунин и отхвърли “лошата”. Собствената практика на болшевиките доказа това. Приемането на бакуниновата стратегия по време на Първата световна

война ги доведе до военната победа, която и до днес те наричат “велика, октомврийска, социалистическа революция” (с главни букви

разбира се!). Претърпеният крах в областта на социал-революционните преобразования на стария свят, който днес е признат официално от самите болшевики, те дължат изцяло на своята марксистическа

програма, срещу която Бакунин води безкомпромисна борба и удържа блестяща идейна победа.

А идеите, както е известно, не могат да бъдат разстреляни. Бъдещето е пред нас и последната дума, в последната глава на политическата история, която преживява човечеството, ще принадлежи на нас

- анархистите-бакунисти. При едно условие - че не загърбваме теоретичното наследство на Бакунин и продължим от него нататък всяко

актуализиране, изследване и развитие на революционната теория и практика.

В никой случай не може да се съгласим и с незаконни те и оскърбителни сравнения, които Стеклов прави между великия революционер и германския учен филистер (Карл Маркс) в желанието си да ги

постави на един и същи пиедестал. Последно то е по-скоро резултат на задължителното за марксистите челобитие и суеверната вяра в непогрешимостта на техния папа, към когото те се отнасят както мюсюлманите спрямо пророка.

Но да се върнем към темата на настоящата глава. Спрямо войната — “справедлива” или разбойническа - са възможни следните четири позиции:

1) Нарездане на страната на “своята” държава, присъединяване

към вълчия вой на шовинистите и ако патриотическият екстаз е искрен - заминаване за “полето на честта”. Ако там те не разпилят

кокалите си “за родината” и се излекуват от травмите на войната, заелите тази позиция могат да станат съучастници в дележа на плячка-та, която е главна цел на всяка война. В случай на поражение, вместо

анексии и ограбване на чуждите поданици, те ще трябва да се задоволят с плащането на репарации и контрибуции, и участие в

усмиряването на окървавените, измамни и изгладнели свои съотечественици.

2) Втората възможност, която разкрива империалистическия ката **война, е участие в нея на страната на “външния враг”.**

Към нея се ориентират някои от опозиционните партии, които на мират много по-голяма близост с интересите и “идеалите” на про-тивника, отколкото до тези на “отечествения” режим, който

133
води войната. Те са готови да се борят с оръжие в ръка срещу настанените в министерските кресла конкуренти и да се ползват от “безко-ристните” услуги на неприятелските армии и шпионски служби.

В зависимост от изхода на войната, такава позиция води до разстрел и “покриване с вечен позор на предателите” или до идване

на власт с помощта на окупиралите “отечеството” чужди войски.

Излишно е да доказваме, че това не променя с нищо социалния статус на работниците, а само сменя властниците и евентуално - експлоататорите. Достатъчно е да напомним поставянето на б.

к. п. на власт от червената армия, с което се откри “ерата на социализма” и куизлинговската диктатура на димитровци, чер-венковци и живковци, която навлиза в своята четиридесет и пета годишнина. (N.B.: Главата – статия е писана в годината на “подмяната” – 1989 г.)

Тази позиция има само това “достойнство”, че практику-ващите я вътре във воюващата страна, рискуват собствената си кожа **съзнателно**, за разлика от отпра-веното на фронта човешко стадо.

В случай на “вражеска победа” те ще получат своя нотариален акт за посмъртно настаняване в местния патриотичен пантеон и извикване на имената им по тържествените вечери за ри, където завърналите се от емиграция хитреци и оцелелите “другари” чакат с нетърпение да свършат церемониите и илюми нациите, за да

се юрнат към банкетните и юбилейни софри.

3) Третата позиция е неутралната. Колкото и благород на и хуманна да изглежда на някои, тя е най-иллюзорната -ВОЙНАТА НЕ ПРИЗНАВА НЕУТРАЛ-НИ! Военнополевите съдилища

не прощават и на пацифистите, когато те нарушават хармонията на патриотичното оглупяване, отказват да плащат с месата си за угояването на бога на войната или участват в други форми на пасивната съпротива. И освен това, дори и да се спре войната с пацифистически акции и демонстрации, тя ще започва отново и отново, **ДОКАТО НЕ СЕ ПРЕСЕКАТ КОРЕНИТЕ Ъ.**

4) **Последната позиция е тази на Бакунин.** Нейни далечни предшественици са Анахарзис Клоотц и крайната левица сред френските революционери от 1793 - 1794 година. През годините, в които френската революция достигна апогея на своето развитие, техния лозунг

беше: “МИР НА КОЛИ БИТЕ И ВОЙНА НА ПАЛАТИТЕ!” За него

те бяха изпратени от Робеспьер и Конвента под ножа на гилотината с класическите обвинения на всяка воюваща власт, че са “агенти на външния враг”...

Тази позиция за превръщане на империалистическата война в интернационална социална революция **ЗА НАС АНАРХИС ТИТЕ НЕ**

134

Е ДИСКУСИОННА. Тя е един от основните елементи на нашата революционна стратегия и в този смисъл е ВЪПРОС НА ПРИНЦИП.

Който е ЗА, може да бъде анархист и наш брат. Който е ПРОТИВ и иска да я отхвърлим, мястото му не е при нас. Той сам се нарежда от другата страна на барикадата. Защото в анархистическите организации **НЯМА МЯСТО ЗА ПАТРИОТИ И ОПОРТЮНИСТИ!** Защото

отказът от нея е предателство спрямо анархизма, работниците и революцията. Защото напускане то ѝ от редица анархисти през първата, втора и подготвящата се трета световна война е една от важните

причини за днешното ни мизерно състояние.

Войната е едно от най-тежките изпитания не само за изпращаните на взаимно заколение, преоблечени като войници, работорговци и селяни.

Тя е върховно изпитание и време за проверка на интернационализма и революционния дълг на всеки анархист.

Войната изисква от всяка анархистическа организация по отделно и от Анархистическия Интернационал като цяло, взема нето на пред-варителни решения, базирани върху бакуниновата позиция, която

си остава валидна и днес. Времето не може да вне се изменения в стратегията ни докато **НА ЗЕМЯТА ИМА ГОСПОДАРИ И ГРАБИ-ТЕЛИ, ИМПЕРИАЛИЗЪМ И ВОЙНИ, ГРАНИЦИ И ПАТРИОТИ!**

Трябва, обаче, да се подчертае дебело, че след като се приеме дори ултразареволюционна резолюция, ако тя се заключи в архивите, резултатите няма да се различават от известните ни от двете световни

касапници. Заемането на революционната позиция спрямо войната, предполага не на думи, а на дело ИДЕЙНА, ОРГАНИЗАЦИОННА И БОЙНА ПОДГОТОВКА НА ВСЯКА ФЕДЕРАЦИЯ

ПРЕЗ “МИРНИЯ ПЕРИОД”. И за да бъде ефикасна по интензивност и постоянство, тя трябва да е на нивото на подготовката на господстващите класи и техните генерални щабове, ако не с техните

воени бюджети. В противен случай, всичко ще се сведе до фразеология и изпращането ни в затворите или до стената, ако не капи-тулираме пред “сплотеното обществено мнение” на патриотите или

натиска на полицията и военните трибунали, и оплюем това, което вчера тържествено сме прокламирали.

Заедно с това, приемането на тази позиция поставя с цялата си сериозност в дневния ред **И ТО СЕГА, А НЕ УТРЕ**, въпроса за нелегалните бойни ядра и организации на всяка анархистическа федерация и нейната антимилитаристична, “мировременна” програма срещу “отечествените” шовинисти и техните казионни армии.

ОСТАНАЛОТО Е ИЗМАМА!

135

ГЛАВА VIII

ДВУБОЯТ МЕЖДУ БАКУНИН И МАРКС И КРАЯТ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛА

В началото на VI-та глава (За метода на революционната борба) е казано: “Бакунин и МРА са две алтернативи”. Тъй като МРА бе сведена до Генералния съвет, а този последния – до Маркс, по-правилно

е да се каже: Бакунин и Маркс са два антипода. Тук няма да разглеждам техните лични взаимоотношения и особеностите на характерите им, колкото и интересни да са от психологическа гледна точка, нито сблъсъците им по редица частни проблеми на социалните и интернационални борби, които рядко ги сближаваха и много по-често

разделяха в течение на три десетилетия. Това би ни отклонило от темата или въвело във вонящата атмосфера на обиди, клевети, интриги

и дори доноси, с които се характеризира “диалектическият метод на идеологическа борба” с противника от който се ползваха Маркс и неговите “научни социалисти”, които го перфекционираха и превърнаха в система на своята политика и държавност. Ако е нужно да го

квалифицирам само с една дума, тя е **лайномет**.

Това, което изправи един срещу друг двамата, беше тяхното отношение към **свободата** на индивида, на колектива и на обществото

като цяло, което не може да бъде свободно, ако не е изградено от свободни хора. За Бакунин свободата е отрицание на държавността.

Ленин го казва лаконично: “Докато има държава, няма свобода.”

Но не само! Отношенията на експлоатация и на потисничество на човек над човека, капиталът и наемният труд, класите и социалното неравенство, господството и привилегиите не могат да бъдат премахнати, ако държавата съществува. Тя ги създава, затова комуни-змът и държавата са взаимно изключващи се, така както капиталът

е невъзможен без нея. От тук произтича противопоставянето им по всички важни проблеми и непримиримата борба, която бе продължена от техните последователи.

Ще се спра на глобалните и кардинални различия по програмните, стратегически и организационни проблеми на революцията, които

ги превърнаха в непримирими врагове и както личи от следващия откъс на Бакунин за отношенията му с Маркс, датират още от времето на “Пролетта на народите” през 1848 г.:

“В 1848 година нашите мнения се разделиха. И аз съм длъжен да

136

кажа, че истината беше много повече на негова страна, отколкото на моята. Той току що беше основал секция на немските комунисти в Париж и в Брюксел, и в съюз с френски и няколко английски

комунисти, образувал, с поддръжката на своя другар и неразлъчен спътник Енгелс, първото Международно Сдружение на комунисти от различни страни в Лондон. Там той, заедно с Енгелс, написа от

името на това Сдружение изключително значимата работа, известна под името “Комунистически манифест”.

Аз, развълнуван от революционното движение в Европа, бях много повече привлечен от отрицателната, отколкото от положителната страна на тази революция, тоест в по-голяма степен от събарянето на това, което беше, отколкото от строителството и организацията на това, което би трябвало да бъде.

Тук обаче, имаше един пункт, в който прав бях аз, а не той. Като славянин, аз исках освобождение чрез революцията на славянство-то от немския ярем, т. е. **разрушаването на руската, австрийска-**

та, пруската и турската империи, и реорганизацията на народите, от долу до горе, на собственната им свобода, на основата на пълното икономическо и обществено равенство, а не със силата на властта, колкото и революционна да се нарича тя, и колкото и разумна да би била в действителност.

Още тогава разликата в системите, която ни разделя днес, се очертаваше вече по един свършенно осмислен от моя страна начин.

Моите стремежи и идеи никак не се нравеха на Маркс, преди всичко затова, защото не бяха негови; след това защото бяха противоположни на неговите убеждения на авторитарен социалист и накрая, защото като немски патриот, той не допускаше тогава, както не

го допуска и сега, правото на славяните да се освободят от ярема на немците, мислейки днес, както и тогава, че те са призвани да ги цивилизоват, тоест, волю-неволю да ги германизират.”

Фронтвата линия в Интернационала между революционерите и опортюнистите-авторитаристи съществуваше преди Лионската и Парижката Комуни. Тя е очертавана многократно от Бакунин, за когото борбата за свободата на човечеството беше смисъл на живота и

лайтмотив на творчеството му, в което ѝ е дал десетки определения.

За Маркс проблемът за свободата, като че ли не съществува – на него той не е посветил нито една брошурка от многотомното си творчество. Няма го и в социалдемократическите или болшевишки тълкувания и интерпретации на “свещенните” текстове, с които могат да се

запълнят рафтовете на не една огромна библиотека.

Този антагонизъм е представен ясно в следния цитат от “Пълното СЪБРАНИЕ НА СЪЧИНЕНИЯТА” на Бакунин под редакцията на Артур Ленинг от Института по Социална история в Амстердам, в 137

който той прави паралел между Прудон, Маркс и себе си:

“Прудон, въпреки всичките си усилия да разтърси традициите на класическия идеализъм, остана през целия си живот непоправим идеалист, който се вдъхновяваше, както му казах два месеца преди смъртта му, било от библията, било от римското право, оставайки винаги метафизик до върха на ноктите си. Неговото нещастие

бе в това, че той никога не беше изучавал естествените науки и техните методи. Прудон имаше инстинкта на гения, който му по-магаше да намери верния път, но увлечен от идеалистическите навици на своя разум, изпаднаше винаги в старите грешки, които го

превръщаха в едно вечно противоречие - един мощен гений, един революционен мислител, който се бореше винаги срещу фантомите

на идеализма, но който не можеше никога да ги победи.

Маркс, като мислител е на прав път. Той твърди, че всички ПОЛИТИЧЕСКИ, РЕЛИГИОЗНИ И ПРАВНИ ЕВОЛЮЦИИ В ИСТОРИЯТА СА НЕ ПРИЧИНИ, А СЛЕДСТВИЕ ОТ ИКОНО-

МИЧЕСКАТА ЕВОЛЮЦИЯ. Това е една велика и плодотворна идея, която съвсем не е негово откритие. Тя бе открита и изразена от много други преди него. Но на него принадлежи честта да я развие системно и постави като база на цялата си икономическа теория.

От друга страна, Прудон бе почувствал и разбрал свободата безкрайно по-добре от него. Когато Прудон се изтръгваше от метафизиката и доктринерството, той имаше истински инстинкт на революционер - обожаваше Сатаната и прокламираше Анархията.

Много е възможно Маркс да се издигне **ТЕОРЕТИЧЕСКИ** до една още по-рационална система на свободата от тази на Прудон, но за това му липсва инстинкта на свободата. Като германец и еврейин, той е **ВЛАСТНИК** от главата до петите...

От тук и двете противоположни системи:

Анархизмът на Прудон, разширен, развит и освободен ОТ НАС от неговата метафизическа, идеалистическа и доктринерска обвивка, с абсолютното приемане на материята, като обект на науката и на **СОЦИАЛНАТА ИКОНОМИКА В ИСТОРИЯТА - КАТО БАЗА НА ВСЯКО РАЗВИТИЕ.**

И от друга страна - системата на Маркс - шефът на германската школа на авторитарния социализъм". (том 4-ти, стр. 437) Очевидно, конфликтът между двамата не е философски, нито е за ролята на икономиката или техниката в историята, **а за нещо безкрайно по-важно - ЗА СВОБОДАТА**, за програмата и за стратегията на революционната организация, която трябва да доведе човечеството до една рационална социална система, в която индивидите ще се

138

освободят от властта и експлоатацията.

Маркс и марксистите не можаха "да се издигнат теоретически" до свободата, защото никога не проумяха, че **"Ако има държава, то непременно има господство, следователно робство; държава без робство, открито или маскирано, е немислима, - ето защо ние сме врагове на държавата"**. (Бакунин "Държавност и Анархия", стр. 294) Затова, полемичното острие на този свой основен труд

Михаил Александрович насочва срещу принципа на държавността (властта), чиито безусловни привърженици са Маркс и неговите епигони от всички "интернационали"...

Тази разделителна линия между Бакунин и Маркс, прокарана от тяхното отношение към **свободата**, генерира всичките програмни, стратегически и организационни различия, които направиха двубоя

между тях неизбежен и предопределиха борбата на живот и смърт между анархисти и марксисти.

В последните години от активния живот на Бакунин, поле на тази борба стана Интернационала, а нейни оръжия революционния социалистически Алианс и Генералния Съвет на Маркс. В светлината

на този двубой е важно да изложим схващанията на двамата за "оръжията" и за стратегическите цели.

По същество, Алиансът е бил само нова форма на замисленото още през 1864 г. "Интернационално братство". В последната редакция на неговата програма от 1872 г. Бакунин заявява, че принципите на Братството, което има три степени, са тъждествени с принципите на програмата на "Международния Алианс на социалистическата демокрация". По-горе казахме, че за него Алиансът е специфична революционна

организация, затова нека да видим как е разбирал отношенията с Интернационала, тази масова работническа организация, която според

Юда Чернов - в "Документи и неиздадени спомени за времето на Втората империя във Франция 1851-1870 г.", Париж, 1906, стр. 482

- е наброявала около два милиона членове, от които 1 200 000 в Европа.

В писмо до испанския алиансист Мораго от 21 май 1872 г. Бакунин пише:

"Алиансът е едно необходимо допълнение на Интернационала... Но двата, стремейки се към една и съща крайна цел, в същото време имат различни задачи. Мисията на Интернационала се състои

в това да обедини работническите маси, милионите трудещи се, въпреки различията им по нации и страни, въпреки границите между държавите, в едно огромно и компактно тяло. Алиансът има за своя задача да даде на тези маси действителни революционни идеи и ръководство. Техните програми, които по никакъв начин не

139

се противопоставят една на друга, се различават по степента на своята разработеност. Програмата на Интернационала, ако се приема сериозно, съдържа в зародиш, но само в зародиш, цялата програма на Алианса, докато неговата програма представлява пълно и развито изложение на програмата на Интернационала." (В архивите на Макс Нетлау - 2727.)

По такъв начин, Интернационалът има за цел само да обедини трудовите маси от разните специалности и от всички страни върху

една широка и неопределена политическа основа, защото ако неговите "основатели биха дали на тази грамадна Асоциация положителна и ясно формулирана социалистическа, философска и политическа доктрина(...), те биха извършили грешка." (Пак там - 2828.) Тоест, за Бакунин, Интернационалът е първообраз на синдикалния

интернационал, чиято изключителна цел е защитата на интересите на работническата класа на избраното от нейните отряди професионално поприще и на тази основа - развитие на нейното класово съзнание

в революционно направление. Това ни най-малко не е пречило на членовете на Алианса да работят вътре в него за радикализиране на цялото движение. Даже напротив – ПРАКТИКАТА НА FAI и CNT в Испания, ИМАШЕ ЗА СВОЙ ПРОТОТИП БАКУНИНОВИТЕ ИДЕИ ЗА ЕДНА ТАЙНА АНАРХИСТИЧЕСКА РЕВОЛЮЦИОННА ОРГАНИЗАЦИЯ И ВТОРА АНАРХО-СИНДИКАЛНА, КОИТО СА ОБЯВИЛИ ЗА СВОЯ КРАЙНА ЦЕЛ СВОБОДНИЯ КОМУНИЗЪМ.

Такава е най-общо казано програмната, организационна, стратегическа и тактическа линия на Бакунин. Позицията на Маркс ще видим

чрез документите от Конгресите и Конференциите на Интернационала и в неговата секретна кореспонденция със съмишлениците му.

Както и преди, той предпочита да действа чрез подставени лица, на които Бакунин отвърща със статии в анархистическия печат. "Обектите" на тези му писания, според Херцен са нищожества. Той го осъжда за нападките против "немските евреи и е удивен, че Михаил

Александрович се опълчва против такива, като Боркхайм и Хес, вместо да насочи камата си срещу главния равин – Маркс".

На това Бакунин отговаря на 28 октомври 1869 г., че макар да счита

Маркс за подстрекател на цялата кална "полемика", го е пощадил и даже назовал "великан" по две причини. Първата е справедливостта.

"Оставяйки на страна всичките му гадости против нас, не можем

да не признаем, поне аз не мога да не призная, неговите огромни заслуги към делото на социализма, на което той служи умно, вярно и

енергично, вече близо 25 години и в което несъмнено ни е изпреварил.

Той бе един от първите, ако не и главният основател на Интернационала. А това в моите очи е огромна заслуга, която винаги ще

140

признавам, каквото и да би направил срещу нас.” По-нататък Бакунин пише, че се е ръководил също от политически и тактически

съображения по отношение на Маркс, “който не може да ме търпи, аз мисля, че той не обича никого, освен себе си и най-близките си.

Маркс несъмнено е полезен в Интернационала.

Той там и до сега е една от най-твърдите, умни и влиятелни опори на социализма, — една от най-силните прегради против вмъкването в него на каквито и да било буржоазни направления и намерения, и аз никога не бих си простил, ако за удовлетворяване на лична мъст, унищожа или дори намаля неговото, без съмнение, благотворно влияние. Може да се наложи и вероятно ще ми се наложи скоро да

вляза с него в борба, не заради лични обиди, а по принципния въпрос за **държавния социализъм**, на който той и предвожданата от него германска партия, са горещи поборници. И тогава ще се бием не на живот, а на смърт. Но всичко с времето си, засега това време още не е настъпило.”

Бакунин привежда и едно трето тактическо съображение, което по неговите думи му пречи да нападне Маркс. Ако би излязал открито срещу него сега, то три четвърти от членовете на Интернационала биха се оказали негови противници. Обратно - мнозинството ще бъде на негова страна, ако нападне мизерната банда, която го обкързва, а самият Маркс ще изпита “злорадство”, се е изразил на немски в

своето писмо Бакунин, написано на френски език.

Бакунин влиза в Интернационала с другарите си през 1868 г. със съвсем определеното намерение да революционизира членовете му, като ги извади постепенно изпод влиянието на “научното” резоньорство на Маркс. На Базелския Конгрес през есента на 1869 г., въпреки

съпротивата на последния, той прокара резолюцията по въпроса за наследяване на земята и други имущества. Това предизвиква гнева и разпрашането на прословутото “Конфиденциално съобщение” от 28 март 1870 г., с което Йехова-Маркс информира своите привърженици от различните секции и ги подготвя за отстраняването на Бакунин от МРА, но все още не се стига до открит сблъсък.

§ 1. ОТ 1870 ДО “КЪРВАВАТА НЕДЕЛЯ” НА 21 - 28 МАЙ 1871 г. И КРАЯ НА КОМУНАТА.

Двубоят, чийто залог е ориентацията на интернационалните социални борби на пролетариата, протича през различни фази. Началната

начева - преди Лионската и Парижката Комуни - на конгреса на Романската федерация на Интернационала, който се открива в Ла-Шо

де Фон (Френска Швейцария) на 4-6 април 1870 г. Наталия Пирумова

– авторка на често цитираната полуказионна, критично-апологетич-на биография на Бакунин - мисли, че “главният бой с марксистите”

се разгара по въпроса за политическата борба, чийто заклет враг е

141

нейният герой. Тя има право само дотолкова, доколкото чрез политическите, изборните и пр. кампании, политиката отклонява пролетариата от пряката му и решаваща борба срещу държавата, като го

увлича или въвлича, както казва Михаил Александрович, “в “ено-рийската, провинциална и филистерска политика на буржоазния

радикализъм”, на която той се противопоставя категорично. По този повод Бакунин пише: “Сражението, което ще бъде дадено в Ла-Шо де Фон, ще е от огромен световен интерес. То ще е предвестник на сражението, което сме длъжни да дадем на предстоящия конгрес на Интернационала.” – /Архив М-Э, кн. III. М.-Л. 1927, стр. 365/ (NB: - Въпросният V-и Конгрес, насрочен за лятото на 1870 г. във Франция, ще се отлага неколкостранно, не само поради Френско-Пруската война и Комуната!)

За това сражение се готвят и марксистите. В навечерието на швейцарския конгрес, местният негов съмишленик и член на Ген-съвета

- Г. Юнг изрича следното диалектическо словосъчетание: **“Би било абсурдно, ако МРА пренебрегне въпросите на политиката и ги третира като абстракция.”** /I-ви Интернационал, ч. 1, М, 1964, стр. 444/ В това сражение и в цялата последвала война, взема най-активно участие “дясната ръка на Маркс” в руските дела - Николай

Исаакович Утин. (Възползвайки се от пълномощията си на вожд на Генералния Съвет, Маркс провъзгласява неговата групичка за “руска секция на Интернационала” с шеф Утин, а себе си... за представител и секретар-кореспондент за Русия в Ген-Съвета.)

В съгласие с инструкциите на вожд на Генералния Съвет, Утин “доказва” на конгреса в Ла-Шо де Фон, необходимостта от участие на

пролетариите в парламентаризма, в изборителните блокове с буржоазните радикали, в изборните кампании и в други политически форми на борбата. По-долу, заедно с изложението на фактите от официалната агиография и канонизацията му от страна на марксисткия

синедрион, ще дам думата на Франц Меринг за обрисуване на тази жалка фигурка. Като най-активен съучастник и сътрудник на Маркс в борбата с Бакунин и другарите му, Утин “заслужава” това внимание, още повече, че “по съвместителство”, освен първи руски марксист и

шеф на секцията на МРА в Женева, както личи по следващите факти, той навярно е и... агент на наскоро създадената царска Охранка.

ПОРТРЕТЪТ на Николай Исаакович Утин присъства в романизиран разказ от поредицата “Жизнь замечательных людей”. Според

лаконичните бележки към 18-и том на издадените от Института за марксизъм-ленинизъм “Съчинения на Маркс и Енгелс” по постановление на Ц.К. на К.П.С.С., Утин е “руски революционер, роден през

1845 г. в Петербург и умрял пак там в 1883 г., участник в студент-ското движение, член на първата тайна революционна организация

142

“Земля и Воля” (Земля и свобода), а от 1863 г. е емигрант в Англия, след това в Швейцария, един от организаторите на Руската секция на Интернационала, член на редакцията на “Народное дело”

(1868—1870) и редактор на “Egalite” (1870—1871), водил борба против Бакунин и неговите привърженици, делегат на Лондонската конференция през 1871 г. на Интернационала. В средата на 70-те години се отдалечил от революционното движение.” Види се от

скромност е премълчано, че е “първият руски съратник на Маркс”.

Сведенията на еретика Франц Меринг се различават съществено от горните, което ме застави да поразровя “съветските” енциклопедии и изследвания за двубоя Маркс-Бакунин в Интернационала и ролята на

Утин в него. Намерих следните многозначителни, разминаващи се, неточни и противоречиви данни за руския период от неговата “бурна

революционна дейност”: Утин е първородният син на руско-еврейски милионер – откупил правото за търговия с водка. От 1858 г. той

е студент в историко-филологическия факултет на Петербургския университет. През есента на 1861 г. Утин е участник в студентски-те вълнения, за което е бил задържан в Петропавловската крепост и

изключен от университета. Според партийните историци, той е бил тясно свързан с Чернишевски, който също е арестуван и изпратен в Алексеевския Равелин (в абсолютна изолация). “Близостта им личала от факта, че Чернишевски замолил именно Утин да предаде определени сведения”. “Изследователите” не съобщават кому и

какви са тези сведения, но в публикувания в последствие анонимен донос от 5 юни 1862 г. (N.B.: Запомнете тази дата!) Чернишевски е обвинен в “подстрекателство на младежта”, а Утин е посочен, като “негова дясна ръка”. “Анонимният доносник” добавя, че “юношата е заминал зад граница, но завинаги, а Чернишевски – там където искате...”, или където му е мястото.

Разборът на тези Мюнхаузеновски чудесии оставям на читателя, но ще продължа с “приказките на Шехерезада”, защото те стават още по-невероятни: в 1862 г. Утин полага университетските си изпити и се дипломира с отличие, а през март на същата година става член на “Земля и воля”, възникнала през есента на 1861 г., която скоро е отимала само в Москва 400 членове, а в Империята – над 3000.

От ноември 1862 г. (N.B.: Сравнете с горната дата, според която той е емигрирал през юни с.г.!) Утин вече е член на нейния ЦК (макар още от началото на юни царската тайна полиция да е информирана, че “юношата е дясната ръка на Н.Г. Чернишевски и е заминал завинаги за чужбина!”). По-нататък Утин участва в създаването на тайната печатница на “Земля и воля”, под прикритието на “Шахматния клуб”, в

който Третото отделение на “Охранката” вече е делегирало... трима свои агенти (Волгин, Волокитин и Вельяшов). Този клуб е открит

143

на 10 януари 1862 г. със съдействието на граф Кушелев-Безбородко, но негов фактически ръководител е Григорий Евлампиевич Благосветлов. Клубът, както свидетелстват в своите доноси полицейските

агенти, е служил “като параван за срещи, преговори, сближение и връзки между деятелите на революционното подполие от различни направления и кръжоци”. Още на 11.01.1862 г. – на другия ден след откриването му, агент на III-то отделение докладва на началството:

“Вчера там се събраха стотина души, почти всички литератори, както личи от записалите се в книгата на портиера, сред които: граф Кушелев-Безбородко, **Вернадский, Лавров, Краевский, Па-наев, Некрасов**, двамата Курочкини, Степанов, Толбин, Крестов-ский, **Писарев, Писемский, Благосветлов, Чернишевский**, Апухтин, Ричков и... **Утин**. Първите трима са избрани за директори. По нареждане, един от нашите агенти В. се записа за член на Клуба.”

През следващите дни, седмици и месеци на бюрата на началствата постъпват регулярни “характеристики и агентурни донесения”: “На вечерите на този клуб, освен гореизброените, се събират, хора от всички оттенъци на революционните партии. **Пропагандата за революцията се води по всички възможни начини...**”

На 27 април 1862 г. жандармерийският генерал и началник на III-то отделение княз В.А. Долгоруков докладва на царя (“Освободител”) за необходимостта от срочни мерки за борба със заплахата от “революционно разрушаване на държавните устои, подготвяно... с неуморно старание и пропаганда”. Докладът е придружен от списък на 50 души с “предложение за най-строг и едновременен обиск”. **Утин отсъства от списъка**. През същото време, в различни квартали на

столицата избухват прочутите пожари, които съвпадат с разпространението на Прокламацията **“Млада Русия”**, чийто автор Заинчев-ский пише с яростна революционна страст:

“Скоро ще настъпи денят, в който ще развеем великото червено знаме на бъдещата революция с гръмкия вик: “Да живее руската социална република!” – и тогава ще нахлуем в Зимния дворец, за да изтребим всички живущи в него...”

Започват репресии и по свидетелството на А. Слепцов, е **“решено местата на арестуваните братя Серно-Соловичеви в ЦК на “Земля и воля” да бъдат заети от Н. Утин и Г.Е. Благосветлов.”**

На 4 януари 1863 г. А.А. Слепцов, който е един от петимата ръководители на **“Земля и воля”**, отпътува зад граница, където сътрудничи

в **“Колокол”** на Херцен, **а през 1868 г. се... завръща в Русия** и служи в министерствата на просвещението и финансите, и се занимава с

преподавателска дейност и журналистика. (N.B.: sic!) Междувременно, **“Охранката”** следи най-щателно Благосветлов, за

кого то агентът Волгин продължава да докладва, че в печатницата му

144

“се отпечатват революционни прокламации и два пъти в седмицата се събират литератори”.

Интересно е, че Охранката следи, обискра, изпраща провокатори

при Благосветлов, а за колегата му Утин ни дума в многобройните

доноси, което може да означава едно от двете – той също е агент на

III-то отделение на **“Охранката”** или не е никакъв член и още по-малко ръководител на Ц.К. на **“Земля и воля”**, а е само **“легендиран З.А.**

(задграничен агент) за чужбина”, където ще бъде “маршрутиран”

в началото на май 1863 г. (N.B.: Вместо **“ЦК”** организацията **“Земля и свобода”** е имала свой Изпълнителен Комитет). **Една “задочна**

смъртна присъда”, за която няма никакви данни кога, къде и по кой

процес е издадена, **обогатява Утиновата “легенда”.** (Ако тя не е

работа на **“Охранката”**, навярно е измукана от пръстите на истинолюбивите историци от маркс-ленин-сталинската фалшификаторска

школа, които са задължени служебно да поддържат **“революционното”** реноме на яростния сътрудник и съучастник на Маркс в **“борбата”** му срещу Бакунин.)

Пристигайки на Запад с ореола на виден революционер, Н. Утин

се насочва най-напред към Бакунин, но старият боец, който не си

е изгубил обонянието, го отстранява и прекъсва всякакви връзки с

него. В 1867 година той влиза в I-ви Интернационал, като член на

неговата Славянска и създател на Руската **“секция”**, чийто секретар

е през 1870—72 г. Един от помощниците и агентите (!) му е бащата

на Надежда Крупская (N.B.: Още малко и Утин ще излезе родни-на с Ленин **“по сребрена линия”**!) В края на 1860-те години Утин

поддържа тесни връзки с Карл Маркс, който по **“негова молба става**

почетен секретар-кореспондент на Руската секция”. В 1870—71 г.

участва в редактирането на в-к **“Равенство”** (**«L'Egalite»**) - орган на

Женевската секция на Интернационала и е делегат на Лондонската

конференция на МРА (1871). Същевременно **Утин е натоварен от**

Маркс да събира всички материали, “характеризиращи анархи-

зма на Бакунин и авантюризма на Нечаев”, и да ги изложи в брошура, която ще бъде отпечатана в 1873 година на френски и немски, като творба на двамата класици.

Но, както казват **“съветските историци”**, борбата с Бакунин изморила Утин и излизайки от нея победител, той се почувствал разбит

морално и към средата на 1870-те се оттеглил от революционното

движение, след което служил в руско-еврейските предприятия на

Л.С. Поляков в Румъния, а през 1877 г. подал молба за помилване

до императора Александър II, която била удовлетворена и в 1878 г. се завърнал в своята любима Русия, където управлявал предприятията на барон Гинзбург в Урал до края на живота си. **Млад и зелен на 40 години, гушнал босиляка, както се казва “при неизяснени обстоятелства”.**

Допълнителни детайли за ролята му на “вожд на младата руска емиграция” и “принципната” му борба срещу Бакунин се намират на много места в страниците от биографията на “Карл Маркс” от Франц Меринг, които ще цитираме, доколкото Утин е важен артист в Хагската трагикомедия: “Когато работата приела опасен обрат, Утин избягал зад граница, където живял на широко, получавайки прилична годишна рента от таткото-монополист на пазара с

водка – казват от 12 до 15 хиляди златни франка (от 600 до 750 наполеона). Благодарение на парите си, това кречетало си създава положение, каквото никога не би имало, ако разчиташе само на

умствените си способности. Разполагайки с време за целодневно сплетничене, той има забележителни успехи в интригантството и клеветничеството, в която област малцина биха могли да му бъдат конкуренти. Утин първоначално се натрапва на Бакунин, но среща решителен отпор, и отпътуването на Михаил Александрович от Женева е удобен случай за него да каля безнаказано човекът, когото ненавижда. За тази благородна цел, той се труди неуморно няколко години, след което се хвърля в краката на царя, молейки смирено за помилване. Императорът от своя страна не се показва неумолим, и по време на руско-турската война от 1877 г., Утин става царски

военен доставчик, благодарение на което натрупва още по-голямо богатство, макар и не по-чисто от бащиното му, придобито от търговията с водка...”

Струва ми се, че Меринг проявява наивност, относно Николай Исаакович Утин, но тя е простима за един легален марксист. Не така

наивни и простими са обаче, писанията на социалдемократическите и болшевишки “историографи”, които и сега, въпреки всичките

станали известни факти от “революционната биография” и финала на императорския агент и по съвместителство - доносник на техния

Pontifex Maximus - Маркс, продължават упорито да поддържат легендата и не свалят нимба около главата на мерзавеца.

Но да се върнем към конгреса в Ла-Шо де Фон. По повод присъствието на конгреса на делегати на “Алианса”, Утин иска да ги отстрани

и заявява: “Всякога и навсякъде Бакунин проповядва своите пагубни идеи и се стреми да установи своята лична диктатура. **Той и неговите приятели са врагове на трудещия се народ и ако би било възможно, те трябва да бъдат гилотинирани заради общото благо.**” (Джеймс Гиъом, т. I-II на Интернационала, П., М., 1922, стр. 154.)

От присъстващите делегати, 21 са за участието на “алиансистите” в работите на Конгреса, а 18 – против. Марксистите, начело с Утин го напускат и избират свой федерален съвет в Женева с орган “Равен-146ство”. След разкола, алиансистите разгръщат активна дейност на широк фронт чрез Юрската федерация в Белгия, в Испания, в Италия, в

Швейцария и във Франция, плодовете от която не закъсняват. Техните секции в Интернационала са антидържавни, федералистки

и анархистически с бакунистка ориентация, изключая Франция, където доминират прудонистите. Така се поставя началото на откритата война между анархисти и марксисти в Първия Интернационал.

По повод колебанията на някои от юрските секции да вземат страна в нея, поради опасността от разкол в Интернационала, Бакунин

пише: “Нека не ни казват, че трябва да пренесем в жертва нашите принципи заради благо и спокойствието на Интернационала

- това благо не може да бъде постигнато с цената на подлостта.

Ние нямаме право да се огъваме пред тях, защото отстъпвайки, предаваме нашите идеи и нашето дело и защото, за да съхраним

привидния мир в Интернационала, ще трябва да жертваме истината. Откритата борба ще придаде сила и жизненост на Интернационала, защото в нея ще се противопоставят не само личности, но

и принципи и идеи”. (Джеймс Гиом, Интернационалът, т. I-II. П.-М., 1922, стр. 221, 222).

Още тогава, Бакунин счита, че в начеващата борба е необходимо да се формулират ясно, открито и категорично анархистическите позиции по теоретичните и практически проблеми на Социалната революция: програмни, организационни, стратегически, както и по въпросите, които се отнасят до средствата и методите на борбата.

Началото е поставено с идеята за издаване на замисления многото-мен труд “ДЪРЖАВНОСТ И АНАРХИЯ”. В него Михаил Александрович прокламира своето безкомпромисно отрицание на държавността и абсолютната си враждебност срещу марксисткото “учение за държавата”.

Започнал да го пише още през 1870 г., той е принуден

да прекъсне работата си над книгата, поради Френско-Пруската война и усилията му за превръщането ѝ във “война на колибите срещу

палатите” и в Социална революция през 1870/71 г. – събития, които

разтърсват работническата класа и буржоазията на стария континент

и в които, както видяхме, Бакунин взема най-дейно участие.

§ 2) ОТ КОМУНАТА ПРЕЗ ЛОНДОНСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ ДО ХАГСКИЯ КОНГРЕС

По-нататък, в този параграф на VIII глава съм вмъкнал мой извлечение за периода от Комуната до Хагския конгрес на Интернационала

през 1872 година, за разразилата се битка между анархизма и марксизма, последвана от бягството на Генералния съвет отвъд океана.

В по-голямата си част, те са заимствани от биографичната книга на

Франц Меринг “Карл Маркс – история на неговия живот”. Някои

съм корегирал, изглаждал, съкращавал или допълвал, там където ав-147

торът е прекалил с разкрасяването на жалките и мизерни хватки на

“вожда и учителя на световния пролетариат”. Трябва да му се отдаде

заслуженото: Франц Меринг е един от малцината, ако ли не единственият сред социалдемократи и комунисти (от 1918 г. до смъртта

си той е член на ГКП - германската компартия), който е имал смелостта да погледне истината в очите. Ето какво казва старият марксист за Бакунин в своята обемиста биография, посветена на неговия

учител Маркс:

“В “дяволската смелост” се състоеше силата на Бакунин, както и

неговата слабост. За тази му смелост знаменитият руски критик

Белински написа прекрасните и сполучливи думи: “Михаил е в много

отношения виновен и грешен, но в него има нещо, което домини

ра над всичките му недостатъци - това е вечно движещото

начало, което живее в дълбините на неговия дух”. Бакунин беше

изцяло революционна натура и обладаваше дарбата да кара хората

да се вслушват в думите му. За беден емигрант като него, който

не притежаваше нищо, освен своя ум и воля, беше действително истински подвиг да създаде първите връзки на международното работническо движение в редица европейски страни като Испания, Италия, Русия и др... “

“... Бакунин не отричаше нито за миг дълбоката противоположност, която го разделяше от Маркс и неговия “държавен социализъм”, но не посочваше противника си като недостоеен субект, който преследва само своите собствени, низки цели. Установявайки, че Интернационалът е възникнал в лоното на самите маси и че е

организиран от умни и предани на народното дело хора, сред които

Маркс и последователите му, той добавяше: “Въпреки че признаваме огромната работа, която те са извършили в миналото и продължават да вършат и сега за Интернационала, ние ще се борим до последен дъх против техните авторитарни теории, против диктаторската им арогантност и онзи маниер на подмолни подстрекателства, интриги, суетни, мръсни обиди, жалки лични разпръски

и подли клевети, които характеризират навсякъде политическата

борба на почти всички германци и която, за нещастие, те пренесоха и в Интернационала...”

В писмото си до Херцен от 28.10.1869 г. Бакунин беше писал: “Възможно е, и то много скоро, да започна диспут с Маркс по един принципен и основен въпрос - за държавата и комунизма. Това ще бъде

борба на живот и смърт. Но всяко нещо идва с времето си, а часът за тази борба още не е ударил...”

Този час удря, когато избухва Френско-Пруската война от 1870 - 1871 г. и в разгара ѝ възниква Парижката Комуна. Битката между анархисти и марксиста в Първия Интернационал, навлиза в решителна фаза с обявяването на империалистическата война - тази първа голяма международна и социална криза, която разтърси капитализма на стария континент:

Веднага след началото на военните действия, Маркс пише на Енгелс : “Французите трябва да ядат бой. Победи ли Пруссия, централизацията на държавната власт (в ръцете на Бисмарк и Кайзера!) ще бъде от полза за централизацията на работническата класа.

Победата на Германия ще премести центъра на тежестта на западноевропейското работническо движение от Франция в Германия... **Превъзходството на германската работническа класа**

на световната арена над френската, би било същевременно превъзходство на нашата теория над теорията на Прудон”. (N. В.: Изглежда превъзходството не е било постигнато, чрез “мизерната”

борба на Маркс срещу Прудон през 40-те години на 19-век, щом след две десетилетия все още е необходима помощта на германската армия и империализъм!!!)

След разгрома на Наполеон III и капитулацията на Франция, в своя Втори адрес от името на Генералния съвет на Интернационала по повод френско-пруската война, Маркс съветва френските работници “да изгълнят гражданския си дълг, т.е. да подкрепят правителството на Тиер (бъдещият палач на Комуната) и да не се поддават

на спомена от 1792 г.” (Т.е. на спомена за революционната война, която Първата Френска република води срещу реакционна Европа

на кралете, аристократите и феодалите).

По същото време, Бакунин разчита, че настъплението на германските войски ще даде сигнала за Социална революция във Франция, а после и в Европа. Старият революционер е повикан от интернационалистите в Лион и на 26 септември 1870 г. превземат общината, провъзгласяват премахването на правителствения и административен апарат на държавата, прокламират революционната

Комуна и призовават към създаване на революционна Федерация на общините. Обаче малодушието на някои участници, страхът пред

колосалната задача и измяната на назначения за командващ революционните сили - ген. Клозере, улесняват победата на Националната гвардия срещу този първи опит да се пробуди революционната

енергия на френския пролетариат. Напразно Бакунин настоява да се вземат радикални мерки и иска, преди всичко, да бъдат арестувани представителите на властта. Сам той бива взет в плен и избягва изпълнението на произнесената смъртна присъда, само защото

е освободен от един доброволчески отряд. Бакунин остава още няколко седмици в Марсилия, хранейки надежда, че движението ще се

възроди отново, но когато очакванията му не се оправдават, той се завръща в края на октомври в Локарно...

149

Насмешката над този несполучлив опит би трябвало да се предостави на реакцията – казва Меринг. За съжаление, чува се подигравателни гласове и в социалдемократическия печат - нещо, което

Бакунин не бе заслужил със своя опит. Разбира се, онези, които не споделят анархистическите възгледи на Бакунин и на неговите привърженици, могат да се отнасят критично към неоснователните

му надежди. Но независимо от това, **тогавашната му дейност**

беше смел опит да се вдигне френския пролетариат и да се насочи едновременно както против външния враг, така и против капиталистическия обществен строй. Приблизително същото се опита да постигне по-късно Парижката Комуна, която, както е известно, бе горещо приветствана от Маркс...”

(N.B.: всъщност, приветствията на Маркс към парижките комунари в така нар. Трети адрес за “Гражданската война във Франция”, в

който “класикът” прави завои от 180 градуса спрямо дотогавашната си програма в “Манифеста” от 1848 г., са продиктувани от мощното впечатление, което Парижката Комуна направи на целия свят.

В своя памфлет Маркс е принуден да държи почти анархистически език, така, както това ще стори Ленин близо половин век по-късно в

Русия. Ето какво пише той в него:

“Същността на Комуната се състоеше в задушаването на държавата, която в своята най-проституираща форма - Втората

империя - представляваше само един паразитен израстък на общественото тяло, който изсмуква силите му и спъва свободното

му развитие. Първият декрет на Комуната постановяваше премахване на редовната армия и замяната ѝ с въоръжения народ. Тя лиши

полицията, която до тогава бе оръдие на държавното управление, от всичките и политически функции и власт. След като премахна

армията и полицията, Комуната унищожи и властта на поповете

- оръдие на духовното подтисничество. Тя постанови разтурянето на всички църкви и отчуждаването на техните имоти. Даде на

народа безплатен достъп до всички учебни заведения, освободени

от властта на държавата и църквата. Комуната изтръгна държавната бюрокрация с корените, провъзгласявайки изборността

на всички чиновници, включая съдиите, като ги обяви за сменяеми

във всяко време със заплати, ненадхвърлящи средната работническа...”)

“Напълно понятно бе - продължава Меринг - че привържениците

на Бакунин се възползваха по свой начин от въпросния адрес. Самият Бакунин се подигра, “**че Маркс, всичките идеи на когото бяха**

отхвърлени от Комуната, противно на всяка логика, бе прину-

ден да ѝ сваля шапка... съзерцавайки задницата на френския про-

летариат и да се присъедини към нейната програма и цели”. В

150

действителност, щом едно въстание, което дори не бе подготвено, а бе неочаквано предизвикано от бруталното нападение, можа да

унищожи с няколко прости декрета подтискащата машина на държавата, нима това не потвърждаваше думите, които Бакунин неуморно повтаряше?... **Във всеки случай, ако неговата агитация взе**

през 1871 г. по-голям размах, отколкото когато и да било преди това, то се дължеше на мощното влияние, което Парижката Комуна оказа върху европейската работническа класа...”

Че след Комуната бе настъпил часът на дългоочаквания или дълго подготвян, решаващ идеен двубой между Маркс и Бакунин, е във от съмнение в светлината на фактите. “Бойното поле” е Интернационала, **сражават се не фракции, а революцията и опортюнизма в**

работническото движение. Ще разгледаме и използваните методи и средства в борбата, не заради личните характеристики, които те оголват, а за всички, които искат да участват в сражението с опортюнизма, чието спечелване е предпоставка за победата на революцията. Дали след разгрома на Парижката Комуна Маркс е поемал

някакви ангажименти пред английската (и европейска) реакция и нейните “органи”, във връзка с калната кампания, която предшества-ше и придружи изключването на Бакунин и Гийом от Интернационала и неговото фактическо закриване, не е известно. Но дори и да

няма формална договореност, смисълът на всичките му действия и **писания е този – образуван е таен или негласен “единен фронт” на реакцията и марксистите срещу Социалната революция!**

В предишните страници разгледахме позициите, методите и средствата за борба на опортюнистическото и на революционното крило

в Интернационала преди и по време на Парижката Комуна. В тези ще направим същото за последвалата я година след Кървавата неделя (21-28 май 1871 г.) до последния конгрес на Интернационала в

Хага през месец септември 1872 г.

Известно е че, макар и смазана със съвместните усилия на палача на Комуната Тиер и на пруската окупация и обсада, работническата революция във Франция прозвуча в ушите на европейските буржоа, като погребален камбанен звън. Европейската реакция настръхна, а

Маркс и марксистите решиха “да укрепят редиците на МРА”, като... изключат от нея революционната ѝ фракция. Вън от тайните циркуляри, конфиденциални съобщения и писма, публични декларации, разграничавания и клевети, много от които граничат с доносничеството и предателството, **вместо редовния конгрес, през септември**

1871 г. бе насрочена конференция на Интернационала в Лондон

на която, за да си гарантират вишегласие, съобразно принципите на “демократичния централизъм”, Маркс и Енгелс извършват “трижли-151 ва” подготовка.

Под предлог на усложнената международна обстановка, в която се организира конференцията, тя се провежда в съвсем тесен състав: в работата ѝ вземат участие 22 делегати с решаващ глас и 10 със съ-вещателен. От “решаващите”, 13 са членове на Генералния съвет и

9 (шест белгийци, двама швейцарци и един испанец) са делегати на секциите. Така на привържениците на Бакунин е “осигурено абсолютно малцинство”. Страните, които не са могли да изпратят делегати “се представляват от секретари-кореспонденти”. Маркс, напр.

е “представлявал” Германия, Дания и Русия, а Енгелс – Италия и

Испания. Вместо големи публични събрания, са проведени 9 закрити “работни заседания” и тайни конференции, като не е било задължително отчетите за тях да се публикуват и това не е сторено чак до...

“перестройката” на Горбачов. Общо взето, маниерът на организиране и работа силно напомня за ранният сталински период, когато

недостатъчната консолидация на диктатурата е налагала спазване, макар и проформ, на “демократичната игра”. Бакунин не присъства, защото преминаването му през Франция или Германия би довело до

незабавния му арест и евентуалното му изпращане на “Дяволския остров” или в Сибир, ако не на ешафода.

На “конференцията”, която трае от 17 до 23 септември 1871 г, се

вземат важни решения за задължителното участие на работническата класа в политическата дейност, за създаване на политически партии на пролетариата, за недопускане на сектанство и за

“организационно укрепване на Интернационала”, тоест за “забрана

на фракциите”, който акт напомня ленинската резолюция за забрана на разномислието, на X конгрес на болшевишката партия, проведен в сходна обстановка - след разгрома на Кронщадската Комуна

през март 1921 г. В постановлението се разяснява, че “работническата класа може да окаже противодействие на общото насилие

на имотните класи, само ако тя създаде своя собствена политическа партия. Нейното конституиране е необходимо условие за

тържеството на социалната революция и постигане на нейната

крайна цел – премахването на класите.” **С това** - пишат издателите

на сборника с документи от 1988 г. за работата на Лондонската конференция на Първи Интернационал през 1871 г., чиито оригинали

се съхраняват в Централния партийен архив на Института по марксизъм-ленинизъм при ЦК на КПСС - **се нанесе “сериозен удар по**

бакунистите”. “Тези документи отразяват най-важния етап от

борбата на Маркс и Енгелс за изграждане на пролетарска партия, против анархизма и дребно-буржоазното сектантство”.

В подкрепа на тази “революционна стратегия”, Конференцията

потвърждава, че всеки член на Интернационала ще продължи да

152

внося ежегодно по... едно пени в касата на Генералния съвет. Така

всеки 240 революционери - членове на Интернационала - са могли

да подпомогнат Световната социална революция с... цяла една лира

стерлинга или с по един паунд. Болшинството заявява, че германските работници са изпълнили своя дълг по време на... френско-пруската война.

Така окомплектовано и идейно подковано, болшинството от делегатите, подпомогнато от Маркс, проумява опасността от пропагандата

на Бакунин, и “известното му влияние в работническите среди” и

възлага на... вездесъщия Утин да събере всички материали за дейността на нелегалния Нечаев (който по това време, по искане на правителството на “цар Освободител”, е търсен от всички европейски

полиции) и за връзките му с Бакунин.

Конференцията задължава доносника на царската Охранка да представи своя “**Отчет по процеса Нечаев**” на “Генералния съвет” и да

го... публикува в женевския “Egalite”. За възлагането на подобни

задачи на един озлобен интригант и доносник (от когото е смешно

да се очаква по-голяма добросъвестност и обективност, отколкото от

буржоазната преса) цялата отговорност носи неговият сънародник – Карл Маркс.

“Поръчаната му работа Утин придружава с една достойна за него

измислица за покушение и опит за убийството му: в Цюрих, свидетелства той, в един прекрасен ден е бил нападен в пустинно място около канала от осем каналии от Алианса под началството на

Бакунин, които го ранили, повалили на земята и без съмнение, щели да го убият и хвърлят трупа му в канала, ако случайно от там не минавали четири немски студенти, които спасили скъпоценния му живот за... бъдещи услуги на царя.” (Меринг) **Решенията на Лондонската конференция** или на Генералния съвет на Интернационала, или още по-точно на Карл Маркс и неговия лейтенант Фридрих Енгелс, са сигнал за мобилизация на силите на бакуниновите другари и привърженици от “Алианса”. На 12 ноември 1871 г. те свикват конгрес на Юрската федерация, на който Бакунин отново не присъства. Отхвърляйки всички решения на Лондон, “братята” приемат един “анти-авторитарен циркуляр”, с който обявяват открита война на марксисткия Генерален съвет **и доказват своето идейно и революционно “пълнолетие”**.

В циркуляра, те твърдят, че съгласно Устава и резолюциите, приети от предишните конгреси, Интернационалът е една Свободна федерация на автономни секции, създадена по свободно съглашение, която

си поставя за цел освобождението на работниците чрез самите тях, без всякакви посредници и ръководни авторитарни органи. Затова, неговият Генсъвет, който се състои в течение на пет години от едни

153

и същи хора, е започнал да се счита за “законна глава” на Интернационала, нещо от рода на правителство, чиито членове считат своите

специфични идеи за официална теория на Интернационала, отклонявайки възгледите на всички други групи и организации, които се

обявяват за еретични. Според Гиьом, “подобно пълновластие действа развращаващо – невъзможно е този, който придобива такава

власт над себеподобните си, да съхрани нравствения си интегритет. Генсъвета не трябва да представлява нищо друго, освен обикновено статистическо и кореспондентско бюро за справки”. Наскоро (тоест на въпросната Лондонска конференция) тази принципна

основа е била разрушена – първо с предоставеното право на Генсъвета да попълва сам своя състав с нови членове (чрез кооптирането

им) и след това с правото да изключва временно отделни секции и

да решава спорните въпроси до свикването на следващия конгрес на

Интернационала. С това Генсъветът си е присвоил опасна власт, а свободното обединение на автономните секции – е превърнато в

авторитарна йерархическа организация от подчинени на дисциплината и диктатурата на Генералния съвет секции, така че “те са

се оказали изцяло в негови ръце, като той е получил възможността

произволно да отказва приемането им или преустановяването на тяхната дейност.”

“Интернационалът трябва да бъде прототип на организацията на бъдещото общество – се казва още в циркуляра - затова неговата форма следва да е възможно най-близо до нашия идеал... Бидейки зародиш на бъдещото човешко общество, той трябва още сега да е верно отражение на нашите принципи на свобода и федерализъм, изхвърляйки всеки промъкнал се в него приюм, който води към авторитаризъм и диктатура.”

Получавайки този текст, Бакунин се заема незабавно с пропагандата

му в Италия и Испания. С приближаването на датите на Хагския конгрес, той мобилизира цялата тежка артилерия на “Алианса”. В писмо

до “Братята в Испания”, той обяснява целите и задачите на организацията: **“По същество, това е боен съюз, чиято цел е да организира**

мощта на народните маси за разрушаването на всички държави и на всички съществуващи понастоящем учреждения – религиозни, политически, съдебни, икономически и социални, в интерес на пълното освобождение на поробените и експлоатирани трудящи се в целия свят.”

По-нататък той пише за отношението на “Алианса” към Интернационала. Изтъквайки големите заслуги на МРА за обединението на

пролетариата “за великото дело на всеобщата социална революция”, Бакунин заявява, че **“Интернационалът не е институция, достатъчна за организирането и ръководството на тази революция”**.

154

Това си твърдение, той мотивира с обстоятелството, че “широтата на програмата и легалната дейност, лишават МРА от възможността да се превърне в действителна бойна организация, способна

да организира социалната революция. Такава възможност може да предостави само един “истински таен съюз”, какъвто е “Алианса”,

“образувал се в лоното на самия Интернационал, за да му даде революционна организация, която ще го превърне, заедно с всички не

членуващи в него народни маси, в достатъчно организирана сила, която е в състояние да унищожи политико-клерикалната-буржоазна реакция и да разруши всички икономически, юридически и политически институции на държавата.” (“Материали для биографии

М. Бакунина” т. 1, М.-Л., 1925)

Бакунин иска да бие своя противник идейно, но Маркс, като всеки опортюнист, прави всичко, за да завлече своя враг в блатото на интригите, клеветите и лъжите, за да отклони вниманието от действителните проблеми на пролетарската революция, чувствайки слабостта си на този терен. Съобразно същността си, всеки се готви по свой начин.

Ще разгледам подготовката на Маркс. Той прилага йезуитската тактика (постигането на целта позволява употребата на всички средства), като мобилизира и инструктира системно и педантично всички

свои привърженици, което не е непозволено в обществените борби с една забележка:

висши цели, не могат да се постигнат с низости, следователно, по средствата им ще ги познаете; от тях може да се съди за целите, а идеите в случая са... маска.

За да се яви на Конгреса напълно въоръжен, Маркс се нуждае от сведения за дейността на Бакунин, които той ще получи от Утин. Последният е натоварен с изготвянето на доклада за конгреса. Маркс

се обръща и към Николай Даниелсон, руски революционер, икономист и публицист, работещ върху превода на “Капитала”. На 28 май

1872 г. той му пише колко би му бил благодарен, ако получи точни сведения за Бакунин, относно: “1) неговото влияние в Русия и 2) за

ролята, която е играл в прословутия процес”. (Касае се за процеса срещу Нечаев.)

На 4 юни Даниелсон отговаря:

“Мисля, че «нашият общ приятел» (Лопатин) вече ви е съобщил много за него по време на своето пребиваване в Лондон. За сега мога само да кажа:

1) Бакунин никога не се е ползвал с особено влияние. Понастоящем не може да става и дума за каквото и да е влияние, поради глупавата му и некрасива роля в процеса на Нечаев.

2) За съжаление, тя не се разкри по време на съдебното дирене, 155

макар да е бил главно действащо лице в тази история. Всички знаменити прокламации (с призови за убийства, палежи и т.н.) са били

съставени от него. Но той с най-голямо старание е скривал своето авторство, за да не повреди на репутацията си на Запад; неговият адютант Нечаев е премълчавал за това в свои интерес”. (пак там, стр. 245)
Очевидно, информаторите на Маркс не са се отличавали с особена точност. Още по тенденциозно е представил **нечаевите дела** Утин, чиято “специална цел е да разпалва ненавист и умраза, оставайки

съвършено чужд на великия идеал, който ни въодушевява нас, работниците интернационалисти” - казва Анселмо Лоренцо представител на испанските секции на Интернационала. (Джемс Гийом, стр. 236 от Документи за историята на I-ви Интернационал) **В своя доклад Утин обединява делото срещу Нечаев с дейността на “Алианса”, доставяйки неговата програма и устав, написани частично от Бакунин.**

“От тези документи личи - пише Утин през август до Елеонора (щерка на Маркс) - цялата глупост и коварство на този Херострат на социалната революция; вижда се, че е решил да завладее нашата Международна Асоциация. Аз не се съмнявам, че те ще имат огромна и решаваща роля в борбата на конгреса”.

Но този огромен доклад на Утин (около 12 печатни коли с всички документи) се бави, а конгресът в Хага започва на 2 септември, Маркс

е в треска и отново пише на Даниелсон да му изпрати писмото до Н. Любавин, с което Нечаев го заплашва със смърт, искайки да бъде анулиран дълга от 300 рубли, които Бакунин е получил като аванс за превода на “Капитала”.

“Това писмо би могло да ми бъде твърде полезно, ако ми го изпрати-те незабавно... Надявам се, че ще се доберете до него. Но не трябва

да се губи нито минута.” (“Маркс, Енгелс и революционна Русия”, стр. 257).

Н. Любавин му изпраща писмото на 20-ти август в Лондон, пишейки:

“Моите лични сметки с г-н Бакунин, комуто бе поръчан този превод, са приключени... Ако отговарям на Вашето желание, то е само

защото считам дейността му крайно вредна и се надявам, че историята с превода може да способства за неговото дискредитиране.

Обаче съм длъжен да отбележа, че уликите ми против него не са така очевидни, както вие навярно предполагате. Наистина, те хвърлят сянка върху тази личност, но са недостатъчни за осъждането й... Сега, когато обмислям хладнокръвно цялата тази история, виждам, че участието на Бакунин в нея съвсем не е доказано, Нечаев е могъл да изпрати сам това писмо. Едно е несъмнено - Бакунин е проявил пълно нежелание да продължи превода, 156

макар да е получил за него пари”. (“Маркс, Енгелс и революционна Русия”, стр. 257, 260)

Така, Маркс е полу-“въоръжен” за Конгреса с писмото на Нечаев до Любавин и доклада с документите на Утин.

Лафарг, един от зетъвете на Маркс, който по това време е в Испания, информира Маркс и Генералния съвет за съществуването на

тайния “Алианс”, който Бакунин и привържениците му твърдят, че е разпуснат и от който Маркс и Енгелс, верни на своите диктаторски и централистични концепции се страхуват, че ще бъде използван от Бакунин и алиансистите за овладяване на Генералния Съвет. **Както ще видим, последните работят за създаването на революционно ориентирани локални федерации, с чиято помощ искат да овладеят не “органа”, а самия Интернационал – отгоре-надолу и с**

вишегласие.

Маркс разбира опасността от създаването на такова положение и се готви за

решителната борба на конгреса. На 21 юни 1872 г. той пише на Ф.Зорге: **“На този конгрес ще става дума за живота и смъртта на**

Интернационала. Трябва да дойдете вие и поне още един, ако не и двама.” (Там, стр. 413, 414)

За същото той съобщава на 29 юли в писмо до Кугелман, а Енгелс пише на 5 юли на Теодор Куно: **“Бакунин и К° ще положат всички усилия, за да ни бият на конгреса, и понеже за тези господа всички средства са добри, ние сме задължени да вземем всички предохранителни мерки”**. (Там, стр. 419) На 4 август 1872 г. Енгелс пише отново на германския социалдемократ и по-сетнешен емигрант в САЩ Теодор Куно:

“Изпращам ви написания от Лафарг циркуляр, който моля да про-учите най-щателно. От него ще видите, че **Бакунин е искал да**

създаде тайна организация вътре в Интернационала, за да заграби ръководството му в свои ръце. За щастие, този план е разобличен своевременно. С това Бакунин ще си строши врата. По този повод Ген-Съветът ще публикува във вторник обръщение, **в което едновременно се обвинява и Испанския федерален съвет, в който влизат пет члена на Алианса”**. (Маркс и Енгелс, Съч., т. 33, стр. 427).

“Отговорът” на Маркс срещу успехите на бакунистката агитация е срамният “Конгрес” в Хага през септември 1872 година. Ето как Франц Меринг предава подготовката и някои негови сцени: **С окръжно от 5 март**, Генералният съвет съобщава, че годишният

конгрес на Интернационала се свиква в Хага в началото на септември. Същевременно **Маркс и Енгелс предлагат Съвета да бъде**

преместен от Лондон в Ню Йорк. В писмо до Либкнехт от 27 май 1872 г. Енгелс пише : **“Лично за нас това би било добре дошло...”** А

157

в писмо до Кугелман от 29 юли Маркс казва: “На интернационалния Конгрес в Хага на 2 септември, ще се касае за самото съществуване на Интернационала; **преди да го напусна искам да го защита**

от разрушителни елементи...” (N.B.: Т.е. още от м. март, преди решенията на дълго отлагания Хагски Конгрес, двамата “класици” подготвят маневра, която прилича на бягство от полесражението.)

§ 3) ХАГСКИЯТ КОНГРЕС И ДВАТА ИСТИНСКИ ВАЖНИ ВЪПРОСА В НЕГОВИЯ ДНЕВЕН РЕД

На предишния IV-ти конгрес в Базел (6-12 септември 1869 г.) особено ясно се открие тежестта на различните течения в Първия Интернационал. Гласуванията по различните резолюции и поправки

показаха следното “разположение на силите”:

63 % от делегатите са се групирани под текстовете на така нар. анти-авторитарно крило (на “бакунистите”);

31 % - под текстовете на активистите, наричащи се марксиста и

6 % са поддържали своите мютюелистки или прудонистки убеждения.

(Виж:https://ru.wikipedia.org/wiki/Первый_интернационал#.D0.94.D0.B0.D0.BB.D1.8C.D0.BD.D0.B5.D0.B9.D1.88.D0.B0.D1.8F_.D1.80.D0.B0.D0.B1.D0.BE.D1.82.D0.B0_.D0.B8_.D1.80.D0.B0.D1.81.D0.BA.D0.BE.D0.BB)

Тези резултати подсказваха на “класиците” опасността, която представляват за тях Бакунин и

съмишлениците му и полицейските мерки, които следваше да вземат, ако не искат да изгубят доминиращите си позиции не само в Интернационала, но и в неговия Генерален Съвет. Особено след Парижката Комуна, която реализира на дело бакунистката антидържавна програма.

Лондонската конференция беше замислена от Маркс като “генерална репетиция” на предстоящия, решаващ V-ти конгрес на Интернационала. Дневният им ред беше идентичен. В него се очерта отново

разделителната линия между марксисти и анархисти. Ако дешифри-раме формулировките на подлежащите на разискване въпроси, ще

констатираме, че те се свеждаха до начина на функциониране и вземане на решения в Интернационала и в бъдещото общество, чийто

първообраз той трябваше да бъде: отгоре, чрез Генсъвета или отдолу - от общите събрания на местните организации и конгреси

или конференции на федерациите.

Очевидно ставаше дума за ДВА ПРОТИВОПОЛОЖНИ НАЧИНА НА ОРГАНИЗИРАНЕ НА ОБЩЕСТВОТО - ОТ ДЪРЖАВА-

ТА ИЛИ ОТ АНАРХИЯТА.

Тези организационни концепции и приложението им в работата на Интернационала, разкриха напълно фундаменталните теоретиче-158 ски и практически разлики в противостоящите една на друга крайни гледни точки, които можеха да завършат само с пълен разрыв. Това стана по време на Хагския конгрес на Интернационала (от 2 до 7 септември 1872 г.), когато двете несъвместими позиции доведоха до фактическото и окончателно скъсване на всякакви организационни отношения между марксисти и анархисти.

В резултат на машинациите, Маркс разполагаше със сигурно мнозинство на конгреса, благодарение на многочисленото и непропорционално присъствие на германските делегати. За да се презастрахова, той бе раздал на привържениците си непопълнени мандати, а

двамата с Енгелс, както на Лондонската конференция, представляваха секциите по на няколко страни: Русия, Германия, Дания, Италия, Испания и не бяха задължени да се отчитат пред Генералния Съвет, макар в него да нямаше нито един съмишленик на Бакунин.

Италианските бакунисти не изпратиха на конгреса нито един човек, заявявайки че не желаят да имат нищо общо с Генералния Съвет. Испанците имаха само един наблюдател... Бакунин не присъстваше на

конгреса. Юрската Федерация беше делегирала Джеймс Гиьом. Антиавторитаристите упрекнаха Маркс, че е изфабрикувал това изкуствено мнозинство и оспориha валидността на мандатите. Конгресът

употреби половината от времето си за проверката им, при което се стигна до бурни сцени. От своя страна, Генсъвета поиска да обяви за невалидни мандатите на онези делегати на секции, които са отказали да внесат своите пенита в касата му.

Тълкувайки по своему целите на Бакунин относно Интернационала, Маркс не се интересуваше от нищо друго, освен от спечелване на

“битката на живот и смърт”, чиято загуба е предусещал от сведенията, получени от болшинството секции. Затова, верен на диктаторски-те си и централистични концепции, той води своята война йезуитски

и безскрупулно, чрез Генсъвета на Интернационала, където се ползва с абсолютна власт, страхувайки се да не му бъде отнета от противника, комуто приписва тъмни намерения, в частност - желание Съветът да бъде преместен в Женева, което, според него, би означавало

“Интернационалът да попадне под диктатурата на Бакунин”.

В докладът “**Алиансът за социалистическа демокрация и МРА**”, редактиран от Маркс и Енгелс по данни на Утин, Лафарг и др., който

“голямият вожд” прочита пред Хагския конгрес, е казано: “За да бъде признат, като шеф на Интернационала, на Бакунин му беше нужно да се представи, като командир на една друга армия, абсолютно преданна нему, чиято вярност трябваше да бъде подсигурана от една тайна организация. След като инсталира открито своя Съюз

в Интернационала, той възнамеряваше да обхване с неговите пипа-159

ла всички секции и да установи своята абсолютна власт над тях.

За тази цел, той основа в Женева открития Алианс на социалната демокрация... Но този открит Алианс криеше един друг, който на свой ред беше ръководен от още по-секретното Интернационално Братство на стоте стражи на диктатора Бакунин.”

Маркс прочита също “Обръщение към конгреса” на бланкиста Тео

Ферре от Париж, изпратено му чрез Утин, за да го предпази от “узурпатора” Бакунин. В него пишеше: “Граждани, никога един конгрес

не е бил по-тържествен и по-важен от Хагския. На вашите заседания ще става дума не за някакъв незначителен, формален въпрос

или банален параграф от устава, а за самия живот на Интернационала...Позорно прогонените интриганци Бакуниновци, Малоновци, Ришаровци се опитват да основат някаква абсурдна федерация, която в амбициозните им проекти трябва да смаже МРА. Е добре, граждани, това гротескно семе на раздори е опасно и трябва да

бъде унищожено на всяка цена. Неговият живот е несъвместим с

нашия и ние разчитаме на вашата безмилостна енергия, за да спечелите един решаващ и огромен успех.”

В желанието си да отстрани опасния съперник, Маркс губи равновесие и дава израз на своята ненавист и дълбоко презрение към Бакунин в теоретичен и личен план: “Програмата на Бакунин, представена на конгреса в Лозана, беше едно преливане от пусто в празно, дърдорене, лишено от идеи, което търси да предизвика тръпки у

еснафите. Накратко, тя е една сива, бездарна импровизация, разчитаща да произведе моментен ефект (...) Тази смехотворна програма е една отвратителна микстура, наниз от общи фрази(...) Що се

отнася до самият Бакунин, той е едно от най-невежите създания в

областта на социалната теория, който се представя като основател на секта. Теоретичната програма на Алианса е просто фарс”.

По-нататък, мислейки как, по собствения му израз, да “отлъчи” руския революционер, Маркс заявява, че не може да става и дума за

каквото й да е постоянен контрол над дейността на Генералния Съвет от страна на базата, тоест от секциите на Интернационала, или за

отчет пред тях, колкото и “братски” да са отношенията с тях.

Както видяхме, Бакунин искаше проблемите на борбата: целите, стратегията, функционирането на организацията, координирането и

съгласуването на решенията и действията да се решават отдолу – нагоре и от периферията към центъра, поради което не отдаваше никакво значение на Генералния съвет. (Подобен пропуск ще направят

50 години по-късно колегите на Джугашвили-Сталин от Политбюро

на ЦК на ВКП(б). Те заплатиха с главите си, загдето подцениха значението на поста генсек и не взеха никакви мерки за матирането му, когато “култа” започна да превишава правата си...)

160

След проверката на мандатите и “приветствията” започна клоуна-дата или маймунадата. Два бяха същественият въпроси от дневния

ред на Хагския конгрес и те са тясно свързани помежду си. Останалото е плява и камуфлаж.

За Маркс и за неговите последователи

“ОСНОВНИЯТ ВЪПРОС на РЕВОЛЮЦИЯТА Е ТОЗИ ЗА ЗАВОЮВАНЕТО НА ВЛАСТТА” И УСТАНОВЯВАНЕ НА ТАКА НАР. ДИКТАТУРА НА ПРОЛЕТАРИАТА. Вторият е свързан с премахването на препятствията по пътя, който води към нея. ТЕЗИ БАРИЕРИ бяха БАКУНИН И ДРУГАРИТЕ МУ ОТ М.Р.А.

Точно затова Маркс постави за n-ти път (и в дневния ред на Хагския

Конгрес) важния за него въпрос за задължителното участие на пролетариата в политиката, посредством секциите на Интернационала, превърнати в политически партии, които са ръководени от централните си комитети, а те – по ленинската схема - от неколцината “врели

и кипели, опитни вождове”. И понеже и в МРА бе въведен “принципът на демократичния централизъм”, Маркс надмина по властническите си апетити дори своя ученик и “баща на народите и цялото прогресивно човечество” Йосиф Джугашвили, пишейки на своя

спонсор Енгелс: “Сега тази огромна машина – Интернационалът ще бъде в нашите ръце - и за да няма съмнения, относно мисълта му, добавя: - тоест, в моите и твоите”.

Планът на Маркс в Първия Интернационал претърпя фиаско, но на-следилите го “бълхи”, “дракони” и кърлежи във Втория Интернационал и в Третия (Коминтерна) успяха да заместят ПРЯКАТА АКЦИЯ

НА МАСИТЕ, с политиката на партийните вождове.

С участието си в политическия живот, соц-партиите се интегрираха първи в капиталистическото общество, на което под ръководството на Енгелс, Кауцки и др. “отговорни дейци” на Втория Интернационал бяха обявили своята “класова война на живот и смърт”. Малко

по-дълъг се оказа пътят до интеграцията на марксленинските “революционери”. Чрез своята “пролетарска” диктатура + етатизацията на икономиката, те пролетаризираха всички слоеве и класи

на старото буржоазно общество, превърнаха себе си в “НОВАТА КЛАСА” от паразити, експлоататори и потисници, която организира репресиите и терора срещу своя единствен и реален класов враг – пролетариата, за да извършат обратния преход и стигнат до там, от където тръгнаха преди 75 години – до частния капитализъм и пазарната демокрация.

С този финал тезите на Бакунин за същността на марксизма, намериха своето пълно потвърждение в Западна Европа, в Русия, в “народните демокрации” и в “Третия свят” (Азия, Африка и Латинска Америка). Малко по-рано или малко по-късно, ПОЛИТИКАТА и НЕЙНАТА ЦЕЛ - ВЛАСТТА (със или без парламентарен сос) ДОВЕДЕ

161

УЧАСТВАЩИТЕ В НЕЯ ДО ИНТЕГРАЦИЯТА В БУРЖОАЗНАТА СИСТЕМА, ПРЕВРЪЩАЙКИ ГИ В СКЪПО ПЛАТЕНИ “ЛЕВИ” ЛАКЕИ ИЛИ ГОСПОДАРИ, КОИТО ПРОДАВАТ И ПРЕДАВАТ ПОВЯРВАЛИТЕ ИМ “ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ...”

В последния ден, заседанията на конгреса стигнаха до **ПРОБЛЕМА С “АЛИАНСА”**. Той беше оръжието на бакунистите срещу властта на “революционерите”-марксистите. Затова стана обект на марксовите атаки в разгънатата се ожесточена борба на Хагския конгрес. В тях, Маркс и Енгелс бяха поддържани, освен от своите немски социалдемократи и от членовете на Ген-съвета, в който бяха кооптирали

някои бланкисти, с които нямаха противоречия по въпроса за “революционната” диктатура. Тази компания потвърди решенията на

Лондонската конференция и в абсолютно противоречие със статутите на Интернационала(*), включи в устава му един нов член 7а) за

“задължителното създаване на политически партии и участие в политическия (парламентарния) живот, като предварително условие за еманципацията на работническата класа...”

(*) Първият абзац на статутите на МРА, чийто автор беше Карл Маркс, гласи:

“Еманципацията на работническата класа трябва да бъде дело на самите работници; борбата за тази еманципация не е за привилегии, нито за някакъв монопол, а за утвърждаване на равни права

и задължения и за премахване на наемния труд и на всяко класово

господство.”

Когато марксистите прокараха въпросният § 7а, бакунистите отговориха:

“Всяко участие на работническата класа в държавната политика води до интеграцията в буржоазното общество и не може да има друг резултат, освен консолидацията на съществуващия ред, което парализира революционната социалистическа акция на пролетариата.

Конгресът на интернационалистите от френскоговорящата част на Швейцария препоръчва на всички секции на МРА да отхвърлят всяка акция, имаща за цел постигане на социалната трансформация чрез политиката на национални реформи и да насочат своите

усилия към създаване на обща Федерация на революционните синдикати, като единствено средство за осигуряване успеха на социалната революция. Истинското представителство на труда е тази федерация, която действа абсолютно отвън и срещу политическата власт, чиито представители са една от най-съществените части на класата на паразитите.”

Известно е, че Маркс използва в качеството на главен аргумент за изключване на Бакунин и Джеймс Гийом от Интернационала, про-162 дължаващото съществуване на тайния Алианс и назначи по този “казус” една 5-членна “следствена комисия”.

Какво беше действителното положение? И какво констатира комисията?

Знаем за решението на какви задачи бе създаден Алианса, известна е неговата революционна програма и организационна дейност във и вън от Интернационала. Неяснота съществуваше само по проблема със съдбата на тристепенната му организация ЛЕГАЛНА, ПОЛУ-ЛЕГАЛНА И НЕЛЕГАЛНА, с повишаващи се нива на секретност, свързани със създаването на **международен контразаговор**, чиято

цел беше ни повече, ни по-малко унищожението на паразитната система на държавите и на капитала чрез УНИВЕРСАЛНАТА ПЕРМАНЕНТНА СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ НА МАСИТЕ.

Знаем също, че Маркс беше поставил, като условие за членството на Бакунин и съмишлениците му в Интернационала, ликвидирането на Тайния Алианс и приемането поотделно на секциите на открития “Алианс за социална демокрация” в МРА. Знаем и това, че Бакунин беше категорично против разрушаването на делото на живота му, но за да бъдат приети в МРА организациите от отделните страни, другарите му обявиха официално, че се саморазпускат, с изключение на

Испанската “Alianza”, която мотивираше съхраняването си, като сек-ретен нелегален съюз с условията при които всяка открита революционна и дори синдикална дейност беше невъзможна, преследвана и

наказуема със смъртни присъди или дългогодишен затвор.

Добрият, стар анархист и архивар от Амстердам – Артур Ленинг, твърдеше, че са се “съхранили личните приятелски връзки, кореспонденция, срещи и обсъждания на проблемите на революцията, но

несъмнено Алиансът повече не е функционирал, като тайна организация и следователно марксовите обвинения са били неоснователни...”

Френско-украинският анархист Александър Скирда и мнозина други изследователи се придържат към това мнение.

Според мен, би било предателство спрямо каузата на революционния анархизъм да се разпусне една тайна международна организация, която беше успяла да обедини над 70 интернационални братя и

стотици членове в националните братства, които не само работеха за революционизиране на секциите на Интернационала, но и бяха основали внушителната испанска и активната италианска секции, които се присъединиха към Интернационала.

На Хагския конгрес Маркс представи своя “Доклад за Алианса на социалната демокрация” от името на Генералния Съвет. В него отправените обвинения не бяха подкрепени с каквито и да са доказател-163

ства. Едва ли си заслужава разбора и анализа им, след като се знае, че главният информатор беше Утин, следващият – ренегатът Лафарг

– бивш бакунист и настоящ зет на Йехова, а редактор - самият Маркс
ан персон, комуто Бакунин действаше, като червен плащ на бик.

След малко ще изложим мнението на Меринг, а тук проследяваме работата на марксистките следователи. Един от тях беше агентът на френската полиция Ван Хеддегем с псевдоним “Валтер”, което вече само по себе си беше достатъчно, за да постави под съмнение заключенията на Комисията. Към това се добави фактът, че сред “кошаревските свидетели”, които Маркс бе извадил от утайката, имаше друг

доносник - агент-provokatorът Дантрег с псевдоним “Сварм”, също член на марксистката клика. При тези обстоятелства, следствената комисия се отказа да поддържа обвиненията срещу Бакунин по “параграфа” за Алианса. Поради това, на Маркс се наложи да извади обвинението в “джебчийство”, във връзка с аванса от прословутите 300

рубли за превода на “Капитала”, върху който случай ще се спрем, след като приключим историята с тайния Алианс. И така следствие-то и обвинението в процеса срещу Бакунин нямаха доказателства за

съществуването му и бяха принудени да се откажат от тази част на Доклада - “обвинителен акт”.

Ако резултатът от разследването беше друг, щяхме да бъдем в правото си да запитаем: - ЩО ЗА ТАЕН Е БИЛ ТОЗИ АЛИАНС, ако

всеки шпионин можеше да си завре носа в тайните му ???

Нека дадем отново думата на Меринг за последния ден на конгреса, в който Маркс поставя “персоналния въпрос”, който стана централен и “мотивира мнозинството” на Конгреса да “отлъчи” Бакунин

и Гиьом. След този акт двамата класици останаха, като “генерали без армии”, ако не броим “народняците” от Германската Работническа Социал-демократическа Партия (ГРСДП) - привърженици на

“народната държава” почти век преди поредния съветски класик на маркс-ленинизма... Никита Хрушчов.

“Последните часове от последния ден на Хагския конгрес – пише

Меринг - бяха посветени на изслушване доклада на петчленната комисия за “разследване” и изключване на Бакунин и другарите му.

Отсъстващият Михаил Александрович бе обвинен, че е създал таен съюз с устав, диаметрално противоположен на устава на Интернационала; че си е послужил с измамнически маневри с цел да присвои

чужда собственост и че, за да анулира паричните си задължения, неговите агенти са употребили заплахата срещу кредитора. Поради

това, комисията предлага изключването му, заедно с Гиьом и мнозина негови привърженици. Доказателства в потвърждение на обвиненията не са били представени, само докладчикът на комисията

Куно твърди, че мнозинството (без един) е имало “чувството на

164

морална увереност” и затова е поискало конгресът да му гласува

доверие.

Членовете на Алианса отказват да признаят комисията и я трети-рат, като “Светата Инквизиция”. Поканен да се защити, Гиьом

заявява, че се отказва от защита, **тъй като не желае да вземе**

участие в тази комедия и допълва, че ударът не е насочен против

неколцина, а е срещу федералистичните стремежи...

Конгресът изключва Бакунин с мнозинство от 27 гласа против 7, при 8 въздържали се. Изключен е и Гиъом по неизвестни мен обвинения. Другите предложения за изключване сред които е и Швицгебел, са отхвърлени.

“Тази заключителна сцена на Хагския конгрес – продължава Меринг - бе безсъмнено недостойна за него. Решенията на мнозин-

ството на комисията бяха недействителни по простата причина, че в състава ѝ участваха двама агенти на полицията. Би било човешки обяснимо, ако Бакунин бе изключен по политически съображения, дори без да могат да се докажат черно на бяло обвиненията. Но да се позори честното му име, и то поради това, че не правел разлика между “мое” и “твое”, бе непростимо, и за съжаление вината за това лежеше изцяло върху Маркс...”

След изключването на Бакунин и неговия приятел Дж. Гиъом, Конгресът постанови да се публикува съставения от Маркс, Енгелс, Утин

и др. доклад на Генералния Съвет за разследване на тайната дейност на бакунистите против Първия Интернационал.

Това стана през 1873 г. , няколко седмици преди “конгреса на мъртвите души”, за който ще стане дума в параграфа за финала на Интернационала. Вместо разпадналата или “уволнена” хагска “Комисия по делото Алианса-Бакунин”, председателствана от Куно, който

напусна своя вожд, “петорката”: Маркс, Енгелс, Франкел, Дюпон и Серайе издава “Доклада” на френски и английски. А след последния VI конгрес, преработен и “подобрен” от Енгелс, докладът излезе и на немски език, снабден с прокурорското заглавие: **“Заговорът срещу Интернационала”...**

“Съставена от Маркс и Енгелс – пише Меринг - тази брошура стои по-долу от всичко, което те са публикували. Тя не е исторически документ, а едностранчива обвинителна реч, чиято тенденциозност

бие на очи на всяка страница. Втората половина на брошурата е запълнена от “разкритията” на благородния Утин - първият руски

марксист и агент на императора Александър II (така нар. цар Освободител) - в която той разказва какъв долен изнудвач и разбойник по

друмищата е бил Бакунин в Русия, как заради услугите, които правил на царското правителство, заточеният Бакунин станал таен

управник на Сибир и облагодетелствал капиталистическите пред-165

приемачи срещу “дребни бакшиши” и т.н., и т.н...

След като Утин услужи на Маркс в “идейната” му борба с Бакунин, той дойде в Лондон, за да съобщи и **“други, много по-големи**

чудесии” за Бакунин... За щастие, когато Утин пристигна в Лондон

брошурата за “Заговора” бе излязла и въпросните “чудесии” останаха скрити в истинолюбивата гръд на Утин, който скоро след

това се завърна в обятията на царя-отец, за да увеличи доходите си от предоставеното му монополно право за доставка на ракия за армията...”

“Тъкмо тази, посветена на руските дела част от “Заговора” - казва Меринг - унищожи окончателно политическото въздействие на

брошурата. Тя отблъсна дори онези кръгове от руските революционери, които бяха в обтегнати отношения с Бакунин и докато

неговото влияние върху руското движение от 70-те години на 19 век не отслабна, Маркс загуби много от симпатиите, които си бе спечелил в Русия...”

За отбелязване, е че през лятото на 1878 г., Маркс, който си е ле-кувал ревматизма, е имал още една последна среща в Карлсбад със

завърналия се вече в “родината” Утин. За жалост, в историята не са останали следи от “конфиденциалния разговор между двамата революционери...”

Отстраняването на Бакунин от Интернационала, с обвинение в мо-шеничество за тристата рубли, получени в аванс за превода на “Капиталът” от Любавин, който сам признава, че няма никакви доказателства срещу “обвиняемия”, предизвиква всеобщо негодувание срещу Маркс даже у някои от тогавашните и бъдещи “марксисти”.

Ето как, няколко десетилетия по-късно, ултралевият германски комунист Отто Руле - съди за бягството на “най-големия философ на хилядолетието” (ВВС) от идейния спор с опасния му съперник и “откриването на огън” срещу него с... лайномета:

“Възтържествувайки над ненавистния си враг, Маркс не се задоволи само с разрива на “братските партийни връзки” със своя съперник, но пожела да удовлетвори своето чувство на омраза, като

го унижи. Бакунин бе допуснал грешката, ако може да се вярва комисията, излъчена от конгреса, да не върне 300-те рубли на Маркс

за превода на “Капитала”; и Маркс, същият този Маркс, сам за-месен в хиляди тъмни афери и проживял цялия си живот за сметка

на чужди пари, на чужд гръб, превърна това в дело, достойно за обесването на човека.

Нему беше позволено да се бори войнствено за една обективна политика от която, изключвайки всяка друга, очакваше освобождението на пролетариата. Докато, свикваше Интернационала, за да

се опита да се избави от Бакунин, който правише всичко възможно, 166

за да възпрепятства неговата политика и да я дискредитира, нещата оставаха в рамките на законната, нормална реакция и форма

на идейно-политическа борба. Но, когато за своето тържество, се възползва от едно, толкова срамно за революционера средство, каквото е обливането на противника с кал, това вече беше една по-зорна постъпка, която ни най-малко не накърни честта на Бакунин, а свидетелстваше само за подлостта на нейния автор. В това се

отразяваха ярко пагубните черти на неговия характер: нито политическите въпроси, нито работническото движение, нито интересите на революцията, нищо и никога не би могло да бъде по-важно

за Маркс от грижата за собствената му персона. Това, че един

международен революционен събор, готов при първа възможност

да разруши правото на частна собственост и буржоазния морален кодекс, изгони, забрани и изключи по донос най-обаятелния

вожд от своите членове, под предлог: нарушаване буржоазните

закони на собствеността, това е една от най-кървавите подигравки на Историята.” (Отто Руле,

“Карл Маркс”, Париж, Издателство

Grasset, 1937 г., стр. 320-321)

Въпреки цялата безпощадна суровост на тази окончателна присъда

на Отто Руле, тя е непълна, защото засяга само използваните средства, а не политическите цели, на които те са подчинени. Същевременно, в Хага за тях не стана дума. По известния ни опортюнистичен

маниер, тяхното обсъждане беше подменено с разчистване на лични сметки...

§ 4) СЛЕД ХАГСКИЯ КОНГРЕС - КРАЯТ НА ИНТЕРНАЦИОНАЛА

Още преди конгреса в Хага, Маркс знаеше, че е изгубил влиянието

си в почти всички секции на Интернационала, освен тази в бисмарко-ва Германия (ГРСДП), затова, верен на централистичните си и диктаторски възгледи, нему беше необходимо да отстрани Бакунин, Гийом и другарите им. Макар и не съвсем успешно, използвайки своето

книжно мнозинство (чрез измамата с мандатите), “отлъчването” се

състоя през следобед в последния ден на конгреса.

Но по време на заседанията през седмицата от 2 до 7 септември 1872

г. той разбра, че има вероятност да изгуби и позициите си в Лондонския Генерален Съвет. Сега опасността идваше от страна на неговите "съюзници" бланкистите – емигранти след разгрома на Парижката Комуна. Освен славата си на комунари, те бяха "по-на ти"

с "демократичния централизъм", бяха истински конспиратори, привърженици на диктатурата и далеч по-опитни в политическите игри

от Йехова. А загубата на Генералния Съвет означаваше, че всичките му машинации и непосилен труд за преобразуване секциите на Ин-167 тернационала в политически партии "отгоре", с цел: – "завоюване на държавната /политическата/ власт", са били "за лудо" (за чужда сметка). Затова, Маркс и Енгелс с "немско-езичните членове", решиха да пренесат седалището на Генералния Съвет на Интернационала

в... Ню-Йорк, т. е., колкото се може по-надалече от европейския театър на сраженията. Контролът над Генералния Съвет там бе поверен

на неколцина немски емигранти, подбрани сред верните му привърженици.

"За целта – пише Джеймс Гийом - Хагският Конгрес постанови новият Генерален Съвет, състоящ се от няколко немски социал-демократи "да заседава" отвъд океана - в Ню-Йорк, където няма

никакви работнически организации, които биха могли да го контролират."

От този момент, за този "Генерален Съвет" не се чу нищо повече, чак до кончината на марксисткото крило на МРА в САЩ четири години по-късно. Принципните различия между марксистите и анархистите

по въпросите за държавата и политиката окончателно разцепиха (или по-скоро умъртвиха) Първия Интернационал. В действителност, Маркс повтори това, което се беше "случило" през 1851-1852 г. със

Съюза на Комунистите. Когато изгуби контрола си над него, той се опита да отстрани конкурентите си от нелегалната сцена, което доведе до намесата на пруската полиция, до Кьолнския процес /в който

Маркс не беше подсъдим!/ и до скоростигнатата смърт на Съюза.

Така завърши първият и последен опит да се съберат под едно знаме всички, чиято обща характеристика беше тяхният "работнически

произход" или "заставането им на позициите на пролетариата". Очевидно неговата "историческа мисия" и хомогенност са съществували

само "виртуално" в главите на "класиците", на социал-демократите

от XIX и на болшевиките в XX век.

Интернационалът не изчезна веднага след Хагския конгрес през 1872

г. Всяка от двете фракции съхрани прежното си название. Марксистката МРА бе сведена до своя действителен израз – ГРСДП, под

ръководството на Либкнехт и Бебел. Тя беше произлязла от айзе-нахското обединение на двете разновидности на тогавашния немски

полу-марксизъм: Съюза на германските работнически дружества и

Всеобщия германски работнически съюз на покойния Фердинанд

Ласал. По това време, някои от най-твърдите и верни в течение на

повече от 20 години привърженици на Маркс, като Екариус и Юнг, започнаха да критикуват открито неговите маневри, разобличиха

"диктатурата" и напуснаха кораба му...

В един последен опит да спаси своята "демократично-централистична", авторитарна и "международна" организация от окончателен

разпад, Маркс и неговият Генсъвет насрочиха през септември 1873

168

г. конгрес в Женева.

Тридесетте делегати представляваха само себе си. Това бяха главно емигранти, неколцина швейцарци и 1 (един) австриец. Решенията не

бяха публикувани. (Не ги публикуваха и истинолюбивите историци от “съветската” епоха, които предпочитат да премълчават историята и делата на този свой VI-ти Конгрес.) Беше решено на следващата 1874 г., конгрес да не се провежда, а самият Йехова-Маркс призна пълния крах на конгреса. Така Шестият конгрес на МРА, свикан формално от името на Ню-Йоркския Генерален съвет в Женева на 8 септември 1873 г., издаде смъртния акт на марксисткия “Интернационал”.

Отчаяното бягство на Ген-съвета не го спаси от тоталното поражение. Независимо от марионетния марксистки Конгрес в Женева в

1873 г., където, както казва старият социал-демократ Бекер, им се е налагало «да изравят мандати из-под земята», тоест от гробовете, за да не останат само в компанията на своите немски швейцарци, фракционният разкол на Маркс се провали и изчезна в кърсокаците на Историята...

По същото време, болшинството секции на Интернационала отхвърлиха приетите в Хага решения и поддържаха връзките си с изключените Бакунин и Джеймс Гийом. Юрската Федерация замени Генералния Съвет и свика конгреса в Сент-Имие, с което даде макар и

краткотраен тласък на дейността на анархистическия Интернационал. Участваха 28 делегати от федерациите на седем страни: Англия, Белгия, Холандия, Швейцария, Испания, Италия и Франция.

Конгресът преразгледа устава на Интернационала, провъзгласи пълна автономия на секциите, ликвидира Ген-съвета, като орган и го замени с бюро, лишено от всяка изпълнителна власт, натоварвайки го

с функции за техническа координация. Тези функции се поемаха ротационно, от конгрес до конгрес, от една от федерациите. Конгресът

се произнесе за подготовката на генерална стачка, която “всъщност е Социалната революция”, и призова работниците да се обединят в международни профсъюзи, способни да организират такива стачки в своите професии.

От есента на 1872 г. Испанската, Италианската, Белгийската и

Юрска Федерация продължиха да съществуват още пет-шест години и да провеждат редовно ежегодните конгреси на местните секции.

Болшинството от техните делегати се изказаха категорично против действията и решенията на Ген-съвета, за съюз с Юрската Федерация. В отговор Лондонският Ген-съвет, тоест Маркс и Енгелс, поста-новиха изключването от Интернационала на всички федерации, секции и отделни лица, отхвърлящи Хагските решения, на първо място участниците в конгреса в Сент Имие, както и белгийската и холанд-169 ска федерации.

От всичко това Бакунин заключи, че Интернационалът може да стане инструмент за освобождението на пролетариата, само ако «първоначално освободи сам себе си» и престане да се дели на «большинство, състоящо се от слепи оръдия, и малцинство от “научни локомотивни машинисти»». Неговата интуитивна мисъл бе потвърдена на друго ниво: половин век по-късно се появили маркс-ленинските «научни

машинисти на историята», които използвали, като гориво десетки милиони труповете на трудещите се. Не случайно в прощалното си писмо до Юрските секции той бе обявил “за център на европейската реакция, с която работниците трябва да водят десетилетия

на ужасна борба, авторитарният социализъм на Маркс, наравно с дипломатията на Бисмарк.” Това сравнение между “железния канцлер” и наследниците на Маркс (Ленин, Троцки и Сталин) показва

колко много могат да се заблуждават относно бъдещето и велики улове.

В същия момент, когато неговите идеи удържаха победа в Интернационала, Бакунин реши да се оттегли от борбата. Изморен и разочарован, той търсеше покой. На 1 юли 1876 г., склопи очи в една работническа болница в Берн, Швейцария. Приятелите му го погребяха в

Бремгартен, поставяйки на гроба му една скала с надпис: **Michel BAKUNIN 1814 – 1876** и малко по-долу -

“Спомнете си за този, който пожертва всичко за свободата на човечеството”.

Две седмици след смъртта на Михаил Александрович Бакунин въздъхнали си от отминалата ги опасност, марксистите решиха на “конференцията” във Филаделфия на 15 юли 1876 г. да “саморазпуснат”

своя Интернационал, с което се извърши и **ОФИЦИАЛНОТО МУ ПОГРЕБЕНИЕ...**

ВЕРСИЯТА НА ФРАНЦ МЕРИНГ:

“Смъртният акт на стария Интернационал бе издаден на Шестия му конгрес, свикан в Женева на 8 септември следващата година от Генералния съвет в Ню-Йорк. Докато на бакунисткия контра-конгрес, който бе открил заседанията си още на 1 септември също в

Женева, все пак участваха по 5 белгийски, френски и испански делегати, 4 италиански, двама английски, 1 холандски и шестима швейцарци, марксисткият конгрес се състоеше в мнозинството си от

швейцарци, живущи в Женева. Нямаше англичани, французи, белгийци и италианци. Германците и австрийците бяха представени с

по един делегат, а Генералния съвет в Ню-Йорк не можа да изпрати свой представител... **Маркс призна, че конгресът е претърпял**

фиаско и посъветва Съвета да оттегли временно на заден план

170

формалната организация на Интернационала...

Няколко седмици преди марксисткия “конгрес”, вместо разпадналата се хагска “Комисия по делото Бакунин”, “Петорката”: Маркс, Енгелс, Франкел, Дюпон и Серайе издаде от името на Генералния

Съвет в Ню-Йорк “Меморандум” под заглавие **“Заговорът срещу Интернационала”...** (В предишния параграф видяхме мнението на Мering за съставената от двамата “класици” брошура на основа на доносите на агента на царската охранка, пръв руски марксист и вожд на руската секция на Първия Интернационал в Женева - Николай Утин.)

...Бакунин им отговори в “Журнал дьо Женев”, от което личеше дълбокото му огорчение, с което го бяха изпълнили нападките в “Заговора” и обяви за оттеглянето си от борбата, считайки, че е удържал морална и идейна победа над своите противници. Оттеглянето си той обясни с влошаващата се сърдечна болест: “Нека

по-младите се заловят за работа, аз вече нямам необходимите сили, за да продължавам да тласкам “Сизифовия камък” срещу тържествуващата навсякъде реакция”.

В прощалното си писмо до Юрските секции той “обявява за център на европейската реакция, с който работниците трябва да водят дълги десетилетия ужасна борба, “социализмът” на Маркс, наравно с дипломатията на Бисмарк.”

Разбира се, марксистите осмяха “здравословните съображения” на Бакунин, но той, като че ли за да ги “опровергае”... почина в горчива бедност и мъчителни физически страдания на 1 юли 1876 г. в Берн.

“Бакунин - завършва Мering - заслужаваше по-добра смърт и

по-достойна памет от тая, която е запазена за него в много кръгове на работническата класа, за която той се бори толкова храбро и страда толкова много. Въпреки неговите недостатъци и слабости, историята ще му отреди почетно място между челните борци на международния пролетариат, макар че то може да бъде оспорвано, докато на земята има филистери, независимо от това, дали те нахлупват полицейската нощна шапка над дългите си уши, или се опитват да прикрият треперещия си скелет под "лъвската" кожа на един Маркс".

(Франц МЕРИНГ, из "Карл Маркс – история ето жизни", 1918 г.) Няма да спорим с Меринг за това, какво се е криело под въпросната кожа...

МАРКС-ЛЕНИНСКАТА ВЕРСИЯ:

Официалното обяснение за бягството в Ню-Йорк беше:

"Във връзка с неблагоприятната обстановка на континента, къде-171

то господства реакцията, и заплахата, че английските реформисти и бланкистските сектанти могат да заграбят ръководството на Генералния съвет, последният по настояване на Маркс и Енгелс е пренесен в Ню-Йорк. Ген-съвета е бил напълно обновен: основното ядро са образували ръководителите на Североамериканската федерация - Ф. А. Зорге, Ф. Болте и др...

В най-близките месеци след Хагския конгрес Маркс и Енгелс продължават в качеството си на упълномощени от Генералния съвет

за Европа да се занимават непосредствено с делата на Първия Интернационал и с пропагандиране взетите решения от конгреса. По

тяхна инициатива, Ню-Йоркският Генерален съвет обявява вълн от редовете на Международната Работническа Асоциация всички бакунистки и поддържащите ги организации, които саботират тези решения и разкола в Интернационала.

Така Хагският конгрес ознаменува идейната победа на марксизма.

Отстоявайки програмните и организационни принципи на Интернационала в борбата с анархистите и разните дребнобуржоазни

елементи, Маркс и Енгелс подготвят неговия пореден конгрес: те

водят преписка със секциите и с отделни деятели на работническото движение.

Енгелс отделя особено внимание на Испания,

която е основния плацдарм в борбата с тайната организация на

бакунистите – Алианса на социалистическата демокрация, като

си пишат редовно с (зетя) Лафарг, който е в Мадрид, получават

подробна информация за дейността на испанските секции, с която

информират Генералния Съвет за положението там **и чрез него**

ръководят борбата против бакунистите.

Вече в края на август 1873 г., на основа на съобщенията от местните федерации и секции, за **Маркс и Енгелс става очевидно, че**

породения конгрес на Интернационала, който по решение на Хаг-

ския конгрес от 1872 г. трябва да се проведе в Швейцария, няма да

има международен характер. Във връзка със създалата се обста-

новка, Маркс и Енгелс стигат до единодушно мнение за нецелесъ-

образността на присъствието на представител на Генералния

Съвет на предстоящия конгрес и убеждават Хепнер и Серайе да

се откажат от пътуването до Женева.

Писмото до гражданите делегати на Женевския конгрес на МРА е

написано с ръката на Енгелс, съгласувано с Маркс, от името на

Сераие, на 3 септември 1873 г. Оригиналът се е съхранил. Те двамата приготвят отчета на Генсъвета, както и други материали, предназначени за конгреса. В дневния му ред са били включени въпросите: **за преразглеждане на Устава; за международното обединение на профсъюзите; за политическата борба на работничес-**

172

ската класа; за всеобщата работническа статистика. Конгресът се открива в Женева на 8 септември 1873 г. **Около две трети от делегатите са представлявали швейцарските и най-вече женевските (утиновски) секции.** На конгреса, чиято работа е била ръко-водена от Й. Ф. Бекер, са били прочетени отчета на Ген-Съвета и **местни доклади. Женевският конгрес през 1873 г. е бил последният конгрес на МРА...**

В края на ноември 1873 г. Енгелс работи над подобряване на немския превод на доклада на Маркс (по Утин) «Алиансът на социалистическата демокрация и Международната Работническа Асоциация»,

изпратен му от парт-издателството на ГСДРП «**Volksstaat**» (**Народна Държава**); немското издание под заглавие «**Заговорът против Интернационала**» излиза от печат в Брауншвайг в 1874 г.

Историческата задача на Първия Интернационал е била изпълнена, **идеите на марксизма - доведени до напредничавите работници на икономически развитите страни в света.** В новата историческа обстановка, възникнала след поражението на Парижката Комуна, пред работническото движение застава непосредствена-та

задача за “...създаване на масови социалистически работнически партии на базата на отделните национални държави” (dixit Ленин В. И., Полн. собр. соч., 5 изд., т. 26, с. 50). Маркс и Енгелс са

видявали необходимостта от преход към нови организационни форми.

“Вземайки под внимание положението на работите в Европа, аз считам за безусловно полезно временно да изместим на заден план формалната организация на Интернационала... Събитията и неизбежното развитие и усложнение на обстановката сами ще се погрижат за възстановяването на Интернационала в подобрена форма.” — пише Маркс до Ф. Зорге на 27 септември 1873 г. (Маркс К. и Енгелс Ф., Соч., 2 изд., т. 33, с. 508—09).

Официално Първият Интернационал бе разпуснат с решение на Фи-ладелфийската конференция през 1876 г.” И ЭТО ВСЕ...

(NB: “Подобренieto”, което Маркс обещавахе, дойде във вид на

II-ри Интернационал през 1889 г., **за който четвърт век по-късно**

Роза Люксембург ще каже, че е един вонящ политически труп.

Следващото, неизмеримо по-голямо подобрене – III-ти Интернационал - стана полицейско-шпионски филиал на ГПУ/НКВД, огла-вяван от техният агент – Георги Димитров и съставител, по заповед

“отгоре”, на касапските списъци на наивниците емигранти, потърси-ли убежище в “страната на строящия се комунизъм”.

В навечерието на Втората световна война Бенито Мусолини писа във в-к “Джорнале д’Италия”: “Никой не е успявал да нанесе по-смъртоносни удари върху идеята за Социалната революция и не е избивал

с по-яростно ожесточение толкова революционери, колкото Ста-173

лин”.

В договореност с Рузвелт и Чърчил, по време на “отечествената война” през месец май на 1943 г. III-ти “Интернационал” бе разтурен от

“бащата на цялото прогресивно човечество”. Бившият американски

посланник в Москва през годините на “големия терор” – сър Джозеф Дейвис – каза по случая, че Сталин е превърнал Коминтерна в...
ПОГРЕБАЛНО БЮРО НА КОМУНИЗМА.)

174

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Паразитизъм и свързаните с него експлоатация, насилие, войни, социално неравенство и производните им: капитали, държави, империализъм и борби на “нисшите класи” срещу “висшите” за ликвидиране на социалното и интернационалното статукво, характеризират съвременното общество.

Посегателствата към хляба и свободата от страна на паразитите, предизвикват отпора на “нисшите” срещу експлоатацията и господството на една класа над другите, пораждат стремежи за премахването им и за създаване на общество в което “царуват” свободата, равенството и братството то между хората и народите.

Последното е същността на Социалната революция (С.Р.).

Формулирането на проблема и търсенето на неговото решение, доведоха през XIX век до създаването на теории на Социалната революция. Сред тях две – на Бакунин и на Маркс - раздвижиха духовете и

импулсираха организирането на унижените, потиснатите и експлоатираните за борба срещу “законно-установения ред” на буржоазията.

Основният въпрос, който двете теории поставиха и отговорите, които те му дадоха, могат да бъдат резюмирани лаконично с две думи: **АНАРХИЯ** или **ДИКТАТУРА**?!

В опита да систематизираме революционната теория на Бакунин, проследихме исторически практическата проверка на двете алтернативи или по-скоро на двата антипода, сравнявайки техните програми, стратегия, тактика, организация на С.Р., методите и средствата

на борба и най-вече резултатите от нея в десетилетието между средата на 60-те и 70-те години на XIX-и век.

Не е трудно да се констатира, че по важност, разглежданите въпроси надхвърлиха далече рамките на това десетилетие и се отразиха съд-боносно върху събитията и през следващия XX-и век. Нещо повече, те очертават перспективите, които се разкриват през настоящия

XXI-и век и предопределят бъдещето на човешкия род, пред който историята поставя хамлетовия въпрос: **ДА БЪДЕ ИЛИ НЕ?**

Същевременно, мимоходом, засегнахме и един друг въпрос: коя от двете теории се оказа действителното приближение до решението на задачата. Неговият отговор е най-тясно свързан с този на предишния въпрос.

И така, **Маркс или Бакунин?** Няма да си играем на “ези-тура”. Ми-175 **сля, че е време да отговорим: чия теория издържа практическата проверка?**

Енгелс беше казал: “Маркс е гений, ние сме само таланти”. Според таланта, геният бил открил “фундаменталният закон”, че хората първо трябвало да ядат, да пият, да имат жилище и облекло, а след това

всичко останало... Неговите гениални препоръки за легална политическа борба отведоха част от работническата класа в помийната яма

на социалдемократията. Полунелегалната маркс-ленинска версия, постави друг дял от пролетариата под железната пета на държавно-капиталистическата диктатура.

С примера на Първия (и Втори) Интернационал продемонстрирахме неефикасността на откритата легална борба с паразитизма. Техните методи за унищожение на сакулина доказаха негодността си. Тя просто нямаше и не го допусна. Глупаво е да се мисли, че виждайки как се опитват открито да срежат “кислородните й шлангове”, тя ще позволи ножа да влезе в действие. “Научни” доказателства на този очевиден факт, не са нужни.

С “марксизмът, като ръководство за действие”, Третият Интернационал или Коминтернът превърна партийната, военно-полицейската и административната бюрокрация в сакулина, която се интегрира в... глобалния паразит.

Независимо от тази “историческа практика”, беше крайно време да

се разбере, че известният на цял свят лозунг на Йехова-Маркс, отправен открито към “пролетариите от всички страни”, в действителност

отдавна е реализиран тайно от паразитите-сакулинисти в неговата

коригирана форма: “Паразити от всички страни съединявайте

се!” Те отдавна са извървели тайния път от ломбардската банко-мафия до системата от транснационални и глобални фугер-помпи, обединени и създали мощна междудържавна паразитна структура с

нейните мултинационални или национални милитаристични и полицейски израстъци и пипала. Упованието във вярата, че политическата просвета на масите и всеобщото избирателно право ще изключат

фугер-помпата “в конституционен порядък”, занулявайки проценти-те на рефинансиране на фалиралата система, е чиста утопия, ако не

е поредната измама на масите. Сврѣхпаразитите веднага ще вземат

всички превантивни мерки за сметка на... “брашнияните чували”, както това се видя при различните банкови и системни кризи, на които

станахме свидетели в наше време, а ако те се окажат неефикасни за

санацията на системата, на тях им остават в резерва мащабните регионални касапници и в последна сметка бъдещата... световна война, като “изход” от кризата.

За разлика от двамата “класици”, Михаил Бакунин, който бе посветил изцяло живота си на делото за освобождение на човечеството, 176

без откривателски претенции постави основите на една универсална

теория на социалната революция. Той обоснова концептуално нелегалния начин на борба, като освен организационната му форма – контразаговора - предложи и технологията на обезпаразитяването.

Бакунин не е разработвал общата и частна теория на социалната революция като кабинетна доктрина. Не е имал време за това и е бил

убеден, че извършването на един революционен акт, струва много

повече от написването на дужина революционни програми. Той беше

революционер, който прекара живота си в конспирации, на барикадите или в затворите, затова неговата теория е “разсята” в не многобройните му трудове и в многочислените писма и брошури. Въпреки

това, макар и в “насипно състояние”, тя е великолепно проектирана

и дори само за това си заслужава търсенето, анализирането и доиз-граждането на оставеното ни идейно наследство.

Успоредно, той направи ред констатации и открития, в които неговият приоритет е безспорен, но които повечето от нас дори не се

постараха да разберат. Сред тях:

- **Възгледът върху политическата история, като перманентен заговор;**

- **Заговорът, като фактор на паразитогенезата;**

- **Държавата, като резултат от паразитогенезата (без да е крайна**

фаза на паразито-метаморфозата). Концентрацията на икономическата и политическа власт е процес, който започва в зората на политическата история с организираните банди, преминава през националните държави, за да стигне в наши дни до мултинационалните

и транснационални паразитни и милитаристични образувания на

сврѣх-държавите;

- **Идеята за контразаговора:** на организирания заговор на паразитите трябва да се противопостави организираният анти-паразитен контразаговор. Той единствен е в състояние да преодолее заговора на

сврѣхпаразитите, това обаче, предполага интернационален контразаговор на потиснатите и експлоатираните;

- **Идеята за комбинирана атака или взаимодействието между**

бунтовната стихия на масите и тайната революционна организация - срещу политическата, икономическа и социална система

на паразитите;

- **Идеята за перманентната социална революция.** Следва да подчертаем дебело, че бакунинската концепция за перманентна социална революция се разгъва в две измерения - в дълбочина и в ширина.

В дълбочина ще рече до ликвидиране на държавата и на пазара, и замяната им с анархокомунизма, а в ширина – до реализирането му в планетарен мащаб – върху петте континента. Двете

177

развития са взаимозависими: “в дълбочина” е основа на развитието на революцията “в ширина”, или другояче казано, в дълбочина е “първичното” начало, а в ширина – “вторичното”!

- **Констатацията, че колективните усилия или еднопосочните действия на една организация /класа/ са много по-мощни и**

по-резултатни от сумата на индивидуалните, изолирани усилия

на нейните членове /на съставлящите я единици/. (Това днес наричат неадитивност на кумулацията на човешките усилия.) Имайки най-сериозни намерения да осъществи своята идея за контразаговора, Бакунин очерта контурите на общата универсална теория на Социалната революция и пристъпи практически към създаване на необходимата за провеждането ѝ революционна организация, или с други думи, намери опорната точка и лоста за преместване на днешното общество в бъдещето.

Успехът на революцията, чийто импулси излъчват неговите идеи е гарантиран:

- **от разрушителната стихия на поставените в безизходица “нисши класи”;**

- **от неизбежността на революционната ситуация,** вследствие разрушаването на социалното и интернационално статукво;

- **от волята за създаване на тайна, интернационална революционна организация,** вместо централизираната партия, която е ембрион на “новата” класа от паразити и на нейната диктатура.

Мощта и ефикасността на бакунистката организация е свързана с недвусмисленото формулиране на целите, структурата, методите, средствата и ролята ѝ преди, по време на- и след социалната революция и зависи от ръста на революционния потенциал, олицетворяван от пролетариата, прекариата, лумпен-пролетариата или “нисшите класи”, които нямат друг модус за оцеляване, освен Социалната революция;

- **от стратегията за превръщане на световната криза, чиято кулминация е империалистическата война, в гражданска и в крайна сметка – в Социална революция.**

- **от перманентните революционни акции, основаващи се върху трите принципа - мондиализъм, стихийност и организация, които имат за цел унищожение на държавите, експроприация на**

капиталите и ликвидиране на класите.

Крайно време е да разберем, че “велосипедът е открит”, че разработките и оставени ни в наследство от Бакунин идеи, програми, уставни на

тайни организации, стратегия, тактика и технология за разрушаване на паразитните структури на държавата и капитала бяха потвърдени, за жалост чрез негативния исторически опит на маркс-ленинските

политически партии. Но, въпреки всичко, по-скоро рано, отколкото

178

късно, предопределеният от Р.Р. (роботронната революция) край

на двойното (социално и интернационално) статукво и създадените от нея материални условия на анархокомунистическото общество, правят победата на Социалната революция неизбежна.

Това също едва ли се нуждае от особенни “научни” доказателства, защото няма алтернатива...

Остава ни да се спрем лаконично върху разликите в програмите на марксизма и анархизма и последиците от практическата им реализация, които ни отправят в две различни “социални пространства”

– на държавния капитализъм и на анархо-комунизма:

“Манифестът на компартията”, с неговите програмни десет точки за установяване на диктатурата ѝ и за етатизация на икономиката, го превърнаха в най-пълната и завършена програма на държавния капитализъм. Нейното внедряване - най-напред в Русия, а след това в Източна Европа и редица страни от “Третия свят”, сред които и Китай - се оказа една ЗАКЪСНЯЛА БУРЖОАЗНА “РЕВОЛЮЦИЯ”.

Чрез спряните на полупът Руска (1917 – 1921 г.) и другите революции на XX-и век, ленинско-сталинско-маоистката фракция на “революционния” марксизъм се превърна в “демиург” на диктатурата на

държавния капитал и гробар на перманентната социална революция, а тезисите на “зрелите” Маркс и Енгелс, част от които цитирахме в предишните глави, се оказаха по-скоро... “меншевишки”.

След $\frac{3}{4}$ вековно разиграване върху световната историческа сцена, кървавата руска трагедия завърши, като смрадлив фарс в блатото на

съвременния капитализъм и неговите социалдемократически лакеи.

Вместо марксистката политика, чиято основна цел беше завоюване на държавната власт (независимо дали по мирен или въоръжен

начин), установяване на “пролетарска” диктатура и етатизиране на

икономиката, вследствие на което паразитите и държавата щели

“да отмрат”, Бакунин провъзгласи за непосредствена цел на революционната дейност интелектуалното, социаликономическото и политическото освобождение на човечеството. За постигането ѝ, той

предприе организирането на широкомащабен международен заговор

на анархистите от всички страни за насочване на бунтовната стихия

на масите към осъществяване на интегрална (засягаща всички сфери на човешката дейност), перманентна, интернационална Социална

революция, чиято пряка и основна задача е унищожение на съвременните държави и организиране на тяхно място на анархията, тоест, на свободната федерация на комуните, на областите, регионите

и страните.

Посредством експроприацията на капиталите и премахване на класите в хода на революцията, федерираните комуни на въоръжени-179

те труженици трябваше да ликвидират паразитизма и организират

колективното владение на собствеността, на производството и раз-пределението, върху началата на освободения и доброволен труд, на равенството и на справедливостта. **Възникналото в резултат на**

такава революция общество на генерализирано самоуправление

във всички сфери на живота – “политическа”, социална, икономическа, културна и т.н. - ние наричаме СВОБОДЕН КОМУНИЗЪМ или АНАРХОКОМУНИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО.

Всички подобни опити през XIX-и и XX-и век бяха смазани с военната сила на буржоа, болшевики или фашисти, и удавени в

кръвта на пролетариата, защото нашите революционери пренебрегнаха теоретичното и практическо наследство, оставено ни

от Михаил Александрович Бакунин.

Разбира се, неговите писания не са “свещенни”, нито са библия, в

която, като поповете, можем да намерим отговор на всеки въпрос. А

такива има много, те стоят открити и ще се появяват и нови, на които

сме длъжни да отговорим.

Критикувайки непримиримата анти-етатистка позиция на Бакунин, в своите “Писма до стария другар”, Херцен задава един от тези въпроси: **“От това, че държавата е преходна форма, не следва, че**

тя вече е преминала... И още, какво означава да отричаш държавата, когато главното условие за края ѝ е пълнолетието на болшинството?”.

Поставен е смислен въпрос, който се нуждае от смислен отговор! Не зная дали Бакунин го е дал – не го намерих в съчиненията му, затова си позволявам да заключа в неговия дух: достигането на “пълнолетие от болшинството” ще бъде улеснено с разрушаването на държавата. Въпросът по-скоро е: **как двата процеса – на разрушението**

и навършването на пълнолетие - да се задействат, като “зъбча-ти колела”? Но, ако “болшинството не е навършило пълнолетие”, а

“революционното малцинство” избърза да “отрече” /разбие/ държавната машина, ние трябва да сме наясно в какви материални и социални условия и с какви методи и средства можем да задвижим “колелото на историята”, т.е. да подпомогнем движението /самоорганизирането или синергетиката/ на масите в посока на АНАРХИЯТА, САМОУПРАВЛЕНИЕТО или КЪМ ПРЯКАТА ДЕМОКРАЦИЯ,

(които са синоними), а ако такова движение не започне, ако сме го изпреварили, ако “сме взели втория месец на бременността за девети”, как **ДА ПОПРЕЧИМ НА КОЕТО И ДА Е ВЛАСТНИЧЕСКО “МАЛЦИНСТВО”** да вкара това недостатъчно осъзнало

се, “непълнолетно” мнозинство в “кривия макарон” на държавността, както това ставаше във всички досегашни АБОРТИРАЛИ социални революции?

180

Особено, ако на сцената се появят “революционни” хамелеони, които ще кажат:

“Маркс си схожда с Прудон в това, че и двамата са за “разбиване-то” на съвременната държавна машина. Това сходство на марксизма с анархизма (и с Прудон, и с Бакунин) нито опортюнистите, нито кауцкианците не искат да видят, понеже **те са се отклонили**

от марксизма в този пункт... Ние болшевиките съвсем не се разминаваме с анархистите по въпроса за отмяната на държавата, като цел. Ние само твърдим, че за постигането ѝ е необходимо временно използване на оръдията, на средствата и на приомите на държавната власт против експлоататорите, така както за унищожението на класите е необходима временната диктатура на угнетената класа.” (Ленин, “Държавата и революцията”, том 33 на 5-то, допълнено издание на пълното събрание на съчиненията му, стр. 53, 60) След този цитат на Ленин в биографията на Бакунин “съветската бакуниноведка” Наталия Пирумова казва, че нейният “обект” не е забелязал цялата очевидност, съдържаща се в марксленинските “аргументи” и твърдял неуморно, но погрешно, че **“Само**

пълната свобода, би могла да породви свободната организация на обществото”.

Историята показва, че тогава, вчера, днес и утре, Бакунин е имал абсолютно право! Никакво свободно и още по-малко комунистическо

общество, не може и не ще се роди от марксистическата диктатура. Ре-ализирайки 10-те програмни точки на “Манифеста на компартията”, вместо абсурда - “пролетарска” диктатура, тя установи в “съветската” империя **ДИКТАТУРАТА НА ПАРТИЙНАТА, ВОЕННО-ПОЛИЦЕЙСКА И ЧИНОВНИЧЕСКА БЮРОКРАЦИЯ, ОБРАЗУВАЛА**

“НОВАТА” ИЛИ ДЪРЖАВНОКАПИТАЛИСТИЧЕСКАТА КЛА-

СА, за която в своята лебедова песен по случай петата годишнина

от октомврийския преврат, нейният създател Улянов, признава печално (или лицемерно): “Въпреки цялата ни архиреволюционност, нашият бюрократичен държавен апарат, който сме разкрасили с

“ком”-етикетчета, не се различава по нищо от царисткия, освен **по това, че от 1 300 000, “пораствна” с още 200 хиляди” /паразити/.** (В статиите си “По-добре по-малко, но по-добре” и “Как да реорганизираме РАБКРИН?”)

Четиридесет години по-късно, по времето на Хрущов, паразитите стигнаха внушителната цифра от 20 милиона, а “съветските” учени писаха в списание “Проблеми на мира и социализма”, че при

такава темпове, към 2000-та година цялото население на така нар. СССР няма да стигне за нуждите на “пролетарския” Левиатан, който се бил превърнал в “народен”. Четвърт век по-късно, го обявиха за един “правов и демократичен”, буржоазен Левиатан и завършиха с 181

обратния преход от държавен към частен капитализъм и с трансформация на НОМЕНКЛАТУРАТА В ОЛИГАРХИЯ, което може би...

предотврати реализацията на хипотезата за катастрофалния ръст на бюрокрацията?

Впрочем, Бакунин предсказа тази еволюция и ИНВОЛЮЦИЯ на марксизма, който за век и половина извървя в Русия пътя от УТИН, през БОЛШЕВИКИТЕ, до ПУТИН. Резултатите от тези метаморфози и класови мутации или дегенерации, потвърдиха безусловно

бакунинската прогноза и старата дефиниция на Блажения Августин: “ДЪРЖАВАТА (при всички конфигурации на паразитите) НЕ

Е НИЩО ДРУГО, ОСВЕН ЕДНА СВРЪХ-ГОЛЯМА БАНДА!” Но, светия му не отговори на въпроса КАКВО ДА СЕ ПРАВИ, ЗА ДА

МОГАТ ОГРАБВАНИТЕ ДА СЕ ОСВОБОДЯТ ОТ ГРАБЕЖИТЕ И ИЗДЕВАТЕЛСТВАТА НА БАНДАТА?

ОТ РУСКИЯ, КИТАЙСКИЯ И ДРУГИТЕ МАРКСИЧЕСКИ ЕКСПЕРИМЕНТИ СЛЕДВА ДА ЗАКЛЮЧИМ, ЧЕ ПОЯВАТА НА ЕТАТИСТКИ САКУЛИНИ ОТ РОДА НА ЛЕНИН, Е ВЪЗМОЖНА, АКО ЛИ НЕ И НЕИЗБЕЖНА ПРИ ОБСТОЯТЕЛСТВА, КАТО ОПИСВАНИТЕ В “ХЕРЦЕНОВИЯ КАЗУС”. ЗАТОВА, АКО НЕ СМЕ ПРОЗЯПАЛИ УРОЦИТЕ НА СОБСТВЕНАТА СИ ИСТОРИЯ, АКО НЕ СМЕ ЗАБРАВИЛИ ТРАНСФОРМИРАЛИТЕ

СЕ В КОНТРАРЕВОЛЮЦИИ АБОРТИРАЛИ РЕВОЛЮЦИИ ОТ МИНАЛОТО И АКО СМЕ НАУЧИЛИ НЕЩО НОВО ОТ КЪРВАВИТЕ СОЦИАЛНИ ЕКСПЕРИМЕНТИ – НИЕ АНАР-ХО-КОМУНИСТИТЕ ТРЯБВА ДА ИМАМЕ ПРЕДЕЛНО ЯСЕН

ОТГОВОР НА ВЪПРОСА НА ЧЕРНИШЕВСКИ:

“ЧТО ДЕЛАТЬ?”

Мисля, че отговорът се съдържа в революционната теория на Михаил Бакунин. За да се попречи на “аборта” на революцията, тя трябва

да се превърне в перманентно състояние, като се ликвидира – по линия на масите - всяко новопоявящо се или новопоявило се контрареволюционно, властническо малцинство още в зародиш!

Включая

и такова, което може да се роди от евентуалната “анархистическа” дегенерация. При това, преди малцинството “да е вдигнало, търкалящата се в калта по улиците на Петроград власт” или, в краен

случай, ако студеното чудовище се е навдигнало – да го довършим преди то да е завършило “строителството” на “Че-Ка” и на “Червената армия”. Това предполага СВОЕВРЕМЕННА ЛИКВИДАЦИЯ

на всички “строители на новата държавност” от рода на Робеспьер, Сен-Жуст, Ленин, Троцки, Держински и може би... Джугашвили и епионите му. (Защо “може би” ли? – Защото са интелектуални нищожества, които стават безжалостни касаци, само ако сме оставили да наследят диктатурата, установена от предишните.)

182

А, ако силите ни са недостатъчни, ползвайки военния език, да приложим незабавно **“СТРАТЕГИЯ АНТИКЛАУЗЕВИЦ”: НЕ С МАСОВ, А С “ПУНКТУАЛЕН” ТЕРОР - В ПОДХОДЯЩИЯ МОМЕНТ, НА ПОДХОДЯЩОТО МЯСТО, СРЕЩУ ПОДХОДЯЩИТЕ ОБЕКТИ !!!**

НА ПОСЛЕДНО ПО МЯСТО, НО НЕ И ПО ВАЖНОСТ, ОТГОВОР
ЧАКА И ТАКИВА ВЪПРОСИ:

- ЗАЩО МАРКСИЗМЪТ “ПОБЕДИ” ПРАКТИЧЕСКИ В ПЕРИОДА 1917-1989 г., ЗАБАВАЙКИ С ЕДИН ВЕК СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ?

ОПРОСТЕНИЯТ ОТГОВОР Е В “ПОЛИТИЧЕСКАТА ЕКОЛОГИЯ”, ЗА КОЯТО СТАНА ДУМА В ПРЕДИШНИЯ АБЗАЦ, ДРУГИЯТ СЕ НУЖДАЕ ОТ НОВ КОЛЕКТИВЕН ТРУД, (ЧИЕТО НАЧАЛО СЕ ОПИТАХ ДА ПОСТАВЯ В НЕЗАВЪРШЕНИЯ “АПОКАЛИПСИС – КОГА?”), В КОЙТО ТРЯБВА ДА СЕ ВЗЕМАТ ПОД

ВНИМАНИЕ ВСИЧКИ НЕОБХОДИМИ И ДОСТАТЪЧНИ УСЛОВИЯ И ФАКТОРИ ЗА УСПЕХА НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ В ХХІ ВЕК.

- КАКВО СЛЕДВА ДА ПРАВИМ, КАТО ЧЛЕНОВЕ НА ЕДНА АНАРХО-КОМУНИСТИЧЕСКА РЕВОЛЮЦИОННА ОРГАНИЗАЦИЯ /ТАЙНИЯ КОНТРА-ЗАГОВОР/ ПРЕЗ “МИРНИЯ”, ПРЕД-РЕВОЛЮЦИОННИЯ, РЕВОЛЮЦИОННИЯ ИЛИ ВЪВ ВЕРОЯТ-

НИЯ КОНТРА-РЕВОЛЮЦИОНЕН ПЕРИОД, ЗА ДА НЕ ПОВТОРИМ ТРАГИЧНИЯ ИЛИ ПОЗОРЕН ОПИТ НА НАШИТЕ ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ?

ТЪЙ КАТО, НЕ САМО ЗА СВОЕТО ВРЕМЕ, НО И ДО ДНЕС, НИКОЙ НЕ Е ПРЕДЛОЖИЛ ПО-ДОБРА КОНЦЕПЦИЯ И ПЛАН ОТ

БАКУНИНОВАТА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ, ТЯ СЛЕДВА ДА НИ СЛУЖИ, КАТО ОСНОВА, ВЪРХУ КОЯТО ДА ИЗВЪРШИМ ЗАДЪЛЖИТЕЛНА АКТУАЛИЗАЦИЯ И АДАПТАЦИЯ НА НАШИТЕ ОРЪЖИЯ, ТАКА ЧЕ ДА

ОТГОВАРЯТ НА УСЛОВИЯТА И НУЖДТЕ НА СОЦИАЛНИТЕ ВОЙНИ ПРЕЗ НАСТОЯЩИЯ ВЕК.

КАТО НАЧАЛО, ЗА ДА НАМЕРИМ СЪОТВЕТСТВАЩИТЕ НА ЕПОХАТА ОТГОВОРИ, МИСЛЯ, ТРЯБВА ДА СЕ ЗАПОЧНЕ СЪС СИСТЕМЕН АНАЛИЗ НА ПРАКТИКАТА И ОПИТА НА НАШИТЕ СОБСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ ПО ВРЕМЕ НА ПАРИЖКА-ТА КОМУНА, НА РУСКАТА И ИСПАНСКАТА РЕВОЛЮЦИИ, КАТО ПАРАЛЕЛНО ИЗСЛЕДВАМЕ РОЛЯТА НА ВЕРСАЙЦИ, НА БОЛШЕВИКИ, НА ХИТЛЕРИСТИ, ФРАНКИСТИ, МАОИСТИ

И ПОДОБНИТЕ ИМ; ДА АНАЛИЗИРАМЕ ГРЕШКИТЕ И ПРЕИМУЩЕСТВАТА В МЕТОДИТЕ НА БОРБА И ИЗПОЛЗВАНИТЕ СРЕДСТВА ОТ ГРАДСКИТЕ ГЕРИЛЕРОСИ, ОТ ОРГАНИЗАЦИИ

183

И ГРУПИ, КАТО НАРОДНА ВОЛЯ, NOSOTROS, ТУПАМАРОС, ИРА, ЕТА, БААДЕР-МАЙНХОВ, НА БОЙЦИТЕ ОТ АЛ-КАЙ-ДА И ДРУГИТЕ МЮСЮЛМАНСКИ МРЕЖИ, ДА АНАЛИЗИ-

РАМЕ И СИСТЕМАТИЗИРАМЕ ОПИТА НА НЕПРЕКЪСНАТО ПОЯВЯВАЩИТЕ СЕ ТАЙНИ “КОНТРА-ЗАГОВОРИ”, (КОИТО ВСЛЕДСТВИЕ СИСТЕМНАТА КРИЗА НА СЪВРЕМЕННОТО ОБ-

ЩЕСТВО, ЩЕ СТАВАТ ВСЕ ПО-МНОГОБРОЙНИ, ПО-ЕКСТРЕ-
МИСТКИ, ПО-ОПТИМАЛНИ И ЕФИКАСНИ), КАТО ГИ ПРЕЦЕ-
НЯВАМЕ И ПРИЛАГАМЕ КРИТИЧНО - С ОГЛЕД СОБСТВЕНИ-
ТЕ НИ ЦЕЛИ. И НА ПОСЛЕДНО, НО САМО ПО-МЯСТО, НАРЕД
С ПРОУЧВАНИЯТА И АНАЛИЗИТЕ, ДА ПРОЯВИМ ОТКРИВА-
ТЕЛСКА СТРАСТ, ТВОРЧЕСКО ВЪОБРАЖЕНИЕ, ИЗОБРЕТАТЕЛНОСТ И НАЙ-ВЕЧЕ
АПОСТОЛСКА САМООТВЕРЖЕНОСТ
В АГИТАЦИОННАТА, ПРОПАГАНДНА И ОРГАНИЗАЦИОННА
РАБОТА С ЦЕЛ СЪЗДАВАНЕ НА КРИТИЧНИЯ МИНИМУМ НА
ОРГАНИЗИРАНост, ПОМНЕЙКИ, ЧЕ
АЛТЕРНАТИВАТА НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ Е...
ГИБЕЛТА НА ЧОВЕШКИЯ РОД. ЗАТОВА: ОРГАНИЗАЦИЯ, ОРГАНИЗАЦИЯ
И ПАК ОРГАНИЗАЦИЯ! ПРИ ТОВА - ОЩЕ
СЕГА! УТРЕ ЩЕ БЪДЕ КЪСНО...

184

“СВОБОДНА МИСЪЛ”

Михаил А. БАКУНИН
ВЪЗВАНІЕ КЪМ РУСКАТА
АРМІЯ

Настъпва часът на последния бой между руското Самодържавие и
Народа! Пролетта е под носа ни, а в ранна пролет двубоят ще започне. Всеки мъж или жена,
към каквото и съсловие да принадлежи
е длъжен да си даде сметка и реши окончателно към коя от двете
страни може, иска и е длъжен да застане. Средата става невъзможна, защото нито едната, нито
другата страна няма да я търпят.

За тържеството на народното дело ще бъде от решително значение
на чия страна ще застане армията. Ако тя застане на страната на народа, за неговото свято
дело, кръвопролития почти няма да има, а
само поголовно изхвърляне зад пределите на Русия на всички паразити и лентии, за да се научат
в чужбина да си изкарват насъщния

хляб с пот на челото с личния си труд. **Ще заплатят с мизерния си
живот само палачите, полицейските агенти и техните помощници, само мъчителите
на трудовия народ. Великодушен в победата**

си, този народ, забравяйки множеството стари грехове и обиди, ще
предостави на всички останали или по живо-по здраво да си заминат
където им е угодно, да умрат от глад, или да живеят свободно на
освободената руска земя, работейки заедно и наравно с народа.

Ако, обаче, войската заеме страната на народните палачи, тогава работата ще бъде друга. Тогава,
за да се смаже грамадната и организирана военна сила, революционният народ ще
бъде принуден

да си послужи с всички ужаси на безпощадното разрушение и изстребление. От
армията зависи да избави Русия от подобно нещастие.

И за това тя има само една възможност - да премине на наша страна
и да се слее с въстаналия въоръжен народ.

Офицери и войници от руската армия, ние възлагаме големи надежди на вас. Особено на тези
от вас, които са най-малко подхвърлени
на корумпирането и получаването на царски милости за сметка на
пробитите джобове на народа.

Каква е програмата на революционното дело на трудовия народ? Тя
е пълното освобождение на всички от гнусното насилие на държава-185
вата, угнетяваща го от векове. Тя е ликвидирането на игото на всички държавни съсловия:
бюрократично-аристократическото, казионно-църковното и кулашко-търговското, които под
покровителството

на властта обират разорения народ. **Целият този мръсен свят на
паразити и насилници трябва да бъде низвергнат и разрушен до
основи, така че и следа да не остане от него върху освободената
руска земя.**

Но за да се предприеме такова колосално дело, като разрушението
на целия съсловно-държавен ред, не трябва да се самооблащаваме и
опиваме с лекомислени очаквания. За тази задача трябва да се създаде организирана сила.
Нейните елементи винаги са съществували в

народа, но за да се създаде от тях действителна революционна сила, те трябва да се ОРГА-
НИЗИРАТ! Самата държава не е нищо друго, освен организиране на народните сили,
изключително в полза

на паразитите от привилегированите държавни съсловия, против интересите на тру-
довия народ. За да се разруши престъпната

държавно-съсловна организация е необходимо да се създаде противна ней РЕВОЛЮЦИОН-
НА ОРГАНИЗАЦИЯ. Изграждането на истинска конспирация, годна да създаде действителна
революционна, народна сила, не е лесно предприятие. Самата държава се крепи върху постоян-
ната конспирация на всички правителствени и привилегировани съсловия против народа. Този
открит заговор, който се

нарича държавен и правов ред, има в своя подкрепа класовите

интереси на всички привилегировани, благословията на всички възможни църкви, всички предразсъдъци, традиции и навици на народа, стотиците милиарди, одирани от него ежегодно по законен начин, милионната армия, безчислената бюрокрация, тълпите от жандарми и шпиони — с две думи, цялата **ДЪРЖАВНА**

ОРГАНИЗАЦИЯ. От въвн той е подкрепян от интернационалния заговор на всички потисници и дипломати против поробените народи и от активната помощ на всички държави, винаги солидарни, когато трябва да се усмирява народния бунт.

Този, който за пръв път се сблъсква с огромността на тази задача, навярно ще изпита и страх, и съмнение в успеха. От къде да се вземат толкова духовни и физически сили, за да се сломи гръбнака на

държавната машина с нейните бюрокрация, офицерски и полицейски корпуси и с тълпите от надзиратели и шпиони, лакеи и еснафи, които са за “реда”?

Може ли една шепа от нелегални революционери, дори и да са няколко хиляди, може ли да смаже държавата и нейните безчислени отряди от наемници и институти?

Някога, когато държавата бе в ембрионално състояние - да! Но днес, това би било възможно само при едно условие - ако програмата

186

на революционната организация е най-адекватния и верен израз на народните интереси, искания и стремежи. Нашата програма отговаря на тези изисквания - ние не искаме нищо друго, освен това, което иска народа: **СВОБОДА И ЗЕМЯ!** Общонародно владение на земята и върху нея, очистена и освободена от всички

дармоеди, създаване на свободен живот за всички, основан на равен труд и равно възнаграждение.

Ние вярваме в успеха на нашата конспирация, защото народът е с нас. В това няма и не може да има никакво съмнение. Който малко от малко си дава труд да узнае всичко, което става ежедневно

около него, той знае до каква степен народът ненавижда тази разбойническа и злобно-потисническа правителствена, чиновническо-бюрократична, полицейска и попска сволач, **КОЯТО**

СОБСТВЕНО И ОБРАЗУВА ДЪРЖАВАТА. Нему е известна без-дънната омраза и ненавист срещу нея.

Ако народът още не е въстанал поголовно и смазал държавната гади-на, то е само защото още не е осъзнал собствената си сила и не е съумял да се организира. Да му се вдъхне това съзнание, е единствената

цел на нашата революционна пропаганда. И тогава, сплотяването на раздробените му стихийни сили в един съкрушаващ ураган - ето коя е целта на революционната организация!

За такава колосална работа силите и волята на отделния човек не са достатъчни, дори да са титанични. За изпълнението ѝ са нужни дружините, колективни, непрекъснати и най-важното — строго подчинени на **ЕДИНЕН ПЛАН** действия на няколко стотин души. Тези хора трябва да бъдат свързани помежду си не само с

единна народно-революционна програма, но и с най-пълна и безусловна солидарност в действията и единство на волите. Това може да

бъде постигнато само чрез най-строга организационна дисциплина, основана на пълната самоотверженост и отдаденост на всеки на революционното дело. Всякога и навсякъде те трябва да действат като

един човек!

Да се създаде такава организация не е лесно, но веднъж създадена, революционната сила ще бъде готова и при дълбоката и повсеместна криза и недоволство на народа, които съществуват днес в цяла

Русия, победата ѝ ще бъде несъмнена. Тая тайна организация, силна със своята дисциплина, страстна преданост и самоотверженост на членовете си, се нуждае от безусловното подчинение на всеки на раз-порежданията на един всезнаещ и таен комитет.

Членовете на тоя Комитет са се обрекли, отричайки се дори от собственото си Аз. И това им дава право да искат безусловно самоотри-цание от всички членове на организацията. Те до такава степен са се

отказали от всичко, което представлява ценност в очите на всички

187

властолюбци, честолюбци и щестлавно-самовлюбени, че отхвърляйки завинаги стремежа към лична собственост, власт и могъщество, от

всякакво официално място в йерархическото общество, те обричат себе си на вечна неизвестност, предоставяйки на другите рекламната слава, външния блясък и шума от успехите на делото, съхранявайки за себе си не лично, а колективно, неговата същност. Подобно на йезуитите, но с цел освобождението на народа, а не неговото поробване, те са се отказали дори от личната си воля. **В Комитета, както**

и в организацията, мисли, желае и действа НЕ ИНДИВИДА, А КОЛЕКТИВА!

Такова отричане от собствените живот, мисъл и воля за мнозина би изглеждало невъзможно и дори възмутително. И то действително е трудно, но заедно с това - НЕОБХОДИМО! Особено трудно ще се стори то на начинаещите, на току що встъпващите в организацията.

На хора, които не са отвикнали от празнословието и приповдигна-тото фанфаронство. На играещите си на лична чест, достойнство и

право, утешаващи себе си със жалките призрази на въображаемата човечност, зад която у нас се скрива най-робска покорност на всички и всеки пред условията на най-гнусната и подла действителност. То ще бъде трудно и за тези, които търсят в революционното дело удовлетворение на самолюбието си и предлог за салонно фразьорство

или намират в него отражението на собственото си драматическо-ге-роически рисуващо се лице, а не самото дело. Същото ще е и за онези, които ненавлезли в революционната работа, още не са успели да

разберат необходимите и неизбежни условия за тържеството на революцията. Те само постепенно, в хода на ежедневната революционна

дейност ще усетят онзи всепоглъщащ стремеж и страст, изключващи и подтискащи дребните, лични страсти. Под неотстъпното влияние на нелегалната революционна практика, живите, способни, силни и действително предани на революционната кауза хора, все повече и повече ще се отричат от дребнавите интереси и подбуди, изпълващи предишния им живот.

Така, те все по-дълбоко ще се проникват от колективната страст, мисъл, воля и дисциплина, приближавайки се към самия център на организацията. И колкото по-близо се намират до него, толкова по-широка и разнообразна ще става дейността им.

Революционната организация не иска от своите членове отричане от мисленето, волята и страстите. Напротив, тя се нуждае от умни, силни, волеви и страстни хора. Тя иска от този, който встъпва съзнателно и свободно в редовете ѝ да се откаже веднъж завинаги от щестлав-ното своеволие на мисли и страсти, т.е. иска **ТОЙ ДА БЪДЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛЕН НА РЕВОЛЮЦИОННОТО ПОПРИЩЕ, КОЕТО**

Е ИЗБРАЛ СВОБОДНО, ДА БЪДЕ ВЕРЕН НА СЕБЕ СИ!

Да, единственото, което тя иска от него е само последователност.

Всеки нов член влиза свободно в организацията, но веднъж вля-зъл, той ПРИНАДЛЕЖИ НЕЙ, А НЕ НА СЕБЕ СИ!

ВСТЪПВАНЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА Е СВОБОДНО, НО ИЗЛИЗАНЕТО ОТ НЕЯ Е НЕВЪЗМОЖНО, защото всеки напуснал я член би подхвърлил на опасност нейното съществуване. То

не трябва да зависи нито от лекомислието и капризите, нито пък от честността, силата или скромността на едно или няколко лица.

В страна, където само полицейското подозрение е достатъчно, за да бъде подхвърлен всеки на най-жестоки мъчения, ОРГАНИЗАЦИЯТА ТРЯБВА ДА ГЛЕДА НА ИЗЛИЗАЩИТЕ ОТ НЕЯ,

КАТО НА ИЗМЕННИЦИ! Затова, встъпвайки в нея, всеки трябва да знае, че той ѝ се обрича с всичко, което има - сили, средства, умения и живота си. И то БЕЗВЪЗВРАТНО.

Затова лесното и ЛЕКОМИСЛЕНОТО влизане в организацията ТРЯБВА ДА БЪДЕ НАПРАВЕНО НЕВЪЗМОЖНО. Този, който желае да участва в нея, трябва да има най-сериозни подбуди и мотиви.

И истинска и дълбока страст. Организацията не признава никакви други мотиви и страсти, освен СТРАСТТА КЪМ ДЕЛОТО НА НАРОДНОТО ОСВОБОЖДЕНИЕ. Всичко това е казано ясно и определено в обнародваната от нея програма, задължителна както за членовете на Комитета, така и за всички останали.

Организацията не само, че не отрича правото на своите членове да мислят и разискват, но апелира за интелектуални усилия и психологическа подготовка от страна на всеки новопожелал да влезе в редовете ѝ. Тя не го приема, докато не се убеди, че той е разбрал и усвоил изцяло и напълно нейната програма на социалната революция. Тази програма е от такова естество, че поло-винчатото отношение към нея е невъзможно. **ТЯ ИЛИ СЕ ПРИЕМА ИЗЦЯЛО, ИЛИ СЕ ОТХВЪРЛЯ ИЗЦЯЛО!**

Но, нито един човек не може да я приеме сериозно и искрено, докато ненавистта към целия днешен политически, социален и

икономически ред и стремежа към безпощадното му разрушение не са станали негова преобладаваща и всепоглъщаща страст.

Със самото желание за встъпване в организацията, новият член показва, че тази страст съществува в него. **На организацията остава**

само да провери НА ПРАКТИКА, не е ли излъгал той себе си и нея.

Проверката не е трудна, защото още първите стъпки на попрището на революцията свидетелстват ясно и определено за характера и способностите на всеки. Ако в новопостъпващия действително съществува революционната страст, то всичко, което организацията ще му

поиска, ще бъде леко за него. За страстта не съществуват трудности.

Тя не признава невъзможното и колкото по-непреодолими изглеждат препятствията, толкова по-силни стават напрежението на волята, умението и силата на възбуждения от нея човек, стремежа му към

удовлетворяването ѝ. В този, в който тя съществува няма място за дребни страсти. Той даже не ги жертва, защото голямата страст ги измества естествено. Жертви принасят само подчиняващите се на попския или метафизически морал и дълг, а не хората действащи под влияние на действителната страст. У такива хора няма

място за самолюбие, честолюбие и славолубие, нито чужди сър-дечни подбуждения, умора и стремеж към покой. Страстта не

знае умора и не търси покой. Отхвърляйки всичко, което тя не е, тя денонощно се стреми към предмета на своята единствена и изключителна цел. Всеки човек, встъпващ в редовете на организацията може да желае само едно: **ТЪРЖЕСТВОТО НА РЕВОЛЮЦИЯТА**, на основа на изцяло приетата от него организационна програма. Всичко останало, независимо дали се касае до самия него или близките му, е безразлично за него, защото ако той наистина се е издигнал на висотата на революционната страст, той сам ще възненавиди всичко, което може да повреди или попречи на делото.

Той ще възненавиди преди всичко глаголстването и празното любопитство. С ярост ще преследва дори сянката на словесното кокетство и парламентско бръщолевене в салоните, защото това е опасно, тъй като винаги завършва с полицейска визита. И още повече затова, защото пренасянето на тези маниери в организацията, действа разложително върху всички нейни членове, предизвиквайки

напразни спорове, съперничества и стремеж към създаване на разни партии в средата на самата организация, която е създадена не за сло-вопререкания и лични забавления на повече или по-малко способни-те си членове, а за революционна работа и борба.

Всяка излишна, дори невинна дума е вредна, ако щете само затова, че се губи скъпоценно време и се разпилява енергията и де-морализират членовете на организацията. Пречи се на бързите

решения и действия, а в тази област, БЪРЗИНАТА Е НЕЙНАТА ГЛАВНА СИЛА.

Сериозният член на организацията е убил всяко любопитство у себе си и го преследва безпощадно и у другите. Макар че съзнава себе си достоен за всяко доверие и именно защото е достоен

за него, той не търси и не иска да знае нищо, което няма отношение към възложеното му дело, което не е необходимо за ефикасното му изпълнение. Той говори за работата само с този и само

това, което е свързано с нея. При изпълнението ѝ, той се съобразява безусловно и строго с всички получени от Комитета инструкции и

нареждания, без да пита и се старае да узнае на каква степен на доверие и отговорност в организацията се намира. Той желае да му бъде

възложена колкото може повече работа, но не се натрапва, а чака търпеливо именно на него тя да бъде възложена от другарите му.

Такава желязна и безусловна дисциплина може да удиви и даже да оскърби новациите, но тя ще зарадва и заедно с това удовлетвори всеки сериозен член, всеки действително умен и силен човек, ако в него

действа онази всепоглъщаща страст към тържеството на социалната революция, за която говорихме. Сериозният член ще разбере, че

именно такава дисциплина е необходимия залог срещу индивидуализма и е условието, без което е невъзможно тържеството на народното дело. Че само тя може да сплоти действително организацията и

създаде колективната революционна сила, която опирайки се на могъщата стихия на народа, ще бъде в състояние да събори и разруши

мощната държавна организация.

Някои ще попитат: Как можем да се доверим на ръководството на един таен и непознат нам Комитет?

Но Комитета ви е известен! Първо по ясната и определена програма, обнародвана и най-подробно обяснявана на всеки, желаещ да стане

член на организацията. За него можете да съдите и по доверието, което имат към Комитета онези известни и уважавани от вас лица

- членове на местните организации. Доверие, което ви заставя да

влезнете именно в тази, а не в друга организация. Най-после за комитета ще съдите по резултатите от неговата неуморна, решителна и

всепроникваща дейност, съобразена единствено с програмата и целите на организацията.

Доброволното възприемане, подчинение и

изпълнение на директивите и решенията са възможни само, когато на практика сме убедени от предвидливостта и бдителността, от разумното изразходване на организационната енергия, от

целесъобразността на комитетските разпореждания и ефикасността от прилагането им. Само при такива реално проверени

предпоставки може да се приеме необходимостта от тая желязна

дисциплина, без която е невъзможно съхранението на организацията в условията на полицейщина и нелегалност.

Другата гаранция, която Комитета предоставя на всички членове на

организацията, е обстоятелството, че той е колективно тяло, в което

всеки член се подхвърля на същия неумолимо строг, взаимен контрол, на който са подложени всички останали. В никой от членовете

на Комитета не може да има място за лично честолюбие, още повече, че членовете му са обrekli имената си на вечна неизвестност, а себе

си - на пожизнена обществена незначителност. **Когато в утрешния**

ден революцията победи, нито един от тях не ще излезе на сцената и не ще заеме видно място. Комитетът ще си остане ТАЕН, 191

издигайки открито хора, които не са негови членове и са дори

чужди на организацията, задоволявайки се с това, че те ще из-пълняват неговата програма.

В Комитета не може да има партии. Те не могат да съществуват, защото двете основни причини за появата им: **личното честолюбие**

или **користолубие** са унищожени във всеки член из корен. Нито

едното, нито другото не могат да се развиват там, където честолюбиви и щестлавни индивиди не могат да интригуват задкулисно и

създават конфликти на едни членове срещу други. При пълния взаимен контрол и съвършена прозрачност в действията на всеки

член от организацията, подобни интриги и конфликти са невъзможни.

По какъв начин се набират членовете на Комитета? Как в случай на

нужда техният брой се попълва и разширява? Аз вече казах: Членовете на организацията се приближават толкова повече до Комитета, колкото повече не на думи, а на дело се проникват от духа и страстта на революционната програма, колкото повече самоотверженост, енергия и способност проявяват при изпълнение на възложените им

задачи. Те се приемат в него на основата на фактически доказателства, при което се вземат в съображение не така наречените лични

заслуги, а единствено ползата им за организацията и революционното дело.

Ще добавя още и следното. Планът на цялата организация е такъв, че никаква сила не може да я разруши. Дори, ако в предсто-ящата революционна борба ние претърпим ново поражение (от

което не се страхуваме), то и тогава, сред най-бедствения разгром на народното въстание и най-дива реакция на властта, организацията трябва да остане цяла и невредима. Основана върху безусловната, фанатична и неизменна преданост на всички свои членове и най-вече на дълбоко народния характер на своята програма, тя ще бъде толкова здрава и неуловима, че никаква

полицейска сила и хитрост не ще могат да я подкопаят. Враговете ѝ не ще я намерят, но на нея ще могат да разчитат всички

другари по идеал и осмислена революционна страст. Тя ще продължи да набира нови членове, укрепвайки и разширявайки се

до тогава, докато създаде нова сила, достатъчна, за да разруши в

края на краищата държавата.

Какво трябва да се направи, за да се освободи руския народ, а заедно с него и всички народи подтискани от руската държава? Повтарям -

ДА СЕ РАЗРУШИ ДЪРЖАВАТА! Но какво представлява главната, бих казал цялата сила на държавата, без която тя не може да съществува? - **АРМИЯТА.** Значи трябва да ѝ се отнеме тази армия, т.е. да

се превърне от държавна армия във въоръжен народ. Да се спечелят
192

войниците за революционната кауза.

Войникът е роб, по-голям от всички роби в Русия. Роб, оплетен от военната дисциплина и принудена клетва за вярност към държавата, началството и знамето. Роб, изтръгнат от редовете на поробения

народ, за да го държи във вечно робство. Той е невинен, защото не знае какво върши и защото е обвързан така, че не може да не изпълни заповедите на началството. А началството му заповядва да бие народа и да стреля в него. Така е било винаги. И сега, повече от по-рано, главното предназначение на войника е да стреля в баща и майка, в

родните си братя и сестри, за да дадат, умирайки от глад и последната си копейка за наслажденията, развлеченията и охолството на своите мъчители и врагове.

Войникът е невинен, защото е беден, оплетен и неосъзнат роб. И заедно с това, той е страшен престъпник: отцеубиец, братоубиец, на-родоубиец!

А какво да кажем за офицерите, които постъпват на военна служба по своя воля и могат да я напуснат по всяко време? Които, колкото и да са необразовани, са несравнимо по-развити и много повече знаят и разбират от простите войници. Които, поради това вършат съзнателно и свободно това, което **ПРЕДВОЖДАНИТЕ ОТ ТЯХ** войници

правят несъзнателно и по неволя?

Ще кажат - нуждата! Наистина великолепно извинение! Значи нуждата може да оправдае всяка мерзост? Затова са се навъдили у нас толкова полицаи, жандарми, доносници и шпиони. Всички тия бедни люде са станали мерзавци по нужда. При това нуждата е понятие крайно еластично: Днес е нужен хляб, утре баница, а в други ден с шампанското и хайвера ще станат нужни карета и палат. Сега можем да си обясним, защо с много малки изключения, целия този привилегирован свят, наричащ себе си образован, се е превърнал в стадо подли сволачи . . . Всички от нуждата!

Че, ако нуждата заставя да се вършат мерзости, не е ли по-добре да се крадат портфейли, или още по-добре - да се стане разбойник и да се грабят по друмищата помешчици и търговци вместо да се водят бедните войници на отцеубийство, братоубийство и народоубийство?

Кой върши по-голямо престъпление? Този ли, който обира портфейли или граби, а може би и убива, притеснително-помещици

и търговци-спекуланти, или онзи, който по заповед на гнусното началство избива десетки, стотици, че и хиляди невинни и измъчени? Кой е по-голям престъпник - офицерът или разбойникът?

- Разбира се, офицерът!

Офицерът обикновено се прикрива зад заповедта на началството. А ако началството му заповядва да убие баща си, изнасили майка си или даде сестра си за забавление на някакъв генерал, на великия княз или
193

дори на царя - Трябва ли той да изпълни тая заповед? Някой фанатик на военната дисциплина или на верноподаничеството, или по-точно

някой мерзавец, прикриващ користолюбивата си подлост с маската на мним фанатизъм, ще отговори: Да, ще изпълня всяка заповед на началството! - А ЗАЩО? - Защото началството изпълнява винаги волята на Господаря. - А защо тази воля е свята? - Защото Господаря е божи помазаник. . .

С такива скотове не си и струва да се говори. Тях трябва да ги биеш по муцуната. С други средства не можеш ги вразуми.

Друг, по-хитър ще ви отговори: Държавата е необходима за общо-народното благо (хубаво е това благо - огледайте се около себе си!) Държавата се нуждае от армия - продължава нашия хитрец - а тя без

най-строга дисциплина, т.е. без сляпо послушание и подчинение на началството не може да съществува.

Заклучението е неопровержимо, само предпоставките му са лъжливи. Истина е, че без ТАКАВА дисциплина, ТАКАВА армия не може

да съществува. Не по-малко вярно е и това, че без ТАКАВА войска никаква държава въобще, и още по-малко руската не би издържала и един ден. Но съвършено лъжливо е предположението, че съществуването на каквато и да е, и най-вече на руската държава е необходимо за благо на народа. Справедливо е обратното - всички държави, и сред тях най-вече Романовското самодържавие, са пагубни за народите.

Още веднъж, огледайте се около себе си! Вижте нещастното положение, ежедневните страдания, народното робство и не ще ви са

нужни никакви други доказателства, за да се убедите, че тая държава е създадена за гавра, изтезание и ограбване на народа, а не

за благо на му. И тогава, отхвърляйки с негодувание всички мръсни софизми, измислени от мерзавците за прикритие на мерзостите им, ще кажете сами, че дълг на всеки честен офицер, у когото под мун-дира не е замряло сърцето, е да застане на страната на народа против

държавата, против правителството и ако е нужно, и против самата армия, когато тя се нареди на тяхна страна.

Работата е в това, че всички тези "благородни" господа не крадат портфейли и не разбойничестват, а се задоволяват с извършване на злодейства, позволени от закона и заповядани от началството, защото за частни кражби и грабежи те подхвърлят на заточение в Сибир, докато за казионните злодейства се получават награди, чинове

и ордени. Поради това те са по-безопасни и изгодни, независимо, че именно поради безнаказаността си са хиляди пъти по-подли и престъпни, т.е. пагубни за народа, от джебчийството или бандитизма.

(Примери и доказателства във всяка история има в изобилие.) Може би в по-малка степен казаното важи и за руския войник. Защото, как-194 во представлява тоя войник, докато остава верен на клетвата си и знамето и послушен на началството, изпълняващо "върховната" по-веля? Аз казах вече - Той е царски палач, отцеубиец, братоубиец, на-родоубиец. Що за свой е той? - **Да, той е невинен - казват, защото**

не знае какво прави. Но нали и бясното куче, когато хапе е също невинно, защото и то не знае какво върши, но това не ви пречи да го застреляте.

Разбира се, преди да се стреля във войника, трябва да се употребят всички усилия, за да бъде вразумен. Това е справедливо и

човечно и най-важното - ИЗВЪНРЕДНО ПОЛЕЗНО ЗА ТЪРЖЕСТВОТО НА РЕВОЛЮЦИЯТА. Но що значи да се вразуми войника? Това значи да бъде разбунтуван против началството, против

знамето и клетвата и бъде убеден, че той - син на народа, трябва да отиде с народа против царя. За войника, както и за офицера няма

среден път. Те или по заповед на царя ще душат народа, или заедно с народа ще съборят държавата.

Войници и офицери! Тези от вас, които умеят или искат да видят и чуят, у които има сърце и ум и макар една капка човешка справедливост и истина, те не ще питат кои са причините на приближаващата революция. ТЕ ГИ ЗНАЯТ.

Положението на "ОСВОБОДЕНИЯ" от милостивия господар народ е вече НЕПОНОСИМО! Разорен и във веригите на закона, той е длъжен днес да избира между бунта и гладната смърт. Няма съмнение, че той ще потърси спасението си в бунта. Не минава година, а понякога и месец, през които да не излизат военни отряди, за да усмиря-ват мъжиците. Значи днес те се бунтуват, а преди десет години все се надяваха на царя. Сега това свърши и за него трябва да благодарим на самия Александър Втори. Никой, както него не научи и вразуми мъжиците, убивайки в тях окончателно тази нещастна, историческа вяра в царското провидение. С десет годишния кървав опит, той доказва, че народа няма по-лош враг от царя, и че на него се опира цялата вража сила.

Народа вече не чака от никого защита и не се надява повече на ни-чие милосърдие и справедливост. Той знае, че всеки бунт завършва с по-страшни изтезания и влошаване на положението му. И въпреки това се бунтува! Значи той няма повече сили да търпи. Мъжишките бунтове са повсеместни, но още са разединени. В това е и слабостта им!

Който носи в гърдите си любов към народа, сега трябва да мисли само за едно: КАК ДА СЕ СЪЕДИНЯТ ВСИЧКИ ТЕЗИ МЕСТНИ, РАЗЕДИНЕНИ БУНТОВЕ В ЕДИН ВСЕОБЩ, СПОСОБЕН ДА СВАЛИ И СМАЖЕ ДЪРЖАВАТА, и как, съобразявайки

се само със собствените си инстинкти и вековните желания на наро-195 да, да определи в главни линии революционната програма, която да заключава в себе си и крайната цел, и първите мерки, стъпки и методи на революцията и да посочи на народа как върху развалините на държавата да създаде своята свобода и щастие.

Десетилетните интелектуални усилия и пламенните търсения на мла-дото и грамотно поколение, опиращи се на цял ред искрени опити и самоотвержени подвизи, заради които плеяда от най-добрите синове на народа заплатиха със свободата и живота си, изработиха най-последна програма — ПРОГРАМА НЕ КНИЖНО-ПЕДАНТСКА, А ЖИВА, ПРОСТОНАРОДНА И ЗАЕДНО С ТОВА, СЪОТВЕТСТВАЩА НА ИЗИСКВАНИЯТА НА НАЙ-РАЗВИТИЯ РАЗУМ.

Основните принципи на тая програма са най-широки и чове-чни: най-пълна свобода и равенство за всички хора от двата пола, основани на обществената собственост и общ труд, равен и задължителен за всички, изключая, разбира се, тези, които ще предпочетат гладната смърт пред работата. Такава е днес програмата на черноработния свят и тя е в пълно съответствие с вековните инстинкти и искания на нашия народ.

Предлагайки тази програма на черноработниците може да се констатира с удивление, с каква бързина и колко широко те я разбират, и с какъв жар я приемат. Така, че програмата е готова! Който е за нея, той ще дойде с нас и ще бъде наш приятел. Който е против, той е приятел на властта, на жандармите и палачите. Той е наш враг!

Но само програмата не е достатъчна! За да се доведе тя до народното съзнание и на основа на нея да се сплоти стихийната сила

в победоносно-революционна, **Е НЕОБХОДИМА ОРГАНИЗАЦИЯ**. Нещо повече, организацията трябва да създаде **ЦЯЛОС-ТЕН ПЛАН НА НАРОДНОТО ВЪСТАНИЕ** и да подготви първите необходими условия за успеха му. Когато тя пусне дълбоки

корени в народа, тя ще може да унищожи самия стълб на всяка реакция - **ДЪРЖАВАТА!**

Който е за такава организация, ще бъде наш другар, който не - наш враг!

КОЙТО НЕ Е С НАС, ТОЙ Е ПРОТИВ НАС! ИЗБИРАЙТЕ!

196

N.B.: Превъзходната студия на Алексей Боровой -“Бакунин”, която предлагаме на вниманието на читателя, е писана през 1926 г., по случай 50 години от смъртта на нашия Мишел. Тя е едно от най-добрите

крипто-изложения на неговите философски и революционни възгледи. В нея Боровой го цитира многократно, позовавайки се на петтомните избрани съчинения на издателство “ГОЛОС ТРУДА”, излезли

от печат през 1919-1922 г. В текста, след всеки цитат или резюме на бакунинската мисъл, е посочен тома и страницата. Напр. (т. III, стр. 123) или още по-кратко (III-123).

Но, както ще се разбере от следващата статия на Горелик (“Анархистите в руската Революция”), времето на написването ѝ, е било

кърваво, ужасяващо време. Десетгодишната “диктатура на пролетариата”, е направила откритото изказване, дори на късчета от истината, смъртоносно. Тиранията е показала цялата ограниченост на

легалността. В най-добрия случай, тя води до автоцензура, която убива словото. Смешно е да се говори за “открита борба”. Затова, под погледа на убийците от Че-Ка, Боровой си служи със своя философско-езоповския език, характеризиращ се с недоизказаност, с на-меци и със загатвания, разчитащи на досетливостта, на тези, чийто мозък все още не е парализиран от страха. Поради това, днешните негърпеливци могат да започнат четенето на студията от... средата. Но продължението на ленинизма, със същите средства направи и Езоп невъзможен. Боровой надживява само с известен брой години другарите си, загинали в борбата за ХЛЯБ и СВОБОДА, още през първата петилетка след “великия октомври”.

След което и той на свой ред, ще бъде ликвидиран, с лепенка на устата.

197

**АЛЕКСЕЙ БОРОВОЙ -
"МИХАИЛ БАКУНИН"**

В историята на анархизма Бакунин заема изключително място.

Анархистическата мисъл и действие са намерили в него своя гени-ален изразител. Анархистическият мироглед за пръв път получава

израз в неговата съвършенна чистота и мъжество. Световното значение на бакуниновата “бунтарска” философия и агитация е осъзнато

отдавна. Но неговото философски и идейно наследство все още е изследвано в незначителна степен. Досега то си остава проблем. Неговото учение и живот са се сплели ведно с легендите и, извъртавайки

облика му, те живеят до наши дни.

Покрай издигнатите паметници на Бакунин от Макс Нетлау и Джеймс Гийом, едно истинско изследване на Бакунин започна едва от две

десетилетия, особено от времето на Октомврийската революция, всмукала незабелязано в себе си стихията на бакунизма. Но, може

смело да се твърди, че основният комплекс от идеи, с които живее съвременният, в частност руския анархизъм, принадлежи на Михаил Бакунин. Нещо повече, опитът на Октомврийската революция, който застави анархистите да преразгледат своя теоретичен и практически багаж, остави непоклатими неговите идейни и тактически формулировки, давайки решителни доказателства за гениалната му прозорливост.

Такова преразглеждане трябва да постави в целия му ръст необходимостта от изследване, както на социологическите и политически

проблеми на бакунизма, така и проблемите на анархистическия мироглед като цяло. И тук, наред с възможностите за истински открития, изследователят ще срещне и значителни трудности.

При един повърхностен, тенденциозен и циклопски синтез, Бакунин изглежда изтъкан от противоречия. Думите на Кант, че към автора не винаги може да се предявява искане да признае, като свое напи-саното и казаното от него, като че ли с пълно право могат да бъдат

приложени към Бакунин.

В неговото своеобразно, хаотично, огромно творчество, би било напразно да търсим простота, прозрачност, мярка. Би бил безнадежден, наистина лилипутски труд, да се опитваме да го улавяме в противоречия, в грехове и прекалявания. Правилно, единствено правилното

и заедно с това целесъобразно и справедливо, би било да оценяваме

неговото творчество, като велико жизнено дело, като цяло, стремеж-198

ки се да вникнем в неговата мисъл и патос, отделяйки оригиналното, изразеното за пръв път и само от него, от преходните исторически

наслоения, от случайните или моментни “приумици”.

Истинската бакунистка същност на неговата философия, е приемането и прославата на живота в неговото многообразие и неповтори-мост. Нетърпимите за “логизиращия” разум противоречия, живеещи

редом в реалността, са еднакво важни и необходими, защото от тяхното органическо единство се конструира самото понятие за живота.

Още на младини, дълго преди да се сложи окончателно неговият реалистичен мироглед, той не само е чувствал перманентността на противоречията в живота, но нееднократно, с пластична яснота, е формулирал в писмата си до своите близки това чувство: “Противоречията – това е живота, прелестите на живота и който не може

да ги преодолее, той не може да преодолее и живота. Но всеки е

длъжен и може да го стори. В това се състои неговата човешка

същност” и т.н., и т.н.

В светлината на това виждане, отделните противоречия на Бакунин престават да са грешки, пропуски или дефекти на мисленето, или на методологията. Те са обусловени от своеобразието на самия мироглед и са оправдани теоретически и практически.

Наред с това, трябва да се има предвид и “техническата” обстановка в която са създавани бакунистките текстове. Неговите съчинения

– памфлети, не са търпелива систематизация на натрупани върху листчета бележки, а лава, която трябва да изпепели противника. Ба-кунисткото слово винаги е било отговор на непосредствен въпрос. В

увлечението си, по отдавна почувствани перспективи, той е преска-чал границите на политическата или социологическа импровизации

и е пишел трактати. В такива условия не би било най-мъдрото да очакваме от автора методологическа издържаност и теоретическа завършеност.

Но, без да се взираме в несъблюдаването на изискванията на научната методология и на отсъствието на научен апарат, представляващи

гордостта на днешния ерудит, творчеството на Бакунин е монументално, то звъни с вълнуващ лиризм и хипнотизира със страстното

си изложение.

“Федерализъм, социализъм и антиатеизъм” , много части от

“Кнута-германската империя” , “Писма до французина” или

изобличенията на Мацини звучат не като политически опити, а като вдъхновена философска поема.

Творчеството на Бакунин, като цяло е антроподицея, т.е. обяснение

и оправдание на човешкия свят. Човекът е централния мотив в неговото философстване. Мирогледът на Бакунин е наситен с човека.

199

Неговият човек не е мършавата абстракция на рационалистите от епохата на Просвещението, нито е плод на “разумната” диалектика. По-малко от всичко, той е “равноправен” член на “човечеството”

или избранник с чудесната мисия да прославя Твореца с делата си.

Накрая, той не е романтичен герой, призван по волята на мислителя

или на вожда да осъществи метафизиката на прогреса.

Човекът на Бакунин е първичната, неразложима интуиция, израсла

от живото съчувствие на свръхнадарената натура към всичко човешко. Човекът на Бакунин е жив, реален, конкретен човек, със пластична материя, в далечното минало – брат на горилата, а днес – мислител, бунтовник, скулптор на нов човешки свят.

Как е възможно такова творчество?

В традиционните характеристики на бакуниновата философия на историята, по нашему, се подчертава прекалено значението на негативния елемент.

В неговата обща концепция за света, в учението за живота, като безгранично развитие, като вечно движещ се многофазов, единен поток, отрицателният момент естествено трябва да заеме своето важно място. Животът е диалектически процес и неговата същност се състои в

последователната смяна на утвърждаване и на отрицание, намиращи

се в органичен синтез. Всяко утвърждаване крие в себе си елементи

на собственото си разрушение; отрицанието е необходима предпоставка за утвърждаването.

В този хаос на взаимодействащи причини, конкретните явления се

нуждаят от наличието на определени условия и типични отношения, вън от които тяхното самопроявление и по-нататъшно съществуване е невъзможно. Опитът да се въстане срещу тези условия, би бил

въстание против причините, обусловили самото явление и затова би го заплашил с гибел.

При целия романтизм на своята натура, Бакунин е бил реалист от

главата до петите. Той си е давал ясна сметка при какви именно условия “бунтът” има шанс да успее, в какви, без да претендира за непосредствено-практически успехи, може да има възпитателно или

пропагандно значение, и най-после, в какви - бунтът е равносилен

на безумие – не в смисъл на извънредно пренебрегване на реалната

обстановка, в която трябва да протече самият бунт, а в смисъл на ко-ренно извращение на задачите на човешката дейност, на безмислено

покушение над това, което по същество стои над човешката воля и възможности. Такава е природата с нейните закони, такива са обществените закони – не временните, конкретни форми, в които човек

въвежда своите исторически преходни достижения, а основните закони на човешкото битие, действащи като природни сили.

Затова, представата за Бакунин, като нихилист, бунтар и универсала-200

лен отрицател не само на юридическите, но и на природните и обществени закони, посягащ на принципните основи на природната и

социална материя, е напълно невярна.

Свободата на човека, се разбира от него не метафизически, като независимост от действията на “естествените закони на физическия

и социален свят”. Личността е обвързана от “естествената необходимост” (подчинена е на природните закони) и “обществената необходимост” (подчинена на законите на общественото битие). Тази

подчиненост е основа и условие за нашето съществуване. Въстанието против тях, би било нелеп опит да поставим себе си вън от

действието на всемирната причинност, определяща съществуването

на всички вещи. В този смисъл, човекът е роб, но роб на закони, стоящи не над него, а образувачи собствената му природа, неотделима

от условията на неговото съществуване.

Затова, за Бакунин няма (и не би могло да има) разрыв между “свободата” и “необходимостта”. “Разумността” на реалността не подлежи

на оспорване в неговите очи, както и “бунта” против нея. Противоречието между тях е мнимо. Биологически и социологически, “разумната” действителност – а за Бакунин няма и не би могло да има друга – довежда с естествена необходимост човека до отрицание на “обективния ход на нещата” и до бунт против него.

Затворен в световния поток на причинност, обусловен от природните и социални закони, човекът обаче е “протестант” от момента на

раждането си. **И в зависимост от укрепването в него на “човешкото”** – в това е цялото обективно съдържание на неговата история

– все повече се усъвършенстват методите му на борба с действителността, която в условията на даден момент, за него престава да бъде “разумна”.

Така обективният ход на нещата и световната причинност, определяйки мястото на човека в космическия поток, подготвят собствения

си отрицател, прогресиращ постоянно в дълбините на бунтарските

си замисли и усъвършенстващ своите практически методи. Революционерът не е фокуса на историята, изхвърлен от стихийните ѝ сили

върху нейната сцена, за да му даде възможност “да поживее според

глушавата си воля”; революционерът влага в своето отрицание силата на своя субективен исторически смисъл, като продукт на “разумната” действителност. Бунтовникът може да е сгрешил в изчислението на обективните условия на съществуването, в патетичния си

порив може да е рискувал да поиска “невъзможното”, да е извършил

тежки грешки, разкривани от последващата история, но самото му

право на бунт е безспорно, по силата на обективния ход на нещата-201

та и на иманентния му творчески инстинкт. Счетоводните грешки, стратегическият крах и дори разгромът, не принижават нито правата

ни, нито нашите реални възможности да се гмурнем в “разумната”

действителност и да опитаме по своему да променим “обективния”

ход на нещата. Това е война, в която победител може да бъде всяка от

страните. Историческият опит е показал, че именно “научните теории за общественото развитие” са най-обилния източник на грешки; обективният ход на нещата дава право на революционера, независимо от степента на съвършенство на неговите априорни формули.

Но подобно построение няма нищо общо със сляпата вяра, с “вярвам, защото е абсурдно” на Тертулиан. “... Какво е логично в природата и в историята? - Не е толкова лесно да се определи... За да се

знае това до степен никога да не се сгреша, трябва да се познават всички причини, влияния, действия и противодействия, определящи природата на която и да е вещь или факт, без да се изключва нито една от причините, макар и най-отдалечената или най-слабата. А коя наука или философия може да се похвали, че е в състояние да обхване и да изчерпи всичко това в анализа си? Трябва ли заради това, да се съмняваме в науката? Трябва ли да я отхвърлим затова, че ни дава само онова, което може да даде? Това би било безумие, много по-зловредно от първото”.

Свободата в отношението към “разумната действителност”, към “естествения закон”, се заключава в познанието, признаването и ползването им за целите на по-нататъшното освобождение. Задачата

на науката е откриване и систематизиране на законите; а задача на практиката е въвеждането им, по пътя на народната просвета, сред широките маси. Успешното осъществяване на тези задачи решава въпроса за практическата свобода, понеже с усвояването на тези закони, отпада необходимостта от принудителните институции в съвременната общественост. Човекът е свободен, доколкото признава

и се подчинява доброволно на естествения закон; регулирането отвън трябва да отпадне.

Дори, ако се признае, че гносеологичният и психологически бунт против “закона” въобще, е възможен, че ако не цялото общество или някаква обществена организация, а отделен конкретен индивид – в припадък на неистов логизъм, на теоретичен или практически его-центризъм, накрая, вследствие катастрофален афект, може да вдигне

глас против основите на битието, все таки ще бъде ясно, че подобен бунтар въстава не против законите и закономерностите, а против самата тяхна идея, против нормите на собственото си съзнание.

Бакунин никога и никъде не е проповядвал такава неограниченост.

Неговият бунт против “науката” и “научните закони” или против им-202

периалистическите претенции на разума въобще, е бил бунт против правото на науката и научния закон да имат самостоятелно битие; не против стремежа на науката към създаване на свои “логически

единства”, не против опитите с помощта на своята специфична методология да обясни самия живот. Неговият бунт е бил насочен срещу

опитите да се подчини животът на науката, против наивните претенции на последната да вярва в адекватността на своите закони със

законите на истинското битие, против опитите да се разкрие същността на живота, с помощта на нейните, по неизбежност, ограничени формули – да се разбере света като “представа”. Прагматичният

смисъл на научното знание е бил ясен докрай на Бакунин. Разбира

се, ограничението на ролята на научното знание, противопоставянето на неговите скромни възможности на всемогъществото на живота, не може да бъде оправдано от гледна точка на последователния

позитивизъм, но именно този непоследователен позитивизъм, проведен съвсем последователно в цялото бакунистко учение за живота, е

основната черта на неговото философстване. Бакуниновото “Света ще преобърна”, независимо от съблазнителния титанизъм на тези думи, съвсем не е лозунг на революционера-полубог, опитващ се да

разтърси междупланетните пространства.

“Всичко ще преобърна” – има необятни хоризонти, обаче, ограничени не само от обективните норми на битието, но и от революционния

гений и здравия смисъл на самия Бакунин. То има отношение към

всяка историческа форма на общественост, към всяка социално-пра-вова система, макар и да възплъщава идеално очакванията и указани-ята на даден момент, но само към него. Доколкото за Бакунин въз-ходът на реалния човек от животинското към човешкото не е имал

предели, за него не би могло да съществува позитивен обществен

строй, който би поставил точка на по-нататъшната еволюция на човешките общества. Бакунин никъде не е изразил това пряко. Борбата

срещу властническия фанатизъм го е владеела до степен, че той, ре-алиста, прекарал целия си живот като на палатка, не е могъл да отдели време за разсъждение за “другите светове”, които ще възникнат

върху развалините на държавите. Но, мисълта за невъзможния краен

анархистически идеал, мисълта за “перманентната революция”, по

мое убеждение, е трябвало да бъде естествения извод, произтичащ

от общата философска концепция на Бакунина. В това още повече ни

убеждават думите, стоящи зад “всичко ще преобърна” във фразата, приписана на Бакунин от Райхел: “пред вечността всичко е напразно и нищожно”. Твърде очевидно е, че тези думи имат смисъл, само

в този случай, ако “всичко ще преобърна”, е имало предвид нещо по-зитивно и историческо, което не постулира личността, като метафи-зическо “Аз”. Ако Бакунин би се опитвал да се утвърди в качеството

203

си на извънвременна и извънпространствена субстанция, абсолютно

независима и свободно творяща, то за нея естествено е трябвало да

отпадне заплахата от “вечността”.

Перманентната революция не може да бъде тълкувана, като непрекъснато отрицание, като отрицание заради отрицанието. Революцията винаги съдържа в себе си утвърждаващия смисъл - не само в призивите и в лозунгите, но и в труда, в работата за консолидиране на

“новото”. То трябва да премине през стадия на приспособяването, на

услугите, преди да бъде отхвърлено на свой ред от процеса на перманентната революция в името на нови търсения. Теоретичното отрицание в сферата на мисълта и практическото отрицание в сферата

на бунта – настъпват тогава, когато завоеванията на революцията са встъпили в автоматичната фаза на съществуване, която ще завърши

като фетиш.

Перманентния бунт на Бакунин е отрицание на “Царството Божие”

на земята - тази последна точка, в която толкова дълго е вярвала и

продължава още да вярва социалистическата есхатология. Но те не

са краткотрайно увлечение по вечната мания, неспособно да се спре

за миг, за да си даде отчет за ставащото; Зад стихията на бушува-щото отрицание в Бакунин,

зад неговия разрушителен патос, изследователите обикновено не могат да почувстват мощта на неговия

конструктивен гений. Цялата Бакунинова философия на историята се свежда за него до две равнозначни положения: отрицание

на животинското в човека и утвърждаване на човешното в него.

В реалния живот, двата постулата се сливат в едно, понеже се

спътстват един-други, неизменно обуславяйки се един-друг. По

такъв начин, във философско-историческата концепция на Бакунин, неагитвният елемент е напълно уравновесен от положи-телния.

Афоризмът на Жул Елизар, псевдонимът под който в 1842 г. Бакунин публикува прочутата си статия «Реакцията в Германия», която

завършва с този афоризъм: „ДУХЪТ НА РАЗРУШЕНИЕТО Е ТВОРЧЕСКИ ДУХ” или „СТРАСТТА ДА РАЗРУШАВАШ, Е ТВОРЧЕСКА

СТРАСТ!”, който мнозина тълкуват, като универсално-абсолютната формула на отрицанието, е, по същество, формулата на културата, изразена с гениална лако-
ничност, която няма нищо общо нито с ни-хилистичната възискателност, нито с упоритостта на скептиците. Този

афоризъм, предвестник на бурята, разкрива превъзходно смисъла на бакунинското отрицание. Разрушението е присъщо и неделимо от творчеството. То има смисъл само дотолкова, доколкото е съпът-ствано от съзиданието. Върху това е акцента на афоризма. Най-много може да се говори за равнопоставяне на двете части на формулата и

тя не трябва да се тълкува в смисъл, че Бакунин изобщо не е искал да

204

строи и е черпил енергията си изключително от отрицанието.

Обратно, утвърдителният патос на Бакунин е могъщ, убедителен, радостен. Неговата свобода не е само бунт срещу робството, но и освобождаване на новия свят. Никой от социолозите не е успял да покаже

така необходимостта от „съществуването на второто”, както Бакунин. Неговото „революционно дело” изисква не само разрушителни

страсти, но и воля за създаване на ново общество: „отрицателната страст е абсолютно недостатъчна, за да се издигнем на висотата на революционното дело, но без нея последното е немислимо и невъзможно, защото не може да има революция без широко и страстно

разрушаване - спасително и плодотворно разрушение - защото само от него и чрез него се зараждат и възникват нови светове”. (I-90) Бакунистият проблем на последователното човешко освобождение, е заедно с това и проблем на културата. Отрицанието на животинското, като фактор на прогреса, предполага не само стихийни, вътрешни

изменения, не само придобиване на нови истини, извлечени от без-крайните дълбини на духа под влиянието на неизследваеми капризи

на „всемирната причинност”, но и целева борба, прилагане на аб-страктно „мислене” и „мускулна сила” към конкретните нужди, аку-мулиране на прийоми, предаването им, по-нататъшно развитие и т.н.

**Бакуниновата лава се стича и изгаря всичко по пътя си, за да
разчисти място за утвърждаване на нови ценности, а не за фети-шизиране на сме-
тища.** Бакунин е могъл да изложи Рафаеловата ма-дона на крепостните стени на атакувания от абсолютизма Дрезден, могъл е да вдигне светотатствено ръка на „Тюйлери, на Парижката света Богородица и дори на Лувъра” в първите дни на социалната революция, като на монументи, неотделими от деспотизма в паметта на парижкия пролетариат (IV-197), но подобни проекти на разрушението за Бакунин не са били „Изкуство, заради изкуството”, нито

божествена игра на безотговорно разрушителния дух.

Бакунин е вкусил прекалено много от плодовете на най-изтънчената човешка култура, за да не знае действителните мащаби и стойност на обектите на своите посегателства. Обаче, никаква култура, веднъж постигната, не е могла да се превърне за него във фетиш, затормозя-ващ по-нататъшните чо-
вешки постижения. Културата е премяна, в

която човек облича историческите си потребности. Със съдбите на последните, са свързани съдбите на културата.

Резюмирайки казаното, ние мислим, че имаме правото, колкото и па-радоксално да звучи това за традиционните представи, да говорим за

системата на Бакунин, дори за Бакуниновия „догматизъм”.

Бакунин не е учен, нито експериментатор, макар че в други условия при хегелианската си начетеност и изключителната диалектическа

надареност би писал трактати по всички правила на схоластиката.

205

Той не е и спокоен, хладен наблюдател. **Бакунин е преди всичко и повече от всичко – трибун, “оратор на човешия род”** и импровизатор, имащ при всяко сядане пред писалищното бюро някаква практическа цел. И независимо от затрупването от своите многобройни

основни теми, отстъпления, подробни вмъквания, разчистване на сметки и пр., той неотклонно и настойчиво се е връщал към едни и същи основни линии на миогледа си, поддържайки ги с една и съща аргументация. В крайна сметка, ядрото на неговото учение може лесно да бъде изолирано от общата маса на неговите съждения и да образува това, което нарекохме негова “догматика”.

Своите философски позиции Бакунин определя като позитивизъм и научен материализъм. Позитивизмът, наричан от него също “рационална наука”, “всемирна наука” или “рационална философия”, е за него преди всичко освобождение от призраците на религията

и метафизиката. Позитивизмът е система, която не приема нищо на вяра, отнася се критично към всички явления, построява всички свои твърдения върху опита. Позитивистката система не е аристократична или авторитарна, като религията и метафизиката; но е свободна

и демократична, която се строи “отдолу нагоре”. Нейно основание е достъпният всекому опит. Изходната точка на позитивистката соци-ология е природата, а пътеводна нишка – собствената физиология на човека. (III-152-155, IV-54)

“Научният материализъм е действителното основание на всяка истина”.

Заострайки своето разбиране за материализма и материята, главно в споровете си с идеалистите, Бакунин отхвърля решително идеалистическата концепция за материализма. Тя е уродлива операция над света на опитите, с цел порицание на “презряната материя”. Материята на идеалистите е толкова произволна и недоказуема представа и същност, каквито са Бог, Сатаната, Безсмъртната душа и пр. Тяхната материя е “нисша инертна, безформена и безжизнена маса”, “остатък от реални същества, на които са били отстранени силата, движението, живота, ума” (който идеалистите наричат “дух”). Бездейна и глупава в сравнение с идеалистическия бог, тя е плод на собственото им

идеалистическо въображение.

Под материя и материален свят, Бакунин разбира “цялата сума, цялата стълба от действителни неща и същества, започвайки с

най-елементарните неорганически тела и завършвайки със строежа на мозъка..., всички прояви на реалния свят в човека и вън от

него...” Материята на Бакунин “не е презряната материя” на идеалистите, не е *caput mortuum* (мъртвешка глава), не е измислица. Тя е

жива, “стремителна, вечно подвижна, деятелна и плодотворна”. (II-206 148, V-62-65)

В основата на неговата обща материалистическа представа за същността на световния процес, лежи следната “аксиома”: “Всичко, което съществува, всички същества, образуващи безкрайния свят на

вселената, всички съществуващи в света предмети, каквато и да е тяхната количествена и качествена природа, големи, средни или безкрайно малки, близки или безкрайно далечни, си оказват едно на друго непосредствено или по косвен начин, действия и противодействия, независимо от желанията ни. Тези непрестанни действия и

противодействия се комбинират в единно движение и съставляват това, което наричаме причинност, живот и всеобща солидарност”.

“Всеобщата солидарност” – пояснява Бакунин – това е всемирна, естествена и необходима, но съвсем не предопределена и не пред-видяна комбинация от безкрайно множество частни действия и противодействия. Разбира се, тя не е “нещо абсолютно”, а е производно, резултат от едновременното действие на частните причини”, образуващи “всемирната причинност”.

Бакунин е убеден, че в подобна конструкция на космоса “няма място нито за предвзети планове, нито за ”предварително предвидени и

инсталирани закони”, и че между така построеното “реално всемирно единство” и “идеалното единство” на религиозната и философска метафизика няма нищо общо.

Но – възможно ли е познанието на “всемирната причинност”, ако няма “творящ” световите – понеже Бакунин счита, че понятията “Творец”, “творение” са способни да породят недоразумения с представи за живота – даден отвън, чрез един първоначален тласък, импулс – за раждане, развитие и смърт на всяко същество, на всеки

свят? Не! - “Абсолютната свързаност и безкрайност на реалните трансформации на вселената”, “можем да предполагаме с разума си, като вечно движеща се и действена солидарност, като всемир-ният живот, но никога не можем даже да ги обхванем с въображе-нието си и още по-малко да ги опознаем”. (III-156-162, 176-177. Ако

във въодушевеното лирично определение на материята се чувстват нотки, които, като че ли нарушават позитивистката хармония, то те са следствие от учението за единната, безкрайна, всемогъща и затворена в себе, си непознаваема “всемирната причинност”, която не е

добита от опита и създава нова метафизична същност.) Атеизмът на Бакунин е логически извод от неговата материалистическа концепция за света. Бог с неговите атрибути е продукт не

само на идеалистическата логика, но и на логическите антиномии на идеализма, понеже идеалистите постулират едновременно бога и човечеството, безсмъртието и човешката култура, абсолютизма и свободата. У тях, човечеството е откъснато от света и поставено между

207

двата идеалистически полюса – божественото и животинското, без да разбират, че тези понятия характеризират една и съща същност. Бакунин извършва щателен преглед на така нар. доказателство за “божието битие”, разкривайки последователно призрачността на аргументацията – учението за традициите, т.е. за древността и все-мирността на вярванията, за първоначалната световна хармония, за абсолютното съвършенство на бога и т.н.

Бог е продукт на човешката мисъл, бог е абстракция, родена в определени исторически условия, от определени исторически причини.

Исторически позитивните религии са плод на колективното съзнание. Те са специфично отражение на някои страни на обществения

процес. Религиозното вярване израства от инстинктивния и страстен протест на човека против непоносимите условия на земното съществуване. В масите, които не са израстнали до осъзнаване на социалната борба и социалната революция, божествеността става символ на

последващото възмездие за изпитаната несправедливост на земята.

Така небето се “обогаत्या с отпадъците на земята”.

Но, израствайки от човешкото съзнание, небесната символика подчинява човека и неговото реално съществуване. Тя се преобразува

в самодостатъчна и независима същност и властва неограничено над

породилия я творец. От днес бог е всичко, света – нищо; бог е господар, човекът – роб. Религията убива разума у човека, производствено-ната му мощ, чувството за справедливост, стремежа към човечност.

Идеализмът, изповядващ божественост, осъжда човека на “безизходно животинство”. И ако човек иска да бъде свободен, той е длъжен

да отхвърли и разруши религиозната система, защото исторически божеството се е превърнало в съюзник на тираните, на мъчителите и експлоататорите на народните маси.

Обръщайки се към съвременните му събития, Бакунин поставя въпроса:

“...Къде бяха материалистите и атеистите? – В Парижката Комуна. А къде бяха идеалистите и вярващите в бога? – В Народното събрание. Какво искаха парижките революционери? Те искаха окончателното освобождение на човечеството, посредством освобождението на труда. А какво иска сега победоносното Версайско

събрание? Окончателното падане на човечеството под двойното иго на духовната и светската власти...”

Теоретически и практически човешката свобода е възможна само при категоричното унищожение на “фикцията за небесния владика”.

(II-150-163, 182-186, 259-260, 267, 280; III-149-152, 166, 176, 180; IV-102-104; V-60-67.) Забележките на отделни критици на Бакунин

за религиозното или мистичното в неговите възгледи, са построени върху недоразумения. Без да говорим за неговата обща концепция, 208 изключваща категорично всичко “божествено”, у него на тази тема има и определени указания, които не оставят никакво място за съмнения. Още в статията си “Реакцията в Германия” той пише: “Ние

сме длъжни да действаме не само политически, но и самата наша политика трябва да действа религиозно – религиозно, в смисъл на свобода, чийто единствен истински израз е справедливостта и любовта”. В недатираното си писмо до Э. Сторжевский той пише, че

“напълно се е отказал от това да признае бог научно и теоретично”, но го търси “в хората, в тяхната любов, в тяхната свобода и сега в...

революцията”. Тук мистична е не същността, а терминологията. Става дума не за вяра в бога, а за трудността или даже за невъзможността на някои дефиниции в термините на чистия разум. Свободата, революцията, равенството и някои други понятия, като завършени

реални единства, са нещо повече от механичната съвкупност на политически, исторически, психологически и други представи, свързани с тях. Те говорят не само на разума ни, но и на нашите чувства, на

нашата воля, на нашата природа, като цяло. Тези лозунги и митове се превръщат в нещо, което често е неосъзнато и от нас самите. Тях Бакунин нарича “религиозни”.

При това, той счита за нужно да подчертае, че научният материализъм проявява себе си в живота, като практически идеализъм; обратно, идеализмът, независимо от близостта му до небето и всички

негови вербални финтифлюшки, е изкалян в действителния живот от най-вулгарния материализъм.

На фикцията за човешкия разум, опитващ се да обясни и да оправдае света, материалистът Бакунин противопоставя самия живот.

Тук, в самия Бакунин, като че ли се води някаква борба. Рационалистичните елементи на неговия светоглед се опитват да защитят своята самостоятелност.

Син на привилегирован и просветен кръг, всестранно образован човек, бившият хегелианец, революционер, е всмуквал в себе си освободителните традиции на епохата на Просвещението, принципите

на 1789 година, на утопистите. Гениален диалектик и безграничен

ентузиаст – Бакунин, разбира се, не може да не плати дан на “просветата”, на “науката”, на “мисълта и разума”.

“Мисълта” определя мястото на човека в животинския свят. “Мисълта” отделя “човешкия мир” от всичко останало в органичния свят.

“Мисълта” твори историята на човечеството. Увлечен от великата координираща сила на човешкия разум, Бакунин отождествява разума, идеята, логоса с реалната действителност”. “Всичко, което е естествено – е логично и всичко, което е логично – съществува и трябва да съществува в реалния свят: в природата, в собствения смисъл на тази дума, и в по-нататъшното развитие – в естестве-209

ната история на човешкото общество”.

“Науката” е универсално средство за освобождението на човечеството.

На религиозната и метафизическа мисъл, която постулира “съществуването на бога” и с това налага ограничения на правата на човешкия разум, отказ от чувството за справедливост и отрицание на

човешката свобода, Бакунин противопоставя “рационалната наука” и “пропагандата на социализма”. Рационалната философия не е авторитарна, а е анархистична: “тя се организира свободно отдолу

нагоре и признава само опита, като свое единствено основание...

Бог, Безкрай, Абсолют... се отстраняват напълно от рационалната наука”. И Бакунин завършва своите рационалистически твърдения с истинска прослава на “всемирната наука”: тя е “едно от най-скъпо-ценните съкровища”, “едно от най-славните дела на човечеството”.

Нейната гибел би била връщане на човека с няколко хиляди години назад към състоянието на неговите прародители – горилите. И, поставяйки трагичния въпрос: какви са причините за бавния прогрес, близък до стагнация, довеждаща до отчаяние, което представлява

най-голямото нещастие на човечеството, Бакунин отговаря: “Причините са много и една от най-важните, разбира се, е невежеството

на масите”. (II-276; III-150-158)

С това си преклонение пред знанието и науката, Бакунин е наследник на епохата на Просвещението и на утопистите. Но зрелият Бакунин не е само това. Редом с рационалистическите струи във философията, от него бликат други могъщи потоци, и в тях се разкрива

истинското значение на бакуниновото творчество. В тях той черпи

силата си за построяването на своята оригинална, последователна

анархистическа философия на историята.

Изпреварвайки съвременния “анти-интелектуализъм”, предугаждайки финната аргументация на Анри Бергсон, Бакунин пише красно-речива страница, посветена на автоматизма на “вкоченелите” идеи:

“Всяко ново поколение намира в люлката си цял свят от идеи, представи и чувства, които получава в наследство от миналите векове..., както в света на фактите, възплътени и реализирани в хората, така и във всички обкръжаващи го вещи от първите дни на живота

му... Човешките идеи и представи първоначално не са били нищо

друго, освен продукт на действителни факти и събития... По-късно... те придобиват сила, достатъчна, за да станат на свой ред

причина за нови явления... Те завършват с това, че променят и преобразуват, наистина много бавно, човешкото съществуване, обичаи, институции - с една дума всички отношения между хората в

обществото... И когато поколението достигне зряла възраст..., то

намира в себе си, както и в заобикалящото го общество, цял свят

210

от установени мисли и представи, които му служат като изходна

точка и му дават своего рода суровини или тъкан за собствената му интелектуална и морална дейност...”

Тази великолепна страница, разкриваща обусловеността на духовния живот на човечеството от неговото минало, неразривната връзка

между всички морално-интелектуални достижения на човечеството, огромността на колективният труд, изразходван за придобиването и

укрепването на идеи, превръщащи се по-късно в общ фонд, е заедно с това и най-мощния бунт против приемането в наследство на

“нелепи, но неизбежни идеи, фатални в историческото развитие на човешкия ум”, идеи, “освещавани в течение на векове от всеобщото невежество и глупост, а също и от добре разбраните интереси на привилегированите класи...” и т.н.

Тази страница е страстно възмущение “против поробването на човешките маси от колективно съзнание на предшестващите общества, против обкръжението на всяко общество и на всяко поколение в него от своеобразната интелектуално-морална атмосфера, поглъщаща наред с чувството за безопасност и чувствата на ру-тинност, посредственост и общност на интересите. В тази неизбежна и заедно с това отвратителна опека, са заложени високите

препятствия към моята реална свобода - на моето поколение и на моето общество”. (II-273-276)

И пламеният протест срещу заробването от настоящето се превръща в открита атака против “идеята” въобще и нейните претенции за господство над живота. Мисълта създава единство, но то не е конкретно

и реално. Идеята винаги е абстрактна и затова винаги – отрицание на реалния живот. Науката живее отразен, несамостоятелен живот; тя констатира представи, понятия за живота, но не е самия живот. Тя

има определени граници и е длъжна да помни, че не е всичко, а само част от всичкото, част от живота, от безкрайния живот на световите или поне от живота на човешките общества.

За мисълта и за науката са достъпни само постоянните отношения и трансформации на вещите, но не и тяхната материална и индивидуална същност, не самата реалност и истинския трепет на живота. Науката мисли за живота, но не мисли самия живот. “Науката е

незиблема, безлична, безчувствена, обща, отвличена... Целият живот е бързопротичащ и преходен, целият трепти от реалност и

индивидуалност, от чувствителност и стремежи, от страдания и радости, от потребности и страсти. Той сам, самопроизволно, твори вещи и всички реални същества. Науката не създава нищо, тя

само констатира и признава творенията на живота. Тя е безсър-дечна... не може да схване конкретното и може да се движи само

211

в абстракциите. Вмешателството на хората на науката и на традиционните теоретици на историческия процес в непосредствените житейски дела – не само, че е безполезно, но е и дълбоко вредно.

Техните формули и доктрини опростяват и изтощават живота.

Предлаганото и сътвореното от тях е бедно, до смехотворност отвлечено, лишено от кръв и жизненост, мъртвородено...”

Бакунин произнася безпощадна присъда над правителството на “учените”. То може да бъде само аристократично, “безсилно, смешно, безчовечно, жестоко, угнетяващо, експлоатиращо, зловредно”.

“Всички източници на живота биха увехнали под неговото абстракт-но и многоучено дихание”. “Управлението на живота от науката

не би могло да има друг резултат, освен оглупяването на цялото човечество”.

“Това, което аз проповядвам – заключава Бакунин – е бунт на живота против науката”, защото науката е едно вечно жертвоприношение на светкавично протичащия и преходен, но реален живот пред олтара на вечните абстракции”... (I-237, 272; II-192-197, 202; III-155, 175) Бакунин обаче е далече от отрицанието на “авторитета” въобще. У

него “няма абсолютна вяра в никого”, тя би го превърнала в роб, в “оръдие на чужда воля и интереси”. Но той е склонен да признае авторитета на специалиста, обусловен от свойственото за съвременното общество разделение на труда. В едни истински свободни и

равноправни обществени условия, всички са длъжни да се редуват, като ръководители и ръководени. И ако няма и не може да има “постоянен, универсален авторитет, понеже не съществува универсален

човек”, то доброволната и временна “взаимна власт не може да не съществува”. Накрая, Бакунин е готов да признае “абсолютния авторитет на науката”, но отхвърля “непогрешимостта и универсалността на представителите на науката”. (II-168-171) Животът, приматът на живота, е централен фокус на бакунистката

философия. Животът крие в себе си неограничени творчески потенцици, той е самото творчество. Животът е конкретен и реален; той

господства над мисълта и определя волята. (II-74, I-237).

С мъжествени, изковани слова Бакунин изразява любимия принцип на своето философстване: “Живот с всички свои преходни възвисявания и великолепия – надолу в многообразието и смърт със своята

вечна и несравнима монотонност – нагоре в еднообразието на единството”. “Реалното многообразие е живот, логическото единство

– смърт”. (В ранните писма на Бакунин има огромен брой твърдения, предвещаващи неговата зряла философия за примата на живота

над абстракциите. В писмата му от Петропавловската крепост звучат упорити и патетични химни на жизнен реализъм и постоянно осъждане на метафизиката и абстракциите. Те - въвн от всяко подозрение

212

– са в пълно съзвучие с мислите на свободния, анархистическия Бакунин.)

Тук е ключът към това понятие, което е същността на анархистическото мировъзрение – СВОБОДАТА. Свободата в учението на Бакунин е начало и край на човешкото. Отделянето на човека от животинския свят, образуването и укрепването на човешкия свят, всички

бъдещи перспективи на човека произтичат от свободата, дишат със свободата, хранят се с нея. Но да се осмисли понятието за свободата докрай, означава преди всичко да се осмисли нейният творец – самият човек.

В общия строй на природата, човекът заема свое, особено, никому другиму не принадлежащо място. Както и всичко останало в света, човекът е преди всичко “напълно материално същество”. В него

няма нищо, което не би било материя и продукт на “трубата материя”. Неговият “великолепен ум”, “висши идеали”, “безкрайни стремежи”, са материя, неговият разум, единственият създател на целия

наш идеален свят”, е “свойство на животинския свят и най-вече на абсолютно материалния мозъчен механизъм”. Всички интелектуални и морални действия имат за свой единствен източник материалната организация на човека. Никакви форми на “спиритуални или

извънматериални въздействия” ние не познаваме. Никой никога не е виждал и не може да види “чистия дух, освободен от всяка материална форма”, съществуваща независимо от животинското тяло. С една

дума, човешкият и целият останал свят са слети в едно, в общия жизнен материален поток. Между тях няма разрыв на непрекъснатостта.

Човешкият свят е непосредствено продължение на органичния свят.

Човекът е животно; по пряка линия той е произлязъл, ако не от горилата, то от някакъв нейн сродник; да се освободи от своята животинска природа е невъзможно. Но... човечеството е нейната последна и усъвършенствана проява, и едновременно е растящото отрицание на животинското начало в човека. Последният може и е длъжен да преработи своята животинщина и да я очовечи чрез свободата. (II-144, 147 – 148, 156, 203 – 205; III-154, 158; IV-86, 106 – 109).

Какво преобразува животното в човек? Какво го поставя на са-мостоятелната, висша и единствена степен в безграничната йерархия на живите същества?

“Три основни принципа - отговаря Бакунин – съставляват съществените условия за всяко човешко развитие в индивидуалната и колективна история: 1) човекът - животно, 2) мисълта и 3) бунта”.

Разбира се, способността да се мисли и волята да се бунтува, съществуват и при други животински видове. Но само при човека умът

достига онази степен на развитие, която може да бъде наречена ми-213 слителна способност. От всички животни, само човекът мисли, само той е надарен със способността към абстракции, откриваща му пътя към анализа. Експерименталната наука и по-нататъшния теоретически и практически триумф над животинския свят и светът на вещите. Накрая, само човекът е надарен с тази властна любознателност, която го води по безкрайната стълба на познанието и го въоръжава с необходимите средства за подчинение на природните сили. Тази любознателност е най-човешката от всички човешки потребности; чрез

нея той става човек в истинския смисъл на думата. И само човекът – любознателен и мислещ – може да развие и да укрепи в себе си това чувство - потребност от възмущение, бунт - с което строи животът, разрушава овехтялия порядък, без което самият живот би се превърнал в застояло благо”. (II-144, 147; III-158, 163-164, 167, 172, 178.) Любопитно е да се съпоставят тези положения на зрелия Бакунин с неговите младежки контури. В “Записките” от 4 септември 1837 г.

ние можем да прочетем: “... Животът е блаженство; да се живее, значи да се разбира, да се разбира животът. Зло? Само ограничеността е зло, ограниченост на духовния взор. Човекът още не е свободен, но в него е заложена възможността за безгранична свобода

и за блаженство. Тази възможност лежи в съзнанието. Човекът е съзнателно същество. Съзнанието е освобождение, възвръщане на духа от крайността и ограничеността, в неговата безкрайна същност. Степента на съзнателност на човека е степен на неговата

свобода. Хегел казва, че само мисълта отличава човека от животното. Тази разлика е безкрайна, тя прави от човека самостоятелно, вечно същество...”

Така сред природата, в обществените условия, човекът-животно, възприемчив, жаден, страстен започва да твори своето “второ съществуване”, да строи за себе си новия човешки свят, отговарящ на плановете му и издигащ заедно с него своя собствен ръст. В тази борба за “свой свят”, диктуван му от “всемирния поток на живота”, от “всемирната причинност”, от “природата”, човек намира своята

воля, утвърждава своята свобода и “човешко” достойнство. Така цялата човешка история е едно прогресивно отрицание на първобитно-то животинство на човека и развитие на неговата човечност.

Общжитие, колективен труд, колективна мощ, са необходими условия за раждането на човешкото, за планомерната борба за осъществяване на свободата. Обществото е дърво, а свободата е неговия

плод. (II.156,262; III-159-160, 168-169, 171)

Теорията за прогресивния ръст на човешкото, за сметка на унищожението на животинското, почива върху солидна материалистическа

основа.

Този “велик принцип”, в съгласие с “научния материализъм” -

214

“единствен отправен пункт, както при изследването и развитието на позитивната наука, така и за революционното движение на пролетариата” – Бакунин е формулирал по следния начин: “Както в материалния свят неорганичната материя... е определящата основа за

органичната материя..., така и в социалния свят, който може да се разглежда, като последна, известна нам, степен на развитие на материалния свят, развитието на икономическите процеси винаги е

било и продължава да бъде определяща основа за всяко развитие на обществото – религиозно, философско, политическо и социално”.

Той нееднократно противопоставя на лъжливия идеалистически принцип, извеждащ явленията от идеите – единствено верния материалистически принцип, утвърждаващ идеите, като отражения на

явленията, сред които са и икономическите, материални по същество и база на останалите обществени явления. В основата на най-“абстрактните” и “идеални” съперничества и борби винаги е лежал

материалният интерес. В този смисъл, човешката история, с цялата съвкупност от свои явления и процеси, е продължение на борбата за съществуване, свойствена на цялата органична природа. Накрая, самите принципи на Интернационала и тактиката на неговата революционна борба, са били изградени под влиянието на Маркс, върху

признанието на икономическия фактор, като основополагащ за социалния процес.

Обаче, Бакунин, верен на плуралистичния подход (и многофакторния анализ), отговарящи на общата му концепция за “живота” и съзиращ във всеки монизъм само един повече или по-малко успешен

опит за установяване на най-полезното “логическо единство” (т.е.

“умъртвяващо живота”), е далече от това да признае монистичния принцип на “икономическия материализъм”, като абсолютно, единствено, реално основание на общия социален процес. Принципът е

верен, доколкото претендира за установяване на закономерности в социалния процес, но е условен и относителен доколкото има претенции за абсолютно и универсално значение. В този случай, тези

претенции са неправомерни и измамни. (I-247; II-138-143; IV-85; V-68-70.) Бакунин, като бивш хегелианец, се изказва критично и за

диалектическия метод, “чукайки самара, за да се сеща марксисткото магаре”. Той се опитва да докаже с негова помощ, как доктринерският идеализъм, се изражда неизбежно в практически материализъм.

За Бакунин е реален само живота (“Вечно зелено е дървото на живота, теорията братко, сив е пуштинак” – казва Гьоте във “Фауст”); в

социалния процес единствената истинска реалност е ЧОВЕКА. Само такъв смисъл може да има неговото учение за системното и прогресивно отрицание на животинското начало у човека. Това отрицание

- естествено и неизбежно и, като такова, разумно (исторически и ло-215

гически едновременно) – е източник на интелектуално-моралните

ценности в човешкия свят.

Така, върху почвата на отрицанието на животинското, развитието на способността да мислим и потребността от бунта, се изражда човешкия свят, с неговите антагонистични и многообразни форми на

организация на интереси. В процеса на борбата, израства груповото, а по-късно и класовото съзнание, шлифова се класовата воля, изработват се класови методи на настъпление, стихийният, естествен

автоматически процес и творческата воля на угнетените маси, стремежи се към свободата – такива са реалните източници на всички обществени явления.

Връщаме се към свободата.

“Свободата е най-великото слово, означаващо най-великото нещо, което никога няма да престане да възпламенява сърцата на всички

живи хора.” Вън от нея, добрината не съществува; тя е източник

и абсолютно условие за всяко благо, което е достойно за това най-менование. Самото то не е нищо друго, освен свобода. Свободата е

последният предел, висшата цел на човешкото развитие. Реалното освобождение е истинската цел и най-висшия резултат на историята.

И така, свободата е цел и път. Целият смисъл на човешкото съществуване е в свободата; историческият път на човека, е път на не-прекъснатото и последователно самоосвобождение. Но понятието

свобода изисква формална дефиниция. При Бакунин тя е изразена в гениалната по лаконичност и точност характеристика:

“Свободата е неделима: не можеш да отрежеш част от нея, без да я убиеш.”

Свободата е самия живот. Като животът тя е цялостна, неделима, не-повторима. Не може да бъде разчленявана; покушението над най-не-значителния нейн къс, означава отрицанието ѝ, нейната гибел. На

библейската Ева е било забранено да се докосне до плодовете само

на едно дърво, но тази забрана е била равносилна на пълното отрицание на нейната свобода.

Нейното неподчинение на забраната е било

истинско въстание; то е открило пътя към човешката свобода.

Положителното съдържание на свободата се заключава в утвърждаването на човечността, т.е. в утвърждаването на справедливостта и добротата.

Двете начала не са плод на логическа спекулация, нито са следствие

от теологически или юридически принципи. Те са напълно реални

и се коренят в животинското на нашата природа. Егоизмът и социалността са неотделими от всички животински общества, но само в

човешкото те биват осъзнати и получават завършено оформление.

Справедливостта, предполагаема от свободата е иманентна на човешкото съзнание; нейният смисъл е в изравняването на правата на

216

хората, относно материалните и духовни средства, необходими за

развитието на тяхната човечност. Справедливостта е “пълна свобода

на всеки сред пълното равенство на всички”. За Бакунин тя е естествената крачка в развитието на личността, на нейния преход от икономическата изолация към свободния съюз. Любовта е неотделима

от справедливостта, понеже истинската, реална любов предполага

равенство на хората. Любовта на висшите към нисшите е деспотизъм, докато любовта на нисшите към висшите е робство и лакейство.

(II-195-196, 262, 289; III-123, 145, 168, 183-187, 215; IV-61, 200).

Исторически човекът е “най-индивидуалистичното и най-свободното” от всички същества в животинския свят и заедно с това – най-социалното сред тях. Обществото е естествен и единствено известен

нам начин на съществуване на хората, управляващо се от собствени закони, имащи стихийната сила на природни закони. Човекът

става такъв, само чрез колективната дейност на цялото общество.

Обществената мощ е безгранична. От момента на раждането си, човек се приобщава към могъщия, универсален, действащ със стихийна сила фонд от вярвания, учения, навици, образуващи основата на

неговото индивидуално съществуване. Фатално лишен от избор, човекът е свързан с естествени корени с обществото в което се е родил; последното поставя неизгладим печат върху му.

Радикалният бунт против това общество е така невъзможен, както и бунта против природата, защото към обществото, както към природата са неприложими общоприетите морални критерии за добро и

зло. Обществото е “безкраен, положителен и първичен факт, предшестващ всяко съзнание, всяка идея, всяка интелектуална и морална

оценка; то е самата основа, то е света”.

Самата истина, доколкото не е кабинетна абстракция и логическо единство, умъртвяващо най-пъстрия и хаотичен живот, е продукт на неговия реален опит. Тя дължи своя произход на свръхличен обществен процес. Истината се ражда стихийно от нуждите на масите.

(Писма на Бакунин до Херцен, в том XIX от събраните съчинения на последния, под редакцията на Лемке, стр. 155, 319, 352.) Общественият живот е една непрекъснатата взаимозависимост на хората. Това е своеобразната атмосфера, въвн от която човек не може да

диша. В обществените условия на съществуване се ражда духовния свят на човека: неговата мисловна способност и потребността от

бунт. И затова, те са неизбежна предпоставка за свободата и човечността му. Самата свобода, нейната степен, се познава само в съществуването с другите.

“Въвн от обществото, човек би останал вечно див звяр или светец, което е почти едно и също... Изолираният човек не може да осъзнае

своята свобода... Той не може да бъде факт на уединението, а на

217

взаимодействието, не на изключването, а на съединението... Аз съм човек и свободен, само дотолкова, доколкото признавам свободата и човечността на всички обкръжаващи ме. Само, уважавайки тяхната човешка същност, аз уважавам собствената си човечност...

Моята лична свобода, потвърдена... от свободата на всички, става безгранична”. (II-262-275; III-183.186; IV-35, 53, 71, 250; V-48-49.) В едно от писмата към близките си той пише: “Жените почти навсякъде са роби, без тяхната пълна и безгранична свобода, нашата собствена е невъзможна.”

Безкрайността на общественото развитие гарантира безграничното развитие на самия човек. В този смисъл, човекът е в постоянно развитие. До смъртта си, той не може да се счита завършен, неговата

природа е неизчерпаема. Тук е източникът на нейната уникалност, изискваща любов и уважение. (Писмо от крепостта към близките му

от неизвестна дата.)

Броят на формулировките, в които Бакунин, по собствените му думи “фанатичен привърженик на свободата”, видоизменя нейната дефиниция, може да бъде увеличаван по желание, но и приведените са

достатъчни, за да се почувстват мощните извори на неговия оптимизъм, бликащ в призивите му към колективен труд за осъществяване

на свободата. Тази задача е неизчерпаема и безкрайна. Съдбата на човека, осъзнаващ до край своето предназначение, звучи като вълнуваща поема.

“Мимолетно и незабележимо същество сред безбрежния океан на всемирните промени, с непозната вечност зад себе си, и също така неизвестна вечност пред него, мислещият, деен и съзнаващ своето

човешко предназначение индивид, остава горд и спокоен със съзнанието за собствената си свобода, която е извоювал, просвещавай-ки, подкрепяйки, освобождавайки и в случай на нужда, бунтувайки

се срещу обкръжаващия го свят. Ето неговата утеха, награда и единствен рай.” (III-179).

Но за практическото осъществяване на свободата е недостатъчно осъзнаването на човешкото му предназначение, малко е и осъзнаването на своите права и тези на стоящите редом с него. Мисълта

трябва да премине в действие, човекът е длъжен да стане бунтовник.

“Бунтът на човешката личност против всяка –божествена и човешка, колективна и лична власт”, е необходимият, отричащ момент на свободата. (II-267).

“Властта, независимо от нения характер, е отрицание на свободата. И затова бунтът за свобода, е бунт против всяка форма на

власт и основно изискване на човешката природа, доколкото в нея е заложен инстинкта за самоосвобождение.

Властта е зло, носещо със себе си двойка деморализация. От една
218

страна, тя развърта властника, насаждайки и в най-просвете-ния, безкористен и чист държавник – презрение към народните

маси и преувеличение на собственото си достойнство. От друга, тя (властта) е безусловно отрицание на основния принцип на човешкия

морал: уважение към всяко човешко същество, признаване за всеки, дори в случай на неговото нравствено падение, на възможността

да се издигне до осъзнаването на своята човечност. Властта, с неизбежното самооблащение, със самия факт на съществуването

си, тя изпразва от съдържание принципа на уважение към човека.”
(III-202-203).

Бацилите на властта са разсяти по всички исторически стъпала на човешкото обществено. Зародишите на авторитарната психология са познати в най-ранните общества. Най-новите етнографски, антро-пологически и социологически изследвания, не са оставили камък

върху камък от нашите представи за първобитните идилии, където

уж всичко било обгърнато от пасторална простота, любов и кристал-на яснота в отношенията.

В тези общества още не са били осъзнати

напълно антагонизмите, нямало го е груповото самосъзнание – неизбежна предпоставка на класовата борба в съвременното разбиране

на думата, но е имало вождове, герои, пастири и старци, имало е стадо, обикновени бойци и тълпа, издигнатите са били награждавани за

талантите, за войнската доблест или ораторския си блясък на съвета, а самият вожд и другарите му, провъзгласили го за такъв, са чувства-ли изкопаната пропаст между тях и стадото и са знаели каква мъка

очаква “овцете”, престъпили закона на доброволно признатия от тях

вожд. В тези най-ранни, тотемни общества, нарушаването на правилата за тотемните ловни зони и пасбища, за тайните на фетишите, за

междугруповите брачни отношения и пр., и пр. са заплашвали непо-корните с изгнание, с осакатяване или смърт. Легендите за “златните

векове”, непознаващи доброто и злото, принудата и морала, които

предшестваха новата ни история, отдавна са рухнали, потънали в

кръв, грехове и престъпления.

Бакунин, въпреки, че не е знаел най-новите изследвания, не се е заблуждавал относно истинското социално съдържание на времената

от “човешката зора”. Прозорлив съдник на човешката природа, той

по-малко от всеки друг е могъл да предполага, че властта е зъл фантом, внезапно нахлул в историята. (Кропоткин е казал за Бакунин:

“Нима хората, които той е вдъхновявал във Франция, в Италия, в Швейцария, нима Варлен, Елизе Реклю, Кафiero, Малатеста, Фане-ли, Гиьом, Швицгебел и толкова други, групирани около него в знаменития Алианс, не са били най-добрите хора на латинската раса в

тази велика епоха? Струва ми се, че неговата оценка за хората е била поразително вярна”. – I-8). Той е знаел, че властническият инстинкт

219

е необходим елемент на животинската природа, неразделно свързан с борбата за съществуване: “Инстинктът да заповядваш на другите, в първоначалната си същност е плътоядният, животински инстинкт

на дивака”. В последвалата история, той приема разнообразни форми, външно смекчени и облагородени, но по съществото си е останал не по-малко зловреден; неговото действие, дори се е засилило, вследствие прилагането на науката. (За “буржоазната наука” в IV-8).

“Ако в човешката история съществува дявол – възкликва патетично Бакунин – то това е властническият принцип. Заедно с невежеството и тъпотата на масите, върху които винаги се е базирал и без които не би могъл да съществува, той единствен е породил всички нещастия, всички престъпления и всички срамни факти в историята”. (IV-255; V-6.)

И никъде липсата на свобода не се е отливала в толкова завършена и откровенно цинична форма, както в държавата от съвременен тип, в която попската или светска религия, обичаи, норми, научно-философска аргументация, филистерска покорност и благотворителност

– са се обединили, за да оправдаят исторически, логически и психологически непобедимия фетиш в съзнанието на подавяващото мнозинство от гражданите.

Не е удивително, че в представите на Бакунин, кипящи от чувството за свобода, властническият принцип и съвременната държава са се сляли. Държавата става негова квинтесенция, отричаща го и отричана от него. Никой никога, без да изключваме Нитче, не е давал

толкова убийствена, всестранно унищожителна характеристика на държавата, като Бакунин.

Държавата е “... абсолютното ограничение и отрицание на свободата на всеки в името на свободата на всички или на “общия интерес”... Където започва държавата, там свършва личната свобода

и обратно”. (III-186.)

Държавата “... не е живо цяло, нито естествено човешко общество...”, тя е жертвоприношение, както на всеки отделен индивид, така и на

всички местни асоциации; абстракция, убиваща живото общество, ограничение или по-точно казано - пълно отрицание на живота и на

всички части, съставляващи общността в името на така нареченото общо благо...; тя е олтар на политическата религия, на който се

принася в жертва естественото общество; тя е канибал, всепоглъщащ човешки жертви, подобно църквата...; тя е по-малкият брат на църквата”. (IV-88.)

Изтъкваният аргумент в защита на демократичната доктрина – необходимостта от ограничаване на част от свободата, за обезпечаване

на остатъка от нея, Бакунин отклонява с цитираната по-горе, неутрализираща формула: “Свободата е неделима: не може да се отреже част от

220

нея, без тя да бъде умъртвена”.

В този смисъл, за Бакунин формата на държавата е без значение. Основаващата се на всеобщото изборително право, демократична република, може да бъде толкова деспотична, дори още повече от монархията. “Демокрацията” също е построена върху “надмощието”, господството и насилието, тоест върху “скрития деспотизъм”. Тя

може да се превърне в най-непоносимия, най-страшния и най-безапелационен деспот, ако под предлог на представителството на всеобщата воля, започне да потиска с цялата тежест на своето “колективно

могъщество” свободата и свободното движение на всеки от своите подчинени граждани. Републиката има своята чисто “отрицателна стойност”, доколкото е премахване, унищожение на монархията. Но падането на монархията съвсем не означава утвърждаването на свободата и справедливостта. (I-98-99, 136-137, 208; II-43-44; III-123-126, 187.)

Бакунин обаче сочи, че критиката на държавата въобще и на демократичната в частност, съвсем не предполага принципното уеднаквяване на монархията с демократичната република : “Най-несъвършената република е хиляди пъти за предпочитане, пред най-просветената монархия”. Последната е постоянно угнетяване, докато

републиката познава моменти на относителна свобода. В демократичния режим се опитват да издигнат масите до обществения живот, монархията не прави никога това. (III-201).

Той изобличава безпощадно лъжливата природа и на “народната държава” на социалдемократите-марксиста. В “Алианса”, възразявайки срещу политиката на компромиси, в частност на каквито и да

са съюзи с буржоазията, изгодни само ней, а не на традиционно ма-мените маси, той се разделя с няколко думи, с модния по онова време демократичен лозунг. “Народната” държава е “противоречие, фикция, лъжа..., много опасен капан за пролетариата. Държавата, колкото и народна да е по форма, винаги си остава институт на

насилието, господството и експлоатацията и, следователно, вечен източник на страданията, робството и нищетата за народните маси”. (V-19-20.)

Бакунин не прави изключение и за така нар. диктатура на пролетариата, която по твърденията на марксистите трябвало да бъде преходна

форма към утвърждаването на безкласовото социалистическо общество. Той казва: и тук, пролетариатът неизбежно ще се превърне в

игранка на стихийните сили и на взелите властта негови “представители”, които ще изиграят предателска роля спрямо своите братя.

Работникът, попадайки в законодателното събрание или сядайки в министерското кресло, ставайки държавен мъж, неизбежно се превръща в “буржоа и, може би, ще стане по-буржоазен от самите бур-жоа”.

“Всяка диктатура – лична или колективна, е тесногръда, сляпа, неспособна да проникне в дълбините на народния живот, нито да го

обхване в цялата му широта. Революцията престава да бъде революция, действайки деспотично. Социалната революция може да

бъде резултат само от непосредственото творчество на народните маси. Революцията се организира само отдолу нагоре. ” (IV.20, 177, 185, 257 и др.)

В доанархистическия си период, Бакунин се е изказвал за възможността и дори за желателността на диктатурата. Такова е известното място в неговата “Изповед”. Същият характер имат и неговите

предположения за възможната диктатура на Муравьов-Амурский, в когото първоначално той очевидно е вярвал, предполагайки, че радикалната диктатура, би била за предпочитане пред разпуснатия, неустойчив и непросветен деспотизъм на Романовците.

Всяка аргументация в защита на държавата му изглежда несъстоятелна. Биха били безмислени всякакви опити да се оправдава държавата с това, че тя ограничава само тази свобода, която е насочена

“към несправедливостта и злото” и обратно, че обезпечава дейността, целяща доброто и справедливостта. Подобна аргументация е проти-вопоказна на основната концепция за свободата, която не позволява

разчленяването и ограничаването ѝ, както и да се мотивира подобна

операция, тъй като свободата престава да бъде такава. Подобна защита на държавата е само подновен вариант на старата тема за свободата на Ева, на която било забранено да поглежда само в една от

стаите на двореца и т.н., и т.н...

Тази аргументация е безсилна и лицемерна също и от историческа гледна точка.

Всички теоретици на “обществения договор”, начиная с предшествениците на Жан-Жак Русо и свършвайки с неговите последователи, са били готови да утвърждават, че до момента на доброволното, свободно и съзнателно създаване на държавата, разликата между добро

и зло въобще не е съществувала. Това е бил онзи фантастичен “зла-тен век”, в който “егоизмът е бил върховен закон и единствено правило: доброто се е определяло от успеха, злото – само чрез провала, а

справедливостта не е била нищо друго, освен признаване на свършения факт”. Общественият договор бил открил ерата на оразличаване

на доброто от злото. Било конструирано понятието “общо благо”, провъзгласено като върховен критерий при определяне на целесъобразността и нравствеността на всеки акт. Всичко, което водило към

обезпечаване и защита на общото благо, било добро и всичко противно на това благо, било признато за зло. (III-184-188.) Така се родила съвременната “светска или лаическа” държава, от-222

хвърлила космополитния морал на християнството, без да го издигне до хуманитарния. Държавата в своето обособено, затворено съществуване – твърде тясно, за да може да обхване интересите на

цялото човечество - не е в състояние да осъществи изискванията на всечовешкия морал.

И така, в съвременната държава, християнството е само “предлог и фраза”. Действителното основание на държавния морал, на новия фетиш, погребал всички останали, подчинил на себе си всички нужди

и изисквания на човечността като такава, обусловил цялата историческа практика на държавата, е “държавният интерес”. За да защити

този “интерес”, за да отстои своята “ограниченост”, своя “колективен егоизъм”, държавата не само жертва индивидуалната свобода, но

се въоръжава от главата до петите и се ползва от всеки случай, за да заграби чуждия зальък, без да се спира пред кръвта и жертвите. Държавата е немислима вън от империализма. “Държавата трябва да

изяжда, за да не бъде изядена, да завоюва, за да не бъде завоювана, да поробва, за да не бъде поробена... Държавата е най-вопиющото, най-циничното и най-пълно отрицание на човечеството... Тя признава човешкото право, човечността и цивилизацията само вътре в

собствените си граници и още по-точно само вътре в своя апарат, и то преимуществено в горните етажи на държавната йерархия.

Чуждите народности, и своята, намираща се вън от апарата, тя може да поробва, разгромява или унищожава” произволно.

“... Не съществуват ужас, светотатство, клетвопрестъпничество, жестокост, измама, кална сделка, цинична кражба, безсрамна грабеж и подла измяна, които не биха продължили да извършват ежегодно представителите на държавата, без всякакво вътрешно стеснение и извинение, освен еластичното, толкова удобно и заедно с това, толкова страшно слово: държавния интерес”. (I-69-70, 117; III-190-191; IV-89, 234.)

Така израства исторически тази огромна военно-полицейска, всепроникваща, самостоятелна, неумолима бюрократична същност, доминираща над хората, над техните стремежи, свобода, живот, изсмукваща като вампир от хората всичко, което в тях е най-скъпоценно и оригинално, и предаваща всичко това в жертва на отвличена-та чиновническо-счетоводителска посредственост. Така държавата

живее – със систематичния грабеж и насилие било под лицемерната

маска на утвърждаването на призрачните свобода и равенство, било под лъжливия предлог на предпазване от злото и стимулиране на доброто, или накрая, просто по силата на присъщото й цинично само-доволство. И затова, не може да се мечтае, от порочната в основата

си държава, толкова по-деспотична и агресивна, колкото е по-зряла и по-усъвършенствана нейната конструкция, да се роди надеждата
223

за освобождение на човека и утвърждаването на човечността. Прав е Макиавели: “Престъплението... е необходимо условие за политическата мъдрост и за истинския патриотизъм..., могъществото на

държавата се поддържа само чрез престъпленията”. (I-84; II-270; III-34, 192.)

В миналото държавата е имала могъщ предшественик и продължава да го има като свой съюзник до днес – църквата. Тяхната същност е една и съща; целите и средствата им съвпадат; съдбите им са

еднородни. Църквата и държавата са еднакво убедени, че човекът е глупав по природа, че са необходими мерки за спасението му от самия себе си, от неговата глупост и корумпираност. Те са убедени, че

свободата на човека трябва да бъде принесена в жертва за преобразяването му – в светец, съгласно църковния идеал или в добродетелен гражданин, съобразно държавния, макар че през всички времена

църквата и държавата са били “най-главните разсадници на пороци-те”. И най-съвършенната държава не може да съществува без религията, понеже “Божественото провидение” санкционира постоянно

държавните дела.

“Държавата, младши брат на църквата,... е историческото осве-щаване на всички деспотизми и на всички привилегии. Тя е политическото основание на всички икономически и социални поробвания, самата същност и център на всяка реакция”... “Държавата... е

грамадно гробище, където се извършва жертването, смъртта и погребението на всички прояви на индивидуалния и местен живот...

Държавата е абстракция, поглъщаща народния живот... Тя е израз на всички жертвания на личността”. (II-56, 219-220; III-194-195; IV-89-90, 258, 260, 264.)

Бакунин, чужд на всяко наивно превръщане на фикцията в независима реална същност, е разбирал превъзходно, че зад държавата-абстракция винаги е стоял някой определен и реален субект, извличащ

за себе си и за приятелчетата си, недвусмислени, напълно осезаеми изгоди от държавния фетишизъм. Държавата и нейните институции защитават реалните класови интереси на господарите и на привилегированите.

Системата, с чиято помощ господстващите “правоимащи” и привилегировани класи осъществяват своите намерения и цели, се нарича

патриотизъм. Бакунин си е давал ясна сметка за сложността на това понятие. В него, той е различавал четири основни типа: естествен или физиологически, религиозен или фанатичен, политически и икономически.

Естественият патриотизъм е първоначалната животинска страст, свойствена на всички степени на животинския живот и представлява

елементарна проява на борбата за съществуване – това е всемирно-224

то изяждане един други. В условията на човешкото общежитие, естественият патриотизъм е “инстинктивна, машинална и съвършенно

лишена от критичност, привързаност към обществено приетия, на-следен, традиционен начин на живот и също толкова инстинктивна

машинална враждебност към всеки друг начин на живот...” Естественият патриотизъм е най-ярката форма на човешката ограниченост

и следователно е отрицание на човечността. В наши дни, този патриотизъм, по преимущество, е съдба на дивашките или полудивашки

слоеве, съхранили се благодарение на нищетата и невежеството в цивилизованите общества.

Като правило, патриотизмът в нашето време носи печата на класовата целесъобразност. Той приема един или друг характер, в зависимост от ценностите, които под негова маска привилегированата

класа защитава в даден момент. Надраствайки рамките на класовите искания, този патриотизъм става политика и едновременно “висш морал” на държавата. Патриотичното чувство от днес е дълг на гражданина, който го задължава на всякакви жертви. В капиталистическото общество, единственият искрен и естествен патриот

е буржоата, защитаващ с помощта на своята държава, своите социални и политически привилегии. И затова, национализмът, нацио-налистическият шовинизъм и патриотизма, като класови методи

на буржоазията за защита на интересите ѝ, ще изчезнат само с гибелта на обществото на капитала. (I-72; III-190-193; IV-90-101, 136.)

Отделни критици и до този момент намират мними противоречия във възгледите на Бакунин по “националния въпрос”. Говорят за пристрастието му към славяните, в частност към Русия, за ненавистта му към немците и пр. Ако оставим настрана отделни, прекалено

остри, както е всичко у Бакунин, изрази и се запознаем с цялата съвкупност от неговите възгледи и разсъждения на тази тема, отсъствието на всякакви шовинистични нотки става безспорно. Би било

нелепо да говорим за “руски патриотизъм” при Бакунин, след неговата вдъхновена реч през 1847 г. на полския митинг в Париж, след

неговата “Изповед” или суровите му съждения по адрес на Русия в по-късните анархистически писания. Той казва, че “руското име е станало синоним на груб гнет и позорно робство”, не се скъпи на тежки изрази за руския цар, православната църква, висшите класи и срещу руската държава: “Повсеместните казионни кражби, хазно-крадството и ограбването на народа са най-точния израз на руската цивилизация”; “руската империя представлява и осъществява

най-варварската, антихуманна, срамна, ненавистна и подла система”. Подобни категорични, публични изявления изобилстват в неговите съчинения. Бакунин наистина вярва в огромните възможности

225

на руския народ - “тъмен, задушен от нищетата и варварското управление, но същевременно могъщ, своеобразен свят..., дишащ универсална свежест..., свободен от предразсъдъци”, вкоренен в западно-европейската култура. Той вярва, че руският народ ще внесе

в историята “нова вяра, ново право, нов живот”. И казва за себе си:

“Аз съм привърженик на руския народ, а не патриот на държавата или на Всерусийската империя и мисля, че не би се намерил друг, който да изпитва по-голяма ненавист от мен към нея”. Съмнител-но е че такава любов към руския народ и вяра в неговата бъдеща

историческа роля, обусловени от културната му младост и неразкритите до край негови сили, биха могли да се квалифицират като па-триотарско пристрастие. Съвършено по същия начин той се отнася

и към Германия. Вярно е, че по адрес на немците у него се срещат немалко безпощадни характеристики. Но, оставяйки настрана германските социалдемократи, с които той е имал специални сметки и

които във всеки случай, не са му оставали дължни, Бакунин е критикувал “официална, бюрократична, военна, аристократична и буржоазна Германия”, той е критикувал “Кнуто-германската

империя”, немския патриотизъм”, немските бюрократи и офицери – последните повече от всички; и накрая благочестивите, чиновнически и шовинистични теории на немския университет, но никога не е клеймал

“народна Германия” и нейните народни маси. Империите – руска и германска, с всичките им атрибути, са едно, а народите – руски и германски – жертви на отечествените политически системи, са друго нещо. Сравнявайки немецка и славянина Бакунин действително е

казвал, че първият “се е срастнал с палката”, докато другият “трябва да бъде държан под палка”. Но от тази обща характеристика, може би твърде субективна, съвсем не се правят изводи за необходимостта от унищожение на немците, като такива или за съвършенната им интелектуална и морална негодност. Напротив, той нееднократно отбелязва положителните качества на немския народ – те са “сериозни и

работливи, учени, пестеливи, порядъчни, пресметливи и отчитащи се”, “организацията при тях е доведена до възможно най-високата си степен, каквато никой друг народ не е достигал”. Даже за ненавистните му немски офицери той намира такива думи: “Те превъзхождат

всички офицери в света с положителните си и обширни теоретически и практически знания за военното дело, с горещата и напълно

педантична преданност към военния занаят, по своята точност, акуратност, изложение, упорито търпение, а също и по относителната

си честност”. В края на крайщата неговите забележки за отсъствие у немците на свободолобивия патос, за привързаността им към дисциплината и дресурата, за тяхния страх и преклонение пред силата, съвпадат с характеристиките на такива негови съвременници, като

226

Щирнер, Хайне, Берне и др., които никой не се е осмелил да нарече лоши немски патриоти.

И накрая, по повод прословутия бакунистки “панславизъм”, ето какво е казал: “Аз желая германското могъщество и величие, но не и

угнетяването на славяните от Германия”. Неговата любов към славяните и в частност към руснаците винаги е била по-слаба от любовта му към свободата и равенството.

В обективно-психологически смисъл, решаващо възражение против упреците срещу зрелия Бакунин в “национализъм”, е неговата непо-знаваща чертите на отседналост, международна революционна дейност.

Могъществото на съвременната държава не е пречило на Бакунин да установи правилни перспективи за нейното бъдеще. Държавата е исторически необходима. Тя е била така необходима за човека, както неговата първобитна животинска природа, първоначалната му

ограниченост или теологическите заблуждения на хората. Но държавата, порочна по същество, носи в себе си автоматично и лечението против историческото зло: тя е обречена на гибел и трябва да изчезне, понеже със самото свое съществуване буди чувства на протест, възпитава бунтовници и подготвя революцията. (II-270; III-192.)

Теорията на Бакунин за революцията е неразривно свързана с неговото учение за БУНТА. Последният не е само конкретно-исторически взрив на груповата или класова воля против угнетяването. В

представите на Бакунин, бунтът е нещо онтологично, основна стихия на човешката природа, вън от която е невъзможно образоуването и по-нататъшното битие на “човека”. Бунтът е първичен инстинкт, откъсващ човека от животинското “царство”, определящ неговото особено битие и строящ неговата култура. (II-111, 147.) Обаче, наличието на този могъщ първоначален инстинкт е недостатъчно за осъществяване на революцията. Затова е малко и нищетата

с призрака на гладната смърт. Малко е и страстното чувство на отчаяние. Накрая, не е достатъчно и желанието за революция, волята за революция.

“Революциите не се импровизират”. “Революцията не е детска игра”. Необходимо е още цяло, осъзнато до край, антагонистично чувство, способно да вдигне не само отделни разгневени групи, но и широките народни маси. Необходимо е класово самосъзнание, тоест разбиране на непримиримостта между интересите на пролетариата с интересите на всички останали класи, нужно е разбиране, израстващо от всекидневния класов опит. “Необходим е и общонароден идеал, исторически изработващ се винаги от дълбините на народния

инстинкт... нужна е обща представа за своето право, и дълбока

227

страстна, може да се каже религиозна вяра в това право. Когато такъв идеал и такава вяра в народа се срещнат с нищетата, довела го до отчаяние, тогава Социалната революция е неотвратима, близка и никаква сила не може да я възпрепятства”. (I-94-95; IV-21, 177.)

Най-после, антагонистичното чувство, израсло до силата на убеждение в “своето право”, тласкащо масите към революция, естествено

предполага необходимостта от осъзнаване на интересите и организация на класата.

Съществува своего рода традиционно убеждение, че анархистическото учение въобще, и учението на Бакунин в частност, не отделят

или отделят твърде малко място за въпросите на организацията. Подобна гледна точка изглежда най-малко странна по отношение на Бакунин, дори само поради видната му роля в I-ви Интернационал и в

Алианса. Но, освен общите съображения, в съчиненията на Бакунин

има не малко места, където принципното значение на **организацията** е получило специално и всестранно разяснение.

Независимо от отсъствието на завършена теоретическа формулировка на понятието **обществена класа**, Бакунин не само е разбирал отлично класовата структура на капиталистическото общество, но с присъщата си гениална проникателност, е умее да разкрива

най-сложните, замаскирани ходове на буржоазната политика.

Капиталистическото общество е преди всичко система от антагонизми между буржоазията и пролетариата. Никакви исторически

компромиси между двете класи не са възможни. Бакунин рисува буржоазията и формите на нейната експлоатация с безпощадни

черти. Той говори за нейната “ненаситна алчност”, за “жестокото и подло скъперничество”, за нейната ненавист и “свирепост” спрямо експлоатираните от нея маси и за паническият ѝ страх от последните.

Той е готов да признае крупните заслуги на буржоазията пред цивилизацията, но в настояще време, изпълнила до край своята историческа роля, тя е обречена на смърт по силата на законите на социалната еволюция. Неразбирането или нежеланието да се разбере единствеността на този исторически изход за нея, обуславя “глупостта”,

“срамната импотентност” на нейните класови актове. И тъй като

никога и при никакви условия привилегированата класа не завършва

със самоубийство, то пролетариатът - в името на равенството и

бъдещето на човешкия род - е длъжен да поиска смъртта на буржоазията и да я убие, така както някога, в името на равенството, тя уби феодализма. (II-26-27, 249, 287; III-133-136; IV-5-8, 26-271

214, 223; V-167.)

В статията “Организацията на Интернационала”, отговаряйки на

въпроса: какво точно пречи на угнетените маси да разрушат нена-228

вистния им буржоазен порядък, той отговаря: **отсъствието на организация и на наука.** Както съвременната държава организира военната и бюрократична сила за осъществяване на своите агресивни

и отбранителни задачи, така и пролетариатът е длъжен да създаде своя международна организация, без разлика на професии и нацио-налности, за борба с експло-аторската буржоазия. Такава именно

е задачата на пропагандирания от Бакунин Интернационал (МАТ - “Международната Асоциация на Трудещите се”). Съвършено очевидно е, че не само между-народната организация на пролетариата, но и местните форми на обединение не са измислени от теоретици и

филантропи. Те са, преди всичко, плод на определено икономическо развитие; те са резултат от самостоятелния пролетарски опит; те из-искват оформено класово самосъзнание.

Международната организация предполага:

- 1) Наличие на национални съюзи, тоест подготвен пролетарски авангард и
- 2) Инициативата на отделни лица, преданни на пролетарската кауза. (V-30-35.) Бакунин отдава дължимото на Маркс, Енгелс и Бекер

в строителството на Интернационала, независимо от най-дълбоките разногласия между тях и от това, че е считал, че в най-близко бъдеще ще бъде принуден “да се бори с тях на живот и смърт”.

Извънредно важно е да отбележим, че навсякъде, където Бакунин говори за социална революция, пролетарска кауза, пролетарска организация, той винаги е имал предвид не само индустриалния пролетариат, но и революционните слоеве на селячеството. С несъкрушима

пророческа сила той говори за необходимостта от най-тесен съюз на работниците и селяните за извършване на социалната революция.

Бакунин си дава сметка за реалните качества на съвременното му селячество, за неговата “тъмнота”, дребно-буржоазни навици, не-организираност, способност да служи на реакцията (главно поради

неправилната тактика на градските социалисти спрямо него), но той оценява и неговия “дълбоко вкоренен социалистически инстинкт”, неговия “първобитен, естест-вен социализъм”, неговия неукротим

анархистически темперамент, пробуждащ се във важните исторически моменти. По-просветената работническа класа е длъжна да

поеме инициативата за сближението, необходимо за триумфа на социалната революция. Тя не трябва да натрапва на селяните със сила своя собствен идеал, революцията не може да бъде деспотична и несправедлива. Пролета-риятът трябва да съумее да пробуди

в селячеството дремещите в него революционни сили, да го тлас-не към самостоятелно разру-шаване на отживелия обществен ред.

Само в съюза на индустриалния пролетариат със селячеството, социалната революция може да стане непобедима. (IV-169, 173-174, 229

178-179, 185-187, 222-223.)

В писмото си до Елизе Реклю, писано година преди смъртта му, след широката картина на световната реакция, нахвърляна с несравнимо майсторство, Бакунин дава забележителна прогноза за бъдещата социална революция, оправ-дана до край от съвременните ни събития:

“Човечеството ще може да излезе от тази клоака, само с помощта на една колосална социална революция. Никога международната реакция не е била така страшно въоръжена против всяко народно движение. А с какво разполагаме ние за нападение срещу нейната непристъпна крепост? - С дезорганизираните маси... Остава другата надежда: **бъде-щата световна война.** Тези колосални

милитаристични държави рано или късно трябва да се унищожат

и изядат една друга. Но, каква перспектива!”

Тези редове свидетелстват убедително от една страна за трезвостта, с която “бурнопламенния” Бакунин е умее да разглежда реалната

действителност, а от друга – за дълбоката вяроност на неговата интуиция, достигаща силата на научното предвиждане.

Организацията на пролетарския Интернационал, чиято задача е разрушението на всяко господство, трябва да се различава съществено от държавната организация. Последната е изградена съобразно

принципа на властта, докато първата се строи върху принципите на свободата. Интернационалът е естествена организация на масите, организация по професии и занаяти. Такава организация, продиктувана непосредствено от живота, не е нещо чуждо и външно по отношение на работниците, тя не усвоява началническият тон и действа на

обединилите се в нея маси не с принуда, а с убеждение. Държавата, в лицето на своите органи, изисква от масите пасивно подчинение, убивайки тяхната инициатива и свобода. Работническият Интернационал се обръща преди всичко към инициативността и самодейността на пролетариата - Интернационалът е орган на пролетарското

възмущение. Неговото разширяване, задълбочаване и въвлечането в него на широките маси, е неговата основна задача. Държавата е немислима вън от определени граници. Интернационалът разрушава всякакви граници. Държавата организира живота отгоре надолу, подчинявайки го на един централизиран план. Интернационалът се

строи отдолу нагоре, изхождайки от реалното отчитане на жизнените своеобразия. (IV-62-73, V-46-51: от статията “Организацията

на Интернационала”). По-късно, през 1873 г., след изключването на Юрската Федерация от Интернационала, в прощалното си писмо до швейцарските другари, Бакунин настойчиво съветва пролетариата да насочи вниманието и силите си не към идеите, които за девет години са били развити в Интернационала в повече от “необходимото

за спасение на света, ако само идеите можеха да го спасят”, а към

230

“организацията на силите на пролетариата, която трябва да стане негово дело”. “Безкрайно слаби, като отделни лица, в отделните местности или страни, пролетариите ще придобият колосална, непреодолима сила в своя всемирнен колектив”.

Обаче свободната организация не означава отказ от дисциплина. Отсъствието на доброволно координиране на работата в един колектив

и отказа от доброволно подчинение при извършване на общата работа, парализира дейността на групата. Затова, изпълнението на разпорежданията на доброволно избрани от другарите му за определена цел и за определен срок ръководител, е необходимо. Но такава

дисциплина е доброволно съгласуване на индивидуалните усилия, насочени към постигане на обща цел. В една свободна организация, каквато е Интернационала, тя не може да има властнически автоматичен характер, свързан с йерархията, наградите или наказанията.

Целта, стояща пред Интернационала е пълното освобождение на работниците от игото на капитала, ликвидиране на стария свят във всичките му форми (социал-икономически, политически, юридически); строеж на обществото на основата на свободата и справедливостта. Делото на Интернационала не е само социално и икономическо, но и “политическо” – в смисъл на унищожение на всяка

държава. Именно в този пункт, пролетарската тактика на Интернационала е в пълен разрыв с тактиката на всички политически партии, без да изключваме и така нар. социалистически партии. Последните

се стремят да преобразуват политиката и държавата, да внесат в тях повече или по-малко радикални корективи, да ги напълнят с “ново съдържание”, което в края на крайщата променя само амбалажа на

стария свят, запазвайки старите отношения на експлоатация и господство в него, затова Интернационалът изисква неотменимо осъждане и разрушение на държавата и категоричен отказ от политиката, която не е нищо друго, освен система от методи и средства, целящи овладяването на държавната машина.

Основните лозунги на Интернационала гласят:

- 1) Освобождението на работниците може да бъде само тяхно дело.
- 2) Икономическото подчинение на работника от собственика на оръдията на труда и суровините, срещу надници/ заплати, тоест наемният труд, е източника на всички видове робство – социално, икономическо, политическо, нравствено и умствено.
- 3) Затова, социал-икономическото освобождение на работниците е велика цел, на която трябва да бъде подчинено всяко “политическо” действие и движение, като обикновено средство.

Тези лозунги свидетелстват, че социаликономическото освобождение е основата на всяко освобождение, че борбата за политическо

231

освобождение, допускаща временни компромиси с буржоазния радикализъм (якобинството) с цел овладяването и реформирането на

държавата е извращение на принципите на Интернационала и отказ от неговата стратегия и тактика. Последният може да преследва

единствено социал-икономически цели, насочени против господарите и собствениците, и социални борби, изострящи революционното

самосъзнание на работническата класа. Политическата революция, която е неизбежно следствие от социал-икономическия преврат и

ликвидирането на отношенията между наемния труд и капитала, заедно с премахването на последните, може да има за своя първа и

единствена цел разрушаването на държавата. Само така може да бъде

изтълкувана теорията и практиката на пролетарския Интернационал.

Да се опитва отделянето на политическата от социалната революция, да се вижда в политическата средство за осъществяване на последната, означава напускане на пътя, който води към освобождението

на трудовите маси, закрепване позициите на държавата и в последна

сметка на социалното робство на пролетариата в “нови” форми, под

нови знамена и “соц”-етикети.

Интернационалът трябва да остане чужд на всяка революция, която от самото си начало не започва “социалната ликвидация”. Работническата агитация във всички страни трябва да има изключително

революционен социал-икономически характер. Именно този пункт

разделя марксистите, привърженици на диктатурата, на етатизацията на икономиката, на абсолютната инициатива на държавата и на

авторитета от анархо-комунистите федералисти, отричащи държавата и властта, утвърждаващи тактиката си върху принципите на свободата и инициативата на трудовите маси. Едните и другите признават “науката”, но първите декретират знанията от центъра, а вторите

ги разпространяват чрез доброволните обединения, съответстващи

на насъщните им интереси и природни склонности. Първите, като

идолопоклонци, вярват във всемогъщата сила на вождовете-учители

на човечеството, вторите – в непосредственото революционно творчество на масите. Първият блестящ опит за прилагане на тактиката

на “революционния социализъм” (на анархокомунистите федералисти), за разлика от марксистите, даде Парижката Комуна, доколкото

тя беше смел и ярък израз на отрицание на държавата. (III-20-22; IV-6, 12, 13, 16-22, 67, 73, 171, 251-252; V-20, 24-25, 30-33, 43-44, 51.

Бакунин е изразил отношението си към “народната държава” на германската социал-демократия, прокламирана в нейната Айзенахска програма, в т. IV-225-230, 236-237 и др.)

Новото свободно общество, израстващо върху развалините на държавата, е с федералистична организация. То се строи върху началата

на доброволното и свободно самоопределение на неговите членове

232

– от комуните към провинциите, нациите, обединените народи на Европа и грандиозния световен съюз, обхващащ цялото човечество.

Автономността на всеки член на Федерацията, независимо от неговите размери и външна мощ, е неограничена, доколкото в самата

нея няма опасност за автономията и свободата на другите ѝ членове.

Източник на правните норми за Федерацията (съюза) е общата воля на образуващите я автономни единици. Връзката между отделните ядра не е принудителна, а се основава върху свободното съглашение.

Няма и не може да има вечни задължения, но доброволно приетото съглашение има задължаваща сила. Така построената Федерация не е гробище на идеала, подобно на държавата, а реален жизнен синтез, обединяващ всички местни своеобразия, лични и местни права и интереси.

Този комплекс от идеи по-късно, в основни черти, залегна в основата

на теоретичните програми и тактики на анархосиндикализма и революционния синдикализъм.

Класовият опит и самосъзнание, организацията на работническата класа, съюзът ѝ с революционното селячество, обаче не са

били за Бакунин всичко, което е необходимо за делото на революцията. За тържеството на последната е било нужно още всичко онова, което е характеризирало самия него – **революционно вдъхновение**

и неукротима страст към “разрушението”.

“В революцията - пише веднъж Бакунин - три четвърти е въображение /фантазия/ и само една четвърт е действителност”. В

тези думи е ключът към философията на “разрушението”. Чужд на механичната представа за живота, Бакунин не е могъл да мисли “механично” за революцията. За него – професионалният “майстор” на

революцията - революцията “не се майстори”, “не се прави”, “не се фабрикува”. Тя е многообразен, сложен и комплексен поток от явления. Тяхното взаимодействие ражда нови, неочаквани за първо-началното “счетоводство” сили. Към революцията е неприложима

монотонията на теорията. Тя е пир на живота, ликуващо радостно

творчество, “вдъхновение” и “великолепие”, образуващи самия живот. Само в известна своя част, революцията може да бъде предвидяна, да се комплектова и направлява. Преди да заложи и утвърди

основите на новия порядък, революцията е огромен, управляван повече от инстинкта, отколкото от разума, хаос и брожение. И затова, в

началния стадий на движението, естествено, разрушителните процеси играят преобладаваща роля.

“Народното въстание - по своята природа стихийно, хаотично и

безпощадно - предполага винаги големи жертви, обсебвания и разрушения на собственост – своя и чужда... Но не може да има ре-233

волюция без мащабно и страстно разрушение – спасително и плодотворно, защото именно чрез него и само посредством него се зараждат и възникват новите светове”. (I-90.) В тези случаи, когато Бакунин говори за “правене на революция”, той употребява израза не в смисъл на върховното ѝ ръководство от

авангардните революционни отряди, а в смисъл на пробуждане на потенциалните сили, таящи се в широките маси и даващи да се почувстват техните истински мащаби, техния истински размах, в самия процес на революцията. Отговаряйки на въпроса, какво могат и са длъжни да правят революционерите за разширението и организирането на революцията, той пише: “Те са длъжни не да я правят сами, чрез декрети, да я налагат на масите, а да я предизвикат в тях”.

(IV-177, 257.)

Към основните потенциални слоеве на революцията Бакунин отнася и онези социални групи, които, без да играят определяща роля в революцията, могат да бъдат извънредно важни нейни участници:

“школската и университетска младеж”, идващите от “най-дребната буржоазия спътници, инстинктивно пренебрегнали традициите

и принципите на авторитета”, не можещи да поемат инициативата, но способни с лекота да се присъединят към социалното движение

на работниците. (IV-30-36, 169, 188.) Накрая, Бакунин зачислява тук скитниците и дриплъвците, които не са обвезани от истинския аромат на социалната поезия. Бакунистият разбойник има малко общо

с романтичното разбойничество на младия Шилер. Последното е ге-ройствало безсилно в индивидуалистичните си походи против филистерството, влизайки в безизходен кюр-сокак. Бакунистката “па-плач” е трябвало да се превърне в “сатанинска лава” и “аванпост” на

бунта против феодалната държавност.

В тази работа – стимулирането на революционната енергия и вдъхновяването на масите – Бакунин не е знаел равни на себе си. Неговата

революционност е неизтощима, фантастична и заедно с това дълбоко реалистична, толкова реална и фантастична, колкото е и самата революция.

Безброй илюстрации се намират в неговата “Изповед”, в по-сетнешната трескава преписка, която е водил през 1870 г. Той ту заявява,

“че е пристигнал, за да се сражава и да умре”, ту съобщава по повод неудачния революционен опит, че “делото е само отложено”, ту подстрекава другарите си: “остават ви три или четири дни, за да извършите революцията”, ту изразява възторга си по повод действията на

комунарите и т.н. и т.н. (II-5, 7, 11.)

При цялата си неприязън към якобинците, неговата тирада за хората от 1792 и 1793 г. е възторжена: “Те бяха бесни и успяха да раз-бесуват цялата нация. Или по-скоро, бяха най-енергичния израз на

234

страстта, въодушевила цялата нация”. (II-41.) Неговата революционност достига стихийна, почти нечовешка сила

в гениалния и патетичен памфлет – “Писма до французина”:

**“Спасете Франция чрез анархията. Развържете тази необуз-
дана анархия както в селата, така и в градовете, развихрете я в
цялата шир, така, че да се понесе като бясна лава, смятайки и
разрушавайки всичко по пътя си: всички врагове и прусаци. Зная,
че това е героичен и варварски начин... Но, вън от него за Фран-
ция няма спасение... Само отчаяната и дива енергия на нейните
синове и дъщери, които са длъжни да избират между робството
по пътя на “цивилизацията” или свободата по пътя на свирепа-
та борба на пролетариата... Нужно е само и селяните да бъдат
овладяни от бесовете, а само една анархистическа революция
може да ги всели в телата и в душите им”.**

Бакунин не се страхува от ужасите на гражданската война – от жертвите на хора и имущества, от лавата, изгаряща заедно с враговете и натрупаните със столетия ценности. Обществото, спасяващо се по този начин, няма да загине. Ще го спаси вътрешният му инстинкт за самосъхранение и силата на обществената инерция. Отвън за него въобще няма опасност, понеже историческият опит е показал, че народите никога не представят такава страшна сила, каквато са в моментите, когато се превръщат в “бурно море”. Обратно, те са слаби именно тогава, когато са се обвързали с властническия порядък”.

(IV-169, 181, 187-190.)

И когато Бакунин говори на пропагандистите, изпращани във френските села:

“... Който иска да прави пропаганда в полза на революцията, е длъжен сам да бъде революционер. За да вдигне хората, самият трябва да бъде обсебен от бяс...” (II-49.), тези думи не биха могли да бъдат приложени към никого с по-голяма пълнота и право, отколкото към самия него.

От всички стихии, враждебни на Бакунин, най-далече от него и най-ненавистна му е била стихията на опортюнизма. Изкуството на маневриране му е било съвършено чуждо. За него е било немислимо – поради променените условия и неблагоприятната конюнктура – да се отклони от пътя, признат веднъж за верен. Каквото и да го е заплашвало по набелязания път – поражение, плен

или смърт – отстъплението за него е било невъзможно. Бакунин е бил нравствен максималист от главата до петите. Там където е възниквало революционно дело, той е ставал негов редник.

Йерархическите въпроси не са възниквали никога пред него, по силата на мировъзрението му. (“Във всяко сериозно дело – пише Арман Рос, един от най-близките му съратници - Бакунин вина-235

ги вървеше пръв, в първата редица”). Сериозни дела за него са били всеки бунт, всяко въстание, всяко

движение против властта и в тях той е внасял, изисквайки същото и от другите, целия си, присъщ нему, практически идеализъм. Тук са били неговият дълг и неговата любов. (“Заради успеха си – е поуча-вал той млад свой съмишленик – революционната дейност трябва

да търси опора не в подлите и ниски страсти, без висш, човешки идеал, никоя революция не ще възтържествува.”) Вярата в своето призвание – истинският признак на гения – се пробужда в Бакунин рано и не го напуска никога. За пръв път, тя получава патетична формулировка още при встъпването му в кръжока на

Станкевич: “Божията ръка – пише той – е начертала в сърцето ми тези свещенни думи, които обгръщат цялото мое съществуване: “Той не ще живее за себе си”... “Каква е главната идея в живота? Това е – любовта към хората, към човечеството и стремежът към съвършенство във всичко”. На тези редове е било съдено да станат мотото на целия му живот. В едно от следващите си писма от 1841 г., той още по-пророчески се приближава до темата за своето жизнено призвание: “Животът е блаженство, но не в нирвана, а такава, където бурята свисти и черните облаци надвисват, за да се слеят във висша хармония”.

Нима тези думи не са истинско предзнаменование на могъщия и страстен вопъл на буревестника, прозвучал, като оръдеен изстрел

във финала на неравната, но вдъхновена бакунинова статия “Реакцията в Германия”?

В “Изповед”, обобщавайки стремежите на младите си години, Бакунин е записал следните забележителни слова:

“Да търсиш своето щастие в чуждото, своето собствено достойнство – в достойнството на всички обкръжаващи те, да бъдеш свободен в свободата на другите – ето моята вяра и стремежът на целия ми живот”.

Тези думи са най-точната програма на цялата му по-нататъшна дейност и най-пълната и вярна негова характеристика.

236

“Освобождението на трудещите се –
е дело на самите трудещи се!”
Карл Маркс, като гавра.

Анатолий Горелик - "Анархистите в руската Революция"

За да се напише история на анархистическото движение в Руската Революция е нужно време. В краткия обзор са възможни само общи изводи. Може да се даде обща, схематична картина от птичи полет. Защото, това, което се нуждае от томове, не може да бъде изложено достатъчно последователно и ясно в няколко десетки страници. Ако ми се удаде да нарисувам такава обща картина, ще считам задачата си за изпълнена.

В тази работа не давам имена, защото имената без дела са празни звуци. А да се спирам на делата беше невъзможно; те са много и твърде важни. Не се занимавам и с видовете организации, защото това е предмет на отделен труд. Също не пиша и по «програмните» въпроси, защото те са обширни и важни. Освен това, в началото на Руската Революция, строги програмни разделения нямаше. Водеше се широка анархистическа пропаганда. Разрушаваха се политическите предразсъдъци, икономическите суеверия, внедряваха се нови форми на общежития на анархистически начала. Даже имаше опити анархистическото движение да се обедини.

В Руската Революция анархистите се разделиха резко, но в друга плоскост и в друго направление: на такива, които считат октомврийския преврат за Социална Революция, заставащи на позицията

«Диктатура на Пролетариата» и «Преходен период» и за «Единен фронт с болшевиките». И на отричащи всяка диктатура, за създаване на Единен анархистически фронт и резко разграничаващи се от болшевиките.

Гледната точка за диктатура и преходен период доведе мнозина до «анархо-большевизма» (или «съветския анархизъм»), или просто до членство в партията на болшевиките.

Много от «анархистите»-партийци или заставащи на позициите на «диктатурата» и «преходния период» («анархо-болшевики»), сега напускат «анархо-болшевишките позиции» и застават резко против болшевиките. Но са за «Диктатура на Труда»; признават необходимостта от «преходен период» с всички атрибути на В л а с т т а, но

237

го наричат «синдикално-комунален период» и т. н., и т. п.

Ако по-рано се налагаше да се води борба с крайностите на «инди-видуализма», «ексизма», «тероризма» и т. п. явления в анархистическото движение, то сега е още по-нужно да се води сурова борба, както с откритите, така и със криещите се зад маската на анархо-синдикализма и анархизма «анархо-болшевики».

Но всички тези въпроси са твърде важни, за да ги засягам в няколко реда. По всеки от тях е необходима отделна работа, за да се разбере ролята, която те изиграха в Руската Революция и ролята, която ще играят в бъдещите революции, особено в Социалната.

От февруари 1917 г. рухнаха старите стени. Петроград се вълнува и демонстрира. Цяла Русия се вълнува. От едно подухване на вятъра, почти без човешки жертви, рухна като дом от карти Романовския палат щом Руският народ престана да го боготвори.

Разни политически шарлатани се хвърлиха в развълнуваното море на Руския живот, за да извлекат нещо за себе си и спасят своите имоти.

«Родзянко бил ръководител на Руската Революция». «Керенски - ръководител на народните маси». «Думата начело на движението» и т. н., и т. п.

Всички станаха революционери. Всички станаха ръководители на

народа. А в действителност, народните маси на Петроград ръково-диха и тласкаха напред и Родзянко, и Керенски, и Думския комитет.

Всички те бяха не повече от играчки в ръцете на масите, когато иг-рачката омръз-неше на масите, те я изхвърляха навън.

Фактически и Думата, и Родзянко, и Керенски, и Милюков и цялата тази весела компания на политиканите се занимаваше с това

да надраска една конституция за монархията. Но в това време бе задържан и арестуван Николай II от анархиста Худаков. И повече разговори за конституция не се водеха...

Царят бе низвергнат от трона и вече беше невъзможно да го вдигнат. Царят на Русия умря. Русия започна да се пробужда. Като ме-чок от далечния север, Руският народ започна да протяга лапите си.

Със сила. Резко.

И всички паразити, впили се в тялото му, полетяха един след друг.

Помещици и пристави, губернатори и арендатори, полицаи и жандарми не знаеха къде да се диянат. Офицери обшиваха копчетата на

мундирите си с червена материя. Буржоата гледаха боязливо от про-зорците. На-родът завираше навсякъде “мръсните” си лапи и отвсякъде прогонваше «чистата» публика. Марсилезата и гръм от апло-дисменти след всяка пламенна реч, караха «върховете» и буржоазията да изтръпват и да се вцепеняват. Във въздуха витаеше разправата и се чувстваше нещо ново, нечувано... Трудещите се искаха

238

своето и често сами си го вземаха...

Никой не се подчиняваше и всеки заповядваше.

В това време още никой не ръководеше движението на руската Революция. Но ето, че от чужбина започнаха да пристигат множество

социалисти и анархисти, в Европейска Русия си идваха каторжни-ците и заточени-ците. Към масите полетяха цели облаци от викове, лозунги, обещания и предупреж-дения.

Масите се отметнаха от вчерашните «вождове». Но нали след «Долу краля!», следва “Да живее Краля!” И масите започнаха да си търсят нови «вождове».

Анархистите и болшевиките започнаха да овладяват движението и да дават тон.

По това време анархистите играеха немаловажна роля. Работническите маси чуваха смели предизвикателства срещу всичко старо; Кронцад, където анархистическото слово паднаше на плодородна

революционна почва; Москва, където анархистите проникваха в работническите организации; Харьков, Екатеринослав, Донецкия

Басейн, Дон, Киев, Одеса, цялият юг, който бе обхванат от анархическата пропа-ганда; работата на анархистите в Сибир и на Урал ги

направи известни сред широките трудови маси на работниците и селяните. На много места се състояха областни и местни конференции

на анархистите.

Във Владивосток, където пристигнах по това време, анархистите дотолкова бяха овладяли симпатиите на масите, че когато Съветът не

искаше да пусне анархистите - емигранти в Европейска Русия, а да ги отпрати направо в армията или на фронта, гарнизонът, в състав

от четири полка и батареи, поиска незабавно да ни пуснат, обръщайки дулата на оръдията към града. Социалистите-революционери и

социал-демократите (меншевики), които имаха болшинство в Съвета, дори не си отвориха устата пред зиналите гърла на оръдията.

В това време вече беше започнала скритата борба между партийните низини на болшевики и анархисти. Но общата съдба ги обвързваше, а гръмките лъжливи фрази на Ленин и други социал-демократи - болшевики замаяха много анархистически глави. Особено

сред «интелигентите». Много от тези анархисти продължаваха да критикуват «болшевиките»-централисти, но «в Русия бе започнала Социалната Революция», «разликата между болшевики и анархисти беше тънка, като цигарена хартия», «Да живее Диктатурата на Пролетариата» «Да живеят Съветите», «Цялата власт на Съветите» и

т. п., бяха обичайни приказки за мнозинството от тези анархисти.

«Чрез диктатурата на пролетариата към безвластническия социализъм, към анархизма», беше техният лозунг.

Във всички промишлени центрове и в много села на необятната

239

Русия, кипеше работата на анархистите. В Москва, в Петроград, в Екатеринослав, в Харков, в Одеса и Ростов, Иркутск и Владивосток, без да говорим за Донецкия Басейн и Урал, много анархисти заминаваха, като работници във фабрично-заводските комитети. (Те

бяха създадени от самите работници, след Февруарската революция и трябваше да контролират производството, а в перспектива фабриките и заводите трябваше да преминат в техни ръце под контрола на

избиращите ги работнически колективи. В резултат на горната тактика, в тях преобладаваха анархистите. В определен момент, когато

болшевиките все още нямаха болшинство в съветите, Ленин предложи властта да премине в техни ръце.) Други анархисти влизаха в

профсъюзите, в съветите, в културнопросветните и другите работнически организации.

На 3-5 юли 1917 г. кронщадските матроси, ръководени от анархисти и редови болшевики демонстрираха в Петроград. (Върховете

на болшевиките бяха против въоръжената демонстрация, а Троцки още на 5 юли се изказа на заводски митинги против манифестацията.) Правителството на Керенски с части от гарнизона разпръсна демонстрантите, кронщадци бяха обезоръжени и анархистическите и

болшевишки организации - разгромени. Това приближи още повече анархистите към болшевиките. Общите партийни и групови интереси засенчиха интересите на трудещите се маси за изграждане основите на новия живот. Някои анархисти даже заговориха за влизане

в партията. Особено се увеличаха от това сближение «върховете»

- стари анархисти, неспособни за работа в масовото движение, преживяли не едно разочарование и боящи се от «силните увлечения».

Анархистическите «върхове - интеллигенти» не познаваха настроенията на масите. До тях достигаше само ехото на това движение, при това в по-голямата си част в извратен вид. И те, вместо да разпалват по-нататъшните акции на масите, техните сили и стремления; вместо на основа на съвместната работа с масите, да правят

нужните изводи и да дават ясни съвети в анархистически дух; вместо да засилват тяхното още недостатъчно изкристализирало

анархистическо съзнание; вместо да създават идейно силни кадри

сред младите и енергични работници; вместо да хвърлят и своето

„да“ върху везната на анархистическото движение, даваха указания

за неизбежността на диктатурата на болшевишката партия или изпадаха в краен «синдикализъм», или проповядваха анархоболшеви-зма. От никъде не се раздаде гръмкия призивен вик за създаване

на свой анархистически фронт. Ако това се беше случило тогава, и жертвите биха били по-малко, и анархистическата работа би дала

по-добри резултати. Във всеки случай анархистите не биха се озова-ли под петата на болшевиките и биха имали свои, анархистически, 240

силни работнически и селски организации: индустриални, синдикални, комунални и други. Анархистическите низини – по-революционни от анархистическите “върхове” - вършеха своята работа

сред масите, колкото и както умееха.

Заглъхналото за известно време след 3-5 юли анархистическо движение започна скоро да се съживява с още по-голяма сила. Но сега

масите упражняваха натиск и подтикваха анархистите напред.

Под ръководството и при най-активното участие на работниците анархисти, вече в това време се извършваше преминаване на болшинството фабрики и заводи в ръцете на самите работници, преди знаменитите декрети от “октомври”. Работническият контрол

в градовете и завземането на земите в селата бяха извършени по цяла Русия от самите работници и селяни. И в това масово завземане анархистите изиграха своята роля. Но анархистите-работници

бяха твърде слаби идейно и количествено, за да закрепят това масово творчество. А идейните анархисти - «интелигенти», или се наслаждаваха на революционния дух, или безпомощно наблюдава-ха на всички стра-ни. Аз лично считам и считам, че в Русии нямаше

Социална Революция нито до, нито след октомври 1917 г. Затова, създаването на анархистически фронт, т. е. създаването на антиавторитарни, свободни работнически и селски организации и «специфични организации» на анархистическите сили през 1917 г., не

биха извършили в Русия Социална Революция, но в Русия би могло

тогава да се създаде най-богатото масово работническо-селско анархистическо движение и да се постави фундамента на Социалната революция.

Извикан от работниците в Донецкия Басейн и отсядайки в Екатеринослав, аз срещ-нах такива симпатии към анархистическата мисъл, която трудно можех да предвидя. Само в Донецкия Басейн анархистите биха могли да вербуват стотици хиляди члено-ве, ако реше-ха за създават анархистическа «партия».

Но идейните работници бяха малко, даже твърде малко. Всяка неделя пристигаха десетки представители на работниците от различни

места на Донецкия Басейн и Областта, искащи от нас хора, литература, идейна и духовна помощ. Но подготвени анархисти нямаше. И

колкото и да пишех до Петроград и Москва, където бяха отседнали по-голямата част от идейните анархисти, не успях никого да мръдна от местото му. И анархистическата мисъл се разтварше в масовата, ставайки при-митивна.

Колко силно беше влиянието на анархистите сред трудящите се до октомври, може да се съди по това, че болшевиките, начело с ултра-марксиста Ленин, бяха принудени да изхвърлят зад борда по-голямата част от своя марксистски и, даже ленински багаж и да 241

заговорят за «бакунизма», за федерализма, за отрицанието на държавната власт, за свободната инициатива и самодейност на масите, за власт по места и дори за анар-хизма.

Както се изясни на конгреса на анархистите в Харков (той се състоя на 25 декември 1917 г. и беше нелегален, но присъстваха делегати

почти от цяла Русия и Сибир) всички промишлени райони (Донецкия Басейн, Донска област, Урал, Петроградския и Московски райони, болшинството Сибирски градове, повечето промишлени центрове - Харков, Екатеринослав, Одеса, Киев, Ростов и др.) – се нами-раха под силното влияние на анархистите. В много места (Донецкия Басейн, Екатеринослав и др.) масите бяха ръководени от анархисти.

За официалните конгреси и конференции, за постановленията на Кронщадския Съвет, за резолюциите на 1-ва петроградска конференция на фабрично-заводските комитети и т. п. аз не говоря тук, защото това е фиксирано и отразено в пресата.

Сред селячеството в това време се извършваше също сериозна работа. Земята беше в техни ръце. Техните очаквания се осъществиха.

Но как да се живее сега, когато няма господари и жандарми? Как да се устрои живота по-братски така, че всички да живеят по-добре?

Как да се организира живота? Това бяха въпроси, които задаваха селяните. Мога да приведа стотици факти, показващи, че селото беше

настроено революционно, прогресивно с явно изразен анархо-комунистически оттенък. Особено в Украйна. При мене, в Екатеринослав, идваха пратеници от стотици села с молба да дам указания, да

ги науча, как да устроят новия живот в комуни (идеята за «комуната» беше проникнала твърде дълбоко в съзнанието на народните маси още преди октомври и това, може би, изигра немаловажна

роля за прекръщаването на болшевиките в комунисти).

Такава жажда за светлина и знания в украинските земеделски стопани никога не бях предполагал. Жаждата за новото, за по-доброто

беше обхванала всички. В много села се правеха крачки в посока на обществено-комуналните начала. Масите се организираха, разбира се, не в напълно идейни комуни, артели, кооперативи, с една дума в безкраен брой организации за взаимопомощ. Но за това и за много други неща, в друго време и на друго място. Соча го само, за да покажа, колко дълбоко в работническите и селски маси бяха проник-нали идеите на комуната, идеите на братството, взаимопомощта, на

живота без държава – идеите на анархизма.

И това, мисля, също обяснява защо болшевиките тръгнаха към властта по пътя на анархистическите лозунги и защо много анархисти тръгнаха така уверено с тях. Тези анархисти, от една страна

надценяваха прекалено масовия творчески порив, и твърде слабо оценяваха същността на болшевизма, от друга.

242

Октомври настъпи от само себе си, като че ли беше в реда на нещата.

Никой не бе удивен, понеже, месец преди това, фундаментът на стария строй беше разложен.

Старият свят се рушеше. Новият смело надничаше отвсякъде и със смеещо се лице гледаше възходящото насреща слънце на новия живот. На всички фронтове - на север - Корниловското настъпление към Петроград; на юг казаците - младите сили на революцията - се хвърлиха в боя.

На тези фронтове анархистите играеха голяма и важна роля. Под Петроград работниците от Колпинския район под ръководството на анархисти-кронщадци и др., на калединския фронт отряд матроси-кронщадци начело с анархистите; Псковци в Донбас, Брянци в

Екатеринослав и маса други анархистически отряди отблъскваха белите. От само себе си се разбира, че имаше и не анархистически

отряди. Но аз говоря тук за ролята на анархистите и за тяхното участие в отблъскването на разните контрреволюционни сили и организации, поради което соча само и ясно анархистическите отряди.

За анархистическата мисъл, както и за движението, това беше повратен момент. В анархистическите редици също започна движение към винтовката; всичко младо и пълно с живот, както и всичко недо-изградено идейно, се хвърли в отрядите и се увлече от "боевизм"

(насилията, грабежите и другите спътници на гражданската и на войната изобщо), който завърши само с края на фронтовете. Много анархисти загинаха на фронтовете, много други се вляха в редовете на Червената Армия, където са и до сега. За анархизма тези другари в болшинството си бяха загубени. Много от това, което с невероятни усилия беше създадено за това време - събиране и организиране

на анархистическите сили, работата сред работническите и селски маси – започна да се разпилява.

Анархистическата мисъл започна да се разтваря в революционната. А болшевиките не дремеха. Лавирайки още между Учредителното Събрание и Съветите, те вече бяха решили на всяка цена да се укрепят в Зимния Дворец. И чак през януари 1918 г. (два месеца след октомври!!!), не получавайки болшинство в изборите и изправени пред факта на разгонването на Учредителното Събрание от отряда на матросите под командата на анархиста Железняков, болшевиките се отказаха от «Учредилката». (В този ден Железняков е бил началник на караула за Учредителното Събрание. Късно вечерта той

отишел спокойно при председателя на Учредителното Събрание - социалиста-революционер Чернов и предложил всички членове на Учредилката да се разотидат, тъй като вече тяхното бръщолевене и «работа» е дошла до гушата на матросите и те искат да спят. Така недраматично приключи своето съществуване Учредителното

Събрание. Болшевиките не взеха участие в разгонването на Учредителното Събрание, а само «узакониха» свършения факт. Др. Железняков, независимо от неговите заслуги пред Революцията, беше

преследван от болшевиките и беше принуден да се крие. Деникин беше оценил неговата глава за 400 000 рубли в тези години. Железняк загина на фронта против Деникин.)

Политиката на болшевиките както сега, така и по-рано, се определяше от реалното съотношение на силите. Но на места революцията

си вървеше още по своите пътища. Още продължаваха да бушуват народните вълни. Още се чуваше грохота на революционните боеве.

Масите все още търсеха пътища към новия живот.

Октомврийският преврат завари анархистите в Русия идейно неподготвени и разединени. Увлечени от победите над реакционните и открито буржуазни партии, болшинството анархисти, объркани от де-магогията на болшевиките, повярвали им и признали политическия

болшевишки преврат за Социална Революция. Анархистите бяха толкова увлечени от растящата сила на революцията и победите над буржоата и помещиците, че забравиха за марксистите-болшевики, които се бяха настанили в креслата на Властта. Те повярваха на из-писаните върху червеното знаме думи: Руска Социалистическа (?) Федеративна (??) Съветска (???) Република (!!!!).

В анархистическото движение в Русия, в 1917 година, взеха участие голям брой завърнали се от чужбина другари, където преобладават промишлените работници и

където синдикализмът е фактор, играещ голяма роля в борбите на работническата класа за своето

освобождение. Тези другари, слаби в своя опит, заговориха заедно с болшевиките за «диктатура на пролетариата» (без да говорим за взаимоотношенията между анархизма и диктатурата, в Русия това означаваше диктатура на купчина работници над многомилионното селячество; за «единен фронт» («единен фронт» между партийните властници-централисти и антидържавните федералисти!); за «преходния период» (забравяйки, очевидно, че Социалната Революция

е период на строителство на нов живот и не се нуждае от «преходен период»). Нещо повече, тези другари се увлякоха дотолкова, че

приеха Диктаторския преврат за Социална Революция, независимо от това, че Съвета на «народните комисари» вече заседаваше и из-даваше декрети.

Всичко казано до тук, доведе до това, че анархистическите елементи, с неголеми изключения, макар и да продължаваха да критикуват болшевиките, като властници-централисти, се хвърлиха да съ-трудничат с тях в държавните-«съветски» учреждения. Вместо да

използват отслабналата вяра на масите във властта и слабостта на самите властнически правителствени организации на болшевиките

244

и да поведат усилена пропаганда на идеите на анархизма; вместо да разработват теоретическите и практически въпроси на стопанското строителство на страната на анархокомунистически начала; вместо да бъдат сред масите и да продължават анархистическата работа; вместо да отговарят от анархистическа гледна точка на болните за

работническите и селски маси въпроси на новите форми на обществото и практическите стъпки към тях и т. н., и т. н., много анархисти, особено сред анархистическата «интелигенция», започнаха

резка защита на «тактиката» на болшевиките, считайки тяхното пребиваване във властта неизбежно, и призоваваха редовите анархисти към «творческа» работа с болшевиките. Мнозина анархисти

влязоха в партията, много заеха отговорни постове. Влезлите в партията, в голямата си част, заявяват и сега, че са анархисти, а заелите

постове в болшинството си останаха на тях. (Имената не са толкова важни, но за да не бъде голословен, ще посоча няколко по-известни анархисти, работника Алфа (Аникет), Лисс, Кибалчич, Ново-мировский, Краснощеков-Тобинсон, Осурский-Чикагский, Самсонов, Барон-Лондонски, Саша Фелдман, Равкин, и безброй други, които

влязоха в Руската Ком-Партия (Самсонов, като член колегията на Всеруската Че-Ка, един от главните и най-страшни преследвачи и душители на анархистите); Роцин-Гросман, Шатов, Сандомирски, Алейников, Каменецки, Таратута Саша, Ротенберг, Дукалски, Хаим

Лондонски (Гейцман) и маса други, станали съветски анархисти, или анархо-болшевики; А. Шапиро, Максимов, Беркман и много

други - бивши съветски анархисти. Не говоря вече за съчувстващите и полусъчувстващи на болшевишкия «Велик Опит».

Но, което беше по-ужаснео и по-страшно от всичко, това е, че именно тези «анархисти», с повече или по-малко известни имена, се занимаваха с «осведомяването» на чужбина. Имено тези «товарищи»

информираха другарите, пристигащи в Русия и разпращаха своите писма по цяла Европа със сензационните си «информации за „Социалната Революция“ «за възходящата заря от Изтока», даже тогава, когато десетки анархисти вече бяха разстреляни и стотици гниеа

в болшевишките тюрми под всевъзможни измислени обвинения и предлози: анархо-бандитизъм, махновщина, анархо-контраволу-ционери и т.п. Само за последно време, особено след Кронщад, на някои от тия “товарищи” започнаха да се отварят очите за Руската действителност. Ето защо в западна Европа и в Америка се създаде превратно впечатление за болшевишкия октомврийски преврат, за отношенията между анархисти и болшевики (по-правилно е да се каже за отношенията на болшевиките към анархистите) и за Руската Революция въобще.

Но анархистическата работа сред масите се развиваше. Хиляди
245

редови анархисти-работници останаха при масите и продължиха своята работа. Почти във всички големи промишлени центрове анархистите се ползваха със симпатиите на масите. Цели железопътни

участъци бяха под идейното влияние на анархистите. Централният орган на пощенските служители се редактираше от анархисти. До-нецкият басейн, Донският промишлен район бяха изцяло под влияние на анархистите. Като пример, може да послужи Екатеринослав

- един от центровете на Донецкия Басейн. Секретари в съюзите на металиците, на лекарите, на дърво-обработващите, на общарите, на шивачите, черноработниците и мелничарите и много други бяха

анархисти. Във фабрично-заводските комитети на Брянския завод, на заводите Гантке, Днепровския, Шадуард, Тръбния, Фрунклин, Днепровските работилници, руското дружество (Каменское) и в

много други анархистите бяха в мнозинство и председатели на тези комитети.

В проведената в Екатеринослав, по повод октомврийския преврат, демонстрация, начело на 80 000 тълпа, беше Екатеринославската

Федерация на Анархистите и работниците от Брянския Завод, с черни знамена.

От делегатите на общоградската конференция на фабрично-заводските комитети се отдели по-голямата част от делегатите и дойде

при анархистите с искане да им помогнат да вземат производството в свои ръце - в ръцете на работниците. Три нощи, след общите

дневни заседания, обикновените работници се занимаваха с този въпрос. На болшевиките се наложи да употребят цялата сила на своето

«влияние» - отказ на финансиране, суровини, снабдяване, транспорт

и т. п. -, за да заставят Екатеринославските работници да се подчинят на тяхното държавно-бюрократично стопанисване.

В главата ме е такава камара от факти и данни, че не зная какво да избира по-рано. Затова е по-добре да поговорим за този твърде важен въпрос - взаимоотношенията на болшевиките и работническите

маси, а за други също важни въпроси - друг път. Сега отбелязах само някои характерни факти от този период, макар и в един град.

Същото ставаше и в болшинството други градове: Харков, Одеса, Киев, Мариупол, Ростов, Петроград, Москва и Иркутск.

В селата, особено в Украйна, работата на анархистите беше много плодотворна. В този период тя даде възможност да се развие свободното доброволно революционно-въстанническо движение в украинските села. Това масово революционно движение преживя много незгоди и, разбираемо, започна да се променя и често да се подменя. Но общо взето духът на антиавторитарните начала, духът на стремеж към строителство на собствения живот със собствени сили, мимо централната власт и властта въобще, е силен и до ден-днешен.

246

Чисто боевата група на Махно и «Махновщината», както се нарича революционно-въстанническото движение на Украйна, и въобще в Русия, и Махновските отряди са различни понятия, макар че в минути на заплаха от страна на властта те често се обединяваха за обща защита. Темата е твърде обширна, за да я изчерпя тук.

Независимо от ренегатството и „дезертьорството“ на болшинството „интелигентни сили“, в много градове на Русия се издаваха анархистически ежесечници и ежеседмичници, които по това време наброяваха около 30-40. За времето на революцията излязоха до 100 периодични издания. Много загиваха след първите броеве, а много други излизаха по-продължително време. Заслужават внимание и да бъдат упоменати, без да ги оценяваме, „Голос Труда“, „Буревестник“ „Свободная Коммуна“, „Вольный Кронштадт“ в Петроград и Кронщад; „Анархия“, «Труд и Воля», «Вольный Голос Труда», „Подпольная Анархия“, „К Универсалу“, „Универсал“ и „Вольная Жизнь“ в Москва; „Хлеб и Воля“, „Рабочая Мысль“, „Набат“ - на Конфедерацията в Харков; „Свобода внутри нас“ в Киев; „Анархист“ в Ростов; „Голос Анархиста“ в Екатеринослав. Имаше вестници и списания в Саратов, в Одеса, в Елисаветград, в Гуляй-поле и

много други места. Във всеки голям град се създаваха повече или по-малко солидни издателства. Анархистическата литература беше разпространена по цяла Русия в голямо количество. Прокламации и брошури се печатиха в десетки и стотици хиляди.

По цяла Русия в това време анархистите работеха трескаво. Свиква-ха се конгреси, конференции, съвещания; създаваха си анархистически областни и др. обединения, създаваха се разнородни анархистически Бюра и т. п., и т. н.

Влиянието на анархистите сред работническите и частично селските маси беше толкова голямо, че не даваше покои на большевиките.

И те не пропускаха да се възползват от първия попаднал им предлог, за да разгромят анархистическите организации почти по цяла Русия.

С оглед подготовката (преди разгрома и още повече след разгрома!), се започна най-ужасното преследване на анархистите в казионната большевишка преса. Употребяваха се най-подлите начини, за да

се създаде «обществено мнение», че се разгромяват и обезвреждат най-ужасните контрареволюционери и углавни престъпници. Большевиките използваха целия арсенал от лъжи и подлости, оставен им в наследство от техните учители Маркс Енгелс, Либкнехт и даже ги надминаха, защото имаха в свои ръце властта.

Разгромът започна с нощен поход през април 1918 г. срещу московските анархисти, които бяха окупирали по това време около 25

богаташки домове. Давайки още в навечерието на разгрома някакво
247

оръжие за анархистическите организации в Москва, большевиките, в същата нощ, без всякакво предупреждение, открили огън с картечници и оръдия по домовете, където мирно спели анархистите. В

някои домове анархистите, мислейки, че са обкръжени от белогвар-дейци, отговорили със силен огън. Грохота на оръдията и трясъка

на картечниците се разнасял по Москва през цялата нощ. Това настъпление е ръководено от самия бъдещ председател на Унгарската Социалистическа Съветска Република - Бела Кун.

Анархистическите организации са били разгромени, клубовете раз-гонени. Цялата анархистическа преса – забранена, конфискуваната анархистическа литература е унищожена. (Много другари са били

вдигнати полуоблечени. Един от анархистите, другаря Ф., запитал следователя, който е водил това дело: «Защо правите това?» Следователят отвърнал: „Представителите на Антантата стоят във Во-логда и отказват преговори, заявявайки, че с правителство, което

върви ръка за ръка с анархисти и им е дало такава свобода, те не могат да преговарят... Не можехме да постъпим другояче. Вие сами трябва да разберете, че иначе не бихме могли да постъпим.”) В това време Троцки, от името на болшевиките е водил преговори с председателя на американския Червен Кръст в Русия, Робин, предлагайки да създадат фронт против немците и да помогнат на

Антантата, ако тя признае правителството на болшевиките... След известно време беше сключен мир с немския империализъм.

В същото време, когато болшевиките платиха с петстотин глави на левите социалисти-революционери за главата на представителя на Германския Император - граф Мирбах; в това време, докато правителството на болшевиките и тяхният представител в Берлин Иоффе, заедно с Хинденбург и Вилхелм II оплакваха смъртта на сатрапа, фелдмаршал Айхорн, на убиеца Айхорн, левият социалист-революционер матроса Донски го измъчваха в Германско-Хетманското контра-разузнаване, а хиляди други революционери умираха от ръцете

на палачите или гниеа в украинските и донски тюрми

Още в началото на 1918 г. болшевиките предаваха и продаваха Руската Революция и руските революционери, в това число и анархистите. Удивително е как можа легендата за революционността на

болшевиките да се разпространи по целия свят!?

Анархистите от Украина продължаваха да играят голяма роля и при Хетман.

Разочаровани от немците, от Хетман и изобщо от офицерството, масите започнаха да възстават. Анархистите, разбира се, не бяха от последните, които се включиха идейно и физически в тази гигантска

борба против окупационните войски на немци, французи, англичани и др. В Украина се появиха маса въстаннически отряди, ръково-248

дени от анархисти. За пропагандистската и революционна работа на анархистите писа немалко и казионната болшевишка преса от това време.

Но тук е важно да отбележим само революционно-въстанническото движение, известно под името Махновщина, което изигра много голяма роля в историята на Руската Революция и с което болшевиките

през последните години се стараят да подменят руското анархистическо движение и руския Анархизъм.

Самият Махно е анархист, чието смъртно наказание в 1907 г. бе заменено с доживотна каторга, поради малолетност. В 1916 г. той носеше

още веригите си в Бутирския изолационен корпус в Москва. Беше освободен след февруарската революция в 1917 г. Син на селянин, малограмотен, бивш работник в Гуляй-полския завод, той израстна

в затвора. Добър оратор, смел и предприемчив организатор, вече в 1917 г. той играе видна роля в Гуляй-полския район и се ползва с голяма популярност и уважение сред селяните и работниците в този район. Във втората половина на 1918 г. Махно се появява отново нелегално в този район, където с двама другари отговаря с терористически акт срещу издевателствата на буржуазията, помещиците, немците и други над селяните и работниците. Махно става бързо

популярен сред масите. Към началото на 1919 г. името на Махно всява ужас във всеки контра-революционер. Отрядите с неговото

име наброяват десетки хиляди души.

В 1919 г. революционните въстанически отряди прочистват цяла Украйна от контра-революционните армии и отряди. Особена роля изиграват отрядите, ръководени от анархисти. Особено отрядите на Махно.

Ролята на въстаничеството в борбата с всички контрареволуционни сили, вътре и вън от Украйна, не може да бъде подценена. Въстаничеството, т. е. самоволно и доброволно въоръжилите се маси

от работници и селяни, защитиха Руската Революция и не позволиха на реакцията от дясно отново да овладее Руския народ. Така беше на юг и на изток, така беше в Сибир и в Туркестан. Въстаничеството е твърде важно явление в Руската Революция, за да се спираме на него повърхностно. Фактически то изнесе цялата Руска Революция на плещите си. И бъдещият историк на Руската Революция ще ни разкаже немало неща за ролята му в нея. Нашата задача е да изясним ролята на анархистите в това революционно движение. И само

дотогава, доколкото революционното въстаничество игра роля в съдбата на анархизма и анархистическото движение в Русия, ние ще се спрем на него.

Сега, след своето нахлуване и прочистването на Украйна от въстаниците, болшевиките видяха, че Украинските работнически и

249

селски маси няма да им бъдат опора. Болшевиките почувстваха, че анархистите са пуснали дълбоки корени в трудовите маси на Украйна, които изпитват недоверие към всяка власт (работниците анархисти още тогава знаеха цената на болшевишката власт) и че не само с демагогия, но и с физическа сила не ще могат да подчинят тези маси.

Тогава болшевиките започнаха да търсят изход от това положение.

В това време главните сили на революционните въстаници, под командата на анархиста Махно държаха фронта против новообразуваната се Доброволческа Армия на най-важния участък, против

ген. Шкуро. Боси, изпокъсани, снабдявани от селяните с храна и фураж, сами сдобили се с оръжие и муниции, сега те ги поискаха от болшевиките, с които държаха заедно фронта. Те им бяха обещани. Но Троцки вече бе разработил своя план за унищожение на

въстаниците-махновци и на влиянието и популярността с които се ползваха Махно и анархистите, които работиха сред въстаниците и масите. Още на 29 април 1919 г. при мене в Мелитопол пристигна от Харков неанархист, молец да предупредя, когото е нужно, че на тайно съвещание на Ц.К. на Р.К.П.(б) е решено да бъде разгромен «Махно» и да се нанесе «удар» на анархистите.

Троцки не даде оръжие. И след дълги дни на безпатронно стоене в окопите революционните въстаници не издържаха и започнаха да отстъпват. Знаменитата заповед на Троцки от 4 май 1919 г. свърши останалото.

Болшевиките залавяха и разстрелваха без съд революционните въстаници, а Шкуро разстрелваше махновците от разстояние и им ре-жеше главите, ако попаднеха в плен. Само в Мелитопол бяха разстреляни 69 махновци, доброволно предали оръжието си и пожелали да отидат на фронта в Червената Армия. (Фактът е съобщен лично от председателя на Мелитополската областна Че-Ка - болшевика

Семьонов.)

Много анархисти и леви социалисти-революционери бяха арестувани, някои - разстреляни. В Харков бяха разстреляни 72 анархисти и леви есери.

В това време болшевиките създаваха своята империалистическа

«Червена» Армия, със желязна дисциплина и централизация, която им беше нужна не само за борба с контрареволуцията, но и с

революцията. Така и «гнездото» на революционните въстаници, стремящи се към нов, по-добър живот беше разгромено. (За идейно-революционната физиономия на въстаниците, може да се видят

«Протоколи на конгресите на революционните въстаници», «Де-кларациите» на революционната въстанническа армия /махновци/, тяхния орган «Пътят към свободата» и др.)

250

През това време се водеше трескава анархистическа работа по цяла

Украина и, разбираемо, преследването на анархистите от болшевиките започна навсякъде. В Екатеринослав бяха арестувани секретариата на Конфедерацията на анархистите от Украина «Набат»

и почти цялата федерация. Цели федерации в Одеса, в Киев бяха арестувани. В другите градове разгромяваха организациите. Походът срещу анархистите на Украина беше масов и жесток. Но твърде

кратковременно пребиваване на болшевиките в Украина не им даде възможност да се развихрят и да покажат себе си. В 1919 г.

Украина беше огнище на анархистическия дух.

На север анархистите се преследваха все по-жестоко и по-жестоко. Всички организации бяха разгромени или влачеа жалко, по-лулегално съществуване. Палачи, членове на Руската Компартия

получаваха «премии» за главата на всеки анархист. Даже легалната конференция на анархо-синдикалистите в Москва беше арестувана в пълен състав. Анархистите се преследваха безпощадно. Наоколо беше, като в гробище, а анархическата «интелигенция» мълчеше, докато анархистите в чужбина вървяха заедно с «комунистите».

Всреди анархистите започна нелегално движение. И през септември 1919 г., в Московския Комитет на Руската Ком-Партия (Р.К.П.), по

Леонтиевската алея беше хвърлена мощна бомба от членове на нелегалната организация на анархистите. (NB: Много късно другари, това трябваше да стане на 25 октомври 1917-а или още по-рано!) Контрареволуционерите нямаха никакво отношение към атентата.

За идеите и крайната честност на болшинството участници нямаше никакво съмнение. (Виж «Красная книга» на Всеруската Че-ка.) Този взрив беше отговор на подлостта и мерзостта на болшевиките, и макар че болшинството «идейни» анархисти (по болшевишката

терминология) протестираха против взрива и заклеймиха нелегалните анархисти, някога безпристрастният историк на Руската Революция ще защити имената на тези жертви на болшевишкия терор.

(Аз съм принципен противник на терора и ексовете, като метод на борба, но не мога да не протестирам против «идейните» и легални анархисти, които се «разграничаваха и заклеймяваха терористите» в казионната болшевишка преса.)

В делото за Московския партийен клуб, под угрозата на разстрел, болшевиките вербуваха не един провокатор, откупил «живота» и

«свободата» си с цената на живота на другарите си. (Един от любимите методи на чекистите беше да изправят следствения «до стената» и да насочат револвера или даже да стрелят над главата му.

На такова мъчение често не издържаха дори хора със силна воля.) Всички тези провокатори станаха членове на РКП(б). Изобщо болшинството провокатори и палачи днес са членове на Р.К.П.(б). И

251

това не е за очудване, тъй като всеки член на РКП(б) (по неофициално предписание на Ц.К. на Р.К.П.(б) от 1921 г.) е длъжен да

сътрудничи на местната Чека. (Някои палачи имат орден “Червено знаме”. Един от тях, мисля Емельянов, член на Р.К.П., празнувайки своя хиляден разстрел, умира в санаториума на В.Ч.К., където се е намирала Мария Спиридонова; този палач е бил изнесен при почетен караул под звуците на Интернационала. В челото на процесията

се е веело червено знаме! Поучително за европейските и американски “комунисти”!) След Леонтиевския взрив анархистите окончателно не можеха да работят. На север ги разгромяваха безпощадно. В Украйна, веднага след като болшевиките се озоваха там, започнаха да разстрелват и преследват безпощадно анархистите. Всички провокатори по Леонтиевското дело гастролираха из Украйна и доставяха жертви на

болшевишките палачи. Разправата беше най-жестока и най-кръвава.

Лекциите на анархистите бяха забранени. Типографиите се запечатваха. Печатът на литература беше невъзможен. Нито един вестник

не можеше да бъде издаден.

Вълната от погроми срещу анархистите беше невероятна, независимо от това, че на всички фронтове по тава време загиваха немалко анархисти, които се биеха заедно с болшевиките против белите.

Само на Север, по-точно в Москва, те оставиха няколко опортюнистически, нищо не струващи организации на анархисти... за реклама

пред чужденците, като “потемкинови села”. Но общо взето, в 1920

г. реакцията «от ляво» бушуваше навсякъде свирепо.

Лавирайки на външните фронтове, вътре болшевиките ликвидираха всяка свобода на мисъл, всяко независимо слово. Всичко свободолюбиво се удушваше и затваряше. Всички възмущаващи се, биваха

разстрелвани безпощадно. В Украйна и в Сибир се извършваше кръваво изкореняване на всяка проява на недоволство. Но въстанническата маса, прекарала цялото време в бой, сега поиска, с оръжие в

ръка, отчет за престъпленията, извършени от болшевиките и техните сътрудници в села и градове. Въстанниците поискаха изпълнение

на обещанията.

Нямаше обаче преса. Всички революционни организации бяха разгромени. Всички революционери бяха под ключ или се криеха. Почти цялата легална работа на анархистите беше заглъхнала.

Но независимо от всички ужасни репресии, действената ефикасна анархистическа пропаганда се провеждаше навсякъде, даже в

най-глухите места на Русия. Низините на компартията бяха инфектирани от анархистическата пропаганда. Честно вярващи във възможността за осъществяване на комунизма “отгоре”, мислещи че

е възможно да бъдеш на власт и да не я узурпираш, да бъдеш член

252

на “органите” за удушване и да не се бюрократизираш, да бъдеш участник в държавната машина и да не се «окомисариш» - бяха разочаровани всички, които видяха и познаваха реалността. И в партията на болшевиките започна брожение. Назряваше Опозиция. От

партията бягаха всички, които бяха честни и имаха смелост да го

сторят, но членовете на Р.К.П. (б) бяха мобилизирани и напускането

на партията в това време, беше свързано с големи неприятности. Не само напускането, но даже опозицията се преследваше безпощадно. Най-яркият и характерен пример, беше изгонването от Украйна на целия централен Комитет на Ком-Партията на Украйна, бивша опозиция спрямо «Москва», независимо, че този Це-Ка беше избран на Всеукраинския конгрес на Украинската Компартия. На негово място бе назначен «Московски» Це-Ка, начело с «известния» Яковлев (Эпштейн Шахно). Всички недоволни, даже от самата компартия, се задържаха и изпращаха в Мурманск, Сибир, а понякога... ги разстрелваха.

За хилядите по-дребни факти няма да говоря. След всичко това не върви да говоря за положението на анархистите и отношението на властта към тях. Оргията на властта беше най-ужасната. Преследваха се не само анархисти, работещи активно в пропагандата, но и културни работници и практики. Не се оставяха в покой и свободните комуни, артели и т. п., желаещи да съхранят, макар някаква окастрена независимост. Дори мирните анархисти, последователи на Толстой, се преследваха зверски. Стотици от тях бяха в затворите, а 92 души - разстреляни от болшевиките. Документи, потвърждаващи гореизложеното, видях в гр. Чертков. Много комуни на мирни анархисти (в Смоленска губерния и други) бяха разгромени или разграбени окончателно за неподчинение на декрети, или за отказ от разпределянето на дажбите храна.

На 1-ви октомври 1920 г. последователят на Толстой, мирният анархист Серьожа Попов, попаднал случайно на доклад на др. Волин в Москва е бил арестуван заедно с други анархисти. Трябва да кажа, че Серьожа Попов беше вегетарианец, който не ядеше даже яйца и млечни продукти. И на този анархист, опасен враг на Съветската Власт, са му «завирали» главата в «помиената кофа», носили са го на ръце пребит за разпит и т. н., и т. п. Него, безпаспортника още в николаевското време, отказващ да вземе оръжие в ръцете си, и никога не изпитвал злоба, го държаха във Вътрешната тюрма при Всеруската Че-Ка, 37 дни, макар че болшевиките и всички радикали в Москва да знаеха много добре възгледите му. В 1921 г., в 1-и Строителен Институт в Москва, студенти-комсомолци арестуваха Серьожа (заедно с мен), като контра-революционер и го обвиниха «в призив за въоръжено събаряне на Съветската Власт»! Толстоист, 253 призоваващ към въоръжено въстание! Достойно за болшевика!

В Украинските села имаше поговорка: «При болшевиките даже ко-нете и кравите станаха контрареволуционери». Често ми се случваше да беседвам с апостоли на мирната съпротива и тези ужаси, които чувах от тях, ме довеждаха до втрисане.

Не по-добре стоеше работата с каквито и да са анархистически на-чинания. Комуната в Харьковска губерния, където работих заедно с други стари другари анархисти, направо беше разграбена и разрушена. Мимо всякакви препятствия при получаването на помощи и поддръжка, Чека често ни удостоверяваше със своите визити, а официалните и официозни органи правеха всичко възможно, та доброволната комуна да изгори и да бъде превърната в «совхоз». В края на краищата, за отказ да се дадат безплатно на жената на председателя на Харьковския Губернски Изпълком три чувала ябълки, председателят на Областния Изпълком извърши нападение срещу комуната, наруга всички ни и заяви, че «в Руската Соц. Федеративна Съветска Република доброволни обединения не може да има», че «Русия е комунистическа страна и всички са длъжни да се подчиняват на

централната власт!»! Събраните плодове бяха задържани и рекол-тата изгни в градината, независимо от това, че трябваше да я про-дадем в преработен вид (желета и конфитюри) на държавните про-доволствени органи. Казанът не се ползваше, плодовете се разграб-ваха и крадяха от официалната охрана. И, накрая, самият поземлен отдел замъкна 125 пуда плодове...

Нашето търпение се изчерпа. Аз, с другите другари отидохме при заместника на Народния Комисар по Земеделието Викторов и му представихме, по негово искане, доклад за всичко случило се. Но, всичко си остана, както си беше, с изключение на обещанията. Когато, по указание на Викторов, поискахме да ни се заплатят незаконно

иззетите плодове, се оказа, че те не фигурират в нито една книга, като получени.

Бих могъл да дам още много ярки картини на безотговорния баши-бузуклък по отношение на свободните организации и комуни. Разгонването с въоръжена сила, чак до откриване на оръдеен огън по

комуните в Гуляй-полския район и т. п., и т. н., се практикуваха твърде често от болшевиките, но за това друг път. Всяко предприятие на анархистите се преследваше безпощадно. Нито училища, ни

артели, ни комуни и каквито и да било други предприятия, образувани на свободни начала, не можеха да съществуват.

Гореприведените няколко факти са толкова характерни и показателни, че говорят сами за себе си. След това, ми се струва съвсем

излишно да разказвам какво трябваше да преживеят и понесат революционерите-анархисти, правещи нещичко. Легалното анархисти-254

ческо движение в Русия или Украйна повече не съществуваше.

II-та и III-та конференции на Конфедерацията на анархистите в Украйна «Набат» бяха нелегални. Анархистическата пропаганда се

вършеше почти във всяко работническо предприятие и в повечето

от селата в Русия, особено в Украйна. Почти нямаше предприятие, където да нямаше анархисти. Неорганизиран, не свързани помежду си и преследвани само за това, че са анархисти, мнозина често заявяваха, че са безпартийни. В 1921 г, бидейки вече в Москва, аз следях за Всеруските конгреси на централните Обединения на Профе-сионалните Съюзи и се оказа, че на всеки конгрес имаше анархисти

и съчувстващи. Но поради «някои» причини, те нямаша възможност нищо да направят и заявяваха, че са безпартийни. Болшевишките доносници ги следяха «зорко». Описвайки всичко това, на моменти, ми става страшно. Няма да повярват, че говоря само истината и че описвам картини от действителния живот.

Но, за най-голямо съжаление, не мога нищо да направя, колкото и болно да ни е, колкото и да ни обхваща ужаса само при възпомена-нието за всичко, но това са фактите (макар да давам един от хиляди), факти, които не ще зачеркнеш от Руската действителност. Това

е горчива, ужасяваща, но - действителност. В Русия на такива явления даже преста-наха да се удивляват.

За организациите на самите работнически маси и за живота им... За тях не мога да говоря. Не ги е имало и ги няма, от времето на знаме-нитото им одържавяване.

Но самоорганизирането на работниците си остана. То премина на полагащото му се място: в производството. Работниците се организираха на работните места, по производства. Без помощта на официалните организации и против тяхната воля даже, те провеждаха

грандиозна боева работа за самозащита и за своите интереси, срещу посегателства от всякакъв род от страна на държавния и частен

капитализъм. Имаше хиляди стачки и понякога те обхващаха цели

градове и области с милионна работническа маса. Стачки против волята на «одържавените» профсъюзи и болшевишките съвети, придружавани често от картечници. Стачки които продължаваха не седмици, а месеци. В Харков в края на 1920 г., в Москва, Петроград и десетки други градове през февруари-март 1921 год., проведените стачки служат, като неопровержимо доказателство на гореказаното. На бъдещия историк на работническото движение и историята на Революцията в Русия ще му се наложи да поработи сериозно, макар само над стачното движение от този период.

Даже от много анархисти, в болшинството си стоящи в страни от движението, често съм слушал, че масите са реакционни, че масите са буржуазно настроени, че са меншевистващи и т. п. Но този пери-255 од на «свободна» пропаганда показва и доказва не само на анархистите, но и на меншевиките и на болшевиките какви са настроенията на

трудовите маси и с кого са те. В течение на целия октомври и до 25 ноември 1920 г. работническите и селски маси на Украина, особено в Харков, отново преживяха революционния подем и настроенията от 1917 г. В Харков жаждата за живо слово, жаждата за свободна мисъл, бяха толкова големи, че, независимо от това, че Чека-та беше «на щрек»; че цяла орда от шпиони и провокатори слухтеше и ръм-жеше навсякъде, масите се втурнаха към анархистите.

Силно движение имаше и сред частите на Червената Армия. Нямаше нито един червеноармейски отряд, където на анархистите да не

беше оказван най-горещ прием. Навсякъде, във всички части, както в Харков, така и в другите места на Украина, анархистите имаха масите зад себе си. Както в Харков, така и в другите места на Украина червеноармейските части се готвиха за демонстрации в деня

на откриване на анархистическия конгрес. В много войскове части бяха избрани делегати за конгреса на анархистите. Даже в клуба на Чека-та аз присъствах на дискусии за анархизма и за «болшевизма».

Още по-характерно, в Харков при анархистите се явиха представители от няколко червеноармейски части и предложиха да вземат

властта и да я предадат в ръцете на анархистите, отдавайки и себе си в пълно тяхно разпореждане. Случая показва как масата разбираше същността на анархизма и задачите на анархистите. Но самият факт е характерен и интересен. Даже спец-отряда при Совнаркома на Украина беше на страната на анархистите.

Ако анархистите биха пожелали да станат политически авантюристи, подобно на болшевиките, те свободно биха могли тогава да

завземат Украина в свои ръце. Само този период би могъл да покаже и показва на мнозина, че духът на революцията, духът на жаждата

за нов, по-добър живот в трудовите маси не е умрял и че идеите за безвластие, децентрализация, самоорганизация, свободна инициатива и т. н., т. е. идеите на анархизма, може би не съвсем ясни, бяха

залегнали дълбоко в умовете на трудещите се. В това време даже много «песимисти» научиха по нещичко.

Същото настроение се ширеше по цяла Украина: стотици пратеници на работници и селяни идваха при анархистите, мислейки, че ще

намерят от тях отговор на своите очаквания и надежди, на своята жажда да намерят път към един действително нов живот - свободен, равен и сит.

В същото време революционната въстанническа армия (на махновците) «помогна» на Червената Армия да направи в течение на

13-15 дни това, което тя с цялата си желязна централизация и дисциплина, не могла да стори за цяла година. Тя помогна да се разбие и

256

разруши цялата армия на Врангел и да се очисти целият юг на Русия от контрареволуционните военни отряди.

Към всичко това, г. в Харков бе насрочен конгрес на анархистите за 1 декември 1920 г. Започнаха да пристигат делегати от цяла Русия...

Влиянието на анархистите растеше не с дни, а с часове; нарастваше вълната на революционен подем на трудовите маси, разбира се, за болшевиките тя беше «несвоевременна» и доведе до това, че през нощта на 26 ноември 1920 г. по цяла Украйна започнаха поголовни арести на анархисти и на махновци. В течение на седмица действаха всички органи на Чека-та и всички репресивни сили на Червената Армия. Маса революционни въстаници, довчера били се заедно с

Червената армия против белите, бяха залавяни от болшевишките отряди и безпощадно разстрелвани. Хиляди анархисти и революционни въстаници-махновци напълниха тюрмите. Само в Харков бяха

арестувани повече от 5000 души, от които 348 останаха в тюрмата.

Сред тях имаше много активни работници анархисти. Болшинството от тях гният в болшевишките затвори и до сега. (Сред арестуваните в Харков бяха: Волин, Барон, Анатолий (Горелик), Фаня Барон, Мрачный, Ярчук, Дрикер, Стоянов, Чекерезов, Лейба Коган, Кабасъ, Ольга Таратута и много други, и цялото махновско представителство: Попов, Буданов, Хохотьба, И. Чарин и др.) Работниците от локомотивния завод обявиха стачка, искайки освобождението на анархистите. Въпреки заплахите, постановленията

на официалните губернски конгреси и на ултиматумите и картечниците, работниците продължиха да стачкуват, докато най-видните

анархисти не бяха нощем извозени за Москва. Само след отвежда-нето ни от Харков работниците от локомотивния завод, над 5000

души, прекратиха стачката на солидарност...

«...Но това е било в Украйна. Такъв революционен дух и подем са

възможни само в Украйна в класическата страна на «анархистическите» маси и на грандиозното въстаничество, сред исторически свободолюбивия народ, но не и на север, не във Великорусия, където масата е реакционна, задръстена и безразлична и където

анархизма бе разбит още през 1918-1919 година»...

«Престанете да мислите за революционна работа в Москва, Москва е център на болшевиките. Москва е червена в нея за анархистите няма място...»

«Анатолий, Анатолий, вие сте увличащ се човек.. Нищо не можете да постигнете тук...»

«Погледнете, клубовете пустеят. Работниците даже не поглеждат. Страхуват се да слушат анархистите. А интелигенцията...

студентството, това са само хулигани, монархисти и черносотници. С глава стена не се пробива...»

257

«Масите на север, особено в Москва, вървят след болшевиките».

«Щом искаш, пробвай. Но това не ти е Украйна. Скоро ще отпуснеш крила...»

Така ми отговаряха повече или по-малко видните анархисти, когато им поставях въпроси относно анархистическата работа в Москва. Това беше вече след моето освобождение от Бутирската тюрма, през януари 1921 г. И действително, на първо време се налагаше да

се пробива стена с главата... в московската анархистическа среда, където, както ми казваше Карелин, «са само генерали без войници».

С който и да заговорех за работата, срещях полуусмивки на насърчение или още по-лошо...

Но това сега не е важно.

Московските работници започнаха да се вслушват в анархистите.

През февруари, около смъртта на П. А. Кропоткин, анархистите вече бяха желани гости в работническата среда.

След погребението на П. А. Кропоткин, което възбуди и разтърси силно всички интелегенти, и част от работническите маси, почти нямаше фабрично-заводски или работнически събрания, на които да не поканят анархисти. Всяка вечер работниците запълваха Леонтиевския и районните клубове на анархистите.

Навсякъде - в клуба на Леонтиевска, на работническите събрания, в автобазата на Совнаркома, в украинския театър, в Сергиев, и във

всички висши учебни заведения (Минната Академия, I-и Университет, Голицинските Агрономически Курсове, I-и ветеринарен, II-ри

ветеринарен, Висшия Технически, I-и строителен, Художествена школа и др.), където ми се наложи да чета лекции и говоря на митинги и събрания, навсякъде аудиториите бяха препълнени, навсякъде имаше сериозни дебати и въпроси.

Даже в Свредловския Комунистически Университет имаше няколко десетки съчувстващи, част от които започна да се организира в

отделна група. Аз лично проведох събеседвания с тази група. Във всички висши учебни заведения се организираха анархистически групи, които създадоха Секретариат на Обединеното Анархистическо студентство, впоследствие арестуван и част от членовете му

бяха експулсирани задграница, а друга част – заточени в Архангел-ска губерния.

А работническа Москва на трудещите се преживяваше, както и в Харков през 1920 г., своите октомврийски дни. В Москва начена такова силно работническо движение, такава стачна вълна, такъв мощен вик на недоволство и възмущение и искания да се изпълнят “октомврийските обещания”, че болшевиките започнаха да се

вълнуват. Доколко силно беше възмущението на масите, може да се съди, макар и по това, че даже московските анархисти-«интели-258 генти» и опортюнисти се развълнуваха и заговориха за създаване на «Съвет за действие», тъй като било трудно да се каже, в какво би се изляло народното вълнение. Можеше вълната от погроми да помете всичко и всички, понеже ненавистта на работниците към болшевиките беше невероятна. В Москва, в Петроград имаше нелегални

работнически комитети за действие. Те бяха съставени само от работници - представители от производството.

Легендата, че тези комитети за действие са били «меншевишки», е

лишена от всяко основание. Грамадното болшинство от членовете на комитетите бяха безпартийни и съчувстваха на анархистите.

В това време наченаха вълненията в Питер и някои други градове, което предизвика съчувствието и поддръжката на кронщадските матроси и на гарнизона. За това, което беше в Кронщад, не се налага

да говоря тук. Историята на въстанието е добре известна. Ще кажа само, че всички предложения на белите да окажат помощ на Кронщад с пари, бяха отхвърлени. Същият отказ срещна група контрареволуционни офицери. Отговорът беше:

«- Останете там където сте! За такива като вас, при нас няма работа!»

А в резолюцията, приета на 1 март, в присъствие на самия председател на В.Ц.И.К. Калинин, за която гласуваха и кронщадските

болшевики, два от пунктовете 2 и 7, гласяха:

«2. Свобода на словото и печата за работниците и селяните, за анархистите и левите социалисти-революционери;

«7. Премахване на всякакви Политотдели, тъй като нито една партия не може да се ползва от привилегии за пропагандата на своите идеи и да получава средства от държавата за тази цел».

Но по-добре от всичко е да дадем думата на Рижкия болшевишки вестник «Новый Путь», от 19 март 1921 г.

«Матросите на Кронщад, в своето болшинство са анархисти. Те стоят не от дясно, а от ляво на болшевиките. В своята последна радио-телеграма те провъзгласяват:

«Да живее Съветската Власт!» Нито един единствен път, те не заявиха: «Да живее Учредителното Събрание!» «В случая, ние имаме работа с бунт от ляво, а не с въстание от дясно».

Кронщад беше втората Парижка Комуна. В Кронщад бяха удушени всички най-добри очаквания и последните надежди на мно-гочисления народ, защото с Кронщад беше цяла трудова и революционна работническо-селска Русия. Кронщад постави на 1-ви март

тези искания, които се носеха глухо по цялата необятна Русия, от Бялото море до Кавказките планини и от Владивосток до западните граници.

Кронщад беше провокиран от купчина политически шарлатани, на-259 чело с Ленин и Троцки, и бе задушен от тях с подла и груба физическа сила. Но хилядите, разстреляни в Кронщад, и всеки десети в червено-армейските полкове, отказващи да атакуват Кронщад, със своята героична смърт отвориха очите на целия трудов свят и разру-шиха две глупави измислици:

Първата, създадена от компартията, че работниците и селяните, а следователно и червеноармейските и флотски маси, вървят след болшевиките. Оказа се, че даже «Червеният Кронщад» е бил повече, от «червен» - той беше с анархистически дух и дори действие.

(Кронщад е най-кървавото петно на Р.К.П. (б) и на Коминтерна. Няколко дни след «Кървавата седмица» в Кронщад, на X-ия конгрес на

Р.К.П. (б) Ленин унищожи правото на фракциите в собствената си партия с обвинения в анарха-синдикализъм и излезе със своя НЕП, за да си осигури подкрепата на непманите срещу работниците.) И втората, разпространявана от десните есери (социалисти-революционери) и от меншевиките (десни социал-демократи), че руските

работници и селяни са с тях. Влиянието на тези партии не трябва да се отрича. То беше силно, докато те критикуваха властта на болшевиките. Но аз видях влиянието им при Деникин, Хетмана, Петлюра

и други. Тогава нито монархистите, нито кадетите, нито, даже, меншевиките и десните есери не можеха да се похвалят нито с любовта, нито с поддръжката на работническите и селски маси. Тогава те...

Но това не е толкова важно сега.

Анархистите, работници в Москва, Петроград и почти цяла Русия, т. е. тези, които бяха набелязани от Чека-та, бяха арестувани. Всички клубове, издателства и т. н. бяха разграбени и разрушени. Мартенският разгром на анархистите в Русия - особено в Москва - е известен повече или по-малко и в чужбина. Той стресна даже много верни на болшевиките анархисти. Този разгром застави и анархистическата «интелигенция» да излезе с открит протест пред Европа

и Америка, и да разкаже истината за болшевиките. Емма Голдман, Александр Беркман, Боровой, Шапиро и др. заговориха открито за

положението на анархистите в Русия. Легендата за «руските анархисти» и «руския анархизъм», която разпространяваха даже мнозина анархисти-«интелигенти», започна да се руши не само в Русия, но и в целия свят.

Дори в тюрмата, анархистите не оставяха «властта» в покой и от време на време ѝ доставяха немалко «горчиви» минути и свръхне-приятни сюрпризи.

Наи-известната и разпространена история, е тази за Таганската гладна стачка. За да Покажат на чуждестранните делегати, пристигнали в Москва за конгрес на Коминтерна, особено на Проф-Интерна, истинската физиономия на болшевиките, анархистите, затворени в

260

Таганската тюрма, обявиха на 4 юли 1921 г. протестна гладна стачка, искайки своето освобождение. Гладната стачка получи гласност

и стана достояние на «гостите». Чуждестранните делегати анархо-синдикалисти, революционни синдикалисти, индустриалисти

(от американската IWW) и някои от болшевиките се разтревожиха.

Първоначално на болшевиките се удаде да излъжат дори делегатите анархо-синдикалисти, че в затворите лежат само бандити, прикриващи се зад анархизма. Анархист-делегат, промъкнал се нелегално в тюрмата на свиждане, все уговарял другаря Волин да разкаже «само истината, светата истина».

Но болшевиките така се оплетоха в собствените си лъжи, че делегатите започнаха да настояват да им се предостави правото да изяснят

истинността на твърденията на Ленин, Троцки и др. членове на Ц.К.

Р.К.П. (б). (Виж писмото на Троцки до комисията, адресирано до др.

Мишел; писмото на Ломов до Томас Ман, брошурата на Яковлев, издадена от Ком-Интерна под заглавие: «Анархо-синдикалистите»

пред съда на световния пролетариат.) Делегатите бяха водени дълго за носа, докато, чрез своята комисия, не поискаха ултимативно проверка, заявявайки, че в противен случай се затрудняват да работят

заедно с болшевиките. На делегатите беше обещано да им бъдат дадени исканите данни. Но нито Дзержински, нито Самсонов (бивш

анархист - емигрант) не можаха да изфабрикуват тези данни. Други вещественни доказателства, с изключение на болшевишките уверения, делегатите не дочакаха и продължаваха да настояват за нашето

освобождение. След няколко задкулисни скандали, Ц. К. на РКП (б) преразгледа повторно исканията на делегатите и постанови да ни

експулсират задграница, без право на връщане в Съветска Русия под

заплаха за разстрел. Делегатите дадоха морална гаранция за нас.

След 10 и половина дни, анархистите в Таганка прекратиха гладната стачка. Тази история доби гласност благодарение на благоглупостта на Ц. К. на РКП (б), от чието име Бухарин прочете в последния ден на конгреса на Проф-Интерна своя кален и подъл доклад за руските анархисти. Разрази се скандал, и то порядъчен. (Виж в отчета на Профинтерна: речта на Бухарин и отговорът на Сирол и т. н.) Лъжите на болшевиките и тяхната истинска физиономия се разкри

пред всички делегати, даже и пред «своите».

Но едва на 17 септември, т. е. два месеца след дадената от Ц.К. и правителството на Р.С.Ф.С.Р. дума, ние бяхме освободени от затвора. През това време Всесъюзната Че-Ка полагаше всички усилия да

ни провокира, за да има някакъв предлог за оправдание на неизпълненото на дадената дума на задграничните делегати.

И чак 6 месеца след края на гладната стачка обещанието бе изпълнено окончателно. Но, по такъв начин, че четирима от нас, заедно със

261

семействата си, експулсирани с фалшиви чехословашки паспорти, бяха арестувани в Шчечин и преживяха не малко горчиви седмици, заплашвани с връщане обратно в “родината”.

Бяха експулсирани: Волин, известен в Русия и задграница стар революционер и анархист, бивш редактор на «Голос Труда» в Ню-Йорк, преди революцията, след това в Петроград; бивш член на Секретариата на анархистите от Украина «Набат», редактор и сътрудник в много анархистически издания, делегат на много конгреси и т. н., и т. н.

Ярчук, анархо-синдикалист от 1905 г., бивш заточеник, след това емигрант в САЩ. Ръководител на демонстрацията на кронщадските матроси на 3-5 юли 1917 година, член на изпълнителното Бюро на Руската Конфедерация на анархо-синдикалистите, редактор и сътрудник на много анархистически издания, делегат на много конгреси и т. н., и т. н.

Максимов, бивш член на редакционната колегия на «Голос Труда» в Петроград и сътрудник на други издания, Секретар на Изпълнителното Бюро на Руската Конфедерация на Анархо-Синдикалистите и т. н., и т. н.

Мрачний, член на секретариата на Анархистите от Украина «Набат», редактор и сътрудник в много анархистически издания.

Фьодоров, стар анархист и заточеник.

Фелдман, стар анархист-емигрант.

Михайлов, член на секретариата на обединеното студентство, Анатолий Горелик, анархист от 1904 г., емигрант, редактор и сътрудник в много анархистически издания в Русия и в чужбина, бивш

секретар на Бюрото на Анархистите от Донецкия Басейн и т. н., и т. н.

Юдин и Воробьев, членове на Обединеното Анархистическо Студентство.

Неспокойно беше и в останалите тюрми. От дълги години, без всякакво обвинение, в ужасни, кошмарни условия, довели много анархисти до невероятно физическо и духовно състояние. Болшинството боледуващи. И всевъзможни протести: гладни стачки, скандали, обструкции бяха обикновено явление сред арестуваните анархисти.

Но протестите биваха оставяни без внимание. Обратно, издевателствата ставаха още по-непоносими.

Тогава, анархистите прибегнаха към крайни средства: бягствата.

Така в Рязан, на един път сполучливо избягаха 10 анархисти. Същото беше и в другите затвори.

Всички тези активни протести на анархистите (Таганската гладна стачка, Рязанското бягство и др.) така вбесиха чекистите, че попад-налите скоро след това в ръцете им анархисти: Лев Чьорний - Павел

262

Турчанинов - стар анархист, емигрант, теоретик и основоположник на теорията на асоциативния анархизъм, бивш секретар на московската Федерация на Анархистите, сътрудник на ред анархистически издания и т. н.; Фаня Барон - анархистка от 1913 г., известна

на мнозина в Русия и САЩ, бягала по-рано от Рязанската тюрма; В. Потехин – работник, печатар, анархист; Тихон Каширин - млад

анархист, беглец от Ярославската тюрма и др., бяха разстреляни, заедно с някакви криминални, заклеени, като анархо-бандити.

Чека-та не само уби тези другари, но се постара да ги оклевети и

обезчести паметта им в очите на непосветените. На самия Лев Чьорний и на неговата майка, няколко дни преди разстрела, беше заявено за скорошното му... освобождение. Потехин беше взет по време на боледуването му от постелята.

Така мъстят болшевиките за своите политически неудачи на анархистите.

В Руските болшевишки тюрми гният и сега стотици анархисти.

Сред които много видни, стари работници: Олга Таратута, стара анархистка, каторжничка; Барон, бивш заточеник, емигрант, бивш редактор на някои анархистически издания и член на секретариата на Конфедерацията на Анархистите от Украйна «Набат»; Кабас

Тарасюк, член на секретариата на Конфедерацията на Анархистите от Украйна «Набат», работил по-рано в Америка - в Съюза на

Руските Работници; Олонецкий, член на секретариата на Конфедерацията на Анархистите от Украйна «Набат»; Аскаров, стар

анархист, емигрант, редактор и сътрудник на много анархистически издания, член на секретариата на Анархистите-Универсалисти; Бармаш, емигрант, бивш смъртник, сътрудник и редактор на много анархистически издания, член на секретариата на Анархистите-Универсалисти; Шапиро и Стеценко, членове на секретариата на

Анархистите-Универсалисти; Ярославская, стара каторжничка; Ка-расик, каторжник-смъртник и десетки, ако не стотици, други видни

и активни работници-анархисти и много съчувстващи и младежи.

Много анархисти са заточени на Север. С много е невъзможно да се свържем и да им окажем помощ, поради недостига на средства и заради невъзможното отношение на болшевиките към взаимопомощта между анархистите. В последно време даже имаше случаи на

гонения и арести не само за пропаганда на идеите на анархизма, но

и за събирането на средства за болните, арестуваните и освобожда-вани другари. Такива «случаи» имаше на фабриката на Альшванг, на Бромлеевския завод, в I-ви Строителен Институт и т. н. в Москва.

За провинцията не може и да се говори.

А много анархисти в тюрмите са болни: храчат кръв, имат скорбут и т. н. Нуждите са невероятни. И помощта от чужбина - крайно не-263

обходима.

Болшевиките «победиха». Народните стремежи, надеждите на революционните маси са разбити. Реакция, глад, студ свирепстват над

Русия...

Хилядите неизвестни работници за каузата на анархизма не чакат благодарност за своята незабележима, но велика работа. И ние няма да им благодарим. Но те се нуждаят от нашата морална и действена помощ. Да им помогнем с нашата обща работа.

Всички трудещи се, всички на които е скъпо делото за освобождение на труда от веригите на Капитала и Властта, всички хора, око-вани в многовековно робство са длъжни да издигнат глас в тяхна

защита и да искат болшевиките да прекратят своето Юдинско дело.

Всеки комуто са скъпи интересите на трудещите се, е длъжен да застави приятели и съмишленици на руските сатрапи, вършещи гнусното си и подло дело, да въздействат на тези палачи на революционерите и на революционната мисъл. Всеки честен революционер е

длъжен да закове на позорния стълб «другарите», които оправдават тези действия, като съучастници в тяхното гнусно дело. За такива хора, с извинение, няма места в революционната среда.

Към повсеместния вик: «Хляб за Русия!» Прибавете вика: «Свобода за трудещите се революционни маси на Русия!»

И вместо дружества на «Приятелите на Съветска Русия» организи-райте навсякъде дружества: «Приатели на угнетените революционни маси на Русия».

Защото, за нормалния живот на руския трудов народ са необходими и Хляб, и Свобода!

П.П.: На десетия Всеруски Конгрес на Съветите беше постанове-но да се гарантира охраната на частната собственост с всички сили

на държавата и да се въведе нейното принудително посредничество във всички конфликти между труда и капитала. На основание на това постановление, работник, който не се подчини на решението на Комисариата по Труда (последната инстанция), може да бъде уволнен от работа без предупреждение и без заплащане, т. е. да бъде изхвърлен от собственика на завода. Държавата, макар и “социалистическа”, а правителството – “комунистическо”, си остава държава, и защитава само интересите на Властта и Капитала.

Берлин, март 1922 г.

Издание на Работническа Издателска Група в Реп. Аржентина
юни 1922 г.

264

***

Горелик, Анатолий, псевдоним на Григорий Владимирович (1890–1956), е фигура в руското и международно анархистическо движение. Анархист от 1904 г., арестуван многократно от царската полиция, в 1909–1917 гг. — е в емиграция – в Европа и САЩ, където е активист на анархосиндикалното движение, редактор на

вестниците «Рабочая речь» и «Рабочий», издавани в Чикаго от 1915–1917 гг.

След революцията участва в дейности на анархистическите групи в Украйна, един от дейците на «Екатеринославската федерация

на анархистите», след това в КАУ «Набат» в различни градове на

Украина и в Москва, организатор на «Всеруския Черен Кръст», нееднократно арестуван от болшевиките. В 1922 г. е експулсиран от

СССР заедно с Григорий Максимов. Автор е на брошури за гонени-ята на анархистите в “Съветска” России. В 1920-те гг. е редактор на

в-к «Голос труда» в Аржентина, където възглавява «Федерацията на

руските работнически организации в Южна Америка». Активист на

МРА (международната работническа асоциация – основана в Берлин през 1922 г.), Горелик е постоянен сътрудник в множество издания в страните на Южна Америка, Испания и Франция. В 1940 г.

е поразен от паралич, прекратява участието си в обществения живот и през следващите 16 години е прикован към леглото. Умира в Буе-нос-Айрес на 66 години.

N.N.(nostra nota):

ПРЕГЛЕД НА ВАЖНИТЕ ПУНКТОВЕ, НЕПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И ИЗМЯНА НА ИДЕИТЕ, НЕРЕШИТЕЛНОСТ, НЕРАЗБИРАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ И НА “СЪЮЗНИЦИТЕ”
ВСЕКИ РЕД ПРЕДИЗВИКВА ВЪЗРАЖЕНИЯ И ВЪЗМУЩЕНИЕ,
НО АКО ГИ ИЗЛОЖА, ЩЕ СЕ ПОЛУЧИ ДВОЙНО ПО-ДЪЛГА
СТАТИЯ. ЗАТОВА ЩЕ СЕ СПРА НА ПО-ВАЖНИТЕ МОМЕНТИ, А ТЕЗИ КОИТО КАЗВАХА, ЧЕ “БАКУНИН Е ОСТАРЕЛ”, ЩЕ ПОСЪВЕТВАМ ДА ГО ЧЕТАТ, АКО ИСКАТ ДА ИЗБЕГНАТ

СЪДБАТА НА ТЕЗИ, КОИТО ОПЛАКВА ГОРЕЛИК И ДА НЕ ЗАБРАВЯТ, ЧЕ A LA GUERRE COMME A LA GUERRE ИМА ЗА ЕДИНСТВЕНА АЛТЕРНАТИВА ПРЕДАТЕЛСТВОТО НА ИДЕА-

ЛА И НА ДРУГАРИТЕ СИ, И ОЩЕ НЕЩО – КОГАТО ВРАГЪТ
ГИ УПОТРЕБИ, КАТО ТОАЛЕТНА ХАРТИЯ, ЩЕ БЪДАТ РАЗСТРЕЛЯНИ,
ЗАЩОТО ВЕДНЪЖ ПРЕДАЛИ СВОИТЕ, БИХА ГО
СТОРИЛИ СРЕЩУ ВСЕКИ!

265

НЕ БЯХА УСВОИЛИ УРОЦИТЕ
НА СТАРИЯ РЕВОЛЮЦИОНЕР
ИЛИ С НЕПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТТА СИ ЗАСЛУЖИХА СЪДБА-
ТА СИ!
ПРЕЗ АПРИЛ 1918 г. И ЛЕВИТЕ ЕСЕРИ, (КОИТО НА СВОЙ РЕД
ЩЕ БЪДАТ ЛИКВИДИРАНИ СЛЕД 6 ЮЛИ с.г.) СЪС СВОИТЕ
ЧЕКИСТИ УЧАСТВАТ В ЛИКВИДИРАНЕТО НА АНАРХИСТИ-
ТЕ ОТ МОСКВА, КОИТО МОЖЕ БИ СИ ЗАСЛУЖАВАТ СЪДБА-
ТА, СЛЕД КАТО “СПЯТ СПОКОЙНО”...

266

***

N.N. (nostra nota): След прочита на последната статия сравнението
между позициите, действията, стратегията, тактиката, постановката
на организационния въпрос и отношението към “революционната”
държава/власт на голяма част от анархистите по време на руската
революция от 1917 – 1921 г. и тези на Михаил Александрович, изложени в книгата,
ми се струва абсолютно наложително. Надявам

се да бъде поучително. Тази надежда мотивира написването на заключителните
редове. Те са предназначени за всички ни, включая

и за “нео- или некласическите”, модерни, съвременни и т.н., и т.п.

“анархисти”, за които той е “остарял”, “архаичен”, “демодирен” и

пр.

Четейки я, всеки ред от статията на Горелик предизвикваше моите
възражения и... възмущение, но изложението им би удвоило текста
й, затова се спирам на няколко най-важни пункта. Същевременно, препоръчвам
на всички, които искат да избегнат съдбата на оп-лакваните от автора й другари,
да четат и да препрочитат Бакунин, мислейки го в светлината на данните, фактите,
събитията, процесите и категориите на ХХІ век. Неговото непознаване, неразбиране
и

нежелание да вникнем в трудовете му, ни е струвало скъпо и прес-къпо във всички
досегашни революционни опити.

Случилото се по време на Руската революция (1917 – 1921 г.), особено през първата
година на този период, говори за чудовищното за

анархисти, неразбиране на основния въпрос на Социалната революция: унищожение
на държавата и ликвидиране на всеки

опит да изправят на крака трупа на вампира...

То свидетелства и за абсолютното незнание на Бакуниновата теория и практика на
Социалната революция, която е предмет на

тази книга, за негодността да се ориентират в текущите революционни процеси, за
непознаването на “съюзниците”-властници, за идейния хаос, за липсата на елементар-
на идейна грамотност, за интелегентска непоследователност и измяна на идеите, за
про-дажност и подлост. Затова, приканвам избралите революционното поприще нико-
га да не забравят, че френската пословица A LA GUERRE COMME A LA GUERRE,
има като своя алтернатива

само предателството на идеала, на другарите си и на “нисшите класи”. Трета въз-
можност не съществува!

И още нещо - ако позволят на враговете да ги употребят като тоа-летна хартия, от тях те не трябва и не могат да очакват нищо друго, освен разстрел (макар и с разсрочка), защото врагът знае, че веднъж предали своите, биха го сторили срещу всеки друг!

267

Изнесените от Горелик данни сочат, че “антитеза” на болшевишкия преврат е съществувала, ако анархистите са се готвили сериозно и отговорно за нея и, ако не са я разглеждали, като отдалечена зад хо-ризонтa перспектива, която няма да се отвори приживе. Фактите го

доказват: “Колко силно бе влиянието на анархистите сред трудящите се до октомври, може да се съди по това, че болшевиките, начело с ултра-марксиста Ленин, бяха принудени да изхвърлят зад

борда по-голямата част от своя марксистски и, даже ленински багаж и да заговорят за «бакунизма», за федерализма, за отрицанието на държавната власт, за свободната инициатива и самодейност на масите, за власт по места и дори за анархизма.”

Този цитат се отнася до неговата брошура “Държавата и революцията”, за която едни казваха, че когато я е писал (през лятото

на 1917 г.), Ленин е топял перото си в мастилницата на Бакунин, бившите му съпартийци от Втория интернационал го обвиняваха

в бакунизъм, а трети, че е заел овакантия бакунинов трон (което е абсурдно поради разлика в ръста: Бакунин беше двуметров гигант, а Ленин... 1,60). Вън от неуместния хумор, **ОЧЕВИДНО И**

АНАРХИЗМА МОЖЕ ДА БЪДЕ ИЗПОЛЗВАН ОТ ВРАГОВЕТЕ
МУ, КАТО ИДЕЙНА МАСКА.

Поради идейна неподготвеност и организационна “недостатъчност”, липса на бързи революционни рефлексии и на решителни

действия в 1917 г., на болшевиките беше предоставено време да организират репресивната машина на своята “революционна” диктатура, да нанесат смъртоносни удари върху разединените и намиращи се в ембрионално състояние анархистически групи, което доведе до неизбежното им **ДЕЗОРГАНИЗИРАНЕ, УНИЩОЖЕНИЕ**

и РАЗПИЛЯВАНЕ НА РЕВОЛЮЦИОННИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА
МАСИТЕ.

В революционна ситуация, която винаги и навсякъде е имала, като свое контра-парти – контрареволюцията, анархисти, за които не е ясна разликата между Анархията и Властта/държавата; които не са усвоили уроците на стария революционер; които са непоследователни в провеждането на една революционна линия до развързката, а собствения ни опит (от Парижката Комуна) е отишъл на вятъра, едва ли заслужават друга “съдба”, различна от отредената им от

маркс-ленинските палачи, които винаги са заявявали и заявяват открито, че за тях основният въпрос на революцията е завземането

на властта с всички средства, и под сурдинка - в нейната ултра-репресивна форма – диктатурата, с всички, произтичащи от това последици.

Какво можем да кажем за “анархисти”:

268

Които губят идейната и информационната война срещу марксисти-болшевики; които нямат организирани нелегални печатници и

разпространение на преса, брошури и книги; които предават оръжието си и не са създали свои бойни групи; които “легално” са се

събрали на куп в “особняци” и “спят спокойно”, докато наоколо

дебнат убийците на Че-Ка, а в Кремъл изготвят заповеди за унищожението им?
 Когато масите са в състояние на революционен подъем, а “анархистите” не знаят “какво да правят”; когато в един град 5000 се оставят да бъдат арестувани от толкова или по-малко на брой “чекисти”, сред които има и “свои” предатели; когато Махно отива в Кремъл и се среща с Ленин и Троцки, а след визитата му те остават... невреждими; когато Петроград и Москва са обхванати от стачки и сред масата на работниците и безработните зреє бунта, който е готов да помете властта и делегатите на провеждания в Москва X-ти конгрес на болшевишката партия; когато матроси и работници овладяват Кронщад и флота с тежко-калибренихте му оръдия, но не придвижват корабите на разстояние по-малко от един обстрел срещу Петроград, не насочват оръдията срещу центровете на властта, шестнадесет хиляди матроси не дебаркират на брега с няколко стотин агитатори, които да нахлуят в гарнизона и сред стачкуващите работници, след което, заедно да атакуват и унищожат онези бойни единици, които, поради партийен фанатизъм или вродена глупост не са спечелени за каузата за Социалната революция и едва след това да започнат... “преговори”; когато в Украйна даже спец-отряда при Совнаркома е на страната на анархистите, но те не арестуват “народните” комисари; когато в цяла Русия, включая в Сибир се води свирепа гражданска война, а те не могат да преценят кои са по-опасните врагове, за да ги оставят да се самоизстребват едни-други и да се намесят в подходящия момент, на подходящото място с решителния превес, за да нанесат довършващия удар, може ли да се очаква друга развръзка?
 Когато Ленин заявява от трибуната на партийния конгрес, че “работническата класа е декласирана” и Ларин от фракцията на болшевишката партия “Работническа опозиция” го “поздравлява с упражняването на диктатурата от името на една несъществуваща класа - фантом”, а след това “Съветът на народните комисари” взема решение да изпрати множеството “разложени и лумпенизирани” пролетарии... отвъд Урал; когато болшевиките са прокламирали открито необходимостта от унищожението ни и го провеждат систематично, педантично и садистично, а ние решаваме да събираме пари, лекарства, храна и топли завивки за осъдените на смърт и по всяка вероятност вече... разстреляни анархисти?
 269
 В такива случаи символичните “заковавания на позорния стълб” са негодни средства, с тях не можем да спасим нито една от жертвите им!
 С Че-Ка не се дискутира, другари! Или дискусиата се провежда след... разстрела на чекистите. Совнаркомът на Украйна се арестува и за всеки убит анархист, в Кремъл се изпраща по една минис-терска глава с обяснителна бележка. Такова е решението и за предатели или провокатори, като Самсонов, които са се превърнали в съучастници на болшевишките убийци и в садистични инквизитори на бившите си съидейници,
СМЕШНО Е АНАРХИСТИ ДА СЕ ОПЛАКВАТ ОТ “ОРГИИТЕ НА ВЛАСТТА” – ТЯ Е ЗА ТОВА!!! Още по-смешно е да търсят помощта на министъра и е жалко да го оставят да се гаври с тях. Вместо да си търсят копейките за картофите и зеленчука е следвало да го арестуват, да приберат касата и да го поставят в някоя маза с

белезници да “втасва”. Щом враговете искат такава “игра”, трябва да бъдем с няколко класи над тях, та когато ни видят да минаваме отнякъде, да изпаднат в състоянието на плъхове пред невестулка.

И най-важното, в тая “работа”, освен специфичните, “социал-еко-логически групи по обезпаразитяване” , трябва да вълечем масите в “народната разправа” с тези, които искат да упражняват

своята диктатура над тях, от тяхно и в тяхно име...

ПРИ ЕДНА ПО-ДОБРА ИДЕЙНА, ОРГАНИЗАЦИОННА, ПСИХОЛОГИЧЕСКА И ТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА В ПРЕДРЕВОЛЮЦИОННИЯ ПЕРИОД и ПРИ АДЕКВАТНА НА МАСОВИТЕ НАСТРОЕНИЯ, РЕВОЛЮЦИОННА АГИТАЦИЯ И ПРОПАГАНДА, ВСИЧКО ТОВА МОЖЕШЕ ДА СЕ ИЗВЪРШИ ОЩЕ В НАВЕЧЕРИЕТО НА “ВЕЛИКИЯ ОКТОМВРИ” И ДАЖЕ МЕСЕЦИ СЛЕД НЕГО, ПРЕДИ БОЛШЕВИКИТЕ ДА СА УСПЕЛИ ДА СЪЗДАДАТ своите Че-Ка и Червена Армия... **ПРЕДИ ДА СА ИЗ-МАМИЛИ МАСИТЕ И ВИДИОТИЛИ ДОМОРАСЛИТЕ “АНАРХИСТИЧЕСКИ” СТРАТЕЗИ И ТАКТИЦИ НА ПОЛИТИЧЕСКОТО И КЛАСОВО СЪТРУДНИЧЕСТВО С НОВИТЕ ВЛАСТНИЦИ.**

Но, за да бъдем годни за такива дела, ВРАГЪТ - ЧУЖД ИЛИ “НАШ” - ТРЯБВА ДА СЕ ИЗУЧАВА! Не в последния момент, а много преди да е започнала “шахматната партия”, трябва да сме готови да приложим МЕТОДА НА НЕЧАЕВ, който казваше, че “на тези, които от алчност или властолюбие, мамят безскрупулно масите, трябва да се режат езиците и пръстите, за да не могат да говорят и пишат лъжи”; трябва да не се забравя епитафията на надгробната плоча на САМУЕЛ КОЛТ: “Бог създаде хората, а аз ги направих равни!” И да се помни казаното от Бакунин, че “В

270

ГРАЖДАНСКАТА ВОЙНА НЕ СЕ ПИПА С ЧИСТИ РЪКАВИЦИ”.

На тези, които ще отвърнат, че за всичко това е нямало оръжие и пари, ще напомним: **ОРЪЖИЕТО СЕ Е РАЗХОЖДАЛО НАВСЯКЪДЕ ПО УЛИЦИТЕ, А ПАРИТЕ СА БИЛИ В КАСИТЕ НА БАНКИТЕ И ТРЕЗОРИТЕ НА ДЪРЖАВАТА И НА МИЛИАРДЕРИТЕ, САМО ЧЕ СА ЛИПСВАЛИ КУРАЖ И ВОЛЯ, ТЕ ДА БЪДАТ ВЗЕТИ!!!**

Предварителното или необходимо условие за победа на Социалната революция е **ОРГАНИЗАЦИЯ ОТ АПОСТОЛИ-БОЙЦИ** или както казваше Шейтанов - от “богомили с карабини”.

Достатъчното е наличие на **РЕВОЛЮЦИОННА СИТУАЦИЯ.**

Когато двете са изпълнени, можем да кажем: **“КОЙТО НЕ Е С НАС, ТОЙ Е ПРОТИВ НАС! – ИЗБИРАЙТЕ!”**

271

Георги Константинов

Бакуниновата теория

и практика на социалната

революция

272

bg.anarchistlibraries.net

Колектив на ФАБ
Бакунин
Бакуниновата теория и практика на социалната революция
2014

bg.anarchistlibraries.net